הארץ

1.35 אג' יום ו' י"א ניסן תשמ"ז, 10 באפריל 1987 VOL. 68/20658 APRIL 10 1987

TIME IS MONEY

על פי החלטת שר התקשורת אתה משלם היום את חשבון הטלפון אחת לחודשיים, במקום אחד לחודש; המונופול הממשלתי בתחומי הספקת ציוד תקשורת בוטל והונהגה תחרות בריאה; רשיונות הפעלה לציוד־שידור אלקטרוני (כגון הזימון) ניתנים מעתה ל־5 שנים במקום לשנה אחת; וביוזמת השר רובינשטיין, מעבירים עתה בעלי העסקים הקטנים והבינוניים את המע"מ לאוצר, אחת לחודשיים במקום אחת לחודש.

על פי דרך זו יש לנהוג בכל תחומי המשק: לצמצם את הביורוקרטיה, להקטין את תלות האזרח במנגנון הממשלתי ולבטל מונופולין. כך נייעל את המשק ונחסוך בשני משאבים יקרים: כסף ממשלתי וזמן ציבורי.

שינוי מפלגת המרכז

2 מחבלים נהרגו ליד צידון מפגיעת מסוקי קרב של צה"ל

הרמטכ"ל: תקיפותינו מחייבות אלפי מחבלים לשנות כל העת את מיקומם, לקיים בסיסים במחנות הפליטים ולקיים מערכת נ"מ ענפה

מאת ראובן פדהצור, מפרו הצבאי של "הארץ"

מסוקי קרב של חיל האוויר תקפו אתמול בשעות אחר הצהריים יעדי מחבלים מדרום לצידון. בשעת התקיפה זוהתה אש נ"מ שנורתה לעבר המסוקים. המטרות שהותקפו שימשו מפקדות של ארגוני המחבלים שהתרכזו בשלושה מבנים בדרום מחנה עין־חילווה, כק"מ מחוף הים.

דובר צה"ל הודיע כי כל המסוקים שבו בשלום, והטייסים דיווחו על פגיעות מדוייקות במטרות. מסוקי הקרב היו מצויידים במקלעים וב־טילי טאו. זו התקיפה התשיעית של (סוף בעמוד 8)

הנשיא הרצוג ניצב על מירפסת הרייכסטאג בברלין, ומשקיף על חומת ברלין והלקה המזרחי של העיר. לידו ראש עיריית ברלין אברהארד דיפגן. הנשיא מסיים היום את ביקורו בגרמניה וחוזר לישראל. ראה דיווח מפורט בעמוד 2. (תצלום אי־פי).

שוב משבר ליכוד־מערך ● התחושה בעבודה: ממשלת האחדות בסוף דרכה ●

פרס יכנס כנראה במוצ"ש את שרי העבודה להתייעצות בעקבות דברי שמיר

שמיר: יש ראש ממשלה אחד; לא יוכל להימשך המצב בו המ"מ פועל בניגוד לדעתו

רה"מ ל"הארץ": לא אאפשר עוד לגורמים בממשלה לפעול בעולם בנושאים שהממשלה לא החליטה עליהם ● סבור כי אם המשבר יוביל לבחירות צפוי נצחון מוחץ של הליכוד ● גבון: דברי שמיר מריחים משבר חמור שעשוי להביא לקיצה של הממשלה ● מקורבי פרס: לאחר "ברכת הדרך" לפרס משמיע שמיר כ"ברכת ברוך הבא" דברי התקפה חסרי תקדים; לא נוכל לעבור על כך בשתיקה

מאת אילן שחורי, סופר "הארץ" לענייני מפלגות

ראש הממשלה יצחק שמיר אמר אמש בראיון ל"הארץ", כי לא יאפשר יותר לגורמים במ־משלה לפעול בעולם בניגוד להסכמה הלאומית ועל נושאים שהממשלה כלל לא החליטה עליהם. לדבריו, אם המשבר בין הליכוד למפלגת העבודה סביב הוועידה הבין־לאומית יוביל להקדמת הבחירות אזי הוא בטוח בנצחון מוחץ של הליכוד מאחר ולדבריו העם מבין ויודע את הסכנות הטמונות בוועידה שכזאת.

בתשובה לשאלת "הארץ" אמר שמיר כי המצב הקיים כיום בממשלת האחדות הלאומית שממלא מקומו ושר החוץ פועל בניגוד לדעתו אינו יכול להי־משך יותר. "צריך לקחת בחשבון שבישראל יש ממשלה אחת וראש ממשלה אחד. יש נושא שהוא במחלוקת שלא ניתן להכריע בו ועל כן מוטל השרים הזה סביב הוועידה הבין־לאומית צריך להיפסק". שמיר לא שלל את האפשרות שסביב נושא זה תפורק ממשלת האחדות אך טען כי זו האפשרות הגרועה ביותר. לדבריו בחירות מוקדמות כיום הם דבר מיותר. אין צורך בהם והם בבחינת בי־ (סוף בעמוד 8)

מסמך

זה נוסח דברי ראש הממשלה יצחק שמיר

"יתכן שפרס הגה רעיון הוועידה בליל בלהות של יאוש ופסימיות"

"רק אנשים הרוצים באובדן מדינתם, באובדן עצמאותם ובחיסול ביטחונם יתמכו בכינוסה של ועידה כזאת ● זה רעיון מטורף ומפלצתי ● ישראל עלולה להמיט על עצמה אסון אם היא תגורש מיהודה, שומרון, עזה וירושלים ● תודה לאל שממשלת ישראל לא נמצאת כיום בידי המערך לבדו; הליכוד ישנו והוא יציל את העם"

דברים חסרי תקדים נגד רעיון הוועידה הבין־לאומית ונגד העומד מאחוריה, מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ [illegible], נשא אתמול ראש הממשלה יצחק שמיר, [illegible] המפלגה הליברלית, שהתקיימו בבית ציוני אמריקה בתל־אביב. להלן הדברים: "לפני קיומה של [illegible] הבין־לאומית [illegible] משיקולים מפלגתיים־פנימיים, ואני באמת חושש [illegible] "להפתעתי ולאכזבתי, שוב אני שומע את הנימוק [illegible] שיקולים מפלגתיים [illegible] (סוף בעמוד 8)

השופט בייסקי: אני עצוב ומדוכא; חלפה שנה מהדו"ח ודבר לא נעשה

"אין שום הערכות לקראת פידיון המניות; הפסדנו זמן; הרי מדובר ב־7 מיליארד דולר"

מאת נחמיה שטרסלר

"אני עצוב, אני מדוכא, יש לי הרגשה שלא עשו שום דבר. חלפה שנה בדיוק מפרסום הדו"ח ושלוש שנים וחצי ממפלת המניות הבנקאיות, ואין שום הערכות לקראת פידיון המניות", אמר אתמול בכאב השופט העליון משה בייסקי בערב עיון בנושא המניות הבנקאיות, שנערך באוניברסיטת ירושלים.

לאחר שתיקה של שנה, לא התאפק אתמול השופט בייסקי מע־מד, ופנה בהתרגשות לקהל המאזינים: "פרופ' ברונו אומר כאן שיש חמש בעיות, ויהודה דרורי, הממונה על שוק ההון, אומר שלא תהיה בעיה למחור את המניות. מה פירוש? הרי מדובר כאן ב־7 מיליארד דולר וזה כרוך בהרבה מחשבה, בפוליטיקה, בחקיקה. זה לא קל לשנות זכויות הצבעה. השעה מאוחרת, הפסדנו הרבה זמן".

בסיום דבריו הקצרים זכה בייסקי למחיאות כפיים ממושכות מהקהל.

דברי פרופ' ברונו – ראה בעמוד 5

חילונים ודתיים מגיבים על הצעת הרב הראשי לת"א, חיים דוד הלוי, לנישואים אזרחיים

הרב אליהו: זה יהיה אבל לאומי; להט: זו יוזמה ברוכה ואמיצה

הרב הלוי מסביר הצעתו: אין זו בעיית יחיד – היום זו בעיית החברה; יש ציבור שלם שאינו מקבל את דרך התורה והמצוות, ומטילים עליו באמצעות התורה וההלכה מגבלות שאין הוא יכול לעמוד בהן ● השר המר: הצעת הרב הלוי נובעת מייאוש ותחושת אין־מוצא ● ח"כ אלוני: הרב אמר בקול את אשר הרבנות מנסה להסתיר מהציבור החילוני זמן רב

מאת נדב שרגאי, סופר "הארץ"

ההצעה לשקול הנהגת נישואין אזרחיים, שהעלה שלשום הרב הראשי של ת"א־יפו, הרב חיים דוד הלוי, זכתה לתגובות שליליות בחוגים הדתיים ולתגובות חיוביות בחוגים ליברליים.

הרב הראשי הספרדי הראשון לציון, הרב מרדכי אליהו, אומר כי היום שבו יוכרו נישואין אזרחיים יהיה יום אבל לאומי לעם ישראל ולמדינת ישראל. "אינני מאמין שדברים אלו יצאו מפיו של הרב חיים דוד הלוי שליט"א", אומר הרב אליהו. "לגופו של ענין, ההצעה להנהיג נישואין אזרחיים, תפלג את העם ותרבה התבוללות, ירבו איסורי העריות, הממזרות ופסולי החיתון. באותו יום שבו תתקבל ההצעה", אומר הרב הראשי, "תתפלג האומה לשני חלקים".

הרב הלוי: גדול בתורה; לא מחפש יחסי ציבור

מאת חיים הנדוויקר, סופר "הארץ" בתל אביב

חיים דוד הלוי

הרב הראשי הספרדי של תל אביב חיים דוד הלוי הפתיע אתמול את הציבור הדתי בתל אביב בהצעתו לשקול הנהגת נישואין אזרחיים. הלוי, חבר במועצת הרבנות הראשית, ממעט לבוא לישיבותיה וגם כאשר נוכח שם אינו מרבה להביע הצעות. דווקא משום כך הפתיעו רבים בציבור הדתי מהצהרתו. שכן הוא נחשב לניגוד המוחלט (סוף בעמוד 8)

שר הדתות זבולון המר אומר, כי להערכתו אמר הרב הלוי את הדברים, מתוך יאוש והרגשה כי אין מוצא לנוכח המצב. "אני רואה בדברים תפישה האומרת – אני את נפשי הצלתי. אם תתקבל ההצעה יתחייבו קהילות נפרדות, ספרי יוחסין וחלקים בעם לא יוכלו להנשא זה לזה. לא הייתי רוצה בהפרדת הדת מהמדינה ואני בטוח שגם הרב הלוי לא רוצה בכך. לפי מיטב הכרתי וידיעתי רוב הציבור בישראל רוצה בנישואין ע"פ מורשת ישראל... אם רוצים שגם דתיים וגם חילונים יוכלו לחיות יחדיו, יש להגיע להבנות מינימליות מסויימות. נושא של נישואין ודתיים חייב להיות אחד מהנושאים הללו".

בעייה חברתית

הרב הלוי עצמו הסביר אתמול את הצעתו. הלוי אמר, כי בכל הדורות (סוף בעמוד 8)

יפת ערך את הפרוטוקולים שנגעו לשכרו ללא נוכחות הדירקטורים

בתביעה נגד מנכ"לו לשעבר טוען הבנק: יפת פעל בדרך לא מקובלת ושלא בתום לב

מאת צבי הראל, סופר "הארץ" בבית המשפט

ארנסט יפת נהג להשתתף בישיבות שנגעו לקביעת שכרו אך ללא נוכחותם של דירקטורים ערך את הפרוטוקולים. הדירקטורים היו מאשרים את הפרוטוקולים רק לאחר שיפת היה מכתיב את תוכנם לפקיד בכיר של הבנק.

זהו אחד הפגמים, שמעלה בנק לאומי בתביעה שהגיש אתמול נגד ארנסט יפת. הבנק, באמצעות עורכי הדין חיים צדוק ומישאל חשין, תובע מיפת סכום של 7.08 מיליון ש"ח. סכום התביעה מורכב משני רכיבים: סכום של 6.6 מיליון ש"ח ששולם ליפת כפיצויי פרישה וסכום נוסף של 467 אלף ש"ח ששולם לו, עד כה, כגמלה חודשית.

הבנק מבקש מבית המשפט לקבוע, שהסכמי הבנק עם יפת הם בטלים מעיקרם. הבנק מבקש מבית המשפט לקבוע כי יפת ראוי לקבל 70 אחוזים מגמלה חודשית שאותה (סוף בעמוד 8)

ארנסט יפת: אינני מפונק, ובינתיים מועדים לשמחה

מאת אבי בנאצה, סופר "הארץ"

ניו יורק (מיוחד ל"הארץ"). "הגישו נגדי כביכול תביעה משפטית בישראל". כך התבטא אתמול ארנסט יפת, היו"ר לשעבר של בנק לאומי, בשיחה טלפונית עם סופר "הארץ".

— למה "כביכול", מר יפת?

יפת: אני עדיין לא קיבלתי את זה (כתב התביעה) ורוצה קודם כל (סוף בעמוד 8)

עוצר הוטל במחנות ליד טול כרם, שכם ובית לחם ובמרכז רמאללה

מאת אודי ניר, סופר "הארץ" בשטחים

גל התפרעויות והפגנות ההזדהות עם האסירים הבטחוניים השובתים רעב גבר אתמול בגדה המערבית. על ארבעה מוקדי מהומות, שבהם היו הפרות סדר חמורות במיוחד, הוטל אתמול עוצר למשך כל שעות היום. על מחנות הפליטים טול־כרם, דהיישה ליד בית לחם ובלאטה ליד שכם הוטל העוצר בעקבות כמה מקרים של השלכת אבנים על כלי רכב ישראליים, הפגנות אלימות והתפרעויות.

מרבית האירועים האלימים התרכזו גם אתמול בעיר רמאללה ובסביבותיה. מרכז רמאללה היה שרוי בעוצר במשך היום, לאחר שבשעות הבוקר השליך בציבור השעון בעיר בקבוק תבערה בכיוון סיור של צה"ל. הבקבוק התלקח מבלי לפגוע בנפש או ברכוש. זו הפעם השנייה בתוך יומיים שבאיזור זה נזרק בקבוק תבערה.

בסיכום התקריות האלימות בדרבי הגדה אתמול נרשמו מעל עשרה מקרי ניפוץ שמשות של מכוניות ישראליות אזרחיות וצבאיות ביידוי אבנים. בשלושה מקרים, נחבלו הנהגים מרסיסי זכוכית; מקרים רבים של הבערת צמיגים; וארבעה מקרים שבהם חיילים השתמשו בגז מדמיע או ביריות באוויר בכדי לפזר הפגנות אלימות.

לאחת מהתקריות האלה נקלע חבר הכנסת מוחמד מיעארי מהרשימה המתקדמת לשלום. מיעארי, שנסע מסיור בכלא המרכזי של יו"ש בקרבת שכם, מצא עצמו בתוך תהלוכה של נשים שהפגינו במרכז שכם. ההפגנה קיבלה מימד אלים, כאשר מתוך התהלוכות הושלכו (סוף בעמוד 8)

עורך את העמוד: [illegible]

שוק ההון

בנק ישראל פעיל בבורסה

מאת יהודה שרוני

מעורבותו הפעילה של בנק ישראל בבורסה, שבאה לידי ביטוי בהכנסת פקודות מכירה עוד לפני תחילת המסחר ולא במהלכו (פעילות ב"לידר"), הביאה להמשך מגמת ירידות השערים בשוק אגרות החוב. גם בשוק המניות נטו השערים לרדת, בגלל החשש ששבוע המסחר המקוצר בשבוע הבא יביא לצמצום היקפי הפעילות.

חדשות הארץ מתפרסם היום בעמודים

חלק א' 9–11

חלק ג' 1–10

סוף שבוע עם הארץ

עמ' ב'1:

מכינים את הגיליוטינה — יואל מרקוס

שאר ירקות: יום במושבי הערבה — אברהם טל

אברשה טמיר: לקראת שיחות הכנה הקיץ — עקיבא אלדר

זכות העתונאי לא לחשוף מקורותיו — זאב סגל

עמ' ב'2:

יוסי ידיד: דיוקן של מנהיג שכונתי — רומן פריסטר

טדאוש סטשלצ'יק: מיהו בן אדם — רן כסלו

הוויולן שטילטל את הפילהרמונית — מיכאל הנדלזלץ

שריקה באפילה — גדעון סאמט

עמ' ב'3:

הנשיא בגרמניה — דניאל דגן

מסע פרס, פגישות עם רוסים — יואב טוקר

כספת — נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני

עמ' ב'4:

מבחר תרגומים מה"ניוזוויק" וה"צייט"

עמ' ב'5:

בן־גוריון ו"מחדל" השואה — שבתי טבת

עמ' ב'6–7:

תרבות וספרות

עמ' ב'8:

הטלוויזיה של השבוע

שרות הארץ

מזג האוויר

התחזית: נאה, הלחות ללא שינוי.

הטמפרטורות הצפויות:

- ירושלים: 7–17.
- תל־אביב: 12–20.
- חיפה: 10–21.
- באר־שבע: 9–23.

הגולן 7–18, צפת 6–16, טבריה 11–24, שומרון 9–20, נתב"ג 11–22, עזה 12–22, אילת 15–31.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.6054	-0.0025
נוסעים	1.6682	-0.0029
שחור	1.5900	—

שער הסל

יציג	1.6786	—

בגליון זה 30 עמודים בצרוף 48 עמודי מוסף. העיתון מופיע ב־3 חלקים.

אלרם

מיסודה של החברה לישראל ואשטרום

בית טוב מביא טוב!

רמת השרון
שד' ביאליק – ההגנה

במקום המרכזי ביותר ברמת השרון מוצעות דירות 4, 5 חדרים ודירות גג. בסטנדרט בניה גבוה. פרטים ומכירה במשרדי אלרם בת"א.

גני הרצליה
הרצליה הצעירה

דירות 5, 4 חדרים, פנטהאוזים בגדלים שונים וקוטגים. בואו לבקר באתר הבניה בימים א', ג', ה', ו', 10.00-13.00 ב', ד', 14.00-17.00 ובשבת 11.00-14.00 טלפון באתר: 052-574517

נוה אלרם
רמת השרון

דירות 4, 3½, 3 חדרים ודירות גג בבניינים בני 5,6,7 קומות עם מעליות. הבניינים מצופים באבן. הפרוייקט נמצא ברחוב בית שמאי ובפינת הרחובות שמואל הנגיד - עבודה.

נוה הדרים
ראשון לציון

דירות 5 חדרים 132 מ"ר בסטנדרט בניה גבוה וכן קוטגים ופנטהאוזים. בואו לבקר באתר הבניה בימים א', ג', ה', ו', 9.00-13.00 ב', ד', 14.00-18.00 ובשבת 11.00-14.00 טלפון באתר: 03-959556

בת ים
נאות ימים

דירות בנות 3, 3½, 4, 4½ חדרים.

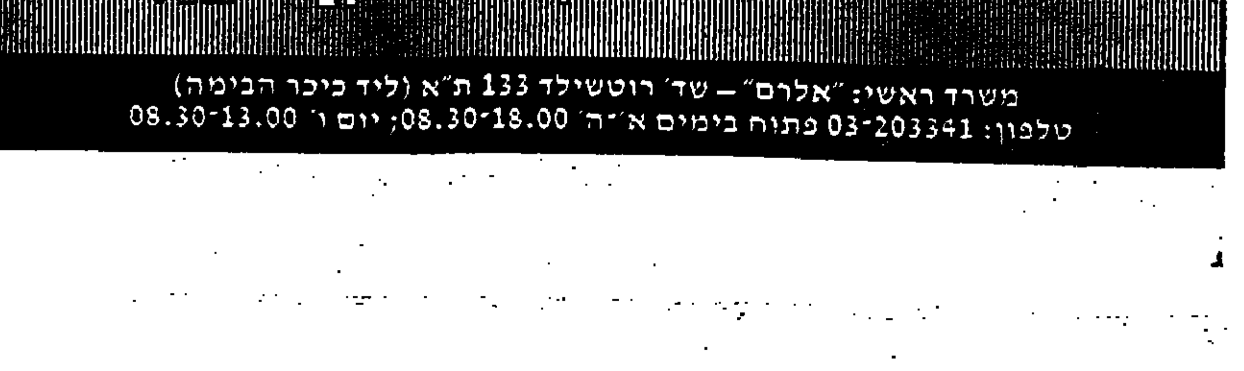

משרד ראשי: "אלרם" – שד' רוטשילד 133 ת"א (ליד כיכר הבימה)

טלפון: 03-203341 פתוח בימים א'-ה' 08.30-18.00; יום ו' 08.30-13.00

صكنا من الاهل

באי־רצון מחשש לפגיעה באווירה הנעימה
בביקור דיבר הרצוג על נשק לסעודיה

הנשיא לא הסתפק בהצצה אל חומת ברלין ממרפסת אחת של בניין הרייכסטאג כפי שנוהגים רוב האורחים ויצא לעוד שתי מרפסות • שומרי הגבול המזרח־גרמניים צילמו את הנשיא

מאת דניאל דגן
כתב "הארץ" באירופה

ברלין (מיוחד ל"הארץ"). באי־חשק, אך מתוך חוסר ברירה, הגיב אמש הנשיא חיים הרצוג על קריאתו של המנהיג השמרני הבוו־ארי, פראנץ־יוזף שטראוס, לספק נשק גרמני לערב הסעודית.

בתגובתו של הנשיא ניכר כי הוא עשה כל מאמץ כדי שהנושא השנוי במחלוקת לא יפגע באווירה הטובה ששררה במהלך הביקור.

הרצוג אמר בארוחת ערב חגיגית במערב־ברלין: "בעקבות הערות ש־פורסמו בימים האחרונים, ברצוני לשוב ולהזהיר על דעתי, כי על גרמניה מוטלת אחריות הסטורית לסייע לישראל במלחמת הקיום שלה, ולהימנע מכל פעולה העשויה לחזק את אויביה המוצהרים, הנ־תונים במצב מלחמה עמה". ההצהרה נכללה בנאום ארוך, שבו לא היה כל איזכור אחר של הנושא.

לכתב הטלוויזיה הגרמנית אמר הרצוג כי הוא מכיר את עמדת שטראוס, ואין בה כל חדש, אולם הוא מופתע מן העיתוי, שבוודאי אינו תורם לשיפור האווירה, ושאינו מעיד על התחשבות ורגישות.

שטראוס בחר לפרסם מאמר התומך במשלוח־הנשק, מתוך כוונה ברורה לגרות את הרצוג לתגובה, ולזרז החלטות אפשריות של בון בנושא. המנהיג הבוו־ארי השמרני, שהוא חבר במועצת המנהלים של מפעל הנשק הגדול "מסרשמידט־בולקוב־בלום" (שבסיסו נמצא בבוו־אריה), מעוניין שהממשלה תתיר לסעודים לקנות בגרמניה נשק ללא הגבלות כלשהן.

הממשלה, מצידה, אמרה בעבר, שלסעודים תהיה גישה לשוק הנשק הגרמני, אך הוציאה מכלל זה את הטנק המודרני "לאופרד 2". במהלך ביקורו של הרצוג אמרו חוגי הממשלה, כנראה גם מתוך מגמה להבטיח אווירה טובה, כי עד כה לא נפלו החלטות כלשהן בעניין מכי־רת נשק לסעודיה.

ביקורת חריפה על דברי שטראוס באה מצד האופוזיציה של הסוציאל־דמוקרטים ו"הירוקים". כמה חברים במפלגת השלטון הנוצרית־דמוקר־טית מתחו ביקורת על העיתוי של הצהרת שטראוס.

המנהיג הבוו־ארי, הידוע בידידותו לישראל, לא הטריח את עצמו לבון כדי להפגש עם הנשיא הרצוג, על אף שהוזמן לפגישה כזאת.

ביצורים

הרצוג לא הסתפק בהצצה אל חומת ברלין ממרפסת אחת של בניין הרייכסטאג, כפי שמקובל על רוב האורחים. הוא יצא למרפסת שנייה ושלישית, בחן את החומה מזוויות אחרות, והציג למארחיו שאלות על מערכת הביצורים והגדרות המפרי־דה בין שני חלקי ברלין.

יותר מאוחר היתה להרצוג הזד־מנות להשקיף על החומה מגגו של בית ההוצאה של אקסל שפרינגר, הצמוד ממש אל מבנה הבטון החוצה את ברלין. גם כאן הוא הסתכל, ושב והסתכל. לא בכל יום ניתנת לגנרל לשעבר הזדמנות לראות ביצורים שהוקמו, כדי למנוע בריחה של אוכלוסייה, ולא כדי למנוע התקפות פנימה.

התענייננות היתה הדדית. שומרי הגבול המזרח־גרמניים השתמשו במשקפות כדי לראות את הרצוג ב"קלוז־אפ", ואף צילמו אותו ואת פמלייתו. באחד ממגדלי השמירה נראה חייל של "צבא העם" המזרח גרמני כשהוא מדבר לתוך אפרכסת טלפון. מן הסתם הוא נדרש לדווח למפקדיו על בואו של האורח החשוב.

גם הרוסים לא טמנו את ידם בצלחת. סמוך לבית ההוצאה של שפרינגר עמדו שלושה קצינים רו־סיים גבוהים במדים, וטמנו בקפדנות את שיירת המכוניות של הנשיא. אחד מהם הנציח את הארוע במצלמה. המעמד המיוחד של ברלין מקנה לקצינים רוסיים אפשרות לבקר ללא הגבלה בסקטורים המע־רביים של העיר, הנתונים לפיקוח של ארה"ב, בריטניה וצרפת (אותו הסדר תקף גם לגבי הסקטור המזרחי, הנתון לפיקוח רוסי).

חומת ברלין העסיקה את הרצוג בנאומו, כשדיבר על היהודים החיים במזרח־אירופה. הנשיא הביע תקווה כי דבריו על זכויות היהודים האלה יהדהדו גם מעבר לחומת ברלין, וי־גיעו לאוזניהם של מקבלי ההחלטות בחלק המזרחי של היבשת.

שיפלו החומות המפרידות את ברלין — כמו חומות ירושלים

יומו של הנשיא במערב־ברלין התחיל באתר פלוצנזה לזכר מתנגדי משטרו של היטלר. כאן הניח הרצוג זר על מצבה לזכרם של מי שניסו להתנקש בחייו של היטלר ב־20 ביולי 1944, ומתנגדים אחרים של הנאצים. המחווה היתה בעלת משמ־עות סמלית מרחיקת לכת — הכרה ישראלית רשמית בכך שבגרמניה היתה תנועת התנגדות מסויימת בימי הרייך השלישי. לצידו של הרצוג, גם עמיתו המערב־גרמני, ריכארד פון־וייצזקר. יחד הם מבקרים במה שהיה פעם חדר ההוצאה להורג בכלא פלוצנזה.

התחנה הבאה — בניין העירייה של מערב־ברלין. כאן מזכיר ראש העירייה, אברהארד דיפגן, את התרומה היהודית לפיתוח החיים התרבותיים בעיר, ואת ההשתתפות הישראלית הגדולה בחגיגות לציון 750 שנה להקמת ברלין. הרצוג, מצידו, מאחל לברלין שגם בה יפלו החומות המפרידות בין שני חלקיה — כפי שקרה גם בירושלים. הוא מזכיר את המשפט המפורסם של הנשיא קנדי "אני ברלינאי". ומוסיף: "ברוח זו אני מברך אתכם בשם י־רושלים, וכירושלמי".

בטקס החתימה האוגליצטורי בס־פר הזהב של העיר משתתפים מאות אורחים ונכבדים מן הצמרת הפולי־טית והחברתית במערב־ברלין.

מחוייבות שפרינגר

בבית ההוצאה של אקסל שפרינגר מדבר הרצוג במלים חמות על המו"ל הנודע, שנפטר לפני כשנה, ועל קשריו המיוחדים לירושלים וליהודים. מאזינה קשובה לדברים היא האלמנה, פרידה שפרינגר, שהבטיחה עוד בעבר לשמור על המחוייבות המיוחדת של עיתוני בית ההוצאה לעניינים החיוניים של ישראל.

בבית הקהילה היהודית ברחוב פאזאנן, טקס להנצחת קורבנות השואה. מעמד מרגש נוסף, המאלץ אחדים מן הנוכחים לכבוש את דמעותיהם. ראש הקהילה הוותיק, היינץ גלינסקי, אומר שיהודי ברלין שואבים עידוד והשראה מישראל, ויוסיפו לעמוד לימינה בכל עת. הנשיא, מצידו, קורא לקהילה להד־גיש את מרכזיות ישראל ואת החינוך היהודי, על־מנת שהנוער "יפיק לקחים מן העבר, וידע שמ־קומו איתנו במדינת ישראל".

התקרבות למוסקווה

בערב, בנאום באירוע חגיגי של אגודת העיתונאים הברלינאית, מש־מיע הרצוג טון חדש כלפי ברית המועצות — השתקפות ברורה של נסיונות ההתקרבות בין ירושלים למוסקווה.

הנשיא אינו מדבר על דיכוי ועל תמיכה בטרור הבינלאומי, אלא על "רוחות חדשות" המנשבות בבריה"מ, ומשקפות בוודאי את "הצרכים והשאיפות של מליונים רבים". "שינויים אלה", אומר הרצוג, "הם משב של תקווה גם עבור יהודי בר־יה"מ, שאינם נהנים עדיין מן הזכויות הטבעיות שלהם, ואינם רשאים לצאת את המדינה, אם רצונם בכך".

הרצוג מוסיף: "התרבות הרוסית הגדולה היתה מקור להשראה ול־השפעה על אבות הציונות המודר־נית, ועל המדינה היהודית הצעירה. מעל במה זו אני רוצה להפנות קריאה למנהיגי בריה"מ ולעמה, לפתוח פרק חדש ביחסים שבין שני עמינו. הבה נתחיל לדבר אחד על השני. הבה נתחיל לדבר אחד עם השני — גם על הגישות השונות שלנו אל בעיות העולם, ובתוכן גם על שאלת המזרח התיכון".

המסר של הרצוג יגיע בוודאי לאוזניהם של הסובייטים. למרות, ואולי בגלל, החומה החוצה את שני חלקי ברלין. הדברים הנאמרים כאן זוכים לעיון מדוקדק במיוחד מצד הרוסים ובעלות־בריתם במזרח־אירו־פה. זהו אחד הדברים המאפיינים עיר מיוחדת זו — המנסה בהצלחה לשמור על קיום חזיונות בתנאים של בידוד פיזי ושל איום תמידי.

בשעת ערב מאוחרת שבים הנשיא ופמלייתו לבון במטוס "איר פראנס" שהביא אותם מבירת הרפובליקה הפדראלית. היום ישוב הנשיא הרצוג לישראל בטיסה מסחרית של "אל על" מפרנקפורט.

שליט בריה"מ מיכאל גורבצ'וב הגיע אתמול לביקור בצ'כיה. לידו נשיא צ'כיה גוסטב הוסאק. ראה גם עמוד 7. (תצלום אי־פי)

שיחת היום / גדעון אלון

עם: הרב דוד שלוש, רבה הראשי של נתניה
על: ההצעה לשקול הנהגת נישואים אזרחיים

אי־אפשר לומר: ספק־גויים אינם חלק מעם ישראל

יש לקרב אותם, כי אחרת נישאר רק עם נטורי־קרתא והיהודים בבני־ברק

האם הצעתו של הרב הראשי של תל־אביב לבחון הנהגת ני־שואים אזרחיים בארץ, מקובלת עליך?

אי־אפשר לדון בהצעה כזו על רגל אחת. צריך לשקול אותה בכובד ראש. חייבים לבדוק מה יהיו ההשלכות השליליות, ול־עומת זאת לבחון אם עשויות להיות לכך גם השלכות חיוביות. ללא־ספק יש בעייה עם פסולי־חיתון.

כלומר, אינך פוסל את הרעיון של נישואים אזרחיים על הסף?

אני שולל את המושג הזה "נישואים אזרחיים". עצם השי־מוש בביטוי הזה אינו מצלצל לי. המושג "נישואים אזרחיים" אינו מוכר ביהדות, כי נישואין זה דבר קדוש.

אני פונה דווקא אליך בנושא זה, כי זכור לי שבעניין הליכי הגיור של עולי אתיופיה, אתה גילית הבנה וליברליות רבה בגישתך אליהם.

זה לא עניין של ליברליות. פירוש המילה ליברליות בלועזית הוא חופש. בהלכה יש כל־מיני דעות. אין בהלכה דעה אחת. זה אוסר וזה מתיר. בהלכה מסת־כלים על כל הבעיות בצורה מקיפה מאד. לגבי האתיופים נטיתי להקל, ואני עומד על דעתי, למרות שהיו גורמים בר־בנות שלא קיבלו אותה. חשוב להדגיש שאנו מאמינים בתורת משה מסיני, ולא נוכל לזוז ממנה כמלוא הנימה. חכמינו ביארו את התורה. הנה — בבעיית האתיו־פים, באו קיצוניים והכניסו כל־מיני חומרות ובילבלו את הרא־שים.

הרב הראשי לישראל, מרדכי אליהו, תקף את הצעתו של הרב חיים דוד הלוי, ואמר שהיום שבו יונהגו נישואים אזרחיים, יהיה יום אבל לאומי. וזה יגרום לפילוג האומה. מה דעתך על כך?

זה לא יגרום לפילוג העם, אבל זה עלול לגרום לפירוד בתוך משפחות. אתן לך דוגמה: יש מקרים בהם פלוני מתאהב בגויה, משפחתו של אותו אדם רוצה שהכלה תתגייר ותהיה בת ישר־אל כדת וכדין, ואז יוכלו לקיים טקס נישואים ברבנות. אם הכלה לא תרצה בכך — יהיה פילוג במשפחה. אני צופה שבקרוב, כשייפתחו שערי בריה"מ, והיהו־דים יבואו ארצה, יתעוררו הרבה בעיות של נישואי־תערובת. כש־הנביאים ניבאו על קיבוץ גלויות, הם ידעו שתהיה בעייה של נישואי תערובת. יש לדון בסוגיה הזו בכובד ראש, על־מנת למצוא לה פיתרון. אי־אפשר לומר: אלה ספק־גויים, ולכן אינם חלק מעם ישראל. יש לקרב אותם, כי אחרת נישאר רק עם נטורי־קרתא והיהודים בבני־ברק.

אני מתרשם שאתה מהרבנים המאמינים בהידברות ובגישור הפערים בין דתיים וחילוניים.

אינני מאמין במושג "חילוני". אין יהודים חילוניים, כי חילוני במובנו האמיתי פירושו חול, ועם ישראל הוא כולו עם קודש. גם אלה שמקיימים 99% מהמצוות, וגם אלה שעוברים על 99% מהמצוות, ומקיימים רק ברית מילה. אנחנו משתדלים לקרב בכל האפשר את כולם. אפילו את הרחוקים. לצערי הרב, הרבנות יכולה היתה להגיע להישגים הרבה יותר גדולים, אילו היתה לה הבנה עם אלה שקוראים לעצמם חילוניים.

אתה מאשים את הרבנות?

לא, אינני מאשים את הרבנות, אלא את הדתיים הקיצוניים. הרבנות היתה יכולה ליצור לעצמה מעמד יותר נכבד, אילו ידעה לקרב את כל הגורמים.

אש"ף ניסה לרכוש אורניום בארה"ב

מאת צבי בראל
שליח "הארץ" בארה"ב

ואשינגטון. (מיוחד ל"הארץ"). דו"ח המבקר הממונה על ידי הקונגרס קובע כי אש"ף ניסה לרכוש אורניום מועשר ואולי גם מוצרים גרעיניים נוספים בארה"ב.

רשת הסי־בי־אס דיווחה אתמול כי על־פי הדו"ח עולה שטכנאי באחד ממתקני הגרעין האמריקאים במדינת טנסי יצר קשר עם נציג אש"ף בשנת 1981 במטרה למכור לו את החומר. התראה על כך נמסרה למשרד האנרגיה האמריקאי כנראה על־ידי האף־בי־איי או אנשי הביטחון של המתקן אך ההתראה תוייקה והתברר שאותו טכנאי המשיך לעבוד במתקן הגרעין במשך חמש שנים נוספות. על־פי הדו"ח לא ברור אם אש"ף רכש את האורניום או לא.

זקי
אני האמרגזהיר:
שכל עוד ישלוט בארץ הזאת "כל דאלים גבר" ביחס לשביתות של פועלים, זוגות צעירים, סטודנטים, אסירים ואסירים בטחוניים, אינני מתחייב להיות נאמן ——
לצוויה דקשן מדינת ישראל.

הוכח
אני כן חושש
וכאב לי
עד כי חי־
אש"ף ראש
עד יומי
האחרון
אראה רק את

רישום: רפיזקיא

שר החוץ ידווח בסוף השבוע לשמיר על המגעים בנושא עליית יהודים והמשלחת הקונסולרית

פרס: זו פעם ראשונה שאנו מנהלים שיחה רצינית ופתוחה עם הרוסים

שר ההגנה האיטלקי ספדוליני: ישראל ובריה"מ פועלות לאט אך בוודאות לקראת חידוש הקשר

מאת עקיבא אלדר
מסופרו המדיני של "הארץ"

בסוף השבוע אמור פרס לדווח לשמיר על המגעים שקיים עם הרו־סים בנושא עליית היהודים וה־משלחת הקונסולרית. כיון שלשמיר אין עניין בקידום רעיון הוועידה הבינ"ל אין פרס נוהג לעדכן אותו בפרטי השיחות בנושא זה.

אתמול, זמן קצר לאחר שובו ארצה נועד פרס בביתו עם שגריר ארה"ב בישראל, תומס פיקרינג, ומסר לו דיווח על השיחות עם הפקידים הסובייטים. נראה כי פיקרינג מסר לפרס פרטים על שי־חותיו של ראש ממשלת ירדן זייד א־ריפאעי בוושינגטון.

גישה פתוחה יותר

נושא ביקור המשלחת נדון בשי־חותיו של פרס עם שני הפקידים ברומא, אולם אמש נמסר כי טרם נתקבלו בקשות האשרה בעבור חברי המשלחת. בנושא ההגירה, אמרו הפקידים הסובייטים בוועדה למזרח התיכון של האינטרנציונאל ברומא כי הוחלט במוסקווה על גישה פתוחה יותר, למעט במקרים "בטחוניים". הסובייטים חזרו באותם דיונים והבטיחו כי בריה"מ אינה עויינת לישראל וכי היא מצדדת בשיחות בילטרליות במסגרת הוועי־דה הבינלאומית ללא נסיון של המעצמות לכפות הסדר על הצדדים.

בדיווח שהגיע מפגישת שרי החוץ של הקהילה האירופית בבר־יסל נמסר כי שר החוץ הבריטי ג'פרי האו אמר שראש ממשלתו מרגרט תאצ'ר גילתה בביקורה במוסקווה כי המנהיג מיכאיל גור־בצ'וב בטוח בעצמו ושולט במצב. לדבריה, היא חשה בגישה מתונה יותר של הסובייטים כלפי ישראל והיהודים, דבר שבא לידי ביטוי ברמז מפי גורבצ'וב עצמו שאמר כי בדעתו לגלות יותר פתיחות בבעיות ההומניטאריות.

שרי השוק אישרו את שליחותו של יו"ר מועצת השרים, שר החוץ הבלגי ליאו טינדמנס למזרח התיכון והחליטו להנחות את המנכ"לים המדיניים שלהם להגיש רעיונות ונושים לקידום תהליך השלום במזה"ת.

במשרד החוץ בירושלים עוקבים בימים אלה אחר המגעים לקראת כינוס המועצה הלאומית הפלש־תינית המתוכנן לעוד עשרה ימים. על פי הערכות במשרד, אם תתקבל במל"פ הצעה לבטל את הסכם חו־סין־עראפאת מפברואר 1985, יפגע הדבר קשות בסיכויי הוועידה ה־בינ"ל. בריה"מ. מלונדון על שיחותיו של המלך פאהד שם נמסר כי סעו־דיה אינה צופה סיכוי רב לכינוס הוועידה, ואף אם תתכנס, מעריכים הסעודים כי לא יעלה בידה להביא לפתרון הסכסוך במזה"ת.

פרס: מצאתי פתיחות

(ע). מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס אמר אתמול עם שובו מביקורו בספרד וברומא, כי מצא פתיחות בשיחותיו עם הפקי־דים הסובייטיים.

פרס מסר שהעלה בשיחות את עניין עליית היהודים מבריה"מ, יחסי בריה"מ במזרח התיכון, ומער־כת היחסים בין ישראל לבריה"מ. לדבריו, הפגישות עם הרוסים היו "בפעם הראשונה שיחה רצינית ופ־תוחה, שהתקיימה שלא על־מנת לעשות רושם או לצרכי פירסום". פרס מסר שמשלחת סובייטית נמוכת־דרג תבוא בקרוב לישראל. לשיחות בנושאים מוגבלים. שר החוץ ציין כי הוא קיים שתי פגישות פתוחות עם הרוסים, ושתיים סגו־רות.

ספדוליני: ישראל ובריה"מ פועלות באיטיות אך בוודאות

שר ההגנה האיטלקי, ג'ובאני ספדוליני, אמר אתמול כי ישראל ובריה"מ פועלות באיטיות, אך בוו־דאות לקראת חידוש הקשרים הדיפ־לומטיים.

זכו בפיס

בהגרלת הכרטיס מצטבר של מפעל הפיס מס. 15/87 שהתקיימה ביום 9/04/87

בסך 180.000.00 ש"ח זכה המספר 793121

הפרס המצטבר בסך 200.000.00 ש"חים עובר לשבוע הבא. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 480.000.00 ש"חים (כולל צבירה).

בסך 12.000.00 ש"ח זכה המספר 780541.

בסך 6.000.00 ש"ח זכו המספרים: 068970, 689729.

בסך 300.00 ש"ח זכו המספרים:
020694, 023371, 040051, 063620,
106867, 112776, 126612, 151683,
173883, 245912, 270423, 303227,
379771, 385436, 411316, 538617,
546465, 563637, 563757, 588949,
610262, 666517, 675058, 718936,
749648, 790141, 798272, 819685,
848678, 895236, 885532, 898735

בסך 150.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 1691, 5423.

בסך 25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 085, 101.

בסך 16.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 165, 474, 515.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 6 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

בסך 5.00 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים:
004, 074, 083, 102, 167, 175, 181,
183, 187, 217, 218, 306, 338, 419,
427, 470, 626, 633, 642, 646, 655,
667, 762, 835, 890, 903.

בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים:
01, 04, 06, 07, 09, 15, 17, 20, 25,
28, 31, 34, 52, 56, 62, 63, 64, 65,
67, 70, 74, 79, 84, 90, 93.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

"אומץ בקו העימות" צנזורה

ב־17 לפברואר 1987 תוכניתנו הדוקומנטרית "אומץ בקו העי־מות" שודרה בטלוויזיה הירדנית ללא הסכמתנו או ידיעתנו.

יותר מ־20 קטעים בסרט נקטעו ע"י הצנזורה של הטלוויזיה הירדנית ללא שצוין על כך לצופה. סצינות רבות וקטעים חיוניים לשלמותו של הסרט קוצצו כולל חלקים שיוחסו ל:

– הטבח בחברון בשנת 1929
– רדיפת היהודים בגרמניה הנאצית ורציחת המונים
– הקמת מדינת ישראל
– התנגדות הערבים לחלוקה ופלישה של מדינת היהודים
– טרור פלסטינאי

חברת "סנטרל" הציבה את דבריה לטלוויזיה הירדנית על ניצולה הבלתי מאושר לצנזר את הסרטון הדוקומנטרי.

"אומץ בקו העימות" הגביל את ההקרנה בישראל ללא צנזורה (בסינמטקים של תל־אביב וירושלים, מועדון צוותא וה־קיבוצים). אנו רפי יד על כך שנימנע מצופי הטלוויזיה, הן ישר־אלים והן פלשתינאים מלצפות בסרטון בגרסתו המקורית והאמיתית.

"אומץ בקו העימות" הופק על מנת להדגיש את עיקר היזמה לקראת הסדר שלום בין יהודים ישראלים וערבים פלש־תינאים בפרט בכל הנוגע לשטחים הכבושים. על ידי קיצוצי הצנזורה בתיאור ההיסטוריה היהודית, הדאגות ורגשות הישראלים/יהודים, בטלוויזיה הירדנית עוותה קשות את התור־כנית הדוקומנטרית.

"סנטרל אינדיפנדנט טלוויזן", אנגליה
[illegible]

ראיתי שמעתי

הכוס של שמיר והכוס של לוי

אופי המחלוקת בתנועת החרות בא לידי ביטוי גם בטקסים לקראת חג הפסח. אתמול נפגש ראש הממשלה, יצחק שמיר, עם חבריו במצודת זאב, והרים עמם כוסית לקראת החג. לאי־רוע הוזמנו כל שרי תנועת החרות וחברי הכנסת. ומי לא בא? דוד לוי. השר דוד לוי, מסתבר, החליט לארגן הרמת כוס משלו ביום ראשון בערב, וגם הוא הזמין את כל חברי הכנסת ושרי תנועת החרות. עתה נותר לראות מי יהרים את הרמת הכוס שלו.

לעומת תנועת החרות, הצ־ליחו במפלגה הליברלית להרים כוסית משותפת, למרות היר־יבות הגדולה בין שריה.

אילן שחורי

מגילת קלף חתומה לרבי מלובביטש ממנהיגי ישראל

נשיא המדינה חיים הרצוג, ראש הממשלה יצחק שמיר, שר החוץ שמעון פרס, רוב שרי הממשלה וכשני שליש מחברי הכנסת, חתומים על מגילת קלף, איגרת הוקרה לאדמו"ר מלובביטש לכבוד יום הולדתו ה־85, החל בשבת. "אישיותו הגדולה של הרבי מלובביטש, המורה והמנהיג המשפיע והמעורר של ימינו, הטביעה חותם בל יימחה על תקופתנו. השפעתו, הניכרת בכל מקום בו מצויים פזורי ישראל, מהווה גורם כביר להתעוררות היהודית ותחושת הזהות. פעולות אלה, הנעשות בנועם ובחיבה מביאות לקירוב לבבות, והעמקת תחושת האחד־ות היהודית, אהבת התורה ואהבת ארץ ישראל", נאמר באיגרת.

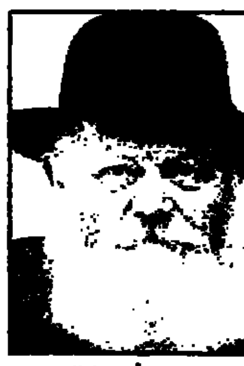

הרבי מלובביטש

בין הברכות שנשלחו לרבי, נמצאת גם ברכתו של מנחם בגין, אשר כתב: "למורנו ורבנו הנעלה, בכל ליבי הנני מאחל לכבודו אריכות ימים ובריאות טובה. יהי רצון שיזכה לשיבת ציון ולגאולה השלמה."

נדב שרגאי

הרמטכ"ל לוי: החגיגה מתחילה

למרות כל הדיונים, ייפרד שר הביטחון, יצחק רבין, מן הרמטכ"ל היוצא, רב אלוף משה לוי, בשורה של אירועים. השר יקיים ארוחת ערב חגיגית לפורום המטכ"ל של צה"ל, שיכלול כ־30 אלופי צה"ל ובנות זוגם ואת שני הרמט־כ"לים, היוצא והנכנס. לאחר מכן יקיים קבלת פנים רבת משתתפים במוזיאון תל אביב. בה יצויינו הדילופים. גם ש־יעניק השר רבין לרמטכ"ל הפורש: חרב עתיקה.

* * *

פיקוד הצפון נפרד אתמול מהרמטכ"ל משה לוי מעל צל־חות חרסינה. מסתבר שעל פי הוראתו של ראש מטה פיקוד צפון, תת אלוף עוזי, לא אוכ־לים יותר הקצינים הבכירים מצלחות הפלסטיק הישנות ב־אירועים מיוחדים, אלא ממער־כת מפוארת של כלי חרסינה שנתרמו, לבקשת הפיקוד, על ידי חברת טפקטור ומשפחת טוכטרמן. על המערכת מוטבע סמלו של פיקוד הצפון. כך נהנים משני העולמות: קצת צבא, וקצת מותרות.

מנחם הורוביץ

מנס ציונה לזולינגן

ראש מועצת נס ציונה, ניסן קרופסקי, ששב מביקור קצר בזולינגן שבמערב גרמניה, סי־פר כי נפגש שם עם יוהאנס ראו, מועמד הסוציאל דמוקר־טים למשרת הקאנצלר וידיד ישראל. ראו סיפר לקרופסקי כי בשיחה שקיים לאחרונה עם גורבצ'וב, נאמר לו מפורשות כי בכוונתו של גורבצ'וב לחדש את היחסים עם ישראל ולהתיר עליית יהודים לישראל.

העיר זולינגן, הידועה בת־עשיית הסכו"ם שלה, העניקה את תואר "יקיר זולינגן" להוגה הדעות היהודי אלפרד גרוסר.

האוניברסיטה העברית תנסה לגייס מילגות

קיצוצים בכוח אדם ויתורים על משכורות עובדים הם רק שניים מהצעדים בהם נקטה האוניברסיטה העברית בירוש־לים כדי לשפר מעט את מצבה הכלכלי. עם זאת, מכיון ש"אנ־חנו עובדים בשביל העתיד", כלומר, למען ישראל משכילה, כפי שאמר מנחם קפלן, מנכ"ל אגודת השוחרים של האוניבר־סיטה, ינסו לרתום גם את הציבור לעזרה. כמקובל במקו־מותינו, אחרי ארוחת ערב דשנה קל יותר לפתוח את הארנק, ול־פיכך תקיים האוניברסיטה ארו־חה כזו במלון הילטון בתל אביב ב־30 בחודש. הערב יתקיים בחסות נשיא האוניברסיטה הע־ברית, פרופ' אמנון פזי, האורח המכובד יהיה סגן ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס. כל הכנסות הערב יגויסו למילגות לסטודנטים נזקקים.

בעריכת עירית רוזנבלום

גם אנשי לוי תמכו במינוי פתחיה שמיר למנכ"ל חרות

מרכז החרות יתכנס בעוד חודש לבחור הנהלה חדשה לתנועה

מאת אילן שחורי
כתב "הארץ" לענייני מפלגות

מזכירות תנועת החרות אישרה אמש כצפוי את בחירתו של פתחיה שמיר כמנכ"ל תנועת החרות. תפ־קיד חדש בתנועה אותו יזם יו"ר המזכירות החדש השר משה ארנס.

ארנס כינס אתמול את מזכירות חרות לישיבת העבודה הראשונה שלה, והצליח להביא לאישור פה אחד של פתחיה שמיר. השר דוד לוי לא השתתף בישיבת המזכירות, אולם ראשי מחנהו חברי הכנסת מיכה רייסר, עובדיה עלי ויעקב שמאי תמכו גם הם במועמדותו של שמיר. ח"כ רייסר אמר כי חבל שעניין מנויו של פתחיה שמיר לא תואם קודם לכן עם ממלא המקום החדש של יו"ר תנועת החרות, אך לא הצביע נגד המינוי.

השר אריאל שרון דיווח במהלך ישיבת המזכירות כי סיכם עם ראש הממשלה יצחק שמיר על כינוס מרכז תנועת החרות במחצית חודש מאי, לאחר שובו של שמיר מביקורו בצרפת. בישיבה זאת תיבחר הנהלת תנועת החרות, ויתכן שזמן קצר אחריה יוכרז רשמית על הקמת תנועת החרות וכינוס משותף של מרכזי הליברלים וחרות.

וירשובסקי מציע לקבוע בחוק אישור חיסוי מידע עתונאי

מאת כתב "הארץ"

מתן חסיון למידע עתונאי, במס־גרת השמירה על הזכות הדמוקרטית לדעת, הוא דבר חשוב ויש לעגנו בחוק קובע ח"כ מרדכי וירשובסקי (שינוי) בפניה ליו"ר ועדת החוקה חוק ומשפט אלי קולס (ליכוד ליברלים).

וירשובסקי מסתמך על פסק דינו העקרוני של נשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר, שבו נקבעו דברים אלה. הוא מבקש לכנס את הוועדה, כדי שתגיש הצעת חוק מטעמה בה ייקבעו הדברים. את ההצעה כבר ניסח בתור הצעת־חוק פרטית.

עוד ביקש וירשובסקי לכנס את הוועדה לדיון על הצהרת רבה הראשי של תל־אביב הרב חיים דוד הלוי, בזכות נישואין אזרחיים. זהו נושא חשוב לפחות כמו תקנות הגיור שבגללן נקראה הוועדה לשבת בפגרה. יש בו פתרון לבעיות אישיות רבות, ויש לגשת במהרה לחקיקה מתאימה, הוא כותב.

אל על

	מעל' מינימום	מעל' מכס'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	9	11	מעונן	7	11
אתונה	12	20	מעונן	13	25
בוקרשט	9	11	מעונן	—	—
בריסל	10	12	גשם	5	10
וינה	11	15	מעונן	9	18
ז'נבה	10	12	גשום	9	14
לונדון	9	12	גשום	9	13
ליסבון	10	13	גשום	13	18
מדריד	9	14	מעונן	10	16
ניו־יורק	7	13	גשום	7	14
פאריס	10	12	גשום	10	16
פרנקפורט	8	11	גשום	6	18
ציריך	10	16	מעונן	—	—
קהיר	15	25	בהיר	17	29
קופנהאגן	3	5	גשום	1	4
רומא	12	14	מעונן	8	21
שטוקהולם	1	3	מעונן	6	5

EL AL

אנו מודיעים בצער רב על פטירת חברנו

חיים כץ

יובא למנוחות היום יום שישי י"א ניסן תשמ"ז 10.4.87 בשעה 14.00 בבית העלמין בדגניה ב'

רעייתו: משאת
ילדיו: אמוץ, דפנה, שירי וגיא
אחיו: אבשלום ומרים וב"ב
אחיו: מלאכי וריבי וב"ב
וקבוצת דגניה ב'

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אחותי ודודתנו היקרה

דורה טריוס

הלוויה תתקיים היום יום שישי י"א ניסן תשמ"ז 10.4.87 בשעה 10.30 לפנה"צ בבית העלמין בקרית־שאול
נפגשים ליד השער

אחותה: סוניה
וכל בני המשפחה

משפט דמיאניוק

לראשונה במשפטו קם דמיאניוק על רגליו וביקש להציג שאלות לעד שפלר

"אני מודה לביהמ"ש, כבר זמן רב אני יושב בבית הסוהר ויודע מה צפוי לי"

מאת דוד פרידמן כתב עת"ם

איוואן־ג'ון דמיאניוק קם אתמול על רגליו, לראשונה במשפטו, ולאחר שקיבל את אישור בית המשפט, הפנה שאלות לעד התביעה, פרופ' וולפגנג שפלר.

דמיאניוק התרומם במהלך החקירה הנגדית שערכו סניגוריו לפרופ' שפלר, והרים את ידו. משעה מארק או'קונור פנה אליו, הסביר לו הנאשם כי הוא מעוניין להציג לעד שאלות אחדות. או'קונור העביר את הבקשה לבית המשפט ואב בית הדין, השופט דב לוין, פסק: "לנאשם יש תודעה שסניגוריו אינם מעבירים כראוי את שאלותיו. המשפט חשוב לנאשם, לכן נאפשר לו לשאול את השאלות".

איוואן־ג'ון דמיאניוק אמר באוקראינית: "אני מודה לבית המשפט. הייתי רוצה להדגיש שהשאלות שצריך לשאול עכשיו הן חשובות ביותר עבורי. כבר זמן ממושך אני יושב בבית הסוהר, ויודע מה יתכן שצפוי לי בעתיד. ברצוני לשאול את פרופ' שפלר כמה שאלות על מה ששמעתי מדבריו בעדותו. יש מספר דברים שאינני מסכים עם הערות שמסר פרופ' שפלר".

המתורגמן מאוקראינית, חזר על דבריו של דמיאניוק בשפה האוקראינית, במקום בעברית, ואז התנצל והסביר כי במשך כל המשפט הורגל לתרגם לשפה האוקראינית, ולא ממנה.

שאלתו הראשונה של דמיאניוק היתה "פרופ' שפלר, נשאלת לגבי המדים בטרווניקי. אמרת שהמדים השחורים הונהגו בטרווניקי, לאחר שהנהגו בהם קודם מדים צהובים. במשפט, שמעתי את ההיפך".

"ברצוני להודות לכבוד הפרופסור, לבית המשפט ולכל האנשים ששמעו אותי. אני מאד מודה באותה ההזדמנות לכל אלה שהשתתפו באירוע זה", אמר דמיאניוק בסיום חקירתו הנגדית של העד, פרופ' וולפגנג שפלר, על־ידי הסניגוריה.

שפלר: "לא דיברתי על צבע צהוב. אמרתי כי בתחילה היה צבע אחר, ואח"כ הוחלפו את מדי המתאמנים בטרווניקי לשחור".

דמיאניוק: "האם קודם היו מדים בצבע אחר, ואח"כ מדים בצבע שחור?"

שפלר: "אני יכול לומר שהיו כל מיני סוגי מדים בטרווניקי. היו שם בעיות של אספקה. אולי אתה תספר לנו איך היו המדים".

הסניגור, מארק או'קונור, התפרץ ואמר, כי התבטאות זו של העד מצביעה על חוסר אובייקטיביות שלו. השופט דב לוין השיב: "אם העד נשאל שאלות, הנאשם צפוי לתשובות לארגומנטציות. אני אינני יכול למנוע מהעד מלהשיב לשאלות".

"ברצוני לספר לכבוד בית המשפט שמזה 8 שנים בארה"ב, אני רואה את התמונה הזו (תצלומו במסמך טרווניקי). ראיתי הרבה פריטים שזוייפו בה, למשל בתמונה המקורית — הייתי לבוש באפודה. הכל נעשה כאן, בתמונה, שלא יראו את הפרטים המזהים. ברצוני להודות לבית המשפט שמתנהג בכבוד ובצדק.."

הנאשם: "צריך לקחת בחשבון שאני שואל שאלות רק על־סמך דברים ששמעתי מהעדים שהעידו כאן במשפט. אני מסיק מסקנות רק מהעדויות שהשמיעו כאן במשפט זה. לכן, השאלות שלי הן לא על־סמך ידע שיש לי, אלא רק על מה ששמעתי".

דמיאניוק התייחס לתמונה שעל "מיסמך טרווניקי", ואמר: "אני לא רואה בתמונה זו כל מדים. יש כפתור על הצווארון, אבל זה כפתור של חולצה".

שפלר: "זהו מקטורן, יש להשוות תמונה זו לתמונות אחרות מטרווניקי".

הנאשם: "הייתי מבקש מפרופ' שפלר לקחת זכוכית מגדלת ולהביט על התמונה ביתר שימת־לב".

בעקבות הוראת השופט לוין, הוגשה לעד זכוכית מגדלת, ולאחר בחינת התצלום ענה שפלר: "קשה לי להעריך אם הכפתור שייך למעיל או לחולצה. זו נקודה שכהיסטוריון, קשה לי לפסוק בה".

שאלה: "אילו מיסמך טרווניקי זוייף — המזייף אינו מקצוען"?

דמיאניוק: "ברצוני לספר לכבוד בית המשפט שמזה 8 שנים בארה"ב, אני רואה את התמונה הזו. ראיתי הרבה פריטים שזוייפו בה, למשל בתמונה המקורית (כוונתו לתצלום, שממנו, לדברי דמיאניוק, הועתקו פניו ופרטים חלקיים מרוטשים אחרים, שעליהם "הלבישו" מדים נאציים, לפני שהושתלה התמונה במסמך טרווניקי) — הייתי לבוש באפודה. הכל נעשה כאן, בתמונה, שלא יראו את הפרטים המזהים. ברצוני להודות לבית המשפט שמתנהג בכבוד ובצדק..

"ברצוני להודות לכבוד הפרופסור, לבית המשפט ולכל האנשים ששמעו אותי. אני מאד מודה באותה ההזדמנות לכל אלה שהשתתפו באירוע זה". אמר דמיאניוק בסיום חקירתו הנגדית של העד, פרופ' וולפגנג שפלר, על־ידי הסניגוריה.

החקירה הנגדית התמקדה בעיקר במסמך טרווניקי, במטרה להוכיח את טענת הסניגוריה כי מדובר במסמך מזוייף.

ב"מסמך טרווניקי" (תעודת השירות על־שם איוואן דמיאניוק ממחנה האימונים של האס־אס בטרווניקי) ההדפסה היא בסוגים שונים של אותיות, ובולטת בעיקר את "יש" המופיעה באזור העמודים באלכסון. הסניגוריה מנסה להוכיח, על־סמך זאת כי מדובר בזיוף. הסבר של העד הוא כי המסמך הודפס בבית־דפוס פרימיטיבי בלובלין, בעיצומה של המלחמה, ולכן השימוש באותיות עופרת מסוגים שונים, בשגיאות־כתיב ובטעויות הגהה וכו'. לדבריו, את המילים עם שגיאות הכתיב, כתב אפסטאי בטרווניקי, שחילק את הטפסים למתגייסים.

שפלר: "אדם שמזייף מטעם שירות־חשאי כלשהו מסמך שכזה ומפרסמו בעולם כדי לגרום נזק לאדם מסויים — אני סבור כי השירות החשאי יפטר אדם זה על חוסר היעילות שלו. יש במסמך חוסר התאמות ורשלנות כזו בהדפסה, שרק מכך ניתן להסיק שאין מדובר בזיוף".

הוא ציין כי אותו אפסטאי, טיפל, שגה בכתיבת מילים בגרמנית גם במיסמכים אחרים בטרווניקי.

שפלר הטעים כי "אדם שמזייף, מטעם שירות־חשאי כלשהו, מסמך שכזה, ומפרסמו בעולם כדי לגרום נזק לאדם מסויים — אני סבור כי השירות החשאי יפטר אדם זה על חוסר היעילות שלו. יש במסמך חוסר התאמות ורשלנות כזו בהד־פסה, שרק מכך ניתן להסיק שאין מדובר בזיוף".

"צריך לקחת בחשבון שאני שואל שאלות רק על־סמך דברים ששמעתי מהעדים שהעידו כאן במשפט. לכן השאלות שלי הן לא על־סמך ידע שיש לי, אלא רק על מה ששמעתי ● ברצוני להודות לכבוד הפרופסור, לבית המשפט ולכל האנשים ששמעו אותי. אני מאד מודה באותה הזדמנות לכל אלה שהשתתפו באירוע זה"

השמדת מסמכי אס־אס

במהלך החקירה הנגדית ביקש התובע, עו"ד מיכאל שקד, מפרופ' שפלר לספר לבית המשפט מדוע תעודות כמו "תעודת טרווניקי", אינן בנמצא.

שפלר השיב כי עם תום מלחמת העולם השניה, ניסו כל מי שהיו באס־אס להשמיד כל מסמך שקשר אותם לשירות באס־אס. כמו כן, נשרפו מסמכי אס־אס רבים בעת נסיגת הגרמנים. כתוצאה מכך, לא התגלו כלל, עד היום, תעודות שירות כגון "תעודת טרווניקי", המיוחסת לנאשם.

בית המשפט יחדש את דיוניו לאחר חג הפסח ב־21 באפריל.

הסופר הדרום אפריקאי ג'ון קוטזי בטקס קבלת פרס חירות האדם:

"האדונים בדרא"פ נולדים לתוך חוויית העדר החופש כלתוך כת"

"דווקא בישראל בצל השואה אנשים מכירים את אותו סוג בנאלי של רוע ללא מצפון וללא דמיון, רוע שמיטיב לאכול ולישון וחי בשלום עם עצמו"

מאת סופר "הארץ" לענייני תרבות

הסופר הדרום אפריקאי, ג'ון מ. קוטזי, ניסה להגדיר באמש, בטקס קבלת פרס ירושלים לחירות האדם, את מהותה של חירות בחברה בה בלתי חפשית כמו דרום אפריקה. הוא דיבר על חברה של אדונים ומשרתים. בה איש אינו חופשי: העבד כי אין הוא אדון לעצמו, ואילו האדון כי אין הוא יכול לחיות ללא העבד. עתה זו ארץ בה העבדים הם במצב של מרד גלוי והאדונים במצב של התפוררות. בדברו על חוויית העדר החופש של האדונים של דרום אפריקה, "לתוכה אתה נולד, כמו לתוך כת", הדגיש קוטזי כי "אינו מתפתה לדבר על שינה טרופה וסיוט של אסון, גם מפני שדווקא בישראל, בצל השואה, אנשים יודעים כי קיים סוג בנאלי של רוע ללא מצפון, ללא דמיון וכנראה גם ללא חלומות, רוע שמיטיב לאכול ולישון וחי בשלום עם עצמו".

קוטזי הרחיב את הדיבור על אחד מחוקי האפרטהייד, שהיה מכוון למנוע יחסי מין בין אדונים ומשרתות (קוטזי אינו משתמש במילים "שחורים ולבנים"), שלדעתו נבע מן "ההתכחשות לתאווה בלתי מודעת לחבק את אפריקה גופה, והפחד מהדיבוק והגומלין שלה". הוא אמר שבלב העדר החופש אצל האדונים של דרום אפריקה נמצא כשלון האהבה. "האהבה שלהם כלפי אפריקה אינה מספקת ולא היתה מספקת, ואילו דבריהם על אהבת דרום אפריקה כוונו אל הארץ: גבעות ומדבריות, ציפורים, חיות ופרחים, שאין סיכוי שיחזירו אהבה", אמר.

בהציעו להחליף את המילה "אהבה" במילה "אחווה", אמר קוטזי כי עבור השגת אחווה בדרום אפריקה עתה, כפי שמדברת עליה תנועת הרפורמה, יש לשלם, והמחיר המינימלי הוא הריסת המבנה הלא טבעי של הכוח המגדיר את המשטר הדרום אפריקאי. הוא הגביל עצמו להגדרת היחסים המעוותים של החיים הפנימיים שיצר האפרטהייד, באומרו שכשל כי הספרות הדרום אפריקאית, אפילו בפסגותיה, נמצאת בכבלים, והדברים מתייחסים גם לכתיבתו שלו.

ג'ון קוטזי

בטקס השתתף גם שר החוץ, שמעון פרס, שהגיע, לדבריו, היישר משדה התעופה, כדי להעניק לו מעמד לאומי. הוא הרחיב את הדיבור על איכות ספריו של קוטזי, "המאפשרים לקורא לקיים מסע בארץ לא נודעת, שהיא בעצם בתוך עצמנו".

בהביקך העניק פרס בחשיבות התבטאויותיו החריפות של ראש הממשלה שמיר בנושא הוועידה הבינלאומית: "אם ממילא אין לוועידה סיכוי — מדוע להתבטא כלפיה בחריפות? חוץ מזה, אני כבר שמעתי אנשים המפקפקים בקמפ־דייוויד", אמר. כשנשאל אם לדעתו יגרמו התבטאויות שמיר לקיצה של הממשלה, אמר: "אני לא מעוניין בקץ הממשלה, אלא בקירוב השלום".

יו"ר ועדת השופטים, פרופ' שלמה אבינרי, קרא את נימוקי השופטים (אבינרי, עמוס אילון ויהודה עמיחי) ופרופ' שמעון זנדבנק נשא דברים על יצירתו של קוטזי. כשהוא נאחז בשם ספרו של קוטזי "מחכים לברברים", הגדיר את הברברים כ"כל שאינם אנחנו". הבצירים בפנינו את חירות הזולת, שאינו רוצה להיות מה שאנחנו משליכים עליו".

יותר מכולם...
דיסקונט EXTRA

עכשיו! לתקופת מבצע, דיסקונט נותן יותר לאנשי עסקים ולציבור הרחב.

חדש!

דיסקונט EXTRA לעסקים

עכשיו - דיסקונט EXTRA גם בחשבון העסק שלך!

- אשראי נוסף בחשבון העסקי לתקופה בלתי מוגבלת.
- תקרת אשראי עד 50,000 ש"ח.
- עכשיו במבצע לתקופה של 6 חודשים, החל מ־13.4.87, ריבית מועדפת של פריים + 1.25% עד פריים + 1.75% (ריבית שנתית מתואמת בשיעור 51.96% — 61.13%).
- עמלת הקצאה מועדפת.
- ניהול החשבון חינם וללא עמלת ניהול רבעונית.
- בכל מקום תשלם בשיק אחד מחשבון דיסקונט EXTRA והחשבון העסקי יחוייב ב־10 תשלומים ויותר.
- קניה בתנאי מזומן — עם כל ההנחות וההטבות הכרוכות בכך — וחיוב החשבון באשראי לטווח ארוך.
- פנקס שיקים ראשון חינם.
- האשראי ינתן כנגד בטחונות, כמקובל.

דיסקונט EXTRA לציבור הרחב בתנאים משופרים

למצטרפים חדשים ולבעלי חשבון דיסקונט EXTRA ותיקים.

- עכשיו במבצע לתקופה של 6 חודשים, החל מ־13.4.87, ריבית מועדפת של פריים + 1.25% עד פריים + 1.75% (ריבית שנתית מתואמת בשיעור 51.96%-61.13%).
- ניהול החשבון חינם וללא עמלת ניהול רבעונית.
- תקרת אשראי מוגדלת — עד 50,000 ש"ח (במקום 15,000 ש"ח עד עכשיו).
- בכל מקום תשלם בשיק אחד מחשבון דיסקונט EXTRA וחשבונך יחוייב ב־10 תשלומים ויותר.
- קניה בתנאי מזומן — עם כל ההנחות וההטבות הכרוכות בכך — וחיוב החשבון באשראי לטווח ארוך.
- קניה באשראי ללא תלות במבצעי אשראי של בתי־העסק.
- פנקס שיקים ראשון חינם.
- האשראי ינתן כנגד בטחונות, כמקובל.

הכנס עוד היום לסניף דיסקונט הקרוב ותקבל יותר מכולם...

בנק דיסקונט

רהט

נמסרו כתבי המינוי לחברי הוועדה הציבורית

הרפואה השחורה לא תידון בוועדה לבדיקת הבריאות

ההסתדרות הרפואית: לא נשתף פעולה ● דורשים ועדת חקירה ממלכתית

מאת דן סגיר סופר "הארץ"

אמש נמסרו כתבי מינוי לחברי ועדה ציבורית לבדיקת מערכת הבריאות בישראל. הוועדה מונתה ע"י שרת הבריאות בעקבות החלטת הממשלה מלפני כחודשיים. בראש הוועדה יעמוד פרופ' נתן טריינין ממכון ויצמן, וחברים בה רופאים בכירים.

על פי כתב המינוי אמורה הוועדה לבחון את נושא שירותי הבריאות בישראל לאור עקרונות "הד־

ד"ר רם ישי

שוויוניות הקיימים" ותוך שמירה על המסגרות הקיימות (קרי קופות החולים). הכנסת הגבלות אלו האוד רות (למשל, הוועדה אינה מוסמכת לדון בבעיות השכר במערכת) ימנעו למעשה דיון בנושאים של הרפואה השחורה, דרכים למיסוד רפואה פרטית בישראל, ושינויים מבניים כלשהם.

דר' רם ישי, יו"ר ההסתדרות הרפואית, מסר אמש לסופר "הארץ", כי בשל כך לא ישתף ארגונו והרופאים המאוגדים בו פעולה עם הוועדה הציבורית, וכי הם עומדים על דרישתם להקים ועדה ממלכתית ובלתי תלויה לחקירת הנעשה במערכת הבריאות.

על רקע מאבק זה נפגשה שלשום קבוצה גדולה של רופאים מקופ"ח הכללית עם שרת הבריאות, שושנה ארבלי אלמוזלינו, ומזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, תחת הגג של אירגון רופאים קטן, שמסונף להסתדרות הכללית. בפגישה זו קרא קיסר לרופאים "לחזור הביתה" להסתדרות הכללית (רוב רובם של הרופאים בישראל מאוגדים עצמאית בהסתדרות הרפואית), ואף ציין שאם יחזרו, יהיה מקום לשיפור בתנאי השכר שלהם.

פניה זו של ישראל קיסר לרופאים לנטוש את ההסתדרות הרפואית העצמאית ולהתאגד במסגרת ההסתדרות הכללית איננה חדשה, אמר דר' ישי, אולם לדבריו "הגיעה עתה לשיאים חדשים כאשר מוצע בתמורה לכך כסף".

הוא הסביר כינוס זה כחשש של שרת הבריאות ומזכ"ל ההסתדרות, שוועדת חקירה בלתי תלויה עשויה להציע פתרונות, שיפגעו בעוצמה הפוליטית של גורמים פוליטיים אינטרסנטיים.

אסירי הטרור היהודי ייצאו לחופשת פסח

(ע). שלושת אסירי העולם של ארגון הטרור היהודי, שהנשיא קצב את עונשם, ייצאו לחופשת חג הפסח למשך 48 שעות. לחופשת־חג יזכו גם שלושה אסירים נוספים, ואילו השביעי, אירה רפפורט, לא ייצא לחופשה, משום שאינו עומד בקריטריונים.

נציב שירות בתי הסוהר, גונדר דוד מימון, החליט אתמול להוציא ערב החג לחופשה את שלושת אסירי העולם של ארגון הטרור היהודי, שאול ניר, עוזי שרבף ומנחם ליבני.

ברק ניר, השפוט ל־6 שנות מאסר, ייצא לחופשה של 72 שעות; יהודה עציון, השפוט ל־7 שנות מאסר ייצא ל־48 שעות; ויצחק גנירם, השפוט גם הוא ל־7 שנות מאסר, ייצא ל־96 שעות. שלושת אלה נמצאים כבר בסבב החופשות של שירות בתי הסוהר, ואין זו חופשתם הראשונה.

דובר שירות בתי הסוהר הבהיר כי כל אסירי ארגון הטרור עומדים בקריטריונים שנקבעו על־ידי שירות בתי הסוהר למתן חופשה.

לאחר שהאוצר הזרים מיליון שקל

הרשויות הדרוזיות החליטו להימנע מקיום שביתה היום

יצפו לתוצאות דיון מחודש בהצעת ארנס לאחר החג ● ח"כ נסר אדין: אם לא יחול שינוי לא יעלה ביד המנהיגים לרסן את תנועת ההתנגדות שתפרוץ

מאת נורית בהגא סופרת "הארץ"

ראשי המועצות הדרוזיות החליטו אתמול להימנע מקיום שביתה שנועדה להיום, לאחר שקיבלו הודעה בדבר הזרמה של מיליון שקל, לכיסוי הוצאות מס־הכנסה הד־יבית בנקים.

ראש ארגון המועצות המקומיות הדרוזיות, ד"ר חמד טעה, אמר ל"הארץ" כי הוחלט לצפות לתוצאות דיון מחודש, שייערך לאחר החג, בתכניתו של השר משה ארנס לגבי פיתוח העדה הדרוזית.

במסיבת עיתונאים שנערכה אתמול, קבלו ראשי המועצות הדרוזיות על שמשרד האוצר סירב להיענות לתביעותיהם להשוואת התנאים לאלה של ישובים יהודיים. ח"כ אסעד נסר־אדין הזהיר כי התסיסה בקרב הדרוזים הגיעה למימדים חמורים — וכי אם לא יחול שינוי — לא יעלה ביד המנהיגים לרסן תנועת התנגדות שתפרוץ.

כיום חיים 80,000 דרוזים בתחומי הקו הירוק ב־10 מועצות מקומיות דרוזיות, ו־17 כפרים. אלה סובלים מגרעון של 3 מיליון ש"ח, ביחס לשנת 1985, ו־10 מיליון ש"ח ב־1986. ראשי המועצות תבעו אתמול לקבל 70% מן הסכום הדרוש לכיסוי גרעונות 1985. כאמור, התקבל רק מיליון ש"ח, אך כמחווה של רצון טוב החליטו ראשי המועצות לוותר על השביתה.

טעות שלנו

לידיעה של סוכנות עת"ים על תלמיד ששרף ספר תנ"ך, שהופיעה אתמול ב"הארץ", השתרבב בטעות השם יצחק לרינסון.

ערכה את העמוד: עירה אושפיז

هكذا من الاصل

صكذا من الاحل

שערי המניות

9.4.87

בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אגוד ש	27490		9	-200	-0.7	-18
טפחות 0.1	2100		1683	+25	+1.2	+1494
טפחות A 0.5	1199		3761	+9	+0.8	+54
טפחות אפ 2	1725		1092	-15	-0.9	-1095
כללי לא בהסדר	31700		408	-1088	-3.1	-676
בנק צנאמר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק צנאמר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק בינלאומי 05	6465		2953			+2145
פ.י.ב. 0.5	7990		5831	-295	-5.6	-11505

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אידיבי רג 100.0	90870		1822	-120	-0.1	-1209
אידיבי ב 100.0	90970		13	+720	+0.8	+36
אידיבי בב A	556200					-2
אגוד 0.1	67850		15			+35
דיסקונט ב	116330		13	-320	-0.3	-11
דיסקונט A	116050		342	-150	-0.1	-130
דיסקונט שה ב	13650		104	-70	-0.5	-104
המזרחי ש	37485		901	-75	-0.2	-751
המזרחי ב	37760		33	+450	+1.2	+170
המזרחי שה 9	16995			+10	+0.1	+100
הפועלים מבב	95000		3	+980	+1	+6
הפועלים ש	61600		2956	-50	-0.1	-1709
הפועלים ב	62015		89	-85	-0.1	-38
כללי A 1.0	158530		104	+630	+0.4	+143
כללי שה 7	7690		80	+100	+1.3	+320
בלל 0.1	39280		8046	-50	-0.1	-6605
בלל שה 11	14720		426			+44
מימון המזר 1.0	52150	שב				
מימון המזר 5.0	26700	שב				

בנקים למשכנתאות

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אדנים 0.1	31600		12	+80	+0.5	+8
לאומישכן ש	10520		247	+220	+2.1	+704
לאומישכן מ	10640		94	+240	+2.3	+95
כרמל ש	5601		116	+90	+1.6	+170
כרמל שה 1	3800		200			
בנין ב' 5.0	13034		230	-266	-2	-215
פת מבב ש	4000	תב	683	-315	-7.3	-1812
משכן ב ש	3601		1039	+71	+2	+1886
עצמאות 0.1	17050		57	-300	-1.7	-60
טפחות מבב ש	25500			-500	-1.9	-25
טפחות רג ש	23741		216	-239	-1	-259
טפחות שה 1	18050		6			
טפחות שה 2	4961		501			-1
ישכור 1.0	1980		303			+97
ישכור 5.0	1239		615			+270
בירב 1.0	8234	תב	959	-915	-10	-911

מוסדות מימון

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
שלמון אש	958		3600	-16	-1.6	-12594
החקלאות מבב A	346181	לג				-8
החקלאות מבב ג	200316	לג				
לאומי תעש' A ש	16850		416	+600	+3.7	+729
פתוח תעש' מבב	215570	לג				
פת תעש' בב ג	305298	לג				
פת תעש' בב גג	186000	לג				
פת תעש' בב גגג	187779	לג				
פת תעש' בב ד	201876	לג				
פת תעש' בב דד	68111	לג				
מרם קבלנים 5.0	1650		5318			-5164
תיירות בב	218000	לג				
כלל ליסינג A 0.1	28400		132	-1500	-4.4	-265
כלל ליסינג ב 0.5	25850		225	-1000	-3.7	-177
כלל ליסינג אגח	22250		63			-63

ביטוח

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
איתן	247	תב	22627	-14	-5.4	-32308
אררט 0.1	1699		304	-1	-0.1	-263
אררט A 0.5	960		855	-25	-2.5	-2250
בטוח משנה 0.1	831	בח	100	-50	-5.7	-324
בטוח משנה 0.5	339		4847	-2	-0.6	-8247
הדר 1.0	446		17091	+2	+0.5	+35008
הדר 5.0	332		22208	+10	+3.1	+66743
הדר אפ סד 2	280		59680	+10	+3.7	+101752
הסנה ש	459		58934	-15	-5.2	-143801
הפניקס 0.1	752		6152	+1	+0.1	+4915
הפניקס 0.5	731		456	-9	-1.2	-1731
המסחר-הראל 1.0	8200		181			-346
המסחר-הראל 5.0	5973		1072			+158
מנורה 1.0	2775		218	-29	-1	-405
מנורה 5.0	1695		2100	+71	+4.4	+1707
סהר ג 1.0	8120		1023	-20	-0.3	-262
סקורים 0.1	1485		1581	-15	-1.1	-2181
צור ש	465		12248	-17	-3.5	-24203
ציון החזקות 1.0	11700	תב	15	-900	-7.1	-21
ציון החזקות 5.0	3810		220	+70	+1.9	+260

מסחר

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אינטר גאמא 1 ש	8500		230	-200	-2.3	-447
אינטר גאמא 5 ש	6485		1223			-698
מארק עזרא 1.0	1198		12144	+8	+0.7	+7674
כלל סחר	455		34260			+19628
אפ 4	367		23800			+16562
אגח 2	165		14375	-1	-0.6	-20950
קריסטל 1.0	1002		6070	+22	+2.2	+3917
רפק 0.1	34000			+1000	+3	+4.1
רפק 0.5	17800		32	-130	-0.7	-32
שופרסל A 2.0	15150		859			+24
שופרסל ב 10.0	13501		1668			+1023

שירותים

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
דלק ג ש	6660		2873			+1615
הראל 1.0	2340	תב	150	-160	-6.4	-204
הראל 5.0	2100	תב	547	+170	+8.8	+1774
ספנות הספקה 0.1	30000		104	+800	+2.7	+87
ספנות הספקה 0.5	13890		358			-195
קרור 0.1	1528		5212	+59	+4	+7913
קרור 1.0	400		34024			+2785
כנפ' ערובה 0.1	3400		378	+150	+4.6	+743
כנפ' ערובה 0.5	1580		4634			-1096
קונטרסים 0.1	4131		1300	+100	+2.5	+1001
קונטרסים 0.5	3800		1275			

מלונות ושירותי תיירות

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
קופל 1.0	5200	תב	276	-300	-5.5	-494
גלי זהר 1.0	6250		37.7	+100	+1.6	+42.5
גלי זהר 5.0	4450		330.5	+200	+4.7	+279.5
מלונות דן 1.0	2476		876			-191
מלונות דן 5.0	1875		1478	+40	+2.2	+1297
חוף האלמוג 1.0	6150		231	-150	-2.4	-139
כנס כר 1 ש	2501		50	+101	+4.2	+50
מלונות הירדן	2700		215			-115

מחשבים ושירותי מחשבים

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
איכות מחשבים	1727		3448	-42	-2.4	-1871
דטה מיכון 1.0	12650		82			+15
תיג'ל 1.0	19550	תב	2975	-11100	-36.5	-6649
יעקא 1.0	9715		191			
כלל מחשבים 1.0	15900		91	-500	-3.1	-186
מ.ל.ל. 1.0	15600		114	-98	-0.6	-74
מ.ל.ל. 5.0	5974		1276			-5
מחשב מחשבים 1.0	740		742			
מחשב אפ'	593		1009	+18	+3.1	+954
ניקוב מחשבים 1	2355		225	-60	-2.5	-639
ניקוב מחש' 5	1170		2792			
ניקוב אפ סד 2	5640		211			
תים מחשבים 1.0	1020		9281	-16	-1.5	-7995

נדל"ן, בינוי ופיתוח

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אבורם ביני' וש			—	הפסקת	מסחר	—
אבורם ביני' 5ש			—	הפסקת	מסחר	—
אורן 1.0	721		1320			
אורן 5.0	345		7058	-5	-1.4	-7859
אזורים 1.0	1596		13745			+5338
אזורים אפ	1260		4372			+201
אזורים אגח	199		69728	+7	+3.7	+105519
אילון 1.0	558		18467	-9	-1.6	-16287
אל-רוב 1.0	1899		1552	-21	-1.1	-1862
אבנים 1.0	3699	תב	354	+279	+8.2	+3576
אפריקה 0.1	65800		384	+400	+0.6	+363
אפריקה 1.0	59050		626			+351
אפריקה אפ	46600		133	+1800	+4	+218
ארזים	2650		500	-80	-2.9	-90
ארלדן 0.1	5100		3041	+116	+2.3	+3080
ארלדן 0.5	3400		3018	+110	+3.3	+2727
בן-יקר גת 1.0	7560		1603			
ברטבין 1.0	4237		713	-223	-5	-549
ברטבין 5.0	3500		1019	-50	-1.4	-962
דנקנר 1.0	7970	תב	622	-600	-7	-862
דרוקר 1.0	865		15			-15
דרוקר 5.0	610	קב		+29	+5	+2169
דרטר 0.1	547		2244	-13	-2.3	-1476
דרטר 0.5	468		8600	-10	-2.1	-12621

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
הכסלול 1.0	1774		260	-30	-1.7	-99
הכסלול 5.0	1288		547			-405
תלב 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
תלב 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
חברה לירושלים	440		64520	+2	+0.5	+39959
ירושלים אפ	237		84118	+7	+3	+56391
נכסים ובנין	4669		2439			+1027
גבים 0.1	5700		1082	-40	-0.7	-747
גבים 0.5	4970		983	+20	+0.4	+77
הכשרת הישוב ש	113901		189	+1280	+1.1	+776
ישפרו 0.1	5690		682			
ישראלום 1.0	2000		4004	-55	-2.7	-8789
ישרס 10.0	24557	תב	239	-2500	-9.2	-451
מבני פתוח 1.0	11080		155	-120	-1.1	-173
כלל נדל 1	871		35120			+24688
לוטר 1.0	7800		437			-195
לוטר 5.0	3520		2074			+790
מ.ת.מ. 1.0	549		27478			+14990
מ.ת.מ. אפ 2	390		12147			+2853
מ.ת.מ. אגח	129		3500	-1	-0.8	-2500
מגורי בניה 1.0	1053	תב	7752	-58	-5.2	-11929
מישאל 5.0	475		5662			-2997
מנרב 5.0	2750		1187	+100	+3.8	+4849
מרלו 1.0	960	בח	5068	+10	+1.1	+2931
לידנשטיין 1.0	600		5619	+20	+3.5	+7591
לידנשטיין 5.0	278	תב	28707	-16	-5.4	-50981
ליפשיץ 1.0	2849	תב	2446	+149	+5.5	+2273
ליפשיץ 5.0	1970		5093			-1081
נאות אביב 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
נכסי אזורים	382		23845			-8075
סהר השקעות 1.0	38180	תב	54	+3000	+8.6	+47
סהר השקעות 5.0	27044	תב	169	+2459	+10	+714
סקי 1.0	7800	בח	50	+300	+4	+54
סקי 5.0	3970		105	+20	+0.5	+105
עמר וסלע בר 1 ש	825		4048			
עיר 3.0	3033		641	+105	+3.6	+1364
קיסריה 0.1	4776		500			-295
קיסריה 0.5	2350		1056	+30	+1.3	+539
רומבין 1.0	476		7550	+3	+0.6	+6988
רומבין 5.0	297		9947	-11	-3.6	-15229
רומבין אפ	1535		2644	-55	-3.5	-2510
רומבין אג"ח	144.5		25515			
רסקו מבב	6000		243	-300	-4.8	-521
רסקו רג	5500		109	-221	-3.9	-386

חקלאות

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
מבטחי הדר 0.1	4985		1200			+39
מבטחי הדר 0.5	4800		1047	+100	+2.1	+608
מהדרין 0.1	7279		5393	-1		-1815
נכסי הדרים 1.0	2245		4064	-55	-2.4	-3691
פרי אור 0.5	2800	תב	683	-200	-6.7	-994
שגור 5.0	4440		1341			-204
שגור אפ	2941		1087			+1328

מזון וטבק

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אבאט	1650		1736	-70	-4.1	-2564
גלוברסטם 1.0	4000		476			+493
גלוברסטם 5.0	3307	תב	620	+187	+6	+605
גלוברסטם אפ 1	1829		346	-19	-1	-46
דובק מב ש	6500		1188	-30	-0.5	-1266
דובק מב מ	6590		874	-30	-0.5	-904
צלכל 1.0	1075		1120	-5	-0.5	-303
צלכל 5.0	787		783	-7	-0.9	-783
פרי-זה 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
פרי-זה 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
מכבי בירה 1.0	39800		40	-950	-2.4	-147
מכבי בירה 5.0	35710		34	-630	-1.8	-92
יצור 1.0	1563		605	-37	-2.3	-433
יצור A 5.0	920		3769	-10	-1.1	-4890
יצור אפ 2	657	בח	1805	-15	-2.2	-4153
מן 1.0	965		5073	+5	+0.5	+949
מן 5.0	555	תב	2192	+27	+5.1	+1091
סנפרוסט 1.0	18500		105	+600	+3.4	+216
עלית	24800		3494			+1856
עסיס ב 0.5	520		16724	-25	-4.6	-14277
אבנל שקל 1	3362		447	-34	-1	-521
שמן מבב A	6502		295	+80	+1.3	+631

טכסטיל והלבשה

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אתגר בר 1 ש	838		4553	-15	-1.8	-3695
אופים 1.0	1750		500	-34	-1.9	-342
אופנת ברוך 1.0	749		2001			+455
אופנת ברוך 5.0	586		3160	-2	-0.3	-4990
אוס A	540		4440	-4	-0.7	-3070
ארגמן רג ש	20250		351	+150	+0.8	+330
דלתא-גליל 1.0	5800		1133	+100	+1.8	+1009
דלתא-גליל A 5.0	4503		607			-91
מטויות מאור 1	3740		26	-40	-1.1	-216.9
מטויות מאור 5	1460		218	-30	-2	-436.6
ויטלנד 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
ויטלנד 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
הדירן 1.0	9844		540			-301
דקית 1.0	2760	בח	589	-130	-4.5	-3716
דקית 5.0	2280	תב	1081	-150	-6.4	-1543
לודזיה 0.1	3800		299			
לודזיה 0.4	2980		2127	-120	-3.9	-3519
ליבנת 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
מיס גליק	1845	תב	1360	-110	-9.5	-1632
מקס 0.1	5067	תב	569	-400	-7.3	-674
מקס 0.5	3300	תב	1554	-274	-7.7	-2300
עיט 1.0	700		3736			+2633
עיט 5.0	380		9686	-15	-3.8	-5967
עמק סריגה 1 ש	418	תב	9673	-32	-7.1	-26711
פולגת A 1	7080		524	-20	-0.3	-99
פולגת ב 4	4550		2239	-60	-1.3	-1424
פלימן A 0.5	11000	תב	210	-1000	-8.3	-429
פרנור	6000		277	+40	+0.7	+272
גיבור סבירינה	20000		938	+800	+4.2	+1207
תעש רוגזין 1.0	2750	תב	1628	-275	-9.1	-2481

מתכת ומוצריה

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אקסמן 5.0	3150		410	-80	-2.5	-385
אורדן 0.1	15270		2423			+2477
אורדן 0.5	10935		1322			+1322

תעשיות שונות

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אלמית 1.0	7850		139	-150	-1.9	-181
אלמית 5.0	6300		285	-150	-2.3	-757
כבלים ש	46000		53	-500	-1.1	-31
התוכן 1.0	8845	תב	842	-986	-10	-2139
התוכן 5.0	5345	בח	377	-55	-1	-516
התוכן אפ	5950		266	-200	-3.3	-488
דיקה 1.0	5405		130	+5	+0.1	+144.8
דיקה 5.0	2500		576	-58	-2	-713.8
קפסולות מה 1.0	5370		1261	-150	-2.7	-1349
קפסולות מה 5.0	5200		156	-150	-2.8	-581
מתכת מרום 1.0	3659		1229	-1		-249
כללי בין 1.0	3400		664			
כללי בין 5.0	2045		2288			-1023
כללי בין אפ	925		2878	-32	-3.3	-3996
מודן 1.0	1181	קב		+56	+5	+5487
קרטני 1.0	570		1847	-8	-2.1	-1831
קרטני 5.0	210	תב	15759	-13	-5.8	-31437
נחושתן 0.1	48498		10	-2		-31
נחושתן 0.5	18790		103	-100	-0.5	-154
סקר מלחה 1.0	21700		214	-800	-3.6	-293
קינג 1.0	1398		2009	+16	+1.2	+1637
קינג 5.0	887		4228			-739
קליל 1.0	2820	תב	920	-300	-9.6	-1332
קליל 5.0	2590		681			-121
שלוות 5.0	10716	תב	389	-600	-5.3	-189
תעשיות לכיש 1.0	1308		706	-50	-3.7	-611
תעשיות לכיש 5.0	995		1875	-20	-2	-1984

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אלביט 3.0	642000		37			+2
אלקו 0.1	12233	קב		+583	+5	+1284
אלקו 0.25 ש	6668	קב		+318	+5	+7439
אלקו 0.25 מ	6405	קב		+305	+5	+2584
אלקטרה 0.1	2180		1503	-10	-0.5	-1878
אלקטרה A 0.5	1396	תב	1714	-90	-6.1	-2423
אפ 5	1195		1138	-1	-0.1	-48
אגח 3	146	תב	31785	-8	-5.2	-34215
אלרון 3.0	536500		52	-4000	-0.7	-46
אורית 1.0	31499		195	-700	-2.2	-168
כלל תעש אלק'	3230		5269			+2927
סמקטרוניקס 1.0	3350		979	-50	-1.5	-794
סמקטרוניקס 5.0	2760		2758	-60	-2.1	-2352
מיכונגר 1.0	890	תב	8261	-84	-8.6	-13647
מיכונגר 5.0	817		6186	-15	-1.8	-4462
ציקלון 1.0	2952		448			+7
ציקלון 5.0	1650		1174	-50	-2.9	-1866
קונצרן אורלר 1.	7527		216	+300	+4.2	+544
קונצרן אורלר 5.	6300		346	+215	+3.5	+334
ת.א.ת. 1.0	2000		1276	-44	-2.2	-991
ת.א.ת. 5.0	947		11052	-31	-3.2	-15142
ת.א.ת. אפ 1	24900		91	-1100	-4.2	-108
תדיאה	970		4950	-18	-1.8	-6607

מוצרי בניה

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
א.ס. תעשיות 1.	254		53707			-36294

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
א.פ. אפ	937		4978	-4	-0.4	-1560
א.פ. אגח	151		8928			-8582
אלקול 5.0	8627		62	-400	-4.4	-525
אקרשטין 1.0	1276		2926			-425
אקרשטין 5.0	898		2866			+1897
אקרשטין אפ	590		6225	-15	-2.5	-8295
אקרשטין אגח	134.5		29251	-5	-3.6	-48699
בטון תעיד 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
בטון תעיד 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בר-כון 1.0	1619	תב	642	-172	-9.6	-1550
בר-כון 5.0	759		3719	-2	-0.3	-5956
גרומוסבטס 1.0	9700	תב	90.6	-800	-7.6	-100
גרומוסבטס 5.0	6308		882	-148	-2.2	-768
מ.ל.ב. 1.0	1160		2197	-10	-0.9	-869
מ.ל.ב. 5.0	891	בח	900	+81	+10	+1919
מודול השק בטעש	886		2952	-5	-0.6	-2106
מוסיקה ולמבן 1	24678	לג				
מוסיקה ולמבן 5	21000		20	+1000	+5	+10

כימיה, גומי ופלסטיק

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אגן 5.0	23120		402	+120	+0.5	+215
אליאנס ב	2750		747	+100	+3.8	+674
גל תעשיות 1.0	25200		191	-800	-3.1	-208
גל תעשיות 5.0	21980		115	-20	-0.1	-125
ויקטור 1.0	3899		92	-200	-4.9	-699
דשנים 0.1	4920		109	+20	+0.4	+91
דשנים 0.5	1900		3288	-60	-3.1	-4904
חיפה כמי' 10.0	1059		19811	+14	+1.3	+13230
מכע ש	13994		2655			+1
ליפסקי 1.0	3990	תב	527	+250	+6.1	+512
ים המלח	3150		7415	-50	-1.6	-11162
פטרוכימים 10.0	830		51451			
מקסימה 1.0	8460		43	-100	-1.2	-55
מקסימה 5.0	6248		634			
מקה כמיקל 1.0	8600		358	-350	-3.9	-524
סנו 1.0	29500		157	-800	-2.6	-227
סנו 5.0	23650		171	-600	-2.5	-334
פריקלאס	725		8820	-13	-1.8	-13782
פריקלאס אפ	290		9632	-8	-2.7	-15621
קרם כימיקל 1.0	8190		383	-400	-4.7	-464
ת.ג.ל. 1.0	3895	בח	419	-205	-5	-528
ת.ג.ל. 5.0	3210		406	+10	+0.3	+236
תיא 5.0	16400		95	-550	-3.2	-185
פרוטארום 10.0	20999		95			+72
תור A 5.0	11950	בח	31	+381	+3.3	+109

עץ, נייר ודפוס

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
כתר	280		16399			+1320
דפרון 1.0	10000	תב	155	-860	-7.9	-166
דפרון 5.0	7650		119			+6
תמג. 1.0	9880		290	-75	-0.8	-70
יואה 1.0	5820		253	-80	-1.4	-168
לכידי אשקלון 1	753		4652	-12	-1.6	-4981
מולט ב 0.5	56560		49	+560	+1	+19
מפעלי נייר 10.0	459500		166			+7
סקנדיה 1.0	4100		195			-112
רים 0.1	3040		610			
רים 0.4	2390	תב	1438	-150	-5.9	-2722
תעל ב 0.2	23950		116	-350	-1.4	-112
אחרין 1.0	15500		291	-174	-1.1	-541
אחרין 5.0	7980	תב	1034	-800	-9.1	-1725
חמישה יוד	11940		90			-119
הנפולק 1.0	2699		873	-1		-5
הנפולק 5.0	2850		560			+45

השקעות בתעשיה

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
מרכזית ב 0.1	14960		435	+160	+1.1	+755
כור בב ש			—	הפסקת	מסחר	—
כלל תעש 1.0	300		154011			
						-62725
מפעלי טכנולוגיה	589		6277	-9	-1.5	-9584

חברות השקעה

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אמניק ש	10900		240			
אידיבי פתוח 2.0	9560		2763	+130	+1.4	+3535
אינקובה 0.1	105		65918	-5	-4.6	-78239
אלגר ש	19581	תב	698	+1780	+10	+1332
אלגר מ	19100		139	+700	+3.8	+199
אלרן ש	6880		1571			-126
אלרן מ	7000		326			+56
אמישר בב'	2289		172.5	-1	-0.1	-34.6
אמפק 1.0	410		11294			-5396
אמפק 5.0	380		5393			+141
גחלת 1.0	1680		400	-35	-2	-745
צנאמריגבס 1.0	680		3351			-1391
צנאמריגבס 5.0	505		570			-570
חברה לישראל 1.0	27900		1497	+1000	+3.7	+1072
חברה לישראל 5.0	25750	תב	649	+1450	+6	+862
הלפמן 0.1	133000		2	-1000	-0.8	-1.6
הלפמן 1.0 ש	33000		152			
אמבאו A 0.5	31500		149	+500	+1.6	+244
פעלים השק ש	12180		2673	+60	+0.5	+649
דיסקונט השק ש	5970		4443			+2756
מזרחי השק ש	38500		35	+1100	+2.9	+129
מר השקע.124	14000		10			
חורן 1.0	3900		877			-384
חורן 5.0	2000		2132	-100	-4.8	-2407
ישום החזקות	278		45281	+8	+3	+52912
יצוא ש	17500		327			
ירדן A 0.1	2840		908	+40	+1.4	+256
כלל 10.0	1665		15792	-35	-2.1	-48486
כלל 50.0	1535		1340			-1095
לנדק 0.1	2845	תב	598	-300	-9.5	-559
לנדק 0.1	1151	תב	1097	-109	-8.7	-1647
מכור 0.1	820		2800	-30	-3.5	-1460
מכור A 0.5	513	תב	3707	-46	-8.2	-4113
אגח 1	130		10620			-8120
עת השק ב 0.1	4780		206	-30	-0.6	-120
עת השק ג 0.5	3150	תב	728	-350	-10	-831
מ השק ש	4790		2012	-57	-1.2	-1902
פמה A 0.1	13338		138	-60	-0.5	-61
פמה 0.5	10140		630	+20	+0.2	+56
פריון ב 2.5	14625	תב	1059	+1300	+9.8	+2789
קרדן 1.0	228		46855			-15278
קרדן 5.0	196.5		26101	-2.5	-1.3	-20313
גליל טכנולוגיות			—	הפסקת	מסחר	—

חיפושי נפט

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
דנבאר 1	5005		464	-70	-1.4	-249
דנבאר 5	3100		1077	-40	-1.3	-948
דלק חיפ' אפ 2	2341		541			-511
מ חיפושי נפט	40000		109	-400	-1	-109
יגואל 5.0	713		23552	+18	+2.6	+17870
מג.ג. 1.0	8585		226			-207
מג.ג. 5.0	3629		1715	-180	-4.7	-1092
סראל ב 0.5	9199		87			-77
נפטא ש	2760000		3			-1

נסחרות במט"ח

שם החברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
גזית מ	223		1800	+3	+1.4	+180

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

ירידות שערים

שבוע המסחר בבורסה הסתיים אתמול במגמה של ירידות שערים בכל ענפי המסחר. ירידות השערים מיוחסות למיעוט ימי המסחר בשבוע הבא, וכן לידיעות בתקשורת על הרעה מסוימת במאזן התשלומים של ישראל. קרנות הנאמנות צברו השבוע (יחד עם הצבירה אתמול), 50 מיליון דולר בקירוב. הקרנות נהנות מנזילות טובה, והן צמאות לאפיקי השקעה חדשים. השבוע הגבילו הקרנות את היקף רכישת חבילות המניות בעיסקות מחוץ לבורסה. בכלל, השבוע בבורסה עמד בסימן של פעילות סלקטיבית בכל הענפים. ניירות הערך דלי הסחירות נטו לעלות או לרדת. הדו"חות הכספיים החיוביים שפורסמו על ידי קבוצת החברה לישראל, והורדת הריבית על ידי בנק ישראל סייעו לשיפור האווירה. מדד המניות הכללי ללא בנקים עלה בסיכום השבועי ב־4.35 אחוזים. מחזור המסחר במניות חופשיות הצטמצם לעומת היום האחרון, והסתכם ב־23 מיליון שקל.

יציבות בבנקאיות

מגמת המסחר שאפיינה השבוע את הבנקאיות שבהסדר, נמשכה גם אתמול. הן נסחרו בדרך כלל ללא שינוי שער. מחזור המסחר בבנקאיות עלה לעומת הימים האחרונים, והסתכם ב־7.7 מיליון שקל.

	תשואה שנתית דולרית ב־%
בל"ל 0.1	16.92
הפועלים ש	17.19
אי.די.בי. רג	17.03
דיסקונט א.	16.98
המזרחי ש	16.85

עיסקת ענק באלגר

עיסקה בהיקף של חצי מיליון דולר נעשתה אתמול במניות אלגר ע"ש. בהתחשב ברמת הסחירות הנמוכה יחסית במניות החברה, המדובר בעיסקה גדולה ביותר. במהלך העיסקה מכר איש העסקים יגאל תבורי לחברת הברוקרים "הראון את לביא" מניות בהיקף של 300 אלף דולר. ולקרנות הנאמנות של בנק המזרחי, מניות בהיקף של 200 אלף דולר. המניע לעיסקה הוא כלכלי, וקשור לעליה בשווי אחזקותיה של החברה.

מה קורה באלקו?

מניות חברת אלקו עולות. כל אימת שבשוק המניות מופגנת חול־

	מדד יומי	שינוי ב־%
מדד מניות כללי	129.95	-0.30
כללי ללא בנקים	163.30	-0.46
מדד אג"ח כללי	109.18	-0.19
אג"ח צמוד מדד	109.14	-0.21
אג"ח צמוד מט"ח	109.00	-0.09

שה מסוימת, יתכן שטקטיקה זו נועדה לשכנע את הציבור, בדבר כדאיות ההשקעה במניות החברה. אתמול נרשם שער קניה בלבד לכל ניירות הערך של החברה. השבוע נפוצו הערכות כי גורמים שונים מחפשים חבילות של מניות בחברה. פעילות ערה היתה השבוע גם במניות חברת הביטוח הדר, ואין להוציא מכלל אפשרות כי פעילות זו קשורה למיזוג האפשרי של חברת הביטוח להתסינול עם הדר.

ירידה של 36.5 אחוז בחילן

אתמול לא נשאלה השאלה האם ירדו מניות חילן. השאלה היתה רק כמה. היצע גדול בהיקפו למניות נקלט בירידה של 36.5 אחוז, ובמודר חלקי. למרות הירידה הזו, המניה עדיין נסחרת במחיר גבוה מזה שבו בוצעו השבוע כמה עיסקות מחוץ לבורסה. יש להניח כי המניה תרד גם ביום א', ולאחר מכן היא תתייצב.

בנק ישראל מוכר אג"ח

מאז הודיע בנק ישראל השבוע על תחילת פעילותו בשוק איגרות החוב גם באמצעות "הלידר", נרשמו ירידות שערים בשוק איגרות החוב. סיבה נוספת לירידות הן ההנפקות התכופות שבוצעו השבוע. פעילות גדולה מהרגיל היתה אתמול באג"ח הצמודות חלקית למדד. מחזור המסחר באיגרות חוב הסתכם ב־13 מיליון שקל.

יגדל טווח הפדיון במק"מ

בנק ישראל ינפיק בתקופה הקרובה סדרות חדשות של מלוות קצרי מועד. לתקופה לפידיון שבין 3 חודשים ועד חצי שנה, ורמות התשואה לפידיון במלוות קצרי המועד לא השתנו, חרף הורדת הריבית על ידי בנק ישראל השבוע.

הבורסה	ימים לפדיון	שער	תשואה חודשית
5 כי 437		99.61	2.41
447	12	99.07	2.40
457	19	98.60	2.28
517	26	98.20	2.15
527	33	97.83	2.04
537	40	97.39	2.03
547	47	96.94	2.03
617	55	96.29	2.11

הודעות בורסה

● ויטלנד הרוויחה בשנת 1986 961 אלף שקל, לעומת רווח של 555 אלף שקל בשנה הקודמת.

● נאות אביב הרוויחה בשנת 1986 766.9 אלף שקל, לעומת רווח של 982 אלף שקל בשנה הקודמת. החברה תחלק 100 אחוז מניות הטבה.

● ליבנת הרוויחה בשנת 1986 274 אלף שקל, לעומת הפסד של 2.2 מיליון שקל בשנה הקודמת. החברה תחלק 200 אחוז מניות הטבה.

● נכסי אזורים הודיעה להיות בעלת עניין בישראלום לאחר שמכרה בעיסקה מחוץ לבורסה 16.4 אחוז ממניות החברה.

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי אחוזים
אב	6027.61	6003.75	23.14	0.39
אבוקה	606.45	594.87	1.49	0.25
אגוז	240.79	236.15	-0.73	-0.31
אייר	1596.50	1565.05	-4.07	-0.26
אודם	3190.01	3129.50	-14.52	-0.46
אופיר	1826.36	1812.33	-0.58	-0.03
אור	416.54	407.76	-0.17	-0.04
אורין	155.01	151.91	-0.27	-0.18
אורלי	262.77	260.83	-0.22	-0.08
אורן	791.54	776.35	-1.30	-0.17
אייל	3878.63	3802.36	-12.17	-0.32
אירים	5341.91	5226.65	-6.30	-0.12
איתן	710.05	695.75	-0.67	-0.10
אלון	572.37	560.61	-1.30	-0.23
אלמנת	658.19	650.17	-0.65	-0.10
ארז	830.21	814.34	-2.28	-0.28
אש	213.80	212.83	0.52	0.24
אשל	180.93	177.39	-0.59	-0.33
אתרוג	231.97	229.79	-0.75	-0.33
בדולח	3044.58	2987.66	-13.53	-0.45
ברוש	563.74	553.02	-0.60	-0.11
ברק	583.19	571.95	-3.11	-0.54
ברקת	837.58	833.44	0.49	0.06
גביש	1509.08	1498.88	-2.73	-0.18
גבע	1053.07	1037.96	-2.20	-0.21
גורן	742.66	728.54	-0.70	-0.10
גיא	9678.21	9535.28	-28.92	-0.30
גיל	3393.54	3330.91	-4.11	-0.12
גלית	614.27	606.96	-0.65	-0.11
דובדבן	445.38	441.19	-4.29	-0.96
דוכיפת	768.11	759.17	-1.16	-0.15
דולב	223.47	218.71	-0.28	-0.13
דורון	1469.44	1441.76	-2.47	-0.17
דותן	256.08	251.16	-0.56	-0.22
דליה	574.46	572.34	-0.59	-0.10
דרור	482.11	473.43	0.02	0.00
דקל	508.36	498.65	-1.01	-0.20
הדס	481.77	477.78	-1.20	-0.25
ורד	528.64	518.90	-0.18	-0.03
זהבית	2830.32	2771.06	-5.04	-0.18
זוהר	20111.96	19819.26	-50.44	-0.25
זיו	18510.92	18240.60	-42.86	-0.23
זמיר	1266.75	1242.67	-5.03	-0.40
חוחית	150.38	147.05	-0.35	-0.24
חליפין	128.43	127.87	-0.31	-0.24
חלמיש	614.60	611.77	-1.10	-0.18
חן	135.68	135.14	-0.23	-0.17
טופז	1349.89	1318.88	-0.44	-0.03
טל	5967.10	5889.57	-24.82	-0.42
יובל	828.44	812.75	-1.27	-0.16
יהלום	2962.99	2908.56	-1.10	-0.04
ישורון	465.35	460.99	-2.04	-0.44
יערה	669.40	654.86	-0.32	-0.05
כוכב	1436.49	1408.93	-2.87	-0.20
כחל	131.86	129.27	-0.11	-0.09
כלנית	631.10	628.66	-0.47	-0.07
כספית	718.71	715.03	-0.23	-0.03
כרמל	150.33	147.33	0.10	0.07
כתר	1154.63	1131.99	-1.32	-0.12
להב	4778.97	4689.90	4.04	0.09
לפשקים	119967.13	117751.14	564.93	0.48
לפיד	499.10	489.47	0.78	0.16
לקס	1715.70	1681.01	-3.77	-0.22
לשם	962.16	957.76	-2.41	-0.25
מבחר	1252.09	1228.14	-1.90	-0.15
מבטח	3620.10	3587.52	-8.25	-0.23
מגד	239.14	235.26	-0.29	-0.12
מגוון	3735.41	3700.27	-5.18	-0.14
מגל	773.36	766.74	-0.92	-0.12
מור	2333.59	2301.24	-4.62	-0.20
מורן	1025.01	1021.19	-1.55	-0.15
מטח	27944.11	27431.43	-110.82	-0.40
מיטר	946.24	927.77	-0.79	-0.09
מעוף	5015.41	4921.14	-10.55	-0.21
מעיין	769.75	755.16	-0.78	-0.10
מקשת	995.43	991.08	-0.93	-0.09
מרגלית	1631.88	1600.78	-7.86	-0.49
מרווח	116.66	116.27	0.10	0.09
מרום	1238.28	1214.55	-2.66	-0.22
נתנה	28590.59	28181.98	-56.22	-0.20
נטיף	1155.84	1150.93	0.53	0.05
נמע	554.26	543.28	-1.11	-0.20
נילי	7999.81	7888.33	-32.15	-0.41
סביון	693.95	691.39	-0.86	-0.12
סגולה	131.18	128.58	-0.16	-0.12
סלע	977.85	973.68	-0.58	-0.06
סנונית	723.83	709.80	-0.45	-0.06
סער	898.26	881.75	-0.80	-0.09
ספיר	528.61	528.61	-0.44	-0.08
עדיף	1006.10	987.44	-0.70	-0.07
עדית	2889.23	2877.61	-5.19	-0.18
עירן	477.96	471.33	-0.88	-0.19
ענבר	1188.87	1163.38	-0.09	-0.01
ענת	2967.77	2941.92	-76.51	-2.53
עפרוני	674.79	660.18	-1.24	-0.19
ערמון	138.47	135.82	-0.39	-0.29
פיא	1738.55	1726.34	-3.52	-0.20
צבר	556.90	545.80	-0.37	-0.07
צופית	778.05	762.92	-2.53	-0.33
צוק	115.99	115.99	-0.11	-0.09
צמיד	1008.72	987.59	-1.40	-0.14
צמיחה	575.84	567.90	-1.33	-0.23
צברת	1757.66	1723.11	-0.34	-0.02
קלע	2418.58	2406.52	-4.35	-0.18
רונית	21105.67	20911.37	-355.21	-1.67
רימון	119.12	118.87	-0.17	-0.14
רקפת	817.82	803.01	-0.65	-0.08
רשף	763.01	746.45	-1.48	-0.20
שביט	810.10	794.57	-0.71	-0.09
שחם	930.31	921.07	-2.21	-0.24
שירה	460.95	457.55	-0.95	-0.21
שניר	364.19	361.50	-0.46	-0.13
שנהב	1111.94	1107.01	-2.63	-0.24
שקד	1048.27	1023.09	-16.61	-1.60
שחר	177.32	173.81	-0.40	-0.23
תאנה	268.71	266.26	1.03	0.39
תדהר	634.87	631.71	-1.48	-0.23
תירוש	507.70	505.40	-1.48	-0.29
תמר	216.26	212.13	-0.42	-0.20
תמה	180.48	179.20	-0.77	-0.43
תרשיש	1409.73	1399.63	-3.13	-0.22
תשרי	495.10	493.12	0.40	0.08

שערי אגרות החוב

3% מלווה מדינה (100% הצמדה)

סדרה	שער	שינוי
3601	38254	-207
3602	35222	-192
3603	32749	-183
3604	29419	-121
3605	26848	-114
3606	25289	-110
3607	23462	-130
3608	22365	+18
3609	21169	-100
3610	19517	-15
3611	18774	-23
3612	18764	+15
3613	17664	-127
3614	16968	+13
3615	15575	-97
3616	14258	-79
3617	13425	+56
3618	12739	+54
3619	11717	+50
3620	11075	-16
3621	10521	-16
3622	9487	-15
3623	8858	-36
3624	8492	-33
3625	7758	-32
3626	7176	-30
3627	6655	-28
3628	6138	-74
3629	5751	-70
3630	5437	-67
3631	4977	-55
3632	4689	-52
3633	4429	-50
3634	3906	-40
3635	3693	-40
3636	3629	-38
3637	3383	-30
3638	3150	-28
3639	2883	-26
3640	2371	-21
3641	2055	-19
3642	1835	-21
3643	1592	-18
3644	1454	+1
3645	1312	+1
3701	1060	+1
3702	868.8	+0.7
3703	733.2	-4.1
3704	628	-3.5
3751	329.9	-2.4
3752	132.5	-0.7
3753	127.2	-0.8

סדרה	שער	שינוי
3901	125.6	-1
3902	117.7	-0.9
3903	116.8	-0.9
3904	114.9	-0.9
3754	116.3	-0.6
3755	112	-0.6
3756	108	-0.7
3757	109.1	-0.6
3758	107.1	-0.6
3759	106.7	-0.6
3760	105.2	-0.7
3761	102.9	-0.7
3762	100.2	-0.6
3763	97.1	-0.6
3764	94.9	+0.7
3765	92.7	+0.8
3766	91.6	+0.8
3791	97.8	-1
3792	96	-1
3826	116.3	+0.6
3827	114.1	+0.7
3828	110	+0.6
3829	111	+0.6
3830	109	-0.5
3831	108.6	-0.5
3832	107.1	-0.5
3833	104.8	-0.5
3834	102	-0.5

4.25% שג"א

סדרה	שער	שינוי
4101	555.9	+0.2
4102	142.3	+0.1
4103	136.7	+0.1
4104	132.4	+0.1
4301	132.4	+0.1
4302	124.6	-1
4303	123.7	-1.1
4304	121.7	-1.1
4105	108.7	-0.5
4106	105.9	-0.5
4107	102.6	-0.5
4108	100.8	-0.5
4109	98	-0.7
4110	96.9	-0.7
4201	122.2	+0.1
4204	115.6	— —
4205	114.6	+0.1
4206	112.1	-0.3
4207	111.7	-0.5
4208	110.2	-0.3
4209	107.8	-0.3
4210	105	-0.3
4211	101.8	-0.2
4212	99.8	+0.1
4213	97.4	— —
3210	206700	+700

סדרה	שער	שינוי
3211	202000	+100
3212	198000	-100
3213	192479	— —
3214	182976	+500
3501	181510	— —
3502	179750	— —
3503	165574	— —
3504	156500	+1000
3505	152900	+700
3521	153200	— —
3522	145700	— —
3523	138900	— —
3524	139800	— —
3525	136500	— —
3526	143100	— —
3527	139800	+1000
3528	135700	+300
3529	136000	— —
3530	135000	+400
3531	132000	— —
3532	128850	— —
3533	127800	+300
3534	119800	-1000
3535	120750	+150
3536	120750	+150
3537	120600	+100
3538	113100	+500
3539	112800	-700
3540	113300	— —
3541	108600	-500
3542	108500	-500
3543	103100	-500
3544	104100	+700
3545	101776	+112
3549	96250	+107
3552	88454	+100
3554	88409	+97
3555	88409	+97
3546	102106	-200
3547	101794	-201
3548	101659	-201
3550	96553	-200
3551	96038	-201
3553	87733	+163
3556	84417	+93
3558	88067	+100
3559	84923	+97
3560	80516	+93
3557	88920	+67
3572	81009	+68
3561	80062	+194
3571	79758	+193
3573	80518	+59
3574	74234	+55
3577	74318	+55
3578	68606	+51
3575	73754	+54
3576	73475	+55
3579	67898	+51

סדרה	שער	שינוי
3580	63262	+47
3581	57618	+43
3582	53190	+40
3583	49494	+37
3584	47141	+35
3585	44728	+34
3586	40450	+31
3588	40455	+28
3589	36929	+26
3587	40871	+29
3591	38851	+29
3592	38792	+29
3593	38704	+29
3590	36679	-81
3595	36454	-78
3594	36731	-25

5% מלווה פיתוח (בגירה כפולה)

סדרה	שער	שינוי
2001	148700	+400
2002	149300	— —
2003	144200	+600
2004	144400	+400
2005	136700	— —
2006	136100	— —
2007	133244	— —
2008	137800	+1400
2009	138300	— —
2010	137100	— —
2011	134900	— —
2012	134300	— —
2013	134300	+200
2014	133100	— —
2015	130100	— —
2016	131700	+600
2017	128500	+100
2018	128900	— —
2019	127000	— —
2020	123600	— —
2021	124500	+400
2022	116400	+400
2023	117900	-3000
2024	109260	+260
2025	110250	— —
2026	109700	+500
2027	105300	+400
2028	105700	+400
2029	100200	+200
2030	101600	+200
2031	97600	+300
2032	101530	+74
2034	96065	+70
2033	95545	-187
2035	85951	-185
2036	86853	-41
2038	85402	-37
2040	82295	-40
2037	83091	+59
2039	82676	+60

סדרה	שער	שינוי
2041	71100	-104
2052	71092	-101
2051	70762	+58
2053	71781	-234
2055	66366	-227
2054	65772	-251
2056	60917	-242
2057	61390	+2
2059	55860	+1
2058	55369	-501
2060	51107	-479
2061	39332	+268
2062	37054	+253
2063	35348	+248

רמון

סדרה	שער	שינוי
7001	245.9	+1.8
7002	238.3	+1.9
7003	227.4	+1.8
7004	209.4	+1.7
7005	194.4	-0.7
7006	182.7	-1.1
7007	170.3	-1.1
7008	161.7	-1
7009	156.7	-1.8
7010	148.8	+0.7
7011	145.1	-1.7
7012	139.9	-1.6
7013	131.7	-0.2
7014	115.4	-0.7
7015	94.9	-0.1
7016	93.9	-0.2
7017	96.1	-0.1
7018	95.8	-0.2
7019	96.2	-0.2
7020	96	-0.1
7021	95.1	-0.1
7201	93.4	+1.7

גלבוע

סדרה	שער	שינוי
6101	13104	-19
6102	7569	-11
6103	6745	-70
6104	6334	-101
6105	6000	-97
6106	5796	-8
6107	5582	-8
6108	3887	-6
6109	3694	-6
6110	3629	-5
6111	3099	-19
6112	3004	-18
6113	1918	-14
6151	777.2	+3.9
6152	743.8	+3.8
6153	654.9	+3.3
6154	642.9	+3.3
6155	408	-4.7
6156	338.8	+7.5
6157	252.9	+6.9

סדרה	שער	שינוי
6158	239.6	+4.6
6159	201.9	-3.2
6160	187.3	-0.2
6161	180.9	-0.2
6162	163.3	-0.2
6163	148	-3.4
6164	142.2	-3.3
6165	134.9	-0.2
6166	130	-0.5
6167	127.1	-0.5
6168	125.1	-0.5
6169	117.6	-1.8
6170	111.2	+0.5
6171	79.9	-0.1
6172	79.2	-0.1
6801	86.9	-0.1

ארמון

סדרה	שער	שינוי
2501	172.6	— —
2502	170	+1.2
2503	163.1	+1.1
2504	162	+0.5
2505	155	+0.6
2506	149	+0.5
2507	144	— —
2508	110	+1.3

צמודות זהב

סדרה	שער	שינוי
5 יר'	116.1	+8.6

100% מט"ח

סדרה	שער	שינוי
אל אפ	1071	— —
אלביט	208.1	+4.4
אלתא	1131	— —
אלסינט	1890	-10
סאיטקס	767	— —
תדר 84	97.4	-0.8
תדר 85	369	-1
הב היש	215	+2
דים הש	161.3	— —
כור	143.3	— —
כלל	429	— —
מ'צמ ד	211.7	— —
מ'צמ מ	287.2	— —
מ'צמ י	335	— —
רן	182.4	-0.1
סלל בת	150.9	— —
תיעש	205.5	— —

מדד/מט"ח

סדרה	שער	שינוי
ב.ל.ת.	183.3	— —
דים הש	139	-1
כור	157	— —
כלל	165.3	-1.7
לאומי	125.1	-0.8
מג דים	136.7	— —
משא מן	130.6	-0.5
משא מן	132	+0.4
משא מן	118.9	-0.5

שערי מטבע חוץ

9.4.87

המטבע	בנק לאומי — מזומנים קניה	מזומנים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים — מזומנים קניה	מזומנים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט — מזומנים קניה	מזומנים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.56	1.63	1.5955	1.6155	1.56	1.63	1.5955	1.6155	1.56	1.63	1.5950	1.6151	1.6054	-0.0025
1 לישט"ש	2.52	2.63	2.5815	2.6139	2.54	2.66	2.5808	2.6130	3.53	2.65	2.5799	2.6124	2.5995	0.0027
1 מארק גרמני	0.85	0.89	0.8714	0.8823	0.86	0.90	0.8733	0.8842	0.85	0.90	0.8716	0.8825	0.8779	0.0016
1 פרנק צרפתי	0.25	0.27	0.2622	0.2655	0.25	0.27	0.2619	0.2651	0.25	0.27	0.2619	0.2652	0.2639	0.0005
1 גולדן הולנדי	0.76	0.79	0.7736	0.7833	0.76	0.80	0.7727	0.7823	0.76	0.80	0.7728	0.7825	0.7784	0.0016
1 פרנק שווייצרי	1.03	1.07	1.0511	1.0642	1.03	1.08	1.0507	1.0638	1.03	1.08	1.0514	1.0646	1.0574	0.0027
1 כתר שוודי	0.25	0.26	0.2507	0.2538	0.25	0.26	0.2506	0.2538	0.24	0.26	0.2507	0.2538	0.2522	0.0003
1 כתר נורבגי	0.23	0.24	0.2333	0.2362	0.23	0.24	0.2333	0.2362	0.22	0.24	0.2330	0.2359	2.3470	2.1124
1 כתר דני	0.23	0.24	0.2313	0.2342	0.23	0.24	0.2316	0.2345	0.22	0.24	0.2312	0.2341	0.2328	0.0002
1 מרק פיני	0.35	0.37	0.3580	0.3625	0.35	0.37	0.3580	0.3625	0.35	0.37	0.3577	0.3622	0.3602	0.0004
1 דולר קנדי	1.20	1.25	1.2235	1.2389	1.20	1.26	1.2223	1.2375	1.20	1.26	1.2211	1.2364	1.2302	-
1 דולר אוסטרלי	1.05	1.16	1.1376	1.1519	1.10	1.18	1.1374	1.1516	1.10	1.18	1.1356	1.1499	1.1444	0.0046
1 ראנד דרא"פ	0.51	0.61	0.7850	0.7948	0.53	0.79	0.7832	0.7929	0.50	0.69	0.7836	0.7935	0.7882	-0.0002
10 פרנק בלגיים	—	—	0.4215	0.4268	—	—	0.4220	0.4273	—		0.4216	0.4269	0.4241	0.0008
10 שילינג אוסטריים	1.21	1.27	1.2416	1.2572	1.22	1.28	1.2424	1.2579	1.22	1.28	1.2408	1.2564	1.2501	0.0034
1000 לירות איטלקיות	1.19	1.26	1.2240	1.2394	1.20	1.28	1.2255	1.2407	1.19	1.27	1.2232	1.2376	1.2321	0.0021
100 ינים יפאניים	1.07	1.12	1.0958	1.1095	1.08	1.13	1.0970	1.1107	1.07	1.13	1.0970	1.1108	1.1034	0.0066

שערים בינבנקאיים

אתמול, צהריים, 9.4.1987 באירופה

מסירה מיידית (ספוט)

$ ארצות הברית	לי"ש שטרלינג	1.6175/1.6185
מרקים גרמניים	ל־$ ארה"ב	1.8290/1.8300
פלורינים הולנדיים	"	2.0628/2.0638
פרנקים שווייצריים	"	1.5170/1.5180
פרנקים בלגיים	"	37.83/37.86
פרנקים צרפתיים	"	6.0840/6.0880
לירות איטלקיות	"	1304.00/1305.00
ינים יפאניים	"	145.40/145.50
$ ארצות הברית	ליס.ד.ר.	1.2616/1.2621

שער הזהב $ 421.50 ארה"ב אונקיה לונדון פיקסינג.

מסירה מאוחרת (פורוורד)

	לי"ש/$	פר"ש/$	מר"ג/$
1 ח'	1.6127/1.6140	1.5127/1.5142	1.8251/1.8264
3 ח'	1.6042/1.6056	1.5059/1.5072	1.8168/1.8181
6 ח'	1.5949/1.5964	1.4947/1.4962	1.8042/1.8057

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

ברונו: הממשלה תפדה מניות ההסדר בלי שתהיה לה זכות לשלוט בבנקים

השלמת ההסדר במועדו מעמידה הממשלה במילכוד: הצורך לטפל בחוב חיצוני גדול מאוד ובעלות לאדרציה על מוסדות בנקאיים • הממונה על שוק ההון באוצר: לא תהיה בעיה למחזר מניות הבנקים בשנתיים הבאות • כבר השנה צפוי פדיון של 1.2 מיליארד דולר

מאת עדנה אירווד
סופרת "הארץ" לענייני כלכלה

פדיון המניות הבנקאיות בידי הממשלה במועד עשוי להפוך את הממשלה לבעל המניות העיקרי בבנקים בלי שתהיה לממשלה זכות הצבעה והשפעה על תהליך קבלת החלטות. תוצאות השלמת ההסדר במועד מעמידות את הממשלה במילכוד, הנובע מן הצורך לטפל בחוב חיצוני גדול מאוד, הן מבעלות לאדרציה על מוסדות בנקאיים — כך אמר נגיד בנק ישראל ביום עיון בנושא הערכת המשק לקראת פדיון המניות הבנקאיות שבהסדר.

הנגיד הוסיף כי הערכות נכונה של הממשלה לפדיון מניות הבנקים מותנית בהמשך יציבות המשק ובגידולו של תקציב המדינה. בשנת 1986 הקטינה הממשלה את החוב הפנימי, אולם התחזיות לשנת 1987־1988 מצביעות על הגדלה של החוב הפנימי.

לדברי הנגיד, פדיון מניות הבנקים הצפוי באוקטובר 1987 עומד בסימן של ירידה ברווחיות המערכת הבנקאית ב־1986. ב־1987 צפוי אמנם שיפור במערכת, בשל צעדי התייעלות, אבל התוצאות יוודעו רק לאחר הפדיון. הבעיה המדאיגה כיום היא העובדה כי הממשלה תמשיך להחזיק את המניות בלי שתהיה לה זכות שליטה במערכת.

הממונה על שוק ההון באוצר, יהודה דרורי, אמר כי לא תהיה בעיה למחזר את מניות הבנקים בשנתיים הבאות. באוצר נערכים כיום ליצירת כלים למחזר את פדיון המניות בשנים 87־88, וזאת כדי שהמשק יוכל לעמוד בפדיון בלי לגרום למשבר כלכלי. בשנת 1987 צפוי פדיון של 1.2 מיליארד דולרים, בשנת 1988 סכום הפדיון יהיה פי שלושה ויגיע ל־3.7 מיליארד דולרים.

סיכוי למיחזור

בסכום זה כלול סכום של 2.6 מיליארד דולרים שבידי גופים מוסדיים, ולכן יש סיכוי שסכום זה יהיה קל למחזר ולהפנות להשקעות. כמיליארד דולר מתוכם מצוי בידי קופות גמל וקרנות נאמנות וסכום נוסף של 500 אלף דולר מוחזק כרזרווה פיננסית בידי פירמות.

ד"ר אבי בן בסט מבנק ישראל שהתייחס בדבריו למבנה השליטה בבנקים שבהסדר לטווח קצר ולטווח ארוך, הציע כי הממשלה תוציא תעודות אופציה לרכישת מניות הבנקים שבהסדר. תעודות האופציה יינתנו חינם לכל הציבור הרחב על פי מפתח מסוים ועל פי מחיר המימוש שייקבע מראש. מעת חלוקת האופציות לציבור הן ייסחרו בבורסה, ומקבל האופציה יהיה רשאי למכרן בבורסה בכל עת. בתום תקופת האופציה ניתן יהיה להמירן במניות. התקופה שמיום חלוקת האופציות לציבור ועד למועד המימוש תהיה תקופת מעבר שבמהלכה יוסיפו הדירקטוריונים הנוכחיים לנהל את הבנקים, רק אחר כך, כשיממשו האופציות, תועבר השליטה בבנקים לבעלי רוב המניות.

ד"ר בן בסט קבע כי יש להפריד בין הפעולות למיחזור המניות שיביאו לפדיון לבין שיווקן מחדש של המניות. שכן העיתוי הרצוי של מכירת המניות תלוי ברווחיות הבנקים ובמצב של שוק ההון. מכיוון שתהליך מכירת המניות לציבור יארך מספר שנים, ובמטרה למנוע בתקופה זו המשך שליטה ישירה של הממשלה במערכת, מוצע להקים תאגיד "נאמנות הבנקים בישראל". מטרתו של התאגיד היא לייצג את האינטרס של משלמי המסים שהם למעשה בעלי המניות, ובמקביל — לשנות את מיבנה השליטה והבעלות במערכת הבנקאית על ידי מכירת המניות ליחידים ולגופים עסקיים.

סורק אלקטרוני ב"ביקור־חולים"

סורק אלקטרוני חדיש מתוצרת אלסינט נחנך אמש בבית החולים ביקור־חולים בירושלים. במסגרת מכון חדש לסריקה ממוחשבת של בית החולים וחברת מ.א.ר. המכון ישרת אוכלוסיה של כמיליון נפש במרכז הארץ ודרומה, וכן מהשטחים המוחזקים. הקמת המכון תקצר את זמן ההמתנה לבדיקה ממוחשבת, ותקל על חולים, שעד עתה נאלצו לנסוע למכונים מרוחקים. צוות של 15 טכנאים ורופאים מחברת מ.א.ר. עברו השתלמות מרוכזת בחו"ל, לצורך הפעלת המכון. בתמונה: ח"כ מנחם פורוש, הראשון המוכנס לבדיקה בסורק. (כתב וצילם: דן לבראו)

הכשרת הישוב מנהלת מו"מ למכור חלק ממלון השרון

מאת אריה לביא
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

חברת הכשרת הישוב שבשליטת הסוכנות היהודית מנהלת מגעים עם קבוצת משקיעים מחו"ל למכירת חלק ממכויותיה במלון השרון בהרצליה.

מרדכי הוד — יו"ר מועצת מנהלי התעשיה האווירית

היו"ר החדש: אין היום חלופה ללביא

(עש"ת). מועצת המנהלים של התעשיה האווירית בחרה אתמול, פה אחד, באלוף (מיל.) מרדכי הוד ליושב ראש שלה. כך מסרה חברת התעשיה האווירית.

מרדכי הוד

הוד אמר בישיבה שאין עוד תעשיה אווירית בעולם שיש לה נכס יקר כמו חיל האוויר הישראלי.

על הלביא אמר הוד: יש להמשיך ולסיים את הפרויקט בצורה מהירה ויעילה ככל שניתן, במסגרת התנאים הקיימים.

אין היום חלופות ללביא וחלות האפשרות ללכת ולרכוש מטוסים אחרים מן המדף. אני מקווה שממשלת האחדות הלאומית תקבל החלטה להמשיך בפיתוח ובייצור המטוס.

מנכ"ל משרד הבטחון, האלוף (מיל.) דוד עברי, ומנכ"ל התעשיה האווירית, משה קרת, בירכו את הוד.

לחץ גדול של קונים ברשתות השיווק ובמרכזי הקניות

50 טונות שוקולד ומיליון בקבוקי מיץ ענבים — מכרה רשת שיווק לקראת חג הפסח

מאת נורית אמיתי, כתבת "הארץ"

לחץ גדול של קונים הורגש אתמול ברשתות השיווק ובמרכזי הקניות.

שעות הפעילות ברשתות ובחנויות הפרטיות הורחבו, כדי לענות על הביקוש הרב למצרכי מזון, כלי־בית, מתנות וכיוצא, ורובן ייפתחו גם מחר בערב.

בחנויות השקם פתחו קופות נוספות לעמוד בלחץ הקונים. הקונים בסכום הגבוה מ־150 ש"ח זכאים ל־5 תשלומים. מצב זה מאריך את התורים ליד הקופות, מאחר שהקונים נדרשים לרשום 5 המחאות ל־5 תאריכים.

סיור בכיכר המדינה העלה כי תנועת הקונים בחנויות היוקרה לכלי־בית ומתנות מועטה מבחנויות העממיות.

ברשת "קואופ הריבוע הכחול", שצויינה בתוכנית כלבוטק כרשת שבה נרכש סל המזון הזול ביותר — מורגשת תנועה רבה של קונים המחפשים את "הסל הזול" מהטלוויזיה. ברשת צופים גידול ריאלי של 30% — 40% במכירות.

עד כה נרכשו ברשת זו יותר מחמישים טונות של שוקולד מתוצרת ודר הגליל, מיליון בקבוקי מיץ ענבים מתוצרת תירוש. ויותר ממחצית כלי הבית שהוכנו למכירה לקראת הפסח כבר נמכרו.

מחברת "עלית" נמסר כי השנה חלה עלייה של 60% בקניות לפסח. מדובר בעיקר בחבילות־שי ובשוקולד כשר לפסח.

תחזית: כ־300 מיליון דולר יגויסו ב־1987/88 במניות

יו"ר דירקטוריון הבורסה: החברות הממשלתיות יגייסו 40 מיליון דולר בלבד • קורא להסתדרות לפנות לבורסה

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

היקף גיוס ההון בבורסה במניות יסתכם ב־1987/88 ב־300 — 250 מיליון דולר. כך צופה חיים שטסל, יו"ר דירקטוריון הבורסה, ביום עיון באוניברסיטת ת"א.

לדבריו, סכום זה גבוה בהרבה מהסכומים שהורגלנו להם בשנים שעברו.

יו"ר דירקטוריון הבורסה צופה כי היקף ההון שיגייסו השנה החברות הממשלתיות, יהיה נמוך בהרבה מהצפוי — 40 מיליון דולר בלבד.

לדבריו, שוק המניות, שלא כשוק אגרות החוב, אינו מולאם לחלוטין, וחברות יכולות לגייס כיום הון באופן חופשי לחלוטין. הוא קרא לראשי המשק ההסתדרותי להתפכח מהגישה המיושנת, ולגייס הון בבורסה.

סופר "הארץ" מעיר כי ההון שגייסו חברות חדשות מתחילת השנה, היה קטן ביותר.

שתי חברות חדשות בלבד גייסו הון במניות מתחילת 1987, אף שמדד המניות עלה מאז ביותר מ־60 אחוז. דירקטוריון הבורסה אישר בישיבתו משלשום ל"גלון מחשבים" ול"גני הדר", שהן חברות חדשות, לגייס הון במניות.

"האניוול" "בול" ו"נק" הקימו חברת מחשבים משותפת

מאת אור גורנר

פאריס (כתב מיוחד ל"הארץ"). שלוש חברות מחשבים, "בול", "האניוול" ו"נק", הודיעו על חתימת הסכם ליצירת חברה חדשה — "האניוול בול־נק".

החתימה זו, בסוף השבוע שעבר, באה בעקבות הסכם עקרוני שהושג בדצמבר אשתקד. החברה החדשה נרשמה בארה"ב. והיא אמורה להוות גורם משפיע בשוק המיחשוב הער לכך.

"האניוול" עצמה מעסיקה כיום 78 אלף עובדים, ומחזורה השנתי אשתקד עבר על 4.5 מיליארד דולר. להניוול יהיו 42.5% בחברה החדשה. האניוול היא חברה אמריקאית בעלת סניפים במלבעלה ב־90 מדינות בעולם, ביניהם גם סוכנות בישראל.

קבוצת "בול", מעסיקה 27 אלף עובדים, ומחזורה אשתקד עבר על 2.6 ביליארד דולר. חלקה בחברה החדשה יהיה זהה לזה של האניוול.

"נק" היא חברה יפנית שמחזורה השנתי הוא 15.3 ביליארד דולר, והיא תחזיק ב־15% מהחברה.

ב"האניוול־בול־נק" צופים כי זו חברה תתפוס את המקום השני בשוק המיחשוב במערב־אירופה. שלוש החברות־האבהות בתחומות, כל אחת, במגוון מוצרים שונה — ולפיכך תוכל החברה החדשה להציע קשת רחבה של תוצרה ותובנה.

יש לציין כי מבין שלוש החברות פעילה בישראל רק חברת האניוול באמצעות חברת "ביזון המחשבים".

ערך את העמוד: משה רייזפלד

קיסר ונסים ינסו היום שוב לפתוח מו"מ השכר

מאת יהודית וינקלר
מסופרת "הארץ"

עוד נסיון נוסף להביא לפתיחת משא ומתן על הסכמי שכר ייעשה היום בפגישה בין שר האוצר, מזכיר ההסתדרות ועוזריהם הבכירים. ערב באשו של ישראל קיסר לביקור בטפסד. עד כה הוצגו בפורום זה רק עמדות עקרוניות.

בפגישה האחרונה בין הצדדים הוסכם שהלל דוראי, הממונה על השכר במשרד האוצר וחיים הברפלד, יו"ר האגף לאיגוד מקצועי יבדקו את רמות השכר של הדרגים הנמוכים בשירות המדינה.

ההסתדרות אינה מציגה עדיין בפומבי את תביעותיה המפורטות. בחוגי המזכירים הארציים של האיגודים המקצועיים גובר החשש מפני בחירות מוקדמות ומכאן ההיסוס להציג עתה תביעות מפורטות. המזכירים כבר הבהירו כי בהסכם החדש יתבעו לעצמם מירווח להצגת תביעות יחודיות.

מזכיר הסתדרות עובדי המדינה, ראובן בן עמי, תבע ממשרד האוצר לתקן לאלתר את שכרם של 15,700 עובדים בדירוג האחיד בהתאם לחוק שכר מינימום. מדובר בשכירים בשלוש הדרגות התחתונות בסולם הדירוג המהווים 55% מכלל עובדי המדינה בדירוג האחיד. כן תבע לתקן את הגימלאות של 9881 גימלאים המהווים 61% מהגימלאים של שרות המדינה. בדרגה התחתונה י"ד קיים הפרש של 71 שקל בין השכר הנוכחי לבין שכר המינימום. בדרגה ט"ז 44 שקל ובדרגה ט"ו כ־10 ש"ח.

אין לתביעה זו נגיעה ישירה למשא ומתן על הסכמי השכר החדשים שהתחדש השבוע בין שר האוצר לבין צמרת ההסתדרות. הצדדים החליטו לבדוק את הנתונים על רמות השכר בשירות הציבורי ובכך חל למעשה מיפנה במשא ומתן על חידוש הסכמי השכר, שכן עד עתה התנגד שר האוצר משה נסים לכל תוספת שכר מעבר לתוספת יוקר.

שר האוצר מנכ"ל ההסתדרות ויו"ר האגף לאיגוד מקצועי יחד עם הממונה על השכר במשרד האוצר דנו אתמול במשך כשעה בנתונים ראשוניים על הכנסותיהם של בעלי הדרגות הנמוכות. בתום השיחה לא פורסמו נתונים כלשהם על הסכמות שהתגבשו על ידי ההסתדרות, עם זאת ידוע כי היא תובעת תיקון השכר בדרגות התחיליות מעבר לשכר המינימום שאושר בכנסת.

נציב המס: תקרת הניכוי במקור תופחת בתוך ימים מ־50% ל־40%

מאת אברים צזר
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

נציב מס הכנסה הודיע אתמול להנהלת ארגוני העצמאיים כי שלטונות המס יפחיתו בתוך ימים אחדים את תקרת ניכויי המס במקור מ־50% ל־40% אחוז.

הפחתת תקרת הניכוי תהיה בתוקף לכל סוגי ההכנסה, כולל הכנסה משכר סופרים, שכר טרחה של עורכי דין והתשלומים שמשלמים לרואי חשבון למהנדסים ולבעלי מקצועות חופשיים אחרים.

העצמאיים דרשו הפחתת תקרת הניכוי במקור ל־40% עקב הרפורמה במסים.

עיריית תל־אביב־יפו
החברה לפיתוח יפו העתיקה

הסדרי הסעה וחנייה בפסטיבל תל־אביב למוסיקה ווקאלית

פסטיבל תל־אביב למוסיקה ווקאלית יתקיים ביפו העתיקה בתאריכים 14־18 באפריל.

כל אתר יפו העתיקה ייסגר לתנועה וחנייה בשעות בהן יתקיימו אירועי הפסטיבל.

* בעלי רכב פרטי מתבקשים לחנות רכבם בחניונים המסומנים במפה.
* דרכי הגישה לחניונים מסומנות.

עיריית תל־אביב – יפו תפעיל, בחינם, שירות מיניבוסים מיוחד מהחניון ליד בית גידי, לשטח הפסטיבל משעה לפני התחלת האירועים וברציפות עד סופן.

* שימו לב להסדרי התנועה.
* רכב שלא יחנה כחוק – ינעל בסנדלי דנוור.

מלון "מצפה הימים"
דיאטות יופי והרזיה
התאריך הקרוב 15.5.87 — 10.5.87
תאריך נוסף 22.5.87 — 17.5.87
עדיין במחיר הישן
בפיקוח רפואי צמוד
קוסמטיקה אמבטיות צמחים, מסג', רפלקסולוגיה, ג'קוזי, סאונה, פדיקור, מניקור התעמלות, חדר כושר
פרטים: טלפון: 4־37013־069
מלון "מצפה־הימים" כביש ראשפינה צפת

בקרו בתערוכת הבולים הלאומית
חיפה 87
שתתקיים בהיכל הספורט ברמת בן־גוריון, (רוממה) חיפה.
חול המועד פסח,
י"ז – כ"ד בניסן התשמ"ז
16 – 23 באפריל 1987

שעות הפתיחה:

יום ה'	16/4	יום הפתיחה	מ־13.00 — 22.00
יום ו'	17/4		מ־10.00 — 15.00
מוצ"ש	18/4		צאת השבת עד 22.00
יום א'	19/4		מ־10.00 — 13.00
יום ב'	20/4		צאת החג עד 22.00
יום ג'	21/4		מ־10.00 — 22.00
יום ד'	22/4		מ־10.00 — 22.00
יום ה'	23/4	יום הנעילה	מ־10.00 — 16.00

בואו ליהנות מאלפי בולים ודפי תצוגה מרהיבים מכל רחבי העולם

ביום ד' 22.4.87 יתקיים בתערוכה "יום הנוער" ביום זה תהיה הכניסה לילדים ובני נוער חינם

אוטובוסים: מהתחנה המרכזית בחיפה (תחנת הרכבת בת־גלים) מס' 24 ו־28, מרחוב הנביאים מס' 23 ו־23 א' ומקרית שפרינצק מס' 31.

כרטיסים במקום.

"חיפה 87" — חוויה מרתקת לכל המשפחה

עם אחד ביחד
התנועה־ביחד
הועד הציבורי לחגיגות המימונה

Porter le Salut de Jerusalem
Pray For The Peace of Jerusalem
20 שנה לאיחוד ירושלים

משרד החינוך והתרבות
האגף לתרבות ולאמנות
המרכז לשילוב מורשת קהילות ישראל

"ליל המימונה"

מוצאי ז' של פסח כ"א בניסן 20.4.87 בצאת החג משעה 20.30

"ברכת הרב" מצודת דוד ירושלים
★ הפייטן אבי עמר ולהקתו
★ קהילות ישראל ועדות מצריות ומוסלמיות יגישו מצות המימונה כפי שנהגו השכנים המוסלמים במרוקו להביא לבתי היהודים בליל המימונה

הכניסה לערב זה עפ"י הזמנה בלבד!

"המימונה בחוצות" קרית מנחם ירושלים
בתוכנית:
★ משפחות מארחות ברחובות עפ"י מנהג "הדלת הפתוחה"
★ הפייטן ר' חיים לוק בשירי ירושלים
★ תזמורת "צלילי־חן" בניצוחו של זוזו מוסא והזמרת עיידה נסים
★ הזמר סמי בן־שימול ותזמורתו (בשירי אנריקו מסיאס)
★ להקת המחול של הועד הפועל

חגיגות המימונה המרכזיות

במעמד כב' נשיא המדינה

יום שלישי כ"ב בניסן תשמ"ז [21.4.87] משעה 10.00

תוכנית אמנותית מעל לבמה המרכזית
★ להקת "הברירה הטבעית" בהדרכת שלמה בר
★ להקת פקוד מרכז צה"ל
★ תזמורת משטרת ישראל בניצוחו של משה לב־רן
★ להקת "צפון־מערב" בהדרכת ד"ר יוסף שטרית
★ "הצברים" מבית שמש בהדרכת חנן אביטל
★ הפייטן מרדכי בוזגלו ולהקתו
★ להקת המחול "הרענים" מרעננה
★ להקת "איילות הנגב" מבאר שבע בהדרכת מוטי אלקסיס
★ להקת המחול "הורה ירושלים" בוגרים ואפרוחים
★ להקת המחול "בית ברבור" וחבורת זמר מתל־אביב
★ להקת "אסואר אל קודס" עיריית ירושלים
★ להקת "הסידיאנים" עיריית ירושלים
★ להקת המחול הכורדית — מתנ"ס "בית רוס" גבעת שאול
★ להקת המחול הגרוזינית בהדרכת מיכאל ספיאשווילי
★ להקת המחול האתיופית
★ להקת ריקודי הבלקן ת"א בהדרכת רפי דמר

הנחייה ודברי קישור: ד"ר דן רונן

קהילות ישראל
באוהלי אירוח, תערוכות ומכר
★ אוהל אירוח מרכזי
★ אוהל הישוב הישן בירושלים
★ אוהל יוצאי אתיופיה
★ אוהל יוצאי קאווקז
★ אוהל יוצאי צפון־אפריקה מ.מ. בית שמש
★ אוהל יוצאי גרוזיה
★ אוהל יוצאי כורדיסטן
★ אוהל התנועה הקיבוצית המאוחדת
★ אוהל יהודה שומרון ועזה
★ אוהל יד שרה
★ אוהל חוג יהודי־ערבי
★ אוהל שכונות ירושלים
★ אוהל יוצאי־תימן בחסות מרכז האגודה למורשת יהדות תימן
★ אוהל שבט בדואים — ג'בל אלמוגבר בראשות המוכתר מוחמד חסין חמדאן

אוהלי תצוגות
★ אוהל "מימונה של זה"ב" (זהירות בדרכים) מטעם המינהל לבטיחות בדרכים — משרד התחבורה
★ אוהל אירוח של "סונה" — הגשת תה לחוגגי המימונה

סיום חג המימונה

יום ג' כ"ב ניסן [21.4.87] בשעה 20.30 מרכז ז'ראר בכר / ירושלים

"שרתי לך ירושלים"
★ הזמרת רוחמה רז — בשירי ירושלים
★ להקת "צפון־מערב" בהדרכת ד"ר יוסף שטרית
★ להקת הגברים "הפע"ר" (חבר פייטנים) בהדרכת ישראל יצחק מזרחי
★ ישראל זהר — אמן הקלרינט בנעימות חסידיות

כרטיסים במחיר של 12 ש"ח ניתן להשיג במרכז ז'ראר בכר בימים א'—ה' בשעות 16.30־19.00 טלפון 221139, בקלעים טל. 223740, במשרדים בעיר ובתנועת־ביחד, רחוב בן יהודה 3, ק"ב, ירושלים.

صكنا من الاهل

صكنا من الاهل

ספורט
בעריכת יחיאל ארזי

ג'ונסון: זה כמו לנצח ב־29 נקודות
ליפין: מהפך לא נורמאלי במחצית השניה ★ לאסוף: בהפסקה ידענו שלא יכול להיות גרוע יותר ★ ג'מצ'י: אחד הניצחונות הגדולים

מאת שמואל קליגר
סופר "ספורט הארץ"

חן ליפין והאוזי לאסוף עומדים על הדרגש ומביטים במיקי ברקוביץ', המחזיק בגביע המדינה בשתי ידיים אמונות, משופשפות. מיקי כבר היה במעמדים כאלה, אפילו יותר מפעם אחת, אבל אמש זה היה כל כך שונה. חן לופת את ראשו כלא מאמין, וכמו מביט מבט לעברו של לאסוף הקורן מאושר ומחייך בכל פה. האם כל זה יכול להיות אמיתי? האם מכבי הוא בכל זאת המנצח המחזיק הגביע? האין זה חלום? לא. אחרי המהפך של המחצית השניה, זה היה ניצחון אמיתי, ניצחון הכדורסל הישראלי. בפינת ההיכל קול בני תשחורת מניף צעיפים צהובים. אחרים מנשקים את ליפין וג'מצ'י. מי שלא ראה אהבה ושמחה כזו, לא ראה שמחה מימיו.

עוד לפני שדורון מספיק להתייצב על המישפט, אחרי ההתנגלות ההיסטורית של המנוצחים, הוא אומר: "זה אחד הניצחונות הגדולים בקריירה שלי. לא היה בעיה בפיגור 20 נקודות בהפסקה, אך במחצית השניה שיחקנו כמו מישיה אחת ועשינו זאת".

קורין מגי נראה כמו חולם בהקיץ, כשאמר לאברהם הולצמן, המוזר מס' 1 של מכבי: "איזה קם באק, איזו חזרה לעצמנו". לצידו ניצב לי ג'ונסון, קורן מאושר, שהיה מוכן לומר רק זאת: "זה כמו לנצח ב־29 נקודות..."

חן ליפין, בקול נרגש וחנוק: "עשינו מהפך לא נורמאלי. כל הכבוד לקבוצה ולשחקנים. הכתוב לכולם, שיש לקבוצה שלנו אופי". ולאסוף הוסיף בצניעות אופיינית: "אני מרגיש טוב מאד. לפני המישחק היו לי בעיות עם הגב, אך לבסוף יצא הכל לטובה. היו לנו שתי מחציות שונות. חן היה גדול". "איך אתה הייתה?" הוא משיב "כל מישחק אני משתדל להיות יותר טוב. בהפסקה ידענו, שיותר גרוע לא יכול להיות. היינו רגועים. הבחורים נתנו את כל הנשמה. ב־5 הדקות הראשונות ידענו שנחזור. זה היה ניצחון יפה".

הקפטן מיקי ברקוביץ': "סופר־סיטואציה, מוטיבאציה. זה מה שהיה. היה לנו חוסר ביטחון במחצית הראשונה, אבל לאחר ההפסקה היה הכל שונה".

במחנה הגליל זה באמת נראה קצת שונה. את מאמן הגליל מליניאק אי אפשר היה להשיג. הוא פשוט נעלם. מליניאק היה אריה רק עד ההפסקה בדקות הספורות, שלאחריה הוא נראה כמו כבש. שניות ספורות לאחר הסיום ראינו אותו ניגש למספר שחקנים ולוחץ ידיהם תוך שהוא פולט: "אין דבר, אין דבר".

אמר עוזר אריק מינקין שניות ספורות לאחר שזה נגמר: "יש לי טענות לשופטים. קשה להאמין מה שראינו לאחר ההפסקה. רק מכבי מסוגל לזה". רק אריק מינקין בגליל יכול לאשר את זה.

בעצם גם שמואל זיסמן מכיר את מכבי. וכך הוא אמר: "במחצית הראשונה ניצלנו את המצב של מכבי, שהיה עדיין תחת הרושם של לוזאן. שיחקנו מבחינה טאקטית יוצא מהכלל. במחצית השניה הסיפור היה שונה. המכבים חזרו לעצמם ולניצחון".

בראד ליף, אף הוא מבסס המחצית הראשונה: "המישחק שלנו עד להפסקה היה פרפקט, מושלם. לאחר ההפסקה הצליחו המכבים להפוך את התוצאה בתוך 9 דקות".

חזרנו אט־אט למציאות. מכבי לא רק אלוף, אלא גם מחזיק הגביע. מי היה מאמין בזה אמש, שעה קלה לפני כן.

יציאתה של גורן איפשרה זכיה שמינית של אליצור
בניצחון 75–72 על הפועל גבעת־חיים

מאת שמואל קליגר
סופר "ספורט הארץ"

גביע המדינה בכדורסל לנשים שב של אליצור תל־אביב בפעם השמינית. אך הפעם לשם שינוי זה בא להן עם הרבה דם, יזע ודמעות, עד שהצליחו להכניע את בנות הפועל גבעת חיים 75–72 (41–46). עברו דקות רבות של חרדה אצל התל־אביביות.

ריח של הפתעה היה בחללו של ההיכל ביד אליהו. אלומה גורן בת ה־17, ששמה יצא לפניה כקלעית מצטיינת, עשתה שמות בהגנת אליצור. 26 נקודות מתוך 37 בסך הכל עד ההפסקה ובכך שתי זריקות מדוייקות של־3 נקודות עשו את שלהן והקיבוצניקיות הוליכו במפתיע בהפסקה ב־5 נקודות. זה קרה הרבה בשל חולשתה היחסית של עינת דרייגור במחצית הראשונה כשקלעה את הנקודה הראשונה רק בדקה השביעית כדי להוליך 12–15. אולם אט אט רכשו בנות גבעת־חיים ביטחון וגורן החלה להפעיל את כישרון הקליעה בנוסח דורון ג'מצ'י ועד מהרה שבתה אל לב הקהל.

עד להפסקה ראינו מישחק של קצב, מישחק מתנה אלי הטוב שיגלגה לעין הצופים מכל מישחקי הגמר הקודמים. אם דיברנו על אפשרות של הפתעה הרי שהתחושה זו התחזקה בדקה ה־30 אחרי, שאורלי גרוסמן מאליצור יצאה ב־5 עבירות, אורית יניצקי יצאה כמה דקות קודם לכן ואידיס בלומנפלד כמה דקות לאחר מכן. עינת דרייגור היתה עדיין בפנים אך לא ממנה באה הישועה.

הסיוע בא מכיוון לא צפוי. שתי דקות מן הסיום, במצב של 70–71 לאליצור, ביצעה גורן את העבירה החמישית. שימחת בנות אליצור לא ידעה גבול. בשלב זה התעלתה על עצמה חנה רבינוביץ' הותיקה. שקלעה רק בסיום 7 נקודות — מריבתן מקו העונשין, כדי להבטיח את הניצחון.

● לאליצור קלעו: דרייגור 30, גרוסמן 20, רבינוביץ' 7, בלומנפלד 7, גושן 6, יניצקי 5.

● לגבעת חיים קלעו: גורן 37, דיאמנט 15, רון 9, רוטשילד 6, מזור 4, הראובן 3.

שפטו הילמן ודרומסקי. 1,500 צופים בהיכל הספורט.

מחמאות לישראל ולשער של ברייטלובסקי בעיתוני רומניה

מאת בנו דוד

בוקרשט (מיוחד ל"ספורט הארץ"). עיתוני רומניה התפיאו אתמול לנבחרת ישראל על יכולתה המצויינת במישחק הבינלאומי בבוקרשט, למרות שנוצחה בו 2–3. היר מון ה"ספורטול" שיבח את שני הקשרים שלנו, סיני על פיקוחתו ומלמיליאן על בעיטות העונשין שלו. העיתון גם שיבח את המיבצע המלהיב של דניאל ברייטלובסקי במהלך הבקעת שער היתרון. עיתון יומי אחר, הנפוץ ביותר בארץ זו, "רומניה החופשית", כתב שנבחרת ישראל לא רק הוותה יריב שקול אלא גם הכניחה התקיפות עצומה. עם זאת סבור העיתון כי רומניה לא היתה בשיאה, ולא הצליחה ליזום התקפות שהיא יוזמת בדרך כלל. גם עיתון זה יצא מגדרו לטובת המיבצע של ברייטלובסקי.

נבחרת ישראל החזירה רושם רב גם על אוהדי כדורגל ברומניה, שהביעו התפעלות מיכולתה. בשעות הבוקר, לפני שובם לישראל, ערכו כדורגלני הנבחרת סיור קניות בבוקרשט. משיחות עם השחקנים נוצר הרושם, כי העובדה ששיחקו מול איצטדיון מלא ב־30 אלף צופים דירבנה אותם להתעלות.

סופר "ספורט הארץ" בתל־אביב מוסיף: הנבחרת שבה לישראל במצב רוח מרומם, בעקבות היכולת הטובה שהציגה. "איני זוכר את הנבחרת משחקת כך", הודה המנהל הותיק אברהם ברנדר. "ההפסד היה אכזר, כי לא היה אפילו רגע שהם לחצו אותנו או שחשנו בחוזתים. שיחקנו כדי לנצח".

הנבחרת תחדש פעילותה בעוד כשבועיים ותחל בהכנות למישחק הבינלאומי הבא, שיהיה בשוויץ ב־19 במאי. נראה שהמאמן הלאומי מילינקו מיהיץ' ימשיך להתבסס על הסגל שהצליח בבוקרשט.

המועצה לייצור ולשיווק של ירקות
קרליבך 2, תל־אביב

ירקות לחגים
המועצה שמחה לבשר לציבור כי יש להשיג את כל סוגי הירקות בכל כמות בשפע ובמחירים סבירים:
המחירים הסיטונאיים נמוכים, לדוגמא:
סלק 20 – 15 אג' לק"ג.
עגבניות 100 – 60 אג' לק"ג.
בצל 100 – 70 אג' לק"ג.
חסה ראש 20 – 15 אג'.
כרוב 20 15 אג' לק"ג.
ירקות במחירים נוחים לקראת החגים
בברכת חג כשר טעים ושמח.

שבוע אחרי לוזאן, בפיגור מדהים (39–59) מול הגליל בהפסקה

למכבי מינהג קבוע: לפחות גביע בשבוע

ביצע מהפך נדיר, קלע 56 נקודות לעומת 27 במחצית השניה, ניצח 95–86 וזכה בפעם ה־23 בגביע וה־19 ב"דאבל"

ללא חיוך, במבט פנים חמור, מניף מיקי ברקוביץ' את גביע המדינה בו זכה מכבי תל־אביב בפעם ה־23 אחרי מהפך מדהים במחצית השניה מול הפועל גליל־עליון (צילום: אריה קנפר)

גביע

מאת מיכאל קרנון

גביע המדינה בכדורסל יישאר עונה נוספת בארון הפרסים של מכבי תל־אביב. אבל כל מי שחזה אמש במישחק הגמר ה־27, יזכור אותו כאחד המדהימים ביותר שנראו עד היום בישראל בזכות המחצית השניה, בה מחקו התל־אביבים פיגור של 20 נקודות וגברו על הפועל גליל־עליון 95–86 (39–59), כדי לזכות בגביע ה־23 שלהם.

רק קבוצה אחת בישראל מסוגלת לחולל מהפכים כאלה, וכל מי שהיה אמש ביד־אליהו יתקשה עוד זמן רב להאמין שמבט אותם שחקנים, שהציגו יכולת עלובה במחצית הראשונה, התעלו לתצוגת כדורסל מהממת אחרי ההפסקה. לשחקני הגליל ולמאמנם אריה מליניאק, שזכו למחיאות כפיים סוערות כשירדו לחדרי ההלבשה בתום 20 הדקות הראשונות, יידרש עוד זמן רב כדי לעכל את מה שאירע לאחר מכן.

אריק מינקין, עוזר המאמן הגלילי ושחקן מכבי תל־אביב בעבר, חש בכל הנראה את הצפוי. כאשר ראיינו בהפסקה אמר: "יש עוד מחצית שלמה. זו תהיה המחצית הארוכה בחיי".

תשע דקות ו־49 שניות מאוחר יותר, כבר הורה הלוח על יתרון ראשון למכבי, 69–70. מכאן ואילך כבר לא היה ספק — הגביע יישאר בתל־אביב.

לזכור רק 20 דקות

בגליל ירצו בוודאי לזכור את 20 הדקות הראשונות, בהן הפגינו ארז חזן וחבריו יכולת מהירה בנצלם היטב את הרפיון, האדישות ואולי יותר מכל אווירת האנטי־קליימקס של מכבי. את מרבית הנקודות שלהם השיגו מעמדות נוחות מתחת לסלים מאחר ושחקני מכבי לא חזרו להגנה. כך הגיעו ל־68 אחוזי קליעה לעומת 44 של מכבי והיה להם גם יתרון של 10–16 בכדורים החוזרים. גם הכנסתם של שחקנים לוחמים כמו לאסוף, קורנליוס ואוראסטי (מכבי פתח אמש עם ברקוביץ' וג'מצ'י), לא הועילה. בראד ליף היה המוציא לפועל מספר אחד וסיים את המחצית עם 22 נקודות וארז חזן עם 11. פרי וייס היה "המלך" מתחת לסלים. מגי וג'ונסון לא נראו כלל. הם קלעו בשלב זה יחד 12 נקודות וקורין לא קטף ולא ריבאונד אחד. הגליל כבר הוביל 33–55 וסיים את המחצית ביתרון 39–59.

"אם הגליל לא יזכה בגביע, צריך לסגור את הכדורסל בישראל", אמר מישהו בהפסקה. זה נראה פשוט בלתי־אפשרי ולא מתקבל על הדעת, שמכבי יחולל מהפך. אבל זה קרה ובצורה מהממת.

הגנה מהירה

שרף שלח למחצית השניה את החמישיה שהגיעה השנה לשיאה במישחקי גביע אירופה. המכבים עלו למיגרש עם "רצח בעיניים".

ובדקות הבאות חזו הצופים במישחק ההגנה הטוב ביותר של קבוצה ישראלית זה שנים.

כל החמישיה שיחקה בהגנה בצורה מהירה. אבל הגדילו לעשות האוזי לאסוף הענק וחן ליפין הקטן. למרות מיחושי הגב שלו, שבגללם נמנע להתאמן כל השבוע, הגיע לאסוף את המחצית הגדולה ביותר שלו במדי מכבי. הוא "חיסל" את ליף, סייע בריבאונד ובהתקפה קלע באחוז מדהים בנצלו את העובדה, ששחקני הגליל לא התייחסו אליו ברצינות מספקת. ליפין, שנכשל לחלוטין בשמירה על זיסמן במחצית הראשונה, היה שותף שונה לחלוטין. הוא שמר אישית להגנת על הרכז העיקרי של הגליל וניטרל אותו לחלוטין. הוא חטף כמה כדורים בהגנה, הזין את מגי, ג'ונסון ולאסוף באסיסטים ובעצמו קלע 8 נקודות. בפרק זמן זה הוכיח מדוע הוא נחשב כיום כרכז מספר אחד בישראל.

והיה גם קורין מגי. הוא השתחרר מהעצבנות, לחם כארי בהגנה מול וייס וקלע בקצב מטורף וכאחוז מדהים 23 מ־29 הנקודות שלו בנוסף ל־10 הריבאונדים. הוסיפו לזה את תרומתם של ג'ונסון וג'מצ'י ותבינו, כיצד קלע מכבי במחצית השניה 56 נקודות והחזיק את הגליל העליון על 27 בלבד.

מכבי שיחק עד לדקה ה־12 מהסיום עם חמישיה אחת. כאן צבר לאסוף את העבירה החמישית שלו ואלפי הצופים קמו על רגליהם והריעו לאנטי־כוכב הזה, שתרומתו שוב שלב גדול שווה במקרים רבים תכונות אתלטיות אחרות. הפרש השיא היה 81–95 וחמש הנקודות שקלעו שחקני הגליל בדקה האחרונה כבר לא שינו דבר.

מכבי תל־אביב עשה את ה"דאבל" ה־19 שלו וחיזק שוב את האימרה הנפוצה, כי שם המישחק הוא הגנה.

מכבי תל־אביב — הפועל גליל־עליון 95–86 (59–39)

★ המצטיין: האוזי לאסוף.

● למכבי קלעו: מגי 29, ג'מצ'י 18, ג'ונסון 16, לאסוף 14, ליפין 8, ברקוביץ' 8, קורנליוס 2

● לגליל־עליון קלעו: ליף 31, פרי 15, זיסמן 13, חזן 11, וייס 9, הנפלד 7.

● כדורים חוזרים: למכבי — 15 הגנה 12 התקפה (מגי 10, ג'ונסון 7). לגליל־עליון — 15 הגנה, 5 התקפה (וייס 8).

● שפטו: נפתלי עובדיה ודמי פישר, 6,000 צופים בהיכל הספורט.

מנשנגלאדבך מחכה לבאיירן מינכן

פרנקפורט (שרות "ספורט הארץ"). שתי הנציגות של מערב גרמניה בגביעי אירופה, בורוסיה מנשנגלאדבך ובאיירן מינכן, יתמודדו מחר במחזור ה־24 בבונדסליגה. המישחק יהיה במנשנגלאדבך. באיירן מובילה את הטבלה עם 34 נקודות, שלוש יותר מהאמבורג, המאיימת את מאבהים.

יתר המישחקים: נירנברג — המבורג, ברמן — פרנקפורט, בוכום — ברלין, קייזרסלאוטרן — לברקוזן, דורטמונד — שאלקה, דיסלדורף — שטוטגרט, קלן — אירדינגן.

בית"ר ירושלים רוצה "לסגור תיק" בבאר־שבע
המוביל לא יאפשר ליריבו הדרומי להפתיע שנית ★ בני־יהודה אינם חוששים מהאלוף

מאת משה הר־געש

בית"ר ירושלים יבקש לקבוע בסוף השבוע, בצעד נוסף, את הדרך לכתר אליפות ראשון — לעומת מאמצי בני־יהודה לצמצם את הפער. שני היריבים המאבקים על הבכורה ישחקו בבית. בבלומפילד ובפתח תקוה יהיו הצגות כפולות. כל המישחקים יחלו מחר. השעה הראשית: 15.30.

בית"ר ירושלים — הפועל באר־שבע
(בסיבוב הראשון: 0–1)

הפועל באר־שבע הוא היחיד, שהצליח לנצח העונה את בית"ר ירושלים. מחר תהיה לתנינים של דרור קשטן הזדמנות מצויינת "לסגור את התיק".

● התחזית שלי: ניצחון לבית"ר ירושלים.

בני־יהודה — הפועל תל־אביב
(בסיבוב הראשון: 1–1)

המישחקים האחרונים הוכיחו, כי האלוף היוצא איבד גם יכולת וגם בטחון; לפיכך ספק רב, אם במצבו הנוכחי הוא מסוגל להוות יריב ראוי לשמו לבני־יהודה.

● התחזית שלי: ניצחון לבני־יהודה.

הפועל פתח־תקוה — מכבי נתניה
(בסיבוב הראשון: 4–0)

הנתנייתים ודאי לא שכחו את התבוסה הביתית הצורבת שנחלו בסיבוב הראשון. הם בהחלט מסוגלים לגמול מחר למארחים.

● התחזית שלי: ניצחון לנתניה.

מכבי פתח־תקוה — מכבי תל־אביב
(בסיבוב הראשון: 1–0)

הכל יכול לקרות במישחקי הקבוצות הללו, אך ספק אם מכבי תל־אביב יאפשר למארחו לחזור על ניצחונו מהסיבוב הראשון (13.30 בפתח־תקוה).

● התחזית שלי: תיקו.

שמשון תל־אביב — מכבי יפו
(בסיבוב הראשון: 3–0)

היפואים אינם מגלים שום סימני התאוששות, למרות שהליגה מתקרבת לסיומה. בכל מקרה, אין יתרון השמשונים מוטל בספק (בלומפילד 13.30).

● התחזית שלי: ניצחון לשמשון.

מכבי יבנה — בית"ר נתניה
(בסיבוב הראשון: 0–1)

המאזן העגום של הנתנייתים אינו מאפשר גם לחובבי הפתעות מושבעים להעניק להם סיכוי כלשהו, אפילו מול שכן תחתית.

● התחזית שלי: ניצחון ליבנה.

בית"ר תל־אביב — הפועל לוד
(בסיבוב הראשון: 1–1)

הבית"רים אמנם מעודדים מניצחון החוץ על האחות מנתניה במחזור האחרון, אך המישחק עם הפועל לוד עלול להיות סיפור שונה במקצת.

● התחזית שלי: תיקו.

מכבי חיפה — הפועל כפר־סבא
(בסיבוב הראשון: 1–2)

החיפאים איבדו העונה חלק נכבד מהתוויות שצברו בשלוש השנים האחרונות, ועתה יבקשו לפחות לשמור על כבודם.

● התחזית שלי: ניצחון לחיפה.

טבלת הליגה הלאומית

.1	בית"ר י־ם	23	23–48	50
.2	בני־יהודה	23	16–30	43
.3	מכ. נתניה	23	23–26	37
.4	מכבי ת"א	23	17–33	36
.5	שמשון	23	12–25	35
.6	מכבי פ"ת	23	15–22	35
.7	כפר־סבא	23	22–28	35
.8	הפועל לוד	23	13–23	33
.9	הפועל פ"ת	23	19–24	30
–.	מכבי חיפה	23	19–24	30
.11	הפועל ת"א	23	17–17	27
.12	באר־שבע	23	14–11	26
.13	בית"ר ת"א	23	31–23	24
.14	מכבי יבנה	23	23–15	18
.15	מכבי יפו	23	36–14	14
.16	ב. נתניה	23	69–12	7

אנגליה

ווטפורד — טוטנהאם מחר בחצי גמר הגביע

לונדון (שרות "ספורט הארץ"). מישחקי חצי גמר הגביע יהיו במוקד בסוף השבוע בכדורגל האנגלי. ווטפורד וטוטנהאם יתמודדו מחר בוילה־פארק, בבירמינגהאם, בעוד שקובנטרי תשחק ביום א' בהילסבורו, שפילד, נגד לידס יונייטד מהליגה השניה.

ווטפורד מודאגת מכשרו של שוער המילואים סטיב שרווד שספג שבעה שערים בשני מישחקי הליגה האחרונים. מאז החליף את טוני קוטון הפצוע. גלן הודל ובאריי מאבוט הפצועים מספקים בהרכב טוטנהאם.

אוורטון, המובילה בהפרש שערים על ליוורפול (לשתיהן 67 נקודות), מארחת בליגה את ווסטהאם בעוד שליוורפול יוצאת למישחק חוץ קשה בנוריץ', שנוצחה העונה רק פעם אחת בביתה.

יתר המישחקים: ארסנל — צ'רלטון, לסטר — אסטון־וילה, מנצ'סטר סיטי — סאותהמפטון, אוקספורד — ניוקאסל, ק.פ. ריינג'רס — לוטון, שפילד ווינסדיי — נוטינגהאם.

מישחקה של חיפה ביהוד — המפתח לשינויים בפיסגה

ליגה ארצית

מאת סופר "ספורט הארץ"

בצמרת עלולים לחול בסוף השבוע שינויים, בעקבות מישחקי החוץ של הקבוצות המדורגות במקומות 1 עד 3.

למוליך הפועל חיפה מצפה מכשול גבוה ביהוד מול הפועל המקומי. למרות שהחיפאים הוכיחו כי אינם נבהלים ממיגרשים זרים, הסיכויים פתוחים וכל תוצאה אפשרית. מישחק קל יותר, לפחות לפני שריקת הפתיחה, צפוי להפועל ירושלים המדורג שני. הוא יתארח אצל סוגר הטבלה הפועל דימונה. גם הפועל צפרירים חולון יתארח אצל קבוצת תחתית, בית"ר נהריה, והטבלה מצביעה על יתרון ברור לחולונים. הפועל חדרה מקווה כי הקבוצות שלפניה יאבדו נקודות, אך כדי לשפר את מקומה הרביעי יהיה עליה לגבור במגרשו על מכבי שעריים.

הפועל בית־שאן עשוי לשפר את מעמדו (8) לאחר מישחקו הביתי עם הפועל עכו, וכך גם הפועל רמת־גן שיארח את הפועל טבריה. ברמלה יהיה מיפגש תחתית בין בית"ר המקומי להכח רמת־גן. הפועל מרמורק יבקש לנצל את יתרון הביתיות כאשר יארח יריב מחלק העליון של הטבלה, מכבי רמת עמידר.

השעה הראשית למישחקים 15.30.

טבלת הליגה הארצית

.1	הפו' חיפה	23	16–64	43
.2	הפועל י־ם	23	20–28	41
.3	צפרי. חולון	23	13–28	38
.4	הפו. חדרה	23	22–28	37
.5	ר. עמידר	23	21–21	35
.6	הפועל עכו	23	22–26	33
.7	הפו' יהוד	23	23–24	33
.8	בית־שאן	23	22–22	33
.9	מ. שעריים	23	15–21	31
.10	הפ. טבריה	23	27–29	31
.11	הפועל ר"ג	23	16–16	30
.12	הכח ר"ג	23	21–14	25
.13	ה. מרמורק	23	31–24	24
.14	ב. רמלה	23	32–16	21
.15	ב. נהריה	23	27–16	20
.16	ה. דימונה	23	35–17	16

טניס שולחן

בוגן וכרמי שוב אלופי ישראל

יוסי בוגן הוכתר אמש לאלוף ישראל בטניס שולחן בפעם הרביעית בקריירה שלו. הוא גבר לאחר מאבק עיקש הרמטי 2–3 על יריבו הנצחי דרור פולק. בוגן ניצח במערכה הראשונה, ניצח במערכות השניה והשלישית, נכנע במערכה הרביעית וניצח בחמישית.

בתחרויות הנשים זכתה איריס כרמי בתואר האליפות העשירי שלה, לאחר שהכניעה ללא קושי 0–3 את ריקי סרנוסקי. במישחקי הנוער הוכתר אלוף חדש, יצחק אברמוביץ, שניצח בגמר את האלוף היוצא שי פרמינגר 2–1. האליפות היתה בראשון־לציון.

מיקי מכין הודעה חשובה

מאת סופר "ספורט הארץ"

מיקי ברקוביץ', קפטן קבוצת מכבי תל־אביב, עומד לכנס היום מסיבת עיתונאים ולמסור הודעה חשובה.

ברקוביץ' נראה מתוח מאד בסיום מישחק גמר גביע המדינה. הוא שותף ב־12 הדקות הראשונות בלבד וזכה אמנם להניף את הגביע אותו קיבל מידי יו"ר הכנסת. אבל הוא לא חייך והגא להודיע לעיתונאים על הפגישה עימם היום.

קודם לכן ישתתף מיקי בפגישה של סגל נבחרת הכדורסל עם ראשי הנבחרת שם תימסר להם תכנית האימונים לקראת מישחקי אליפות אירופה לפני שישוחרר למנוחה עד ל־28 בחודש.

במלאת שלושים לפטירת
ארליך אליעזר ז"ל
תתקיים אזכרה וטכס גילוי המצבה ביום ראשון יג' בניסן תשמ"ז 12.4.87 בשעה 16.00 בבית העלמין הישן בבאר שבע.
נפגשים ליד השער הראשי.
מוקירי זכרו מוזמנים להשתתף.
טחנת קמח באר שבע בע"מ

לארנסט פלמיני
מנהל בריטיש איירווייס ישראל
תנחומינו במות
אביך
צוות העובדים
בריטיש איירווייס ישראל

לד"ר זאב בונן
מנכ"ל רפא"ל
אתך באבלך הכבד במות עליך
אמך ז"ל
ועד עובדי המחקר רפא"ל

למשפחת שילה
אתכם באבלכם הכבד על מותה של
אדית שילה ז"ל
סגלום הולדינגס בע"מ
ישראל סלונים

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
משתתפת באבלו של
פרופ' יהושע יורטנר
על פטירת אמו
רגינה

לדב בן־דרור
חבר הדירקטוריון
משתתפים באבלך הכבד על מות
אמך ז"ל
היו"ר וחברי הדירקטוריון של
המכון הישראלי לנפט ולאנרגיה

ליהושע צמחי
משתתפים באבל המשפחה על מות חתנך
ראובן קושניר ז"ל
דובק בע"מ
סיגריות לוד בע"מ
ההנהלה והעובדים

למשפחת קושניר
משתתפים באבלכם הכבד על מות
ראובן קושניר ז"ל
דובק בע"מ

לשמואל ואורי שילה
השתתפותנו בצערכם הכבד
על מותה של
אדית שילה ז"ל
דיוויד פדרמן
והנהלת עלית

למשפחת קושניר
אנו אתכם באבלכם
על מותו ללא עת של
ראובן ז"ל
ניקוב מחשבים (ישראל) בע"מ
ההנהלה והעובדים

גורמים ממשלתיים בנורבגיה:

אוסלו תתבע מישראל החזרת המים הכבדים

אם תסרב ישראל לאפשר פיקוח על השימוש בהם לצרכים אזרחיים בלבד

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינוויה
וסוכנויות הידיעות

ראש ממשלת נורווגיה ומנהיגת מפלגת העבודה הנורווגית, גרו הארלם ברונטלנד, העלתה בשיחתה עם השר שמעון פרס בעת פגישתם ברומא את בעיית ה"מים הכבדים". התחמקות ישראל להשיב על בקשת נורווגיה להתיר למפקחים לבדוק את השימוש ב־20 טונות "מים כבדים", שרכשה ישראל בנורווגיה ב־1960. מקורות ממשלתיים באוסלו אמרו אתמול, שבשיחה אמרה ראש הממשלה, כי אם תסרב ישראל לאפשר בדיקת המים הכבדים, תראה בכך נורבגיה הפרת החוזה והיא תעשה ניסיון להחזיר לעצמה את המים האלה.

בהתאם להסכם בין ישראל לנורווגיה התחייבה ישראל להתיר לנורווגיה לפקח על השימוש במים והתחייבה כי ישמשו רק לצרכים אזרחיים.

שיחת פרס ברונטלאנד שובצה אתמול בראש חדשות רדיו אוסלו, ודובר משרד החוץ הנורווגי, פאר פאוסט, השיב על פניות עתונאים בנושא בהודעה קצרה: "יש מעט רצון אצל ישראל לבדוק אם המים הכבדים שנרכשו בנורווגיה נוצלו בניגוד להסכם לצרכים צבאיים."

בתחילת מרס שגר נציג מיוחד מאוסלו לירושלים לבדוק אם תסכים ישראל לבואם של מפקחים של נורווגיה ו/או של הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה. בהתאם לדיווח של הטלוויזיה הנורווגית "לא קיבל השליח הנורווגי תשובה מספקת".

בשגרירות ישראל באוסלו היתה התגובה לשאלות עתונאים: "אין מידע על תוכן שיחת פרס ברונטלאנד".

יצויין, כי הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית פיתחה טכנולוגיה שבעזרתה אפשר לגלות עקבות של משלוחים שונים של מים כבדים.

ניחושים בדבר האפשרות שישראל השתמשה במים הכבדים האלה לייצור כלי נשק גרעיניים, הוכחו בגלוי בחודש אוקטובר 1986 לאחר שמרדכי ואנונו, מי שהועסק כטכנאי בכור הגרעיני הישראלי בדימונה, צוטט בעתון בריטי. ואנונו אמר אז כי ישראל מייצרת כלי נשק גרעיניים מזה 20 שנה.

המים הכבדים יוצרו ע"י החברה הגדולה ביותר בנורווגיה "נורסק הידרו". הם התקבלו מאותו מפעל, שבו ביקשו הגרמנים לפתח פצצה אטומית בתקופת כיבושה של נורווגיה במלחמת העולם השנייה. המפעל פוצץ ב־1943 ע"י לוחמי כוחות ההתנגדות הנורווגים.

חיילי בריטניה הוזהרו בכתב: "זכור הסכנה: נשים נורבגיות עשויות לשאת נגיף האיידס"

הנשים הנורבגיות הגיבו ברוגז

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינוויה

קופנהגן (מיוחד ל"הארץ"). חיילי בריטניה המשתתפים בתמרון "חוד קר" בצפון נורווגיה קיבלו הוראה בכתב המזהירה אותם מפני נערות נורווגיות.

"אל תשים לב לקסמיהן הנשיים של נערות נורווגיות. זכור את הסכנה: נשים נורווגיות עשויות לשאת בגופן את נגיף ה"איידס"."

פרסום ההוראה בעתונות נורווגיה גרם כצפוי למורת רוח של נשים שהגיבו ברוגז על אזהרה זו.

קצין העתונות של פיקוד צפון הנורווגי, מיור גונאר מיאל, הגיב כי ההוראה דומה במטרה לחיילי נורווגיה ביוניפיל, שהוזהרו מפני נשים שהם פוגשים בחופשות נופש.

גורבאצ'וב בפראג

פראג (ע"צ וע"ר). מנהיג בריה"מ, מיכאיל גורבאצ'וב, בא אתמול בבוקר לפראג ל"ביקור ידידות רשמי" בצ'כוסלובקיה. הוא אמור להישאר ארבעה ימים בצ'כוסלובקיה ויבקר, בין היתר, בברטיסלבה, בירת הרפובליקה הסלובאקית. הביקור אמור היה להיפתח ביום ראשון שעבר, אך נדחה בשל "הצטננות קלה" של מנהיג הקרמלין.

הוא פתח מיד בשיחות עם הוסאק, מנהיג המפלגה הקומוניסטית, שהועלה לשלטון לאחר הפלישה של כוחות ברית וארשה ב־1968, שנועדה לשים קץ לתנועות הליברליות של תקופת "אביב פראג". השבוע נפוצו ידיעות בפראג, כי גורבאצ'וב עשוי להודיע על הוצאת חלק מהכוחות הסובייטים המוצבים בצ'כיה מאז פלישת 1968.

פלשתינאים במחנה הפליטים שאתילה יוצאו אתמול מבין הריסות מגוריהם, לאחר שהכוחות הסורים כיתרו את המחנה והפסיקו את המצור שהוטל על המחנה מזה הרעב אנשי המיליציה השיעית. (תצלום אי־פי)

"ארגון המדוכאים" מאיים להחיש את הוצאתו להורג של חטוף יהודי

"אם תמשיך ישראל בתוקפנותה נגד האוכלוסיה בדרום לבנון" • החטוף יצחק ששון(65), נשיא הקהילה היהודית, תואר על ידי חוטפיו כ"ממונה על רשת הריגול של המוסד"

ביירות (ע"צ). ארגון "המדוכאים עלי אדמות" איים אתמול בביירות "להחיש את הוצאתו להורג" של אחד מבני העדה היהודית הלבנוניים שבידיו, אם תמשיך ישראל ב"תוקפנותה" נגד האוכלוסיה בדרום לבנון.

בהודעה בערבית ובכתב־יד, שנמסרה לסוכנות ידיעות מערבית בביירות, בלי צילום של בן־הערובה כמקובל, הודיע הארגון, כי יוחש "את הוצאתו להורג של המרגל הישראלי הגדול, יצחק ששון, אם הציונים הפושעים ימשיכו בתוקפנותם נגד עמינו ואוהדינו המוד־ כאים".

ששון(65), נשיא הקהילה היהודית בלבנון, תואר ע"י חוטפיו כ"ממונה על רשת הריגול של המוסד". הוא נחטף ב־30 במארס 1985, זמן קצר לאחר שהגיע לנמל התעופה הבינלאומי של ביירות.

תוך שנתיים נחטפו עשרה יהודים במערב ביירות המוסלמית. ארגון "המדוכאים עלי אדמות" הודיע על הוצאתם להורג של שמונה מביניהם, אולם נמצאו רק גופות של שלושה.

מוסקווה השיבה על פרשת הנחתים האמריקאיים

בריה"מ הציגה ציוד ריגול שהושתל בנציגויותיה בארה"ב

האשימה את ואשינגטון "בציתות אלקטרוני במימדים עצומים"

מוסקווה (ע"ר). בריה"מ האשימה אתמול את ואשינגטון בריגול נרחב נגד נציגויות סובייטיות בארה"ב, תוך הצגת ציוד־ריגול, צילומים ודיאגרמות כהוכחה לטענותיה.

דובר משרד החוץ הסובייטי בוריס פיארישב אמר במסיבת עתונאים, כי תצוגה זו מוכיחה את "המימדים העצומים של ציתות אלקטרוני" מצד שירותי הביון האמריקאיים נגד נציגויות ואזרחים סובייטיים.

התצוגה נערכה על רקע מריבות גוברת והולכת בין ארה"ב ובריה"מ בעניין שערוריית הריגול של נחתים אמריקאיים בשגרירות האמריקאית במוסקווה, והאשמות בוואשינגטון כי בבניין החדש של השגרירות האמריקאית במוסקווה כנראה יש אמצעי ציתות רבים.

ההאשמות הסובייטיות, שהן ללא ספק תגובה על ההאשמות האמריקאיות, הועלו ארבעה ימים בלבד לפני ביקורו של שר החוץ שולץ במוסקווה.

ואשינגטון (ע"צ). הצוללות הסובייטיות נעשו בשנים האחרונות נועזות יותר ויותר, ומתקרבות לחופי ארה"ב, קרוב לוודאי הודות למידע המסופק לסובייטים ע"י אמריקאים — אמרו אתמול פקידים אמריקאיים. אחד מהם, שרצה בעילום שם, ציין כי לפחות 5 צוללות סובייטיות עוקבות עתה אחר תמרונים בקרבת החוף המזרחי של ארה"ב.

דובר משרד ההגנה האמריקאי, רוברט סימס, מסר אמש כי נוכחות הצוללות הסובייטיות מניעה את ארה"ב ובעלות בריתה בנאט"ו לארגן "תמרונים נגד צוללות" באוקיאנוס האטלנטי, בהשתתפות אניות מארה"ב, מקנדה, מבריטניה וממערב גרמניה.

יהודי אמסטרדאם יחרימו טקס פתיחת מוזיאון יהודי בצירם

אם ישתתף בטקס קנצל אוסטריה, פרנץ וראניצקי

אמסטרדאם (ע"ר). מנהיג יהודי אמסטרדאם אמר אתמול, כי הוא ויהודים אחרים יחרימו את טקס הפתיחה של מוזיאון להסטוריה יהודית, אם אכן ישתתף בטקס קנצלר אוסטריה, פראנץ וראניצקי.

"הקהילה שלנו הצטמצמה במלחמת העולם השנייה מ־110 אלף ל־12 אלף, והאוסטרים הגרמנים אשמים בכך. עתה מבקש נציג של אחד מבין עמים אלה לבוא לכאן. זה מזעזע. אסור שזה יקרה", אמר בראם הרצברגר לכתב רויטר.

המוזיאון הזמין את וראנצקי להשתתף בטקס שייערך ב־3 במאי לציון פתיחת האתר החדש שלו ב־4 בתי כנסת ישנים, לאחר שאנשי עסקים אוסטריים וממשלת אוסטריה תרמו סכום השווה לכ־200 אלף דולר למטרה זו.

הרצברגר אמר, כי כתב אתמול למוזיאון וקרא לו לבטל את ההזמנה. עוד אמר, כי הוא וחברים אחרים בקהילה היהודית של אמסטרדאם, המונה עתה כ־15 נפש, לא ישתתפו בטקס אם יגיע אליו וראנצקי.

ראש ממשלת בריטניה נפגשה אתמול עם חוסיין

תאצ'ר נחושה בדעתה לא להתפייס עם אסאד

למרות איתותי סוריה על נכונותה להשתתף בוועידה בינלאומית

מאת שאול צדקא

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). מרגרט תאצ'ר הודיעה אתמול למלך חוסיין, כי אין בדעתה להתפייס עם הנשיא אסאד וכי אינה מעוניינת להידבר עם סוריה, אף כי זו אותתה על נכונותה להשתתף בוועידה בינלאומית לפתרון הסכסוך הישראלי־ערבי. זו היתה ההודעה העיקרית בפגישתם של שני המנהיגים בה נכחו גם מן הצד הירדני ראש־הממשלה, שר החוץ ומפקד הכוחות המזוינים.

הפגישה ארכה 90 דקות, הגישה מעבר לתכנונה המוקדם, ובמהלכה שטח המלך חוסיין את בקשתו לחדש את היחסים בין לונדון לדמשק. לטענתו, כל עיכוב בחידוש יחסים אלה לתיקונם עתיד לפגוע באורח משמעותי בתהליך המדיני במזרח־התיכון, שכן המעורבות האירופית באזור תלויה בהסכמה בריטית לשאת ולתת עם הסורים על תנאי השתתפותם בוועידה.

למרות הערכות שונות, עמדה תאצ'ר על דעתה כי שום שינוי לא חל במידת מעורבותו של אסאד בטירור הבינלאומי. פקידים בכירים בלונדון הביאו שלוש דוגמאות המחזקות טענה זו: פעילותו של אבו נידאל מתוך תחומי הבירה הסורית, השארת מחמד אל חולי, מפקד המודיעין של חיל האוויר ויחסו של "קשר הינדאוי". על כגן, העובדה שהסורים לא טרחו עד כה להתנצל או לפחות להודות, כי היו אחראים לנסיון להחדיר לפני שנה פצצה לתוך מטוס "אל על" בשדה־התעופה של "הית'רו".

ההערכות האופטימיות אשר רווחו בצד הערבי התבססו על המעורבות הסורית ה"חיובית" בביירות ועל כך שהם שיחררו את המצור השיעי על מחנות הפליטים מסביב לעיר. בלונדון רווחה הדעה, כי עיתוי הכניסה למחנה ברג' אל בראג'נה נבחר לאתמול בגלל הפגישה בדאונינג סטריט.

חוסיין, אשר הבטיח מראש את נכונותה של הקהילה האירופית להידבר עם הסורים למרות החרם הבריטי, לא נחלק עם תאצ'ר על הצורך לפתור את הסכסוך באמצעות פורום בינלאומי. המנהיגה הבריטית דיווחה לו, כי כך רואים את העניין גם במוסקווה, ממנה היא שבה לפני שבוע, וראש־הממשלה הירדני, זאיד אל ריפאעי, שבא ללונדון משיחות בוואשינגטון, הביע את הדעה שארצות הברית בשלה עתה יותר מתמיד לרעיון כינוסה של הוועידה. המלך הצביע עד כך שיש לו את המנדט של החלק המכריע באש"ף לשאת ולתת בשמו כחלק ממשלחת ירדנית־פלשתינאית, והדגיש כי לבד מן ה"ליכוד", מוכנים כל הצדדים ללכת בכיוון זה.

מקור בריטי בכיר אמר ל"הארץ", כי נראה, כי במוקדם או במאוחר תתכנס ועידה כזו, אולם הרבה תלוי יהיה בהתנהגותה של סוריה בזירה הבינלאומית. כל עוד זו לא תוכיח נקיון כפיים, אין להניח כי בריטניה תלך לקראתה, אפילו במחיר עיכובו של התהליך המדיני.

כתב "הארץ" לעניינים ערביים מוסר: נשיא מצרים, חוסני מובארק, הזהיר אתמול את אש"ף מביטול ההסכם עם ירדן ואמר כי בכך יוסמו לאל כל המאמצים המדיניים, והעולם "יאבד את אמונו" בארגון, בעוד שהמלך חוסין יידחק לפינה. מובארק פנה באמצעות העתון הסעודי "אל־שרק אל־אוסט" הנדפס בלונדון, וקרא לאש"ף שלא לבטל את ההסכם. עוד ציין כי הוועידה הבינלאומית לא תוכל להתכנס כל עוד לא הגיעו הערבים לידי תמימות דעים.

ערכה את העמוד: עדה אושפיז

לעובדי משרד פרופ' גרוס ושות'
ולמר דוד חודק

צרור ברכות
על שיתוף הפעולה הפורה
בביצוע הנפקת החברה
חג שמח

עמק מפעלי סריגה בע"מ

לשמחה רשף – מנכ"ל
ולעובדי בטוחה

צרור ברכות
על שיתוף הפעולה הפורה
בביצוע הנפקת החברה
חג שמח

עמק מפעלי סריגה בע"מ

קליל תעשיות בע"מ

הודעה על תוצאות הנפקה במכרז
של כתבי אופציה ואגרות חוב להמרה שהוצעו לציבור
בתשקיף, 200,000 יחידות ע"פ תשקיף מיום 2.4.87

נתקבלו 1107 הזמנות ל־416,668 יחידות, דהיינו פי 3.28 מכמות היחידות המוצעות.
מחיר ההנפקה נקבע ל־46 ש"ח ליחידה. במחירים העולים על מחיר זה הוגשו 297 הזמנות ל־109,343 יחידות. כל המזמינים של יחידות במחירים העולים על מחיר ההנפקה יקבלו את מלוא הזמנתם.
במחיר ההנפקה הוגשו 28 יחידות ל־22,165 יחידות. לאור היתרה היתר יוקצו למזמינים במחיר זה 79.66% מהזמנותיהם, מעוגל כלפי מטה ליחידה שלמה.
כל המזמינים של יחידות במחיר הנמוך ממחיר ההנפקה לא נענו.

החברה מודה לציבור על הענותו להנפקה.

עכשיו הזמן להזמין
את המלון לחופשת הקיץ
תכנן חופשתך מעתה
הזמן אותה ב אגד תיור
לאגד תיור שפע של חדרי מלון מהטובים ביותר
בכל דרגה, בכל רחבי הארץ.
פרטים והרשמה
בכל משרדי אגד תיור בארץ.

בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

סדרי קבלת קהל בסניפי
חברת בזק בשבוע הפסח

בערב חג הפסח, **יום ב' 13.4.87** י"ד בניסן **וביום ה'** **16.4.87**, י"ז בניסן **לא תתקיים קבלת קהל** במשרדי העסקים של חברת בזק.
בשאר ימי חול המועד תתקיים קבלת קהל בשעות הבוקר בלבד.
שאר שירותי בזק ("14", "18", "16") יפעלו כרגיל.

בברכת חג שמח
חברת בזק

חיים שיף ורשת מלונות ח. שיף

מברכים את: עם ישראל
צבא הגנה לישראל
ואת אורחי הרשת
בברכת חג חירות שמח

מי יתן וההנהגה הקיימת תעמוד בציפיות ותצליח לנווט את העם לחירות ושלום.

* * * *

הרינו להודיע כי נותרו מספר חדרים במלונות הרשת לליל הסדר ולחג הפסח.
דיפלומט ת"א – 294422 מרינה ת"א 282244
דיפלומט ירושלים – 02-777777 מרינה בת־ים – 5526111
והנשיא – 02-631273

סימון את ויזל סוכנות לביטוח בע"מ
בן יהודה 32 תל-אביב טל: 642777

הודעה חשובה למבוטחינו

לאור פניות ולרגל סגירת משרדנו לחופשת חג הפסח - 10-20.4.87 - הננו מתכבדים להביא לידיעתכם את תוכן התכתבותנו עם המפקח על הביטוח:

מכתב סימון את ויזל למפקח על הביטוח

תאריך: 16.3.87

לכבוד
מר דרורי יהודה
המפקח על שוק ההון הסכון והביטוח
הקריה ירושלים

א.נ.,

הנדון: **הפניקס הישראלי חברה לבטוח בע"מ - מבוטחי ביטוח חיים**

בעקבות התביעה שהוגשה לאחרונה על ידי מפרקי פ.י.ט נגד חב' הפניקס הישראלי, יש אלינו פניות מרובות - שתוכנן הבעת דאגה ואי ודאות. הפניות כוללות דרישה לקבלת תשובה מוסמכת המתייחסת לאוכלוסית מבוטחי ביטוח חיים בפניקס.

"סימון את ויזל" משרתת אוכלוסיה גדולה ביותר של מבוטחים בבטוח מנהלים. מספר אלפי מבוטחים מתוכם מבוטחים באמצעותנו בפניקס הישראלי ואנו מבקשים להבהיר בפניהם את עמדתו בשאלות הבאות:

א. האם הפניקס ממלאת אחר הוראות סעיף 54 לחוק הפיקוח על עסקי בטוח ומנהלת לגבי עסקי בטוח חיים שלה מערכת חשבונות נפרדת, ומחזיקה בנכסים נפרדים לכסוי התחייבויותיה בבטוח חיים.
ב. האם הושקעו נכסים וזכויות של בעלי פוליסות בטוח חיים על פי תקנות הפיקוח על עסקי הביטוח. והאם להערכתנו **מספיקים נכסים וזכויות אלו לכסות התחייבויות פניקס בבטוח חיים.**
ג. האם משוריינים סכומים ששולמו לבטוח מנהלים (או תוכניות מאושרות אחרות לבטוח תגמולים ופיצויים) באופן שאינם ניתנים לשעבוד או עיקול אף בהליכי הוצאה לפועל נגד מבטח ובהליכי פרוק של מבטח.

נודה לך באם תודיענו האם להערכתך ניתן להשיב בחיוב על שאלות אלו, או בתיקונים המתחייבים לפי דעתך.

בנסיבות העניין חשיבות מיוחדת במהירות פרסום עמדתו ונכיר לך תודה באם נבונותך להשיב לנו בהקדם האפשרי ביותר.

בכבוד רב,
סימון את ויזל סוכנות לבטוח בע"מ
מ. ויזל

התשובה שניתנה ע"י משרד המפקח על הביטוח

תאריך: כ' בניסן תשמ"ז.
1 באפריל 1987.

לכבוד
הפניקס הישראלי - חב' לבטוח בע"מ
רח' לבונטין 30
תל-אביב 65116

א.נ.,

הנדון: **הפרדת עסקי בטוח חיים**

מצ"ב צלום מבדיקה שנערכה מטעמנו בחברתכם ע"י רו"ח י. שחק, מתאריך 30.3.87.
מן הדו"ח מתקבל כדלקמן:

א. חברת הפניקס מנהלת, לגבי עסקי ביטוח חיים, מערכת חשבונות נפרדת ומחזיקה נכסים נפרדים לכיסוי התחייבויותיה בביטוח חיים וזאת בהתאם לסעיף 54 לחוק הפיקוח על עסקי הבטוח ולתקנות בנדון מיום 8.7.84.
ב. ההשקעות המוחזקות בחשבונות בטוח חיים ליום 31.12.86 אינן נמוכות מעתודות בטוח חיים כפי שחושבה, ליום 31.12.86, ע"י אקטואר החברה.
ג. לבקשתכם הננו לציין כי לפי סעיף 54 (ג) לחוק הנ"ל ישמשו נכסי בטוח חיים לכסוי התחייבויות בבטוח חיים תחילה, והאמור לעיל יחול אף בהליכי הוצאה לפועל נגד מבטח ובהליכי פירוק של מבטח.

אם יש לכם הערות או השגות לגבי הדו"ח או פרטים ממנו תואילו להמציאם למשרדנו תוך 14 יום מתאריך מכתבנו זה.

בכבוד רב
י. קרידמן
סגן הממונה על שוק ההון בטוח והסכון/בפועל

מאחר והמפקח על הביטוח מנוע לפי סעיף 50 לחוק הפיקוח על הביטוח, מלגלות לנו ידיעות או מסמכים שנמסרו לו, הופנתה תשובתו בהסכמתנו לפניקס הישראלי

לדעתנו מכתב המפקח מהווה תשובה חיובית לכל שאלותינו.

פרסום הודעתנו באמצעות העיתון ניתנת בהסכמת הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ

אנו מאחלים לציבור מבוטחינו ובני ביתם חג שמח.

סימון את ויזל סוכנות לבטוח בע"מ טל: 03-642777 **SIMON & WIESEL** INSURANCE AGENCY LTD,

השבטקי פרילנך דובר

صكنا من الاهل

هكذا من الأهل

נסים בשוק, שריר ליד ההגה

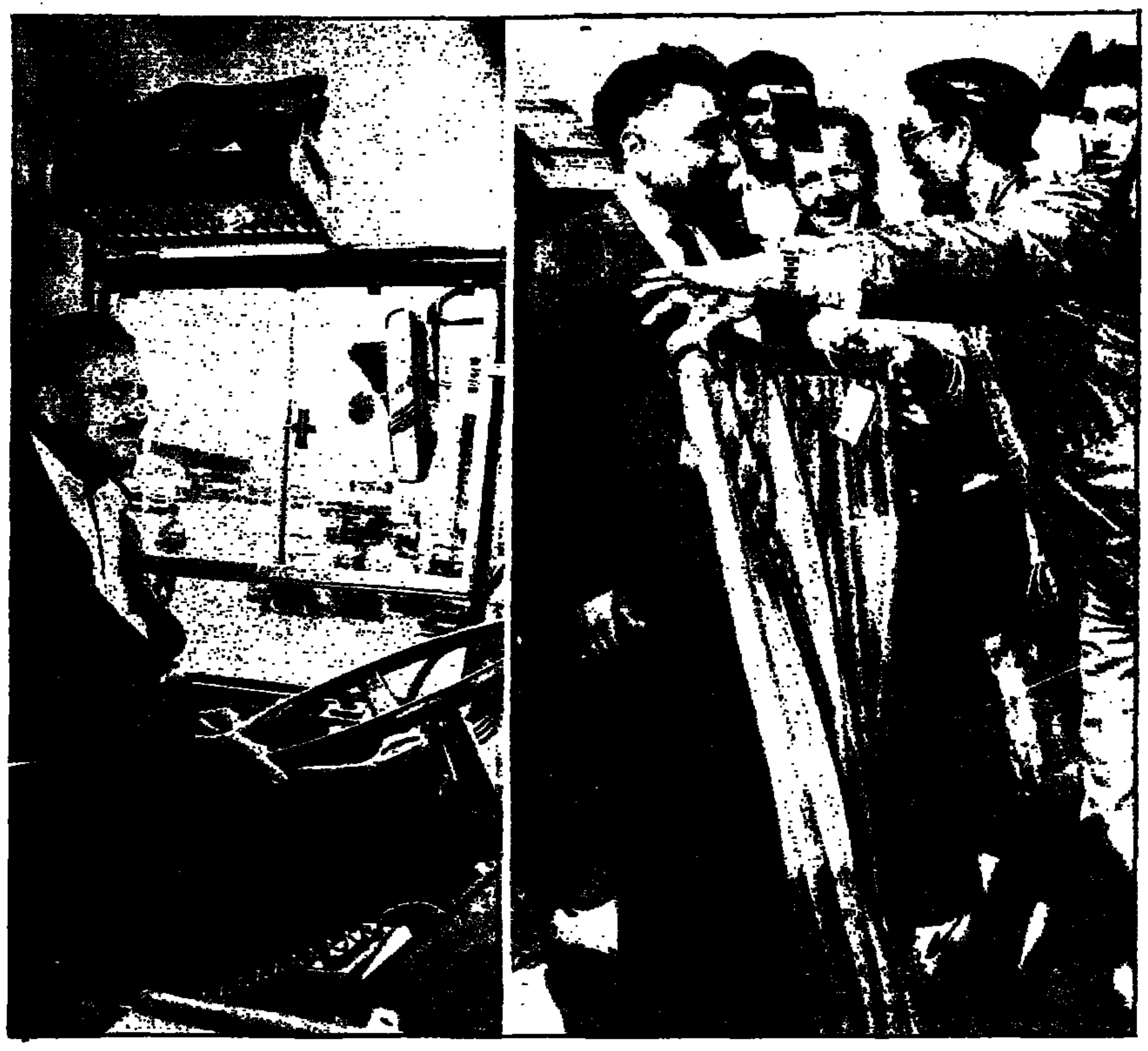

המשברים הממשלתיים לא פגמו במצב הרוח של שני השרים הליברליים נסים ושריר שהתפנו אתמול לסיור בשוק הכרמל ובאגד. רוכל בעל חוש הומור הציע לשר האוצר למכור מכנסיים במידה גדולה, ואילו לשריר הוצע הגה של ממש, באוטובוס גדול (צילומים: יוסי אלוני, ים.ם.ב.א., הזמן וקפלה, ישראל מאן)

דיין מירושלים טס לאל־סלוודור לשכנע איש מחתרת יהודי לתת גט

האיש — רופא עיניים — עבר בעבר בבית החולים הדסה ● אשתו מתגוררת בירושלים ● הוא חשש ללכת לבית־דין שמא ייעצר ● לבסוף נתן את הגט על־ידי יהודים מגווטמלה

מאת נדב שרגאי
סופר "הארץ"

הרב מתתיהו שרם, דיין בבית הדין הרבני בירושלים, טס לאל־סלוודור, כדי להיפגש עם איש מחתרת מקומי, יהודי שנמנע מלתת גט לאשתו. בשל חששו להגיע לבית־דין רבני מחוץ לגבולות סלוודור.

האיש, תושב סאן מיגן, חשש כי בעת שיצא את גבולות המדינה — יזוהה על־ידי משטרת הגבולות המקומית וייעצר. אשתו של האיש, רופא עיניים במקצועו, שעבד בעבר בבית החולים הדסה, מתגוררת כיום בירושלים.

הדיין, הרב שרם, טס לסלוודור עם אבי האשה, ובתיאום עם משרד החוץ ושגרירות ישראל בסלוודור, כדי לעמוד בתנאי סידור הגט, נדרשו לרב שרם עוד שני יהודים שומרי שבת.

כאלה, למרות מאמצי השגריר מאיר עמיר, לא נמצאו באל־סלוודור, והיה חשש שהאשה לא תקבל את הגט. בנסיון להתגבר על התקלה הבלתי־צפויה, יצר השגריר בסלוודור קשר עם השגריר בגווטמלה, שלאחר מאמצים מרובים הצליח לאתר יהודי יחיד, שומר מצוות, בגווטמלה, ויהודי נוסף, מבקר מניו יורק, ששהה בגווטמלה בדרך מקרה.

שני היהודים נועדו עם הרב שרם, עם הבעל ועם אבי האשה, במלון, מעברו הגווטמלי של הגבול, בסמוך אליו.

הנסיעה למקום נמשכה חמש שעות, ובסופו של דבר התקיים מעמד "ההרשאה", בו מינה הבעל בפני בית־דין של שלושה את כותב של השליח, הרב שרם, להעניק לאשתו את הגט. לו ציפתה שלוש שנים.

תלמיד ישיבה שחיבל ברכוש של ערבים נדון לשנת מאסר

(עו). אריה וולפוביץ (27), תלמיד ישיבת "שובו בנים" בירושלים, נדון אתמול בבית המשפט המחוזי בירושלים לשנת מאסר בפועל, לאחר שהורשע, עקב עסקת טיעון, בהצתה ובגרימת נזק לרכוש של ערבים, בהתפרעות לאחר רצח חברו לישיבה אליהו אמדי ז"ל.

וולפוביץ הורשע בניפוץ שמשות מכונית של ערבי, ניפוץ חלון ביתו של ערבי במזרח ירושלים ובהשלכת בקבוק תבערה על מצבור אשפה. מכתב האישום נמחקו ארבע העבירות החמורות יותר, ובהן הצתת מכונית וטרקטור של ערבי.

הנאשם הביע חרטה על מעשיו ואמר כי בעת ביצוע המעשים ראה לנגד עיניו את גופתו של חברו אמדי.

בגזר הדין קבע השופט ראסים נאשף, כי גם אם אפשר להבין לרגשותיו לא יתכן לאפשר לרגשות לשלוט, "כך תיווצר אנדרלמוסיה שתקלקל ותשחית את מערכת היחסים, השבירה ממילא, בין יהודים לערבים".

במסגרת עסקת הטעות, ביקשה התביעה להטיל על הנאשם תשעה חודשי מאסר. השופט לא קיבל זאת ודן אותו לשנת מאסר בפועל.

רוכשי קרקע מעיריית תל־אביב קבלו 386 מ"ר חינם בשל טעות

מדובר בפרויקט המגורים היוקרתי שיקום במקום שוק בזל ● העירייה: ההפרש — שטח ציבור; לכן לא ייהנו היזמים ממנו

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ" בתל אביב

בוני פרויקט המגורים היוקרתי שיקום במקום שוק בזל בתל אביב זכו ב־386 מ"ר יותר ממה שהוקצב להם בעת שרכשו את הקרקע מעיריית תל אביב.

כאשר מכרה עיריית תל אביב את הקרקע ליזמים, שבראשם עמד יצחק שני (הקבלן ברנוביץ קנה מהם אחר כך את הזכויות), נקבע בטעות כי גודל השטח 6100 מ"ר. עתה מתברר בבדיקה נוספת כי מדובר ב־6486 מ"ר. יצוין כי מדובר בקרקע באחד האזורים היקרים של תל־אביב.

אמנם על שטח זה לא יקבלו היזמים זכויות בניה נוספות, אולם אנשי מחלקת הנכסים והמשפטים בעירייה בודקים עתה אם יש מקום לתבוע כספים בעד השטחים ש"נשכחו". הפרשה גרמה מבוכה בעירייה.

יו"ר ועדת הביקורת בעירייה עו"ד אברהם פורז הגדיר את הפרשה כמחדל חמור. להערכתו יכלה העירייה לקבל מהיזמים כחצי מיליון דולר מעל מה ששילמו. אילו אושרו שם, על סמך הנתונים הנכונים, זכויות בנייה רבות יותר.

דובר עיריית תל אביב אישר בתגובה כי אכן היתה טעות בפרשה וכי העניין נמצא בבדיקה. עם זאת, הוסיף כי ההפרש מיועד להיות שטח ציבורי פתוח, ולכן לא יוכלו היזמים ליהנות ממנו. תוספת יחידות דיור לפרויקט לא היתה מתאפשרת. בכל מקרה, מצד העירייה, ולכן לא סביר שניתן היה לקבל כסף נוסף בעד הקרקע.

המוזיאון הפתוח בתפן: שילוב אמנות עם תעשיה

מאת נורית כהנא סופרת "הארץ"

יצירתה של דליה מאירי, — שני גושי אבן עגלגלים עקיים אותם מפלחים חישוקי פלדה פתוחים — מבטאת שילוב בין אמנות ותעשיה. רעיון שהוא ביסוד המוזיאון הפתוח שנחנך אתמול בגן התעשייה בתפן.

שישים יצירות מצויות כעת במוזיאון, רובן תחת כיפת השמיים, כך שכל אדם הקשור באיזור התעשייה בתפן רואה אותן בבואו למקום. רעיון נוסף ביסודו של המוזיאון החדש — אמירה שהגליל אינו פריפריה אלא מרכז, שכן "במקום שבו יש יצירה — שם המרכז".

המבנה המרכזי של גן התעשייה מלא בתוכו יצירות אמנות וצילום.

רעיון המוזיאון הפתוח בתפן הועלה על ידי עמוס קינן ותומך על ידי התעשיין סטף ורטהיימר. לדעתם המוזיאון הוא כלי להראות דרכו את היצירה כביטוי וכמטרה עליונה של האדם: "המוזיאון הפתוח בתפן ישאף לבטא את האדם הישראלי החפשי, חפשי מתלות כלכלית, חפשי מקונפליקט עם סביבתו הטבעית ועם סביבתו האנושית".

תוך שיתוף פעולה עם מוזיאון ישראל מוצגת כעת במוזיאון תערוכה מיצירות אשר.

המוזיאון הפתוח עומד להשתלב בתכניות לסיורים שראשיתם בשמורת הטבע של כיסרא, המוכשרת כעת בשיתוף עם רשות שמורות הטבע, והמשכם בגן התעשייה ובמוזיאון.

במוזיאון יוצגו לסירוגין תערוכות של אמנות ישראלית ושל אמני העולם. כן יערכו בו תצוגות בנושא תעשיה וטכנולוגיה. עיקר יוקדש לפעולות חינוך והסברה.

לקראת חג פסח: המלונות והאכסניות באילת מלאים

צופים 200 אלף מטיילים באילת ובסיני

מאת איתן רבין סופר "הארץ"

"אנו מקווים כי טראומת ראס־בורקה חלפה. אנו בטוחים כי מקרים כאלו לא יישנו בעתיד, וקוראים לכל הישראלים לבוא ולבקר באתרי התיירות בדרום סיני" — כך אמרו אתמול גורמי תיירות מצריים וסוכני תיירות.

לדברי השלטונות המצריים, שופרו לאין שיעור אמצעי בטחון בדרום־סיני. ואף הוקמו עוד נקודות עזרה ראשונה.

ערב החג יהיו כל בתי המלון באילת בתפוסה מלאה, ונראה כי לא תהיה אפשרות להשיג חדרים גם באכסניות הנוער ובדירות להשכרה.

גורמי תיירות באילת צופים כי השנה יבקרו באילת ודרום־סיני כ־200 אלף מטיילים, ישראלים ותיירים. גם ברצועת עזה ובאשקלון צפוייה תנועה ערה של מטיילים.

זהירות מצלמה נסתרת

תבע מחברת ביטוח לפצותו על פגיעה בכושרו ללכת ● בבית המשפט הוקרן סרט שצולם במצלמה נסתרת ובו הוא נראה הולך ככל האדם

מאת איתן רבין סופר "הארץ"

דוד אלון הועמד במצב לא נעים בבית המשפט המחוזי בבאר שבע. הוא נפגע בתאונת דרכים ותבע את חברת הביטוח "אריה", הנתבע הפוגע בתאונה כי עקב התאונה הוא מוגבל בהליכה ועמידה.

באולם בבית המשפט הוקרן, לעיני נשיא בית המשפט המחוזי יעקב טירקל, סרטון שצולם במצלמה נסתרת ובו הוא נראה הולך ברחוב ככל אדם.

התובע טען כי בגלל התאונה ותוצאותיה הוא עלול להיפלט ממקום עבודתו, ולאבד את הכנסתו, ומאז התאונה הוא סובל לא רק בשעות העבודה אלא גם בשעות הפנאי. הוא טען כי יזדקק כל ימי חייו למכונית צמודה בגלל ההגבלה החמורה בהליכתו, ואף יצטרך להוליך את דירתו שבקומה השניה. האיש תבע הוצאות כספיות על כל הנזקים שנגרמו ויגרמו לו בעתיד.

בדיון המשפטי ביקש נציג הנתבעים מהתובע להדגים הליכה, ולעיני השופט הראה האיש כי הליכתו צולעת בצורה חמורה. כאן ביקש נציג הנתבעים להפסיק את הדיון וכאמור הקרין את הסרטון, שצולם ימים אחדים לפני הדיון, ובו נראה הולך למישרין.

מיסמך: דבריו של שמיר

(סוף מעמוד 1)

משקל. מבחינה לאומית ישראל יכולה היתה להתעלם מהם — רק אם היתה מחליטה לאבד עצמה לדעת. אין מדינה בעולם המוכנה להפקיד את הכרעת גורלה בידי מדינות זרות, אלא אם כן היא יודעת מראש את אשר יחליטו.

"אנחנו יודעים כי בריה"מ המועצות, והמדינות הערביות מסביבנו, יודעות לבטח, מה שתחליט ועידה בינלאומית מסוג זה על גבולותיה של ארץ ישראל, על מעמדה של ירושלים ועל התנתקותנו מיהודה ושומרון. הם יודעים זאת, ועל כן יש להם כל הסיבות בעולם לתמוך ברעיון זה. אנחנו יודעים מה היא תחליט על גבולותינו, על ירושלים ועל יהודה שומרון ועזה. ומשום כך — רק בן אדם, רק אנשים הרוצים באובדן מדינתם, באובדן עצמאותם ובחיסול ביטחונם, יתמכו בכינוסה של ועידה כזאת. אנחנו לא נתמוך".

רעיון מטורף ומפלצתי

"למה ומדוע ישראל צריכה להיכנס למלכודת הזאת? יש האומרים, כי נצמיד, שובה של תנאים, ולפי תנאים אלה, הוועידה לא תוכל לכפות את רצונה, ותהיה רק דקורטיבית. מה אתה? אמין. משתתפי הוועידה, כל אחד ואחד מהם יבנה לכפות על ישראל לסגת לגבולות 1967, כולל ירושלים. אני לא מבין מדוע הולכים ומרבים בעולם בוסות ועידה כזו, לפני שבררה. פרטים. מדוע מרעישים עולמות ומכריזים כי ישראל חרשת לכנס פורום שכזה, שידוק לנו בצורה כלתי־רגילה. זה אבסורד מוחלט.

"יש אנשים במפלגת העבודה המטיפים יומם ולילה לוועידה שכזאת. בשעה שזו איננה העבודה המסורתית של מפלגתם עצמם. אני זוכר ראשי ממשלה ממפלגה זו שהתנגדו באורח נחרץ לוועידה מסוג זה. פרס מנסה לשכנע כי ירדן מסכימה למו"מ עם ישראל רק במסגרת ועידה בינלאומית. אך האם ירדן תסתפק רק בוועידה הצהרתית חסרת־כוח והשפעה — לא דובים ולא יער. האם רצונה של ירדן הוא עבורנו דבר שאי־אפשר לוותר עליו, גם במחיר של ביטחון המדינה? — הפוך בו והפוך ולא תמצא שום היגיון.

"אין הסבר לדרך בה תומכים אלה במפלגת העבודה ברעיון זה. זה רעיון מטורף ומפלצתי, וכמוהו מי שלוחם למען אויבנו. ישראל עלולה להמיט על עצמה אסון, אם היא תגורש מיהודה, שומרון, עזה וירושלים.

"איך אפשר לשחק בגורלו של עם? איך אפשר להוביל לתקופה של לפני 1967, בה התרוצצו כרוזים ברחובות ירושלים? רוצים לחזור לתקופה בה לא היה יום אחד של ביטחון ומנוחה בארץ הזאת, מדוע נלחמו מנו מלחמות? כדי לחזור לסכנות כמו היינו?

ליל בלהות

"יש כיום במפלגת העבודה כאלה, שכל הוויתור שלנו בסיני, כל הסכמי קמפ־דייוויד הם בבחינתם ניירות שיש לזרקם לסל האשפה. תודה לאל שממשלת ישראל לא נמצאת כיום בידי המערך לבדו. הליכוד ישנו, והוא יציל את העם.

"יכול להיות שמנהיג המערך, שמעון פרס, הגה את הרעיון בליל בלהות אחד, כן הוא נתקף בפסימיות ויאוש, וכל מה שצפוי לישראל בעתיד יהיה נגדנו, ועלינו להתקפל וללכת לקאנוסה, לשלום של כניעה. אם אכן הגיע פרס למסקנה שכזו — חובתו לבוא לעם, לכנסת, ולהגיד: הגעתי למסקנה ואני מציע לעשות זאת, האזרחים ישמעו וישפטו.

"אי־אפשר להטיל תוכנית כזו על העם בתכסיסי ערמה והעלמה. הדברים צריכים להאמר במפורש. מה כוונתם, מה מטרתם. האם יש להגיע לשלום בכל מחיר, על־ידי החזרת כל השטחים. אי־אפשר להשיג זאת, כפי שפרס נוהג, בתכסיסים ובלהטוטים, כדי להוביל אותנו למלכודת הזאת.

"הנה נדבר גלויות. ראשי מפלגת העבודה זרקו מו"מ ישיר לפח, וממציאים לנו את הוועידה הבינלאומית, שהיא בבחינת מפלצת עבורנו. אני משוכנע ובטוח שנתגבר על טירוף זה, ובעוד זמן מסויים נמשיך בפעולתנו למען הבראתה הכלכלית של ישראל, למען קיומה והמשך תפקודה על מסלול הצלחה קבוע, כפי שהיה מאז 1984".

לאבשלום כץ ומשפחתו
מנחמים במות האח
חיים כץ
ההנהלה וחבר העובדים
סרטי עידן בע"מ
טלעד — אולפני ירושלים בע"מ

לאבשי ולכל המשפחה
אתכם ביגונכם עם פטירתו ללא עת של האח
חיים כץ
עוזי פלר ומשפחתו

למר אורי שילה
ולכל משפחת שילה
משתתפים באבלכם הכבד על פטירתה של
גב' אדית שילה ז"ל
שלא תדעו עוד דאבה
ראובן דדגור
דדגור ביטוחים

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של יקירתנו
גניה וסרמן (וסרמניס)
בת ר' שמעון זילברברג ז"ל
ההלוויה תתקיים היום יום שישי י"א ניסן תשמ"ז 10.4.87 בשעה 12.00 בצהריים
בבית העלמין בקרית־שאול
אבלים: המשפחה
והידידים

אבלים אנו
על פטירתה של אמנו וסבתנו היקרה
רגינה גלדסטון (יורטנר)
יהושע ורות יורטנר
לילי ואמנון דויד
גיא, יובל, רוני, אירים וטל
ההלוויה תתקיים היום יום ששי י"א ניסן תשמ"ז 10/4/87 בשעה 11.00 לפנה"צ
בבית העלמין החדש כפר נחמן ברעננה

המשכים מעמוד 1

ההצעה להנהיג נישואים אזרחיים

(סוף מעמוד 1)

התעוררו בעיות בתחום המעמד האישי, אולם היו אלה בעיות יחיד. "היום אין זו עוד בעיית יחיד, אלא בעייה חברתית. יש ציבור שלם שאינו מקבל את דרך התורה והמצוות ומטילים עליו באמצעות התורה וההלכה מגבלות מסויימות שאין הוא יכול לעמוד בהן". הרב הביא לדוגמא בעיות של מסורבות גט, אשר בעליהן מסרבים להעניק להן גט. "הן זועקות חמס וההלכה לא יכולה להושיע להן", אמר הרב הלוי ליומן החדשות של "קול ישראל". "הסיבה פשוטה — ההלכה מטילה מגבלות כבדות על חיי הנישואין וזו עובדה שכולנו יודעים".

שלמה להט מברך

חיים הנדוורקר, סופר "הארץ" בתל אביב, מוסר כי ראש עיריית תל אביב שלמה להט בירך אתמול את רבה הראשי של תל אביב חיים דוד הלוי על הצהרתו כי יש לשקול הנהגת נישואין אזרחיים וכינה את הצעתו "יוזמה ברוכה ואמיצה".

"הרב הלוי", אמר להט, "צודק בדבריו ויש בהם הכרה שמי שלא יכול להנשא על פי ההלכה, אין זה מתקבל על הדעת שלא יוכל להנשא לעולם".

ראש הסיעה הדתית בעיריית תל אביב הר"ר חיים בסוק הגיב: "קטונתי מלהביע ביקורת על דבריו של הרב הראשי".

עדה רבון, מזכירת נעמת בתל אביב, פרסמה הודעה ובה היא מברכת את הרב הלוי. "הצהרה זו מפי רב ראשי הינה התקדמות רבה לקראת הכרתו של הממסד הרבני בבעיות הרבות בהן נתקלות נשים בשל המצב ההלכתי בו אנו נמצאים".

חברות מפ"ם מברכות

(עתי"ם). אנו שלוש חברות מפ"ם, נציגות בכנסת ובוועדה המרכזת של ההסתדרות, מברכות אותך על החלטתך לתמוך בקיום נישואים אזרחיים בישראל.

יהיו נימוקיך אשר יהיו, זוהי הדרך היחידה לפתור בעיות אנושיות ולהחזיר את הדת למקום הכבוד הראוי לה, אומרות ח"כ חייקה גרוסמן, ח"כ אמירה סרטני וחברת הוועדה המרכזת רעיה רוטנ"ג במברק ששלחו היום אל הרב.

אלוני: הרב רק הסיר מכשול מפני עיוור

ח"כ שולמית אלוני, ראש תנועת רצ, אמרה היום, כי הרב חיים דוד הלוי, אמר בקול את אשר הרבנות מנסה להסתיר מהציבור החילוני זמן רב.

לדבריה, הממסד הדתי שם מכשול בפני עיוור ומעלים מן הציבור את העובדה שכפיית הנישואים והגירושים הדתיים על הציבור החילוני מרבה ממזרים ופסולי חיתון ועמם צער, אומללות וסבל רבים.

ח"כ אלוני מזכירה, כי במקום שאין קידושין אין צורך בגירושין, מפני שמבחינת ההלכה האשה — אם לא היו קידושין — היא בחזקת פנוייה ועל כן ילדי הפנוייה כשרים לכל עניין. אבל הרבנים משתדלים שהציבור ידע רק על אפשרות הנישואים הדתיים. היא גם מתחה ביקורת על שר הדתות זבולון המר אשר במקום להצטרף לדברי הרב נתן ידו כנציג ממלכתי לטישטוש העובדות ומחזק בכך את הכפייה הדתית ובכך את מספר הסובלים.

המשבר בין המערך והליכוד

(סוף מעמוד 1)

זכו מרץ לבטלה.

תגובות קשות בעבודה

דבריו החריפים של שמיר אתמול בכנס דור ההמשך של המפלגה הליברלית בה תקף קשות את הוועידה הבינלאומית ואת ממלא מקומו שמעון פרס, עוררו תגובות קשות ביותר במפלגת העבודה. ככל הנראה יכנס פרס את שרי מפלגת העבודה להתייעצות מיוחדת בעקבות דברי שמיר כבר מחר בערב. שמיר אמר בין היתר כי רעיון הוועידה הבינלאומית הוא רעיון מטורף וכמוהו כמי שלוחם למען אויבנו והיא בבחינת רעיון של התאבדות לאומית. שמיר האשים את פרס ואמר כי הוא הגיע לרעיון זה ככל הנראה בלילה של בלהות, ומנסה לגרום לישראל ללכת לקנוסה ולהיכנע למען השלום, תוך שהוא מנסה לכפות את רצונו בדרך של תכסיסי ערמה והעלמה.

במישאל טלפוני שערך סופר "הארץ" בין אחדים משרי מפלגת העבודה הודגש כי דברי שמיר מוכיחים כי ממשלת האחדות הלאומית הגיעה לסוף דרכה ואין יותר אפשרות לעבודה משותפת בין ראש הממשלה יצחק שמיר לממלא מקומו שמעון פרס.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך יצחק נבון אמר אמש ל"הארץ" כי דבריו של שמיר מריחים משבר חמור שעשויים להביא את קיצה של ממשלת האחדות. "יש לנו כבר מיטען מצטבר. כך אי אפשר יותר להמשיך. אני מתקשה להאמין כי דברים אלו אכן נאמרו. יש לעשות בירור מידי ואני חושב שכבר בימים הקרובים נתכנס ונחליט מה יהיו צעדינו".

שותפות בלתי נסבלת

שר הקליטה יעקב צור אמר אמש כי הצהרות מסוג זה של שמיר, הופכות את השותפות בממשלה לבלתי נסבלת. "זו שותפות של מילכוד ושיתוק, וכל אימת שראש הממשלה רואה את קצה קצהו של סיכוי לקידום בתהליך המדיני, הוא מגדירו כאסון ומנסה לטרפדו".

שמעון פרס סירב אמש להתייחס לדבריו של שמיר. בתשובה לשאלת "הארץ" אמר כי יש לו עוד זמן להתייחס אליהם. מקורביו של פרס אמרו אמש כי פרס החליט שלא להוביל כיום למשבר עם הליכוד. בעיקר נוכח כוונתו להמשיך ולקיים את התהליך הבינלאומי למען קידומה של הוועידה הבינלאומית.

יחד עם זאת הדגישו אותם מקורביו כי מפלגת העבודה לא תוכל לעבור בשתיקה על התקפה חסרת תקדים זאת של ראש הממשלה וראוי יוחלט על התגובה המתאימה תוך ימים אחדים.

פוליטיקה מפלגתית

מקורבי פרס אמרו עוד, כי "שמיר ולשכתו עוסקים בהשמצות ובפוליטיקה מפלגתית, אך פרס לא יגרר להיכנס עם ברכת "בחורים הבאים" של שמיר כפי שלא עשה כן ביחס לברכת הדרך שקיבל ממנו". אנשי פרס רמזו כי יש"ל מתכל בסיכוי לפתיחת שערי בריה"מ ולחידוש היחסים הדיפלומטיים עמה. לדבריהם "נושאים אלה רציניים מדי מכדי להיכנס לפולמוס ברמה כה נמוכה סביבם. פרס ימשיך במדיניות שבה הוא נוקט בשנתיים האחרונות ואילו נסיונותיו של שמיר להלך אימים על העם לא יצליחו" אמרו מקורביו של שר החוץ.

בנושא דבריו של שמיר היו אמש התייעצויות טלפוניות בין אחדים משרי מפלגת העבודה ובין היתר שוחחו עם מזכ"ל המפלגה ח"כ עוזי ברעם הנמצא בחו"ל והעתיד לחזור לישראל רק בעוד כשבוע.

תקיפת חיל האוויר

(סוף מעמוד 1)

חיל האוויר בלבנון מתחילת השנה, הראשונה מאז נכנסו הסורים ללבנון.

הרמטכ"ל, רב־אלוף משה לוי, אמר אתמול כי יש חשיבות רבה לתקיפות של חיל האוויר בלבנון, משום שאלפי המחבלים צריכים כל פעם, לפני אור ראשון, לעזוב את מקומותיהם. כמו כן חייבים המחבלים, בשל התקיפות, לקיים את בסיסיהם בתוך מחנות הפליטים, דבר שאינו נוח ומפריע לפעילותם. בנוסף, חייבים המחבלים לקיים מערכת נ"מ ענפה, המעסיקה אנשים רבים שאינם יכולים להשתתף בפיגועים באותו זמן. הרמטכ"ל הוסיף כי הפגיעות של חיל האוויר הן פגיעות מצטברות, בעלות השפעה על המחבלים, והדבר משרת את מטרות ישראל.

התקפה החמישית השנה

צידון (ע"צ וע"ה). כתב רויטרס בלבנון מסר על שני הרוגים ושלושה פצועים פלשתינאים בעקבות התקפה האווירית הישראלית על מחנה עין־חילווה. הכתב מציין כי זו התקפה החמישית מסוגה שחיל האוויר הישראלי עורך במקום מאז תחילת השנה.

לדברי סוכנות הידיעות, מטוסי תקיפה מדגם "כפיר" ירו בשעה 17.25 (לפי שעון ישראל) 8 רקטות מונחות, שפגעו בעמדה מבוצרת של ארגון אל פתח, שם נהרגו שני לוחמים. שני בניינים אחרים שבשליטת אנשי אבו־מוסא ו"החזית למלחמה עממית פלשתינית" של סמיר רוש הפרדסורי נפגעו אף הם.

הפלשתינים הפעילו תותחי נ"מ, אך אלה לא פגעו במטוסים הישראליים.

הרב הלוי

(סוף מעמוד 1)

של האדם בעל מודעות ליחסי ציבור.

הלוי שבשנות השישים לחייו נחשב גדול בתורה, בעבר היה הרב של ראשון לציון, מתלמידיו של הרב עוזיאל וחיבר עשרות ספרים. בתוקף תפקידו הוא אמור לשמש כאב בית דין רבני אך כמעט ולא עסק בכך וסירב לקבל אחריות שכזו. לצד עיסוק בהלכה הוא מגלה עניין רב בתורת הנסתר — בקבלה.

בשבועות שלפני ראש השנה הוא עוסק בתחנונים וסיגופים ואז גם הוא נעלם וכמעט בלתי אפשרי להשיגו. יש אומרים כי הוא נמצא חבוי בביתו. אחרים אומרים כי הוא שוהה בחו"ל. הוא ממעט לבוא לבית הכנסת הספרדי המרכזי בעיר "אוהל מועד". הוא גם לא פעיל בעדה הספרדית. בשנים האחרונות איננו נמצא בקו הבריאות. בשנים אלה אף החל להתעמק יותר ויותר בסוגיות הנוגעות לחיים שלאחר המוות.

לפני שנתיים נסע לירושלים לצפות בשלג, הוא החליק ונפצע באורח לא קל אבל סירב לקבל טיפול רפואי. הוא האמין כי השברים יתרפאו בעצמם, ושכב במיטתו חודשים ארוכים.

הוא נחשב נואם טוב, כותב היטב, איש מחשבה, לא כל כך איש המעשה. לא נחשב איש קיצוני.

במאבקי השבת בין דתיים לחילוניים בתל אביב היה תמיד חד משמעי נגד חילולי השבת. למרות היותו בלתי קיצוני היו רבים בציבור הדתי בתל אביב שחשבו כי הלוי עבר שלשום את הגבול אבל מפאת כבודו לא רצו להגיב.

המצב בשטחים

(סוף מעמוד 1)

במה אבנים לעבר חיילי צה"ל שסיירו במקום.

החיילים ירו באוויר והפעילו רימוני גז מדמיע. הנשים המפגינות ובתוכן גם ח"כ מיעארי התפזרו מהמקום.

אמש נמסר כי הסמינר למורות "אינעשה" ברמאללה, שתלמידותיו קיימו בימים האחרונים מספר הפגנות אלימות, ייסגר למשך שבועיים.

התפתחויות בזירה

מקורות בטחוניים העריכו אתמול כי בצד הסיבה הישירה להתפרעויות בזירה — שביתת הרעב של האסירים הבטחוניים — יש לראות ברקע לאירועים האחרונים בזירה את ההתפתחויות בזירה הפלשתינית, ובראשן את התקרבות הפלגים בין פלגי אש"ף לקראת כינוס המועצה הלאומית הפלשתינית. במערכת הביטחון קיימת הערכה כי פעילי הארגונים הפלשתיניים בזירה מעוניינים לשמור על תנופת התקוממות האחרונה, לקראת "יום האסיר" הפלשתיני, שיצויין בסוף השבוע הבא.

משירות בתי הסוהר נמסר אתמול, כי לפי שעה אין שינוי של ממש במימדי שביתת הרעב של האסירים הבטחוניים. כרגע שובתים עדיין כ־900 אסירים, שהם פחות מרבע מכלל האסירים הבטחוניים הכלואים בבתי סוהר בישראל ובשטחים.

שר המשטרה, חיים בר־לב, אמר אתמול כי המדיניות של משרדו בכל הנוגע ליחס לאסירים הבטחוניים לא השתנתה באחרונה. השר בר־לב אמר כי הטענות של האסירים נושאות ברובן אופי מדיני־בטחוני, וכי האסירים מעלים האשמות שאין להן שחר.

התביעה נגד יפת

(סוף מעמוד 1)

יקבע בית המשפט כ"שכר ראוי" ליפת.

בעקבות הביקורת בציבור

לפי ההסכם האחרון שערך הבנק עם יפת נקבע, כי הוא יקבל גמלה חודשית השווה ל־28 אלף דולר ומענק פרישה בסך של 4.4 מיליון דולר. סכום זה נקבע לאחר שזמן מה קודם לכן אישרה לו ועדה של שלושה דירקטורים סכומי כסף גדולים יותר: פיצוי פרישה בסכום של 5.4 מיליון דולר וגימלה חודשית בסך של 56 אלף דולר. הבנק החליט להקטין את סכומי הכסף שקיבל יפת בעקבות הביקורת הציבורית.

קטע בכתב התביעה מתייחס לפניות של הבנק לנתבע, בו הודיע לו על דרישתו, כי ישיב לו את סכום הפיצויים שקיבל שלא כדין, כטענת הבנק, וכי יש להפחית את סכום הגמלה החודשית שקיבל בעבר ואשר יקבל בעתיד. פניה הראשונה אל יפת נעשתה ב־2.2.87 ומשלא נענה פנה אליו הבנק במכתב תזכורת כעבור 17 יום. ב־6.3.87 הודיע הנתבע באמצעות בא כחו שהוא דוחה את תביעות הבנק.

הוועדה סברה בטעות

יפת כיהן בתפקידים שונים בבנק, ובשנים האחרונות לעבודתו — כשני תפקידים: מנכ"ל הבנק ויו"ר הדירקטוריון. הבנק טוען, כי ועדת דירקטוריון בת שלושה חברים (אלי הורוביץ, אמנון גולדנברג, פנחס זוסמן) שהחליטה על הקצבת הכספים הנגיעה ליפת, סברה בטעות, כמו כל חברי הדירקטוריון של הבנק, כי ליפת מגיעים הסכומים שאושרו לו. בין הפגמים בקביעת שכרו של יפת, כותב הבנק בתביעתו, כי שכרו ותנאי פרישתו של הנתבע מעולם לא נקבעו ולא אושרו על־ידי האסיפה הכללית של הבנק ואף לא הובאו לידיעתה וכן לא אושרו על־ידי דירקטוריון הבנק במליאתו. בישיבת צוות הדירקטורים, כאמור בכתב התביעה, לא ישב דירקטור נוסף כמתחייב מהחלטת הדירקטוריון משנת 1976. גמלאיו ותנאי פרישתו של הנתבע וגמלתו החודשית לא נקבעו על־ידי האסיפה הכללית. נטען בכתב התביעה, כל ההחלטות והסיכומים אשר התיימרו לקבוע את שכרו ותנאי פרישתו של הנתבע (גמלה ופיצויים), לקויים בחוסר סמכות והם בטלים מעיקרם.

הפר את חובת האמון

לטענת הבנק הפר יפת את חובת אמון ונאמנות אותן חב לבנק בהיותו דירקטור ומנהל כללי שלו. בגלל מעמדו המיוחד של הנתבע לרבות הסמכויות הרבות שריכז בידיו, כאמור בכתב התביעה, היו מוטלות עליו חובות אלה והוא גרם לבנק נזק כאשר העמיד את עצמו במצב של ניגוד אינטרסים: בין טובתו האישית לבין טובת הבנק. יפת, טוענים צדוק וחושן, פעל בדרך לא מקובלת ושלא בתום לב. עוד נאמר בכתב התביעה, כי כל ההחלטות וההסדרים שנעשו עם יפת כריתתם ותוכנם הם בלתי חוקיים, בלתי מוסריים וסותרים את תקנות הציבור גם מטעם זה טוען הבנק, כי הוא זכאי (הבנק) לסעדים שהוא מבקש בתביעה זו.

יפת: אינני מפונק

(סוף מעמוד 1)

לבדוק במה מדובר.

— מה תגובתך לתביעה?

יפת: לא קראתי אותה ולכן אינני יכול להגיב. אני מציע שנדבר פעם נוספת בשבוע הבא ובינתיים הייתי רוצה לאחל לך מועדים לשמחה.

— לפי הפירסומים מהבוקר, תובע ממך בנק לאומי להחזיר מיד את כל הכספים שקיבלת (7 מיליון שקל) בטענה שהכספים לא ניתנו לפי הנוהלים. איך אתה מתייחס לתביעה שכזו?

יפת: באופן ריאליסטי. לפי המציאות.

— איך בכוונתך להתמודד עם זה?

יפת: תן לי לקרוא קודם כל את כתב התביעה. אני אפעל בהתאם.

— האם יש לך תחושה שהעיתונאים מציקים לך?

אל תדאג, אני לא מפונק.

יפת, השוהה כבר כמה חודשים בניו יורק בחברת ידידתו שושנה וינר, חזר זה עתה מסיבוב של פגישות עיסקיות באירופה שם השתתף גם בישיבות המנהלים של כמה דירקטוריונים שבהם הוא חבר. יפת מתגורר בניו יורק בדירה שכורה, ברחוב 58 פינת השדרה השנייה.

שופר-סל
לסניף מבשרת ציון ירושלים
דרוש/ה
עובד/ת מחלקת כלי בית וביגוד
המעוניינים מתבקשים לפנות
למנהל הסניף רח' שלום שכונה ג'
מבשרת ציון ירושלים
☎ 02-341231

לחברה ציבורית
לעמילות מכס בת"א
דרוש
פקיד/ה רשוי
על המעוניינים/ות לפנות בכתב יד
בפירוט קורות חיים ונסיון מקצועי
לת.ד. 866 תל־אביב 61008
עבור 540

RS שרותי כח אדם
השרות המומלץ 1987
דרושים
עובדי ייצור
בלתי מקצועיים
למפעל מתכת
באזור חולון
שכר הוגן, תנאים סוציאלים מלאים וארוחות
מובטחות לתקופת עבודה ממושכת
או.אר.אס. ככר אתרים 134 ת"א
03-202460 לאגי וציפי

למוזיאון ישראל ירושלים
ד ר ו ש / ה
מהנדס/ת בניין
לתפקיד ראש היחידה לבינוי ואחזקה
(במשרה מלאה)
בעל/ת נסיון מוכח ויוזמה בתחומי פיקוח, ביטוי חישוב כמויות, מכרזים, מפרטים, ניהול מ"ע אחזקת מערכות (מיזוג, חשמל, וכו') ידיעת השפה האנגלית הכרחית
לפנות בכתב יד ובצירוף קורות חיים, מקומות עבודה קודמות ממליצים למוזיאון ישראל - מח' כ"א, ת.ד. 1299
ירושלים 91012
סודיות מובטחת

דרושים
נהגי אוטובוסים
בסניפים: אילת, אשדוד, רחובות
ראשון לציון, תל־אביב, הרצליה,
כפר סבא, נתניה
★ בעלי פרופיל גבוה
★ רשיון נהיגה לאוטובוס
נא לפנות במקום או למחלקת כח אדם
בית אגד ת"א, דרך פ"ת 142, קומה ג'
חדר 326-327, טלפון 03-432232-3

ליבואנים הבלעדיים של תכשיט
"ביאוקס באטריס" התכשיטים הטבעיים
עם הפרחים האמיתיים
דרוש
רכז אזורי לחיפה והקריות
הכישורים המבוקשים: נסיון בארגון ותיפעול מערך שיווק ישיר לצרכן (דיילות תצוגה מכירה וכו')
לפנות בכתב יד בצירוף תולדות חיים, נסיון, ממליצים ומס' טלפון לת.ד. 29895 תל־אביב 61298

סניף ת"א
מחפש
מוכר/ת נעליים
רצוי נסיון של 3 שנים לפחות
גיל עד 45 שנה
שעות העבודה 07:30 - 16:00
על המעוניינים/ות לפנות למר המנהל
לקביעת ראיון טל: 03-389476

לפרסום לב
דרוש
פרסומאי
נמרץ, מוכשר ואחראי
בעל ידע מקיף בענף
כעוזר למנכ"ל.
מתאימים בעלי נסיון
יפנו לאלי לוי
טלפון 230964 ת"א

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א-1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה
העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

למושב עין יהב בערבה
דרוש
מציל
לבריכת השחיה (כולל אחזקה)
לתקופה אפריל – אוקטובר 1987
לפנות למזכירות המושב 057-81131

יפת – מערכות ופרסום
יש לנו מה להציע לך!!!
מעוניין להשתלב בחברה הצעירה לקידום מכירות של פרויקט ?
אנחנו מחפשים אותך!
אם אתה בעל השכלה תיכונית לפחות.
התקשר אלינו לטלפון: 055-51212 (הנה)

יש עבודה בחברת החשמל

לתחנת הכח "רוטנברג"
באשקלון דרושים:
הנדסאים/ות - טכנאים/ות חשמל
המעוניינים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים, אל:
מחלקת כח־אדם תפעול דרום,
רח' החשמל 14 תל־אביב 66189,
ת.ד. 25 ת"א
חברת החשמל לישראל בע"מ

LSRI
לחברה הישראלית לחקר מדעי החיים בע"מ
דרושים/ות
מנהל מעבדת זיהוי אנליטית
תאור התפקיד:
ניהול מעבדה לזיהוי והפרדה של תרופות וחומרי הדברה.
דרישות:
- רקע מדעי מתאים
- נסיון קודם
- כושר ארגון ויכולת עבודה עצמאית
איש אבטחת איכות
תאור התפקיד:
מעקב ובקרה אחר הפעילות המדעית בחברה
דרישות:
- תואר אקדמאי במדעי החיים
- ידיעת השפה האנגלית (קריאה וכתיבה) הכרחית
מנהל פרויקטים.
תאור התפקיד:
ניהול פרויקט ביולוגי/מחקרי
דרישות:
- תואר אקדמאי במדעי החיים/ביולוגיה
- יכולת עבודה עצמאית
- ידיעת השפה האנגלית
- עדיפות לבעלי נסיון ועבודה בחברה.
נא לפנות בצירוף קורות חיים, השכלה ונסיון
לת.ד. 139 נס ציונה 70451 עבור כ"א.
• סודיות מובטחת •

רשות שדות התעופה בישראל
רשות שדות התעופה בישראל
נמל התעופה בן־גוריון
ד ר ו ש י ם
עובדים לעבודות פריקה וטעינת מטוסים
הכישורים הדרושים:
★ בריאות תקינה
★ מגורים באזור גוש דן
★ נכונות לעבודה במשמרות
מועמדים מתאימים יפנו לאגף כח אדם בבניין הטרמינל קומה ב' חדר 321 בימים א' - ג' בין התאריכים 5.4.87 - 7.4.87
בין השעות 09.00 - 13.00
יש להביא מכתב מליצות, תעודת זהות

ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לנוער והחלוץ
מפעלי קיץ
דרושים/ות
מדריכים/ות
לעבודה חינוכית בארץ עם נוער וסטודנטים מחו"ל
המטרה: לעזור למשתתפי התוכניות להכיר את הארץ על תרבויותיה השונים ולחזק את זיקתם לעם היהודי.
- המדריך יהיה צמוד לקבוצה במשך כל שעות היממה, במקומות שונים בכל רחבי הארץ.
- עבודה רצופה מ־6 – 3 שבועות.
תחילת העבודה באמצע חודש יוני בלבד.
- המועמדים נדרשים להשתתף בסמינר בן 5 ימים בחודש מאי
הכישורים הנדרשים:
- השכלה תיכונית מושלמת כולל בגרות
- לאחר שירות צבאי/לאומי
- שליטה טובה באנגלית
- נסיון בהדרכת נוער (בתנועה, מתנ"ס, מחנות קיץ)
- עד גיל 30
להצעת מועמדות יש לפנות טלפונית היום, ביום ראשון או ביום שני, כדי לתאם ראיון לשבוע המתחיל ב־22 באפריל. בטלפון 02-208522/5
אין ההסתדרות הציונית מתחייבת לקבל הצעה כלשהי

פריקלאס ים-המלח בע"מ
למפעלנו במישור רותם דרוש
מהנדס מכונות
ליחידת האחזקה
נסיון של שנתיים בתעשיה - יתרון
5 ימי עבודה בשבוע - תנאי השכר יקבעו עפ"י כישורי המועמדים
למועמדים מחוץ לאזור תנתן עזרה בדיור.
כתובת לפניות: פריקלאס ים המלח בע"מ, מישור רותם
ד.נ. ערבה 86800 טל. 057-53031
בקבוצת כימיקלים לישראל

דרוש/ה
עוזר/ת להפקת דפוס ופרסום לעבודה בת"א
★ לטיפול בהפקות תקליטים, קסטות וידאו, דברי דפוס
★ רצוי ידע בתחום הקולנוע והפרסום
נא לפנות בהחלטה בכתב יד בפירוט קורות חיים, נסיון ודרישות לת.ד. 23032 ת"א 61230 עבור עוזרת הפקה

נציבות שירות המדינה
מודיעה על מכרז פומבי קיבוצי מס' מק/4/87
למשרות מפקחי/ות מס באגף מס הכנסה ומס רכוש בתחום השומה ושומת ניכויים
★ **אזור ת"א והמרכז** (נתניה, כפר סבא, תל־אביב, גוש דן, רמלה פתח תקוה, פשמ"ג רחובות). (64 משרות)
★ **אזור הצפון** (צפת – 2 משרות בניכויים, 1 בשומה, נצרת 2 בניכויים).
★ **אזור הדרום** (באר שבע – 1 משרה בניכויים, אשקלון 2 בשומה).
המשרות הן בדרגות ט"ד"ס1 של הדירוג האחיד או 4-7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח. כן משולמת תוספת שכר בשיעור של 30% המהווה הטבת שכר מיוחדת לעובדי מסים.
מועמדים בעלי רישיון ישראלי לראיית חשבון שיסיימו את הקורס ואת תקופת הנסיון בהצלחה ישובצו בדרגה 7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח, ריטרואקטיבית מיום סיום הקורס.
דרישות המשרה:
א. תעודת בגרות, יועדפו מועמדים שסיימו בחינות ביניים בראיית חשבון, או תלמידי האוניברסיטה בחשבונאות כלכלה או משפטים.
ב. עדיפות לבעלי ידיעות ברמה של סוג 2 בהנהלת חשבונות מטעם משרד העבודה והרווחה.
ג. ידיעת שפות מהמדוברות בארץ.
ד. כושר קיום קשר נאות עם קהל, כושר ניהול משא ומתן
המועמדים יידרשו לעמוד במבחנים בכתב ובעל־פה
מועמד שייבחר ייצא לקורס מרוכז אשר יימשך כ־5 חודשים בתנאי פנימיה, ולאחר מכן לתקופת התמחות.
המועמדים שיסיימו את הקורס בהצלחה ישובצו ביחידות ויועסקו על פי חוזה מיוחד/או מינוי בפועל במשרות של משימה חולפת.
המועד המשוער להתחלת הקורסים: 5.7.87; 19.7.87
בהתאם להוראות חוק הזדמנות שווה בתעסוקה התשמ"א־1981 כל מקום במכרז בו צויינו המלים מועמד או מועמדים הכוונה גם למועמדת או למועמדות.
את פרטי המכרז המלא והמחייב הנ"ל וכן טופסי בקשה ומידע נוסף, ניתן להשיג בלשכות המחוזיות של נציבות שירות המדינה.
הגשת הבקשות:
בירושלים, הקריה, בנין ראש הממשלה, חדר 429; בתל־אביב הקריה, רחוב האלוף קלמן מגן מס' 110; בחיפה, בבית הממשלה רחוב חסן שוקרי 11; בבאר־שבע, בנין לשכת הבריאות המחוזית שכונה ד' (צפון), וכן אצל העוזרים למינהל במשרדי השומה והחקירות בכל רחבי הארץ.
★ הלשכות הנ"ל תהיינה סגורות לרגל חופשה מרוכזת מיום 13.4 עד 20.4.
היום האחרון להגשת הבקשות: יום ד' כ"ג בניסן התשמ"ז (22.4.87)

לבית חולים שערי צדק
דרושים
מאבטחים
לעבודה במשמרות
- יוצאי צבא עד גיל 35
- פרופיל 82 ומעלה
- ידיעת שפות – יתרון
- תנאי שכר טובים
לפנות לקצין הבטחון יוסי בבית החולים שערי צדק
טלפון: 02-555111, 02-555008

מרכז תקוותינו
מרכז קהילתי מורשה ירושלים
ד ר ו ש
רכז חוגי לילדים ונוער
שומר מסורת
תאור התפקיד:
הפעלת תוכניות לילדים ונוער
דרישות התפקיד:
1. בוגר תואר ראשון במדעי החברה, חינוך
2. נסיון בעבודה עם ילדים ונוער
היקף המשרה: 60%
תנאי העסקה: בהתאם לכישורי המועמד
בדבר פרטים נא לפנות לטלפון: 02-289229 או 02-285035 מיכאל בן אבי

תלם בע"מ
שרותי כוח אדם
לעבודה בבאר שבע והסביבה
דרושים
- **כלכלן מתחיל**
עד גיל 35
- **הנדסאי / טכנאי כימיה**
עם ניסיון
- **מזכירה בכירה**
עברית אנגלית
שליטה מלאה בשפות עברית אנגלית כולל הדפסות בשתי השפות
אפשרי עזרה בדיור
פקיד טכני
ידיעה בסיסית באנגלית • רקע בעיבוד נתונים
נא לפנות ית.לבר ררחוב העצמאות 27 40
באר־שבע טופס 5 טלפון – 057-71713

למלון לוט ים־המלח
מרשת מלונות קסוטו
דרוש
מנהל מחלקת אחזקה
לפנות לטלפון 057-84321
למר אילן קסוטו

בית החולים "גנים"
צוקרמן 14 גדרה
מקבלים
חולים פרטיים
וחולים במחלות ממושכות וזיקנה
- פיקוח רפואי 24 שעות • פיזיותרפיה
- ריפוי בעיסוק • טיפול מסור • החלמה בחיק הטבע
– במחירים עממיים! –
055-91101, 055-94124

שופר-סל
לסניף קרית מוצקין חיפה
דרושים
★ מנהל מחלקת ירקות
★ אחראי מחלקת חלב
מועמדים בעלי נסיון מתבקשים לפנות למנהל הסניף, שד' בן־גוריון קרית מוצקין, חיפה
מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד

למלון 5 כוכבים
דרושים/ות
★ **קניין**
★ **מחסנאי/ת כללי**
מתאימים/ות יפנו בכתב תוך ציון
התפקיד ע"ג המעטפה לת.ד. 3036 ת"א

למפעל גדול בענף המתכת בירושלים
ד ר ו ש י ם
★ **עובד בית מלאכה מנוסה**
בוגר בי"ס מקצועי במגמת מכונאות עדיפות • נסיון 5 שנים לפחות, נסיון באלקטרו־הידראוליקה ובמבלטי חיתוך
★ **מנהל מחלקת ייצור מתכת**
בוגרי בי"ס מקצועי במגמת מכונאות, עדיפות לבעלי נסיון בהפעלה וכוון של מכונות מדויקות.
★ **כימאי לבוחן האיכות**
★ **עובד מחסן לציפוי שווה**
לפנות טלפונית 02-717225 ליורם או אביקם

חברת
מלונות דן
למלון דן כרמל
דרוש/ה
קצב/ית
מתאימים/ות
יפנו למנה"ל כ"א
טל' 04-386211

דרוש/ה בחיפה
מנהל/ת חשבונות סוג 3,2
★ נסיון מוכח בעבודה עצמאית
★ ידע בשפה האנגלית
★ נסיון הכרחי בעבודה עם מחשב
מועמדים מתאימים בלבד יכתבו בצרוף קורות חיים למחלקת כ"א ת.ד. 184 חיפה 31001
עבור משרה 87/3

למפעל תעשייתי
בירושלים
דרושים/ות
למשרד תכנון (תפ"י)
1. טכנאי/ת ייצור מתחיל.
2. פקידת ייצור.
בעלת נסיון בתכנון ייצור במשרד ובעלת השכלה על תיכונית.
העבודה במשרה מלאה.
5 ימים בשבוע.
נא לפנות בצירוף קורות חיים
לת.ד. 18130 תל־אביב 61181

כצט תעשיות כימיות בע"מ
OOOOOO
למפעל לייצור תרופות בקרית מלאכי
ד ר ו ש ה
מ ז כ י ר ה
הכישורים הדרושים: שליטה והדפסה בעברית ובאנגלית
תתקבלנה מועמדות אשר מקום מגוריהן באיזורים
רחובות, אשדוד, אשקלון, קרית מלאכי
קרית גת וסביבתן
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 385 קרית מלאכי 70 900
בצירוף קורות חיים, נסיון קודם ומספר טלפון להתקשרות
– סודיות מובטחת –

לסניף חיפה של חברה מסחרית גדולה
דרוש(ה)
מנהל(ת) חשבונות
סוג ב' או ג'
בעל(ת) יכולת וידע לעבודה עצמאית,
נסיון בעבודה במערכות ממוחשבות גדולות.
נא לפנות בכתב יד (עבור מס. 64) בצרוף קורות חיים, והמלצות, לת.ד. 5259 חיפה 31052 — נא לציין שכר נדרש וכן מס' טלפון להתקשרות
סודיות מובטחת

SF סנפרוסט בע"מ
מזון איכות מוקפא
לסנפרוסט
סניף חיפה
דרוש/ה
סוכן/ת
מכירות
עם נסיון של 3 שנים לפחות
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצרוף קורות־חיים לת.ד. 287 חיפה 31002
לידי יעל

ד ר ו ש
מנהל סניף
לסניף חיפה של חברה מסחרית גדולה
מנהל הסניף אחראי לצוות של כ־10 עובדי משרד ולמערכת הפצה מסועפת באזור חיפה והצפון
המעוניינים, רצוי בעלי נסיון קודם, יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 579, ירושלים
(עבור משרה מס. 51)

דרוש **חזן**
בעל קול נעים
וקורא בספר תורה
לבית הכנסת "היכל דוד" שכונת פת
פרטים בטלפון 02-424114

שופר-סל
לסניפי ירושלים דרושים
מנהלי סניפים
המועמדים שיתקבלו יעברו תקופת הכשרה של כחודשיים לתפקידם.
מועמדים בעלי ניסיון ניהולי־ארגוני מתבקשים לפנות בכתב יד אל: מחלקת כ"א, שופרסל בע"מ, ת.ד. 84 פ"ת, מיקוד: 49100
מודעה זו מתיחסת לגברים ונשים כאחד.
סודיות מובטחת

صكنا من الاهل

صكنا من الاجل

הלוח הארצי — הארץ חדשות

פי.סי.בי. בע"מ
ייצור מעגלים מודפסים
ת.ד. 631 מגדל העמק

למפעלנו המעסיק מאתיים עובדים ומייצר מעגלים מודפסים לתעשיית האלקטרוניקה המתוחכמת
דרושים/ות
בוגרות בתי ספר מקצועיים או הנדסאיות
★ בשרטוט טכני, בנין, מכונות
אשר תוכשרנה במפעלנו לתפקיד הכנת תיקי ייצור
עובדים בעלי רקע טכני פורמלי והבנה טכנית גבוהה במיוחד
מועמדים אשר יעברו בהצלחה את בחינות הקבלה יוכשרו במפעל לתפקיד של תכנון והכנת תיקי ייצור למוצרים חדישים המיוצרים בטכנולוגיות מתקדמות
העבודה בסביבה נעימה באולמות ממוזגים ★ הסעות מסודרות • צהרונות
נא לפנות למחלקת כח אדם 06-541051

לחברת נסיעות ותיירות בירושלים
העוסקת בתיירות נכנסת
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
(ידע באנגלית חובה)
נא לפנות למר אוליאל
02-663171-3

לביה"ס התיכון מקיף אורט
ע"ש ח. גרינברג קריית טבעון
דרושים לשנה"ל תשמ"ח
מורים:
מחשבים
הסטוריה הכנה לבגרות
גרפיקה
פיזיקה
בפרטים לפנות לטלפון 04-931575 או בכתב אל ביה"ס התיכון מקיף אורט רח' כצנלסון 1 קריית טבעון — 36000

המכללה לחינוך ע"ש א.ד. גורדון חיפה
משרד החינוך המחלקה להכשרת עובדי הוראה

לשנה"ל תשמ"ח תתפנינה המשרות הבאות:
א. מדריכה לגיל הרך לכיתות א'-ב' של ביה"ס היסודי
• המשרה מתאימה למורות מחנכות בעלות תואר שני ונסיון בעבודה בחינוך.
ב. מורה להוראת מתמטיקה
● בעל תואר שני
מועמדים מתאימים יפנו בכתב למזכירות המכללה:
● מכללת גורדון: רח' טשרניחובסקי 73 חיפה

למוסד חינוכי בקעת כנרות
דרושים
מורים/ות למקצועות הבאים
☆ **ספרות** כיתות ז'-י"ב
☆ **תנך** לחטיבה עליונה
☆ **מוסיקה** לכיתות ז'-י"ב
בפרטים להתקשר לזיוה או שולה
טל. 06-751234-5 או בכתב למוסד חינוכי בקעת כנרות
קיבוץ בית זרע ד.נ. עמק הירדן 15135

כ"ח יורדי הסירה
בית הספר לקציני ים עכו
ת.ד. 2066 עכו טלפון 04-916166
דרוש
מחסנאי
עם נסיון + רשיון נהיגה
בדבר פרטים נא לפנות למר בר-יוסף

לבי"ס מקיף דתי באזור הגליל המערבי ב"ה
דרושים:
* **מורה דתי לפיזיקה**
לכיתות י"-י"ב (נ"נ יחידות לימוד) לשנת הלימודים תשמ"ח
* **מורה לאלקטרוניקה**
* **מורה למתמטיקה**
ממלא מקום לחודשים אפריל, מאי 1987
לפנות טלפונית 04-732255 בשעות הערב לא בשבת

מרכזים קהילתיים בנצרת עילית
ע"ש גורדון וברקוביץ בע"מ
דרוש/ה
רכז/ת תרבות
הגדרת התפקיד:
• תכנון ארגון ובצוע חוגי תרבות ואמנות, פעולות וארועים בקנה מידה עירוני, ייזום פעולות בתחום תאטרון, קולנוע, מוסיקה, ופעילות תרבותית רחבה בכל מוקדי ושלוחות המתנ"ס.
• הנחיית צוות מדריכים, מעקב מתמיד אחר הפעילות השוטפת, תיקצוב הפעולות, קשר עם גורמים עירוניים וגורמי חוץ.
• העבודה מתבצעת גם בימים ושעות לא מקובלים.
היקף המשרה: מלאה.
דרגה: בהתאם לכשורי המועמד/ת
כישורים נדרשים:
השכלה תיכונית מלאה, רצוי השכלה אקדמאית.
נסיון קודם בתחומי תרבות.
יכולת להנחות צוות.
יכולת תכנון וארגון בהיקף גדול.
יחסי אנוש טובים ועבודה במסגרת צוות.
על המעונינים לפנות לחתום מטה בצירוף מסמכים המעידים על כשוריהם עד 26.4.87.
כתובת המתנ"ס: דרך העמק נצרת עילית,
טל. 574988, 575507, 06-578967
אריה להב
מנהל המרכזים הקהילתיים בנצרת עילית

לחברה מסחרית בחיפה
דרושים:
☆ **מנהל מסעדה**
☆ **טבח**
☆ **עוזר לטבח**
בפרטים עם ציון קורות חיים + נסיון בעבודה ומספר טלפון להתקשרות,
נא לפנות לת.ד. 44672 חיפה
סודיות מובטחת

לחברה בענף התמרוקים
באיזור התעשייה טירת-הכרמל
(ליד היפרשוק)
דרושה
קלדנית מעולה
להפקת חשבוניות באמצעות מחשב
עדיפות לבעלת נסיון בעבודה על מחשבי דיגיטל
למשרה מלאה מ-08.00 עד 16.00
6 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ניסיון והמלצות לת.ד. 33083 חיפה
מיקוד 31330 לישראל מנור

★ **מלחימות/מחווטות**
מעגלים מודפסים יוצאות צה"ל
★ **עובדי ייצור**
לעבודה קבועה באזור אשדוד
★ **מיבנאי מטוסים** נסיון צבאי
★ **חרט**
מעולה למפעל באזור אשדוד
★ **מסגר** מעולה קורא שרטוט
★ **כתבנית**
עב/אנגלית מעולה + נסיון בעיבוד תמלילים לאשדוד
אשדוד רוגוזין 8
055-32221, 33644 ☎
דנאל
החברה לשירותי כח אדם
תל-אביב • ירושלים • באר-שבע
רחובות • אשדוד

לטמפו תעשיות בירה בע"מ
סניף ירושלים
דרושים:
1. מפקח מכירות
בעל נסיון במכירות, רצוי בענף המזון, ניהול צוות שוברים, בעל רשיון נהיגה.
מועמדים תושבי ירושלים והסביבה יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון עבודה לטמפו, רח' המלאכה 9, אזור התעשיה חולון מיקוד 58850 למחלקת כח אדם.
2. מחלקים
בעלי רשיון נהיגה למשאית (רצוי מעל 15 טון), נסיון של שנתיים בנהיגה לפחות.
מועמדים תושבי ירושלים והסביבה יפנו למנהל הסניף ראובן בלילי טל' 02-855453, 02-855583

"ירדן"
ביה"ס המקיף האזורי לישובי בקעת הירדן ומעלה אפרים, בשיתוף "אורט"
למחפשים אתגר בהוראה
לשנה"ל תשמ"ח דרושים/ות
מורים/ות למקצועות הבאים:

מתמטיקה	אנגלית	גיאורגפיה
פיסיקה	הסטוריה	חינוך מיוחד
ערבית	תנ"ך	

(במשרות מלאות וחלקיות)
* עדיפות למורים בעלי נסיון
* תנאים טובים למועמדים/ות המתאימים/ות
* מורים שיעתיקו מקום מגוריהם למעלה אפרים יזכו בהטבות נוספות
לקבלת פרטים בביה"ס טלפון: 02-941949,
בבית המנהלת 02-941443

משטרת ישראל
ליחידה מיוחדת ללחימה בטרור (ימ"מ)
דרושים
קצינים ולוחמים
אם אתה יוצא יחידת חיר"ר, בוגר קורס פיקודי (מכים ומעלה), גיל עד 25 ובריאות מעולה.
אנו מציעים לך עבודה מעניינת עם צוות צעיר, שכר ותנאי שירות טובים, אפשרויות קדום וקביעות בעבודה.
מועמדים העונים לכל הדרישות מוזמנים לועדת קבלה בלשכת הגיוס של המשטרה בת"א, רח' הרכבת 14 בתאריכים הנ"ל:
יום א' 12.4.87
בשעות 0900-1200
- סודיות מובטחת -

לבית תוכנה גדול (בתחום פיננסי ב-פי.סי) הפותח סניף בחיפה
דרושים/ות
★ **אנשי מכירות לתוכנה**
★ **אנשי תמיכה והדרכה**
- רקע בהנהלת חשבונות ונהול
- רקע במחשבי פי.סי
- רכב יתרון
נא לפנות בכתב יד בלבד
לת.ד. 3732 רוממה חיפה
-סודיות מובטחת-

למתנ"ס גבעת הרקפות ק.אתא
דרוש:
רכז/ת
קייטנת אנגלית
* ריכוז והפעלת קייטנה לילדי כיתות ו-ז.
* הקייטנה תתקיים באנגלית ע"י מדריכים מארה"ב
* התפקיד כולל הכנה וביצוע הקייטנה
וליווי למדריכים מארה"ב (לחודשים יולי-אוגוסט)
דרישות התפקיד:
1. שליטה מלאה באנגלית
2. נסיון בריכוז קייטנות או מפעלים דומים.
3. נסיון בהוראה/הדרכה
4. שעות פעילות בעיקר ...
המעוניינים יפנו לטל. 04-456212-3-4 עד לתאריך 30.4.87

לחברה פרטית באיזור באר-שבע
דרוש
חקלאי — אגרונום
בעל נסיון מעשי.
דרישות המשרה:
★ השכלה חקלאית. רצוי נסיון במטעים ושתלנות.
★ שליטה באנגלית. שפות נוספות – יתרון.
★ בעל רשיון נהיגה.
★ מקום מגורים בין באר-שבע לאשקלון.
נא לפנות בכתב יד תוך פירוט קורות חיים ונסיון קודם בציון מס' טלפון לת.ד 50250 ת"א 61500 עבור "חקלאי-אגרונום"

תגבור
חברה ארצית לשרותי כח-אדם
כתבנית עברית
מעולה
על מכונת IBM
תנאים סוציאלים מלאים
ירושלים רח' שמאי 12 כניסה א' קומה ד' 02-240438/9
הדרך הטובה לעבודה!

עיריית קרית-גת
המחלקה לחינוך
דרושים/ות
★ **פסיכולוגים**
בעלי תואר שני או הנמצאים בסיום לימודיהם לתואר שני
★ **קלינאי/ת תקשורת**
חצי משרה. בוגר/ת בית ספר לקלינאי תקשורת.
על המועמדים לפנות בכתב או טלפונית למחלקה לחינוך בעיריית קרית-גת
ת.ד. 1 קרית-גת 82100
טל: 051-874553, 051-874550

לעיתון כאן דרום
דרושה
כתבנית עברית מעולה
לעבודה במשמרות
טל: 21414,22080 055-21935 ימינה

מלון נהר הירדן
דרושים/ות לנו בטבריה
★ צ'קרים
★ מרכזניות
★ מלצרים
★ טבחים
★ עוזרי טבחים
★ מנהלי חשבונות
★ פקיד C/L
★ מוכירות
לבוגרי בתי ספר למלונאות – יתרון
נסיון במלונאות – יתרון
למתאימים שכר נאות ואפשרויות קדום
אפשרות לעזרה בדיור
לפנות 06-792950 למח' כח אדם

לטיולי הגליל דחשים
מנהל/ת מחלקה TOUR OPERATER
דובר/ת אנגלית, נסיון 5 שנים לפחות בתיירות או מלונאות
02-247155 משה
TOUR OPERATER
דובר/ת אנגלית וגרמנית, ידע בהדפסה
02-247155 ענת
סוכן/ת נסיעות
נסיון 3 שנים בתיירות יוצאת
עדיפות למומחה. משרה מלאה
02-383460 סגדה

PROMISED LAND TOURS
REQUIRES EXPERIENCED
TOUR OPERATOR —
SECRETARY (COMBINED)
FOR 4-5 MONTHS.
CALL MR. RODED 233371

חבר
המרכז הגדול לכוח אדם מקצועי
אם את
כתבנית בעלת ידע טוב
בהדפסה על מכונה תשמלית בואי אלינו בחוה"מ פסח ללמוד בחינם על מעבד תמלילים איי.בי.אמ. — פי.סי.
לפרטים להתקשר בימים ו' א' ב'
רחוב ינאי 6, 02-234265-6-7-8

וולטה כרמיאל בע"מ
למפעלנו בכרמיאל המייצרים מוצרי פלסטיק מתוחכמים ליצוא
דרוש
אחראי מחסנים
★ נסיון בעבודות שטח במחסנים
★ נסיון בארגון משלוחים ובשיגורים
★ אחראי, חרוץ תכון לעבודה מאומצת שעות רבות ביום
לפנות טלפונית 04-989778, 04-985243

לרשת עיתונים ארצית
עבור סניף חיפה והצפון
דרושים
בעלי כושר ביטוי והבעה מעולים
בעברית בכתב ובע"פ
(שפות נוספות יתרון)
הופעה נאה ומטופחת
רכב פרטי חובה
יכולת יצירת קשר טוב עם אנשים.
השכלה תיכונית ומעלה.
למתאימים מובטחת עבודה מעניינת תנאים טובים, השתלבות בצוות קיים, הדרכה והכשרה תינתנה במסגרת העבודה.
לקביעת ראיון נא לפנות
לטלפון: 04-643902
בין השעות 09.00-15.00

ארגמן
תעשיות בע"מ
ת.ד. 172 יבנה 70800
למפעלים דרושים/ות:
★ **הנדסאי/ טכנאי ייצור**
נסיון של 2–3 שנים במדידת עבודה בתעשיה
מועמדים/ות העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב לכתובת דלעיל, עבור מחלקת כח"אדם
★ **פקיד/ה למחלקת תמחיר**
נסיון במחלקה כלכלית
מועמדים/ות מתאימים למשרה א יפנו טלפונית 08-437811
לדינה דהן מחלקת כח"אדם

מכון מ.ש.פ. שירותים פסיכולוגיים
עבור אחד מלקוחותינו — מפעל תעשייתי בענף המזון — גדול ותיק ומבוסס המצויד בטכנולוגיה מתקדמת
דרוש
מהנדס חשמל
תיאור התפקיד:
אחריות מלאה על ניהול מערכות בקרה, ניהול מחלקה הכוללת 5 חשמלאים, פיתוח, פיקוח על אחזקה מונעת ועבודה עם קבלנים.
למפעל 500 מנועים, עומס מחובר ... ובקרים מתוכנתים.
כישורים נדרשים:
• *כושר ניהול ופיקות.*
• *עמידה בלחצים של זמן ועומס עבודה.*
• *תושיה בהתמודדות עם בעיות בלתי צפויות.*
• *מסירות, חריצות ונטילת אחריות אישית.*
בעלי השכלה ונסיון מקצועי עם הכישורים הנדרשים המוכנים להתמודד עם תפקיד מענין ואחראי מוזמנים להגיש את מועמדותם.
העבודה במשמרות.
תנאי השכר יקבעו בהתאם לכישורים.
מקום העבודה בירושלים.
ייענו רק מועמדים אשר יפנו בכתב-יד תוך פירוט נרחב של קורות חיים, השכלה ונסיון מקצועי
ת"ד 13012 ירושלים 91130

למינהלת בית חנינא
דרושים
עובד קהילתי
בחצי משרה
עובד אמת "איסוף מידע"
בחצי משרה
עדיפות לבעלי תארים אקדמאים ולדוברי ערבית
לפרטים טל' 855866
בקשה וקורות חיים לשלוח למנהלת בית חנינא ת"ד 21378 בית חנינא מיקוד 91213 מזרח ירושלים

לחברה עתירת ידע
דרוש
מנהל ייצור
לתיעוש מוצרים אלקטרוניים, משלב של אב-טיפוס עד למוצר סופי. התפקיד כרוך בניהול צוות עובדים בחברה וקבלני משנה.
רקע ב-R.F., מעגלים מודפסים והרכבה אלקטרו מכנית — **יתרון**
הזדמנות בעלת אתגר לאדם המעדיף אווירה יצירתית ואינטימית של חברה קטנה המתפתחת במהירות.
לפנות בצרוף תולדות חיים אל: "ספיגז תעשיות", אזור התעשייה הר חוצבים, ת"ד 23354, ירושלים מיקוד 91232

דנאל
שירותי כח אדם
לסניפנו בירושלים
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
★ סוג 2 — 3
★ מנוסה בחישוב שכר במערכת ממוחשבת
★ התאמות בנקים
★ גביה
שעות העבודה 10.00 — 16.00
למשרה מלאה
ירושלים רח' בן יהודה 7
טל' 242801, 02-222177

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
דרוש/ה:
עובד טכני
תאור התפקיד:
תיקון מכשירים ובניית מתקנים מעבדתיים
הכישורים הדרושים:
— בוגר בי"ס מקצועי, או קורס מקביל
— בעל ידע ונסיון במסגרות
— רצוי נסיון במכניקה עדינה.
מספר המשרה: מז/119
אלקטרונאי
הכישורים הדרושים:
— בעל השכלה מקצועית ברמת בי"ס לטכנאים
— ידע ונסיון בבנית ובדיקת ציוד אנלוגי ודיגיטלי
— למטרות מחקר (רצוי בתחום רפואי או פיסיולוגיה)
הערה: המשרה הינה זמנית
מספר המשרה: מז.74
מועמדים/ות מתאימים/ות העונים/ות לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 19.4.87. אל אגף כח אדם, קרית הטכניון, חיפה 32000

שיווק והפצה בע"מ
SOS
להפצת מוצרים חדשים ויחודיים דרושים לנו
מפיצים ראשיים ובלעדיים!
לאזור ת"א, חיפה, ירושלים והדרום
בעלי רכב מסחרי, אמצעים, קשרים
ויכולת מכירה עפ"י נסיון מוכח!
מתבקשים לפנות לפי הכתובת:
S.O.S בע"מ קדיש לוז 3, ק. מוצקין
או בטלפונים: 752848, 762721, 04-754613
ת.ד. 5374, ק. ביאליק

דרושה
מזכירה אנגלית
מ-8.00-15.00
ברמת-השרון
03-491047

למשרד הנח"ש
דרושים
מנהל חשבונות סוג 3,2
נסיון 3 שנים
ידע בהכנת משכורות על מחשב
5 ימים 08.00-17.00
04-533372
04-373716

חברה לאומנות
מחפשת
מזכירה בכירה
הכישורים הדרושים:
1) ידע בקיאי בהנהלת חשבונות
2) שליטה במעבד תמלילים ...
3) שליטה בעברית ובאנגלית
4) כושר ארגון ויציאתיות בעבודה
העבודה במשרה מלאה
תנאי העבודה יקבעו בחוזה אישי
מועמדות מתאימות בלבד תפנינה לטל' 02-723111

לכל בו אשקלון
של
המשביר לצרכן
דרוש/ה
★ **מנהל/ת מחלקת כלי בית**
לראיון נא לפנות
למנהל כל בו אשקלון
טלפון: 051-22355, 051-26966

עם הפנים ליצוא

למחלקת היבוא במפעלנו
דרושה **פקידה**
אחר הבייש לאהראית המחלקה בכל נושאי היבוא.
על המועמדת לשלוט בשפות עברית ואנגלית לפחות כולל הדפסה והפעלת טלקס.

יעקר
כלים טובים יותר

למפעל חדש בנצרת עלית
לייצור בגדי נשים ליצוא
דרושים:
1. מנהל גזרניה
2. מנהל אחזקה (מכונאי)
3. אחראי/ת מתפרה
4. אחראי/ת גמר
5. אחראי/ת גיהוץ
6. מחסנאי/ת
7. פקידה — מזכירה
8. תופרת לכל סוגי המכונות
9. גהצנים
10. פורסום

5 ימי עבודה בשבוע
כולל ארוחות צהריים והסעות
למתאימים תנאי שכר מצויינים.
בפרטים נא לפנות 06-574424
במשרדינו בת"א 03-661431
או לפנות בכתב לת.ד. 572 נצרת עלית עבור גי"צ

איש
מכירות
למפעלי תעשיה בצפון הארץ

* בעל רכב (יקבל החזר הוצאות דלק)
* ניסיון מוכח במכירות אל ארגונים
* רצוי השכלה אקדמאית
* רצוי תושב אחד הישובים: בציר, טבעון, עפולה
* השכר מורכב ממשכורת קבועה + עמלה

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בציון קורות חיים וניסיון לת.ד. 5346 חיפה

לחברת חמי טבריה בע"מ
דרוש
מנהל כספים

הכישורים הנדרשים:
– ניסיון של 5 שנים לפחות בניהול כספים של חברה מסחרית
– ניסיון בניהול מערכות תקציביות
– השכלה אקדמאית
– ניסיון בניהול צוות עובדים
– תושב צפון הארץ – יתרון
– ניסיון בענף התיירות – יתרון

נא לפנות בכתב־יד אל
חברת חמי־טבריה בע"מ
חמת, טבריה, 14100
עבור מנהל כספים
– סודיות מובטחת –

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים

המגנת רופאים במקרים דחופים ב"פ בערב עד לשעה ב"ז בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
ר"ג רמת גן 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' 8.00־20.00
ביום ו' 8.00־15.00
טלפונים: 03-433300, 03-433500
"שקמי" – שירות רפואי לבית
שירות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 19־24
טל' 03-7549111 "שקמי" קוד כנרי 222
שיר"ן – שירות רפואי נייד
ירושלים 24 שעות ביממה כולל רפואת שיניים
מוקד יום 660585, 02-669531
מוקד לילה שבת וחג 226191 כנרי
מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן
תל אביב, מוקד יום 218820, 218898
מוקד לילה 631011 כנרי 3752 ול־
השאיר הודעה לרופא תורן מבזק ב"ר
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל' 03-284649 פתוחה בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00. ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל': 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00־24.00 אחרי חצות בתיאום טלפוני בלבד
חיפה:
רח' הגפן 26, קומה ג', טל' 04-521245
שעות הקבלה כל יום 20.00־23.00
מרכז מידע לקורבנות אונס
24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-382611
קשב לבית –
שירות מרעים לרפואה, שיקום והיעור בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548575
1500 אינורית 7549111
שר"ן – עזרה ראשונה נפשית:
24 שעות ביממה:
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3
תל־אביב 03-261111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111
מרכז רפואי באר יעקב 03-223958
מרכז סיוע לנפגעי לחץ
כנעם "מעגלים"
א' רח' 11.00־13.00
ב' רד 16.00־18.00
רח' מאפו 13 תל־אביב
תורנות רופאים וטרינריים
ד"ר בן ארי משה ברודצקי 43 ת"א 413361

תורנות בתי־ חולים

תל אביב
רוקח – (ילדים,פנימית)
איכילוב – (כירורגית)
ירושלים
הדסה ע"כ – (ילדים, פנימית)
שערי צדק – (כירורגית, אורטופדית, עיניים)
הדסה הר"צ – (נשים)
בקור חולים – (א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
בם פרישמן 66 237326
שחר פנקס 27 441449
ירושלים
בני יעד 102 225048
חיפה
הנשיא שד' הנשיא 33 333312
חולון
אסותא סוקולוב 4 5058197
בת ים
בלפור בלפור 90 583448
רמת גן
פינצי חיבת ציון 43 782821
פתח תקוה
ברכה הרמן אהרון קציר 40 911078
נתניה
גבע שער הגיא 14 22695
הקריות
הקריות הרמן סבגוון מודיעין קרית 715136
חדרה
יפה הנשיא 66 322122
רחובות
מרק הרצל 155 452154

דלת פתוחה

מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי – ייעוץ והדרכה בנושא חברות, משפחה, בריאות – אנונימי מגיפה.
תל־אביב: ימים ב' ג' ד' 16.00־19.00
יום ו' שעות 8.30־11.00
רמב"ם 9, טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ד' 16.00־19.00
רח' הנביאים 14 טל' 81520

יום שבת

תורנות רופאים

המגנת רופאים במקרים דחופים ב"פ בערב עד לשעה ב"ז בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
רמת גן 781111
הרצליה 052-81333
נתניה 923335
רחובות 08-451333
בת ים 585555
חולון 803133
לוד־רמלה 08-221022
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' 8.00־20.00
ביום ו' 8.00־15.00
טלפונים: 03-433300, 03-433500

שיר"ן – שירות רפואי נייד 24 שעות ביממה כולל רופאי שיניים
מוקד יום 660585, 669531
מוקד לילה, שבת וחג 226191 כנרי
מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מבזק ב"ר
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב, בר כוכבא 49 טל' 03-284649
פתוחה בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00
ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל': 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00־24.00 אחרי חצות בתיאום טלפוני בלבד
חיפה, רח' הגפן 26, קומה ג', טל' 04-521245 שעות הקבלה כל יום 20.00־23.00
מרכז מידע לקורבנות אונס – 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819
ירושלים – 245554
חיפה – טל' 04-82611
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית: 24 שעות ביממה:
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111

תורנות בתי־חולים

תל אביב
רוקח – ילדים
איכילוב – (פנימית, כירורגית)
ירושלים
בקור חולים – פנימית, א.א.ג
שערי צדק – ילדים, נשים, כירורגית, אורטופדית, עיניים

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
בם פרישמן 66 237326
דיזה אצ"ל 52 שכ' התקוה 578403
מוצ"ש, בם, דיזה
ירושלים
מרפאת רחביה הנ"ג 28 523191
מוצ"ש, גאולה מלכי ישראל 14 288850
חיפה
מוזר הנביאים 97 524115
חולון
תקוה כפר סטרומה 842428
בת ים
קופ"ח עין יהב 2 884854
פתח תקוה
רסל רוטשילד 89 911406
רמת גן
רמה ז'בוטינסקי 65 7514485
נתניה
קופ"ח כללית ברודצקי 31 91123
הקריות
הרמן סבגוון מודיעין קרית מוצקין 715136
חדרה
יפה הנשיא 66 322122
רחובות
כללית בני משה 452381

מרכזי מידע – אגד

02-528231-2 03-432777 04-549121

מוגש כשירות לציבור על ידי
הסנה חברה ישראלית לביטוח בע"מ

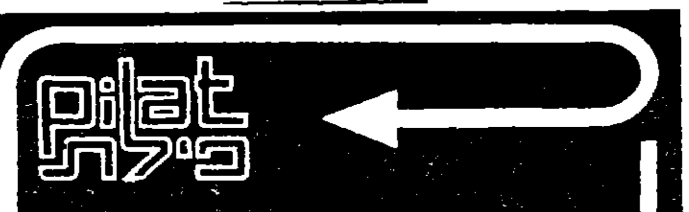

לחברה מסחרית העוסקת ביבוא
דרושה
מזכירה בכירה

המועמדת המתאימה תהיה בעלת שליטה טובה בשפות אנגלית ועברית ויכולת הדפסה בשתי השפות.
רצוי רקע ביבוא.
התפקיד דורש יכולת להתמודד עם עומס עבודה ועם מצבי לחץ.
מקום העבודה בת"א.

נא לפנות בכתב יד, בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה:
פילה בע"מ, דרך פ"ת 114, תל־אביב מיקוד 67012.
נא לציין על המעטפה: "מזכירה בכירה"
מס' משרה 2040.
סודיות תשמר בקפידה.

רשות שדות התעופה בישראל

נמל התעופה בן־גוריון
דרושים
בחורים / בחורות
לתפקיד ביטחוני מעניין
בנמל התעופה בן־גוריון

העבודה מוצעת לבי זרה מלאה במשמרות מגוונות לתוצה מינימלי של שנה. אפשרות העסקה גם במשרה חלקית (לסטודנטים).

תנאי הקבלה:
★ לאחר שירות צבאי
★ 12 שנות לימוד לפחות
★ דוברי אנגלית ברמה טובה (הראיון ייערך בשפה האנגלית)
★ מצב בריאותי תקין
★ מגורים באזור גוש דן - חובה לתקופת החוזה.
- למועמדים שימצאו מתאימים יציעו תנאי עבודה נאותים
– למעוניינים בעלי הכישורים המתאימים תתקיים ועדת קבלה במינהלת נמל התעופה בן־גוריון, בבניין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס), בתאריך 12.4.87 יום א'.
הרשמת מועמדים תתקיים משעה 6.00 ועד השעה 08.00
מספר המועמדים הינו מוגבל ומותנה בהחלטת הוועדה
על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל ושתי תמונות.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל ושתי תמונות.

לחברת סוכנויות מובילה בענף הכימיקלים
דרושה
מזכירה מנהלת משרד מנוסה ונמרצת
לטיפול בכל עבודות המשרד – למשרה מלאה, חיוני – שליטה טובה באנגלית כולל הדפסה אנגלית/עברית ושימוש במחשב I.B.M.–P.C.
נא לפנות טלפונית לאביטל טל: 03-286262

יותר טוב מנפאואר

למחלקה הטכנית ת"א
בן־יהודה 12,
א'־ה', 08.00־12.00
טל: 284128, 03-298877

דרושים
* **שרטט/ת בניין/ אדריכלות** מעל 2 שנות ניסיון, לעבודה באזור ת"א.
* **ראש צוות** בעלת ניסיון בתחום האלקטרוניקה. יכולת ניהול עבודת צוות.
* **יוצאי צבא** בעלי רקע במכניקה ובאלקטרוניקה, לעבודות רווחיות, באזור פ"ת והרצליה. כולל משמרות ושעות נוספות.
* **מלחימות** (מחווטות ומרכיבות), 5 שנות ניסיון לפחות. שכר גבוה (מעל 1,200) לנתאימות
* **מחסנאי** בעל ניסיון בחלפי רכב.
* **מכונאי רכב** מוסמך לבנזין, לאזור חדרה/נתניה
* **איש רכש** לענף הטכני

מלוא התנאים הסוציאליים – בחוק

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

זמן הדלקת הנרות	ערש"ש	מוצש"ש
ירושלים	5.26	6.42
תל אביב	5.44	6.44
חיפה	5.37	6.44
באר־שבע	5.43	6.41

לחברת בניה
דרוש
מהנדס ביצוע
5 שנות נסיון
במחוקם דיור
03-712367

לאגודה המפעילה מעונות טיפוליים באזור ירושלים
דרוש
★ **מנהל חינוכי**
עם נסיון בחינוך או בעבודה סוציאלית במסגרת פנימיותית
לפנות בכתב עם קורות חיים
לת.ד. 6231 ירושלים
עבור "מנהל"
– סודיות מובטחת –

מנו"ף מרכזי נוער ופנימיות
לפנימיות חינוכיות שיקומיות לנערים
דרושים לשנת הלימודים תשמ"ח
★ **רכזי פנימיות**
★ **רכז חינוכי**
★ **מדריכים חברתיים**
★ **עובדים/ות סוציאלים**
★ **מורה לאנגלית**
★ **מורה לעברית** חטיבת ביניים

בדבר פרטים נא לפנות לת.ד. 01094
נהריה. טלפונים: 04-823112
04-825146, בערב 04-927366

לשטיחי כרמל
דרוש
מקדם מכירות
לשעות אחה"צ
בשקם ירושלים
להתקשר 09:00 – 15:00
לאורנה 06 – 62851-4

דרוש
מונטז'ר/ית
בעל/ת ניסיון
לפנות טל.
263445, 267584
סודיות מובטחת

למפעל הוצאה לאור ברעננה
1. **גרפיקאי/ת** מנוסה
2. **מתמוד פרוצס**
עם נסיון
052-4-6548 (גם בשבת)

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה תשמ"א־1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה, בחמת, מינו או נסיבות הורות, אלא אם אופי או מהות של התפקיד מחייבים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה.
העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

דרוש/ה
חשב – מנהל מסחרי
★ לטיפול בצד הפיננסי והמסחרי של קבוצת חברות בהיקף כולל של כ־30 מיליון דולר לשנה, בתל־אביב.
המעוניינים מתבקשים לפנות בהודעה בכתב יד, בפירוט ניסיון, כישורים ודרישות לת.ד. 23032, ת"א 61230 עבור "חשב".
סודיות מוחלטת מובטחת

U-MAN

עבור אחת מלקוחותינו
חברת פרסום גדולה בת"א
דרושה
מזכירת שיווק

לתפקיד מעניין מגוון ואחראי הכולל קשר עם סוכני ולקוחות החברה. ידיעת הדפסה בעברית, יכולת ארגון ויחסי אנוש מעולים – הכרחיים. ידע בקלדנות והפעלת מעבד תמלילים – יתרון
שכר ותנאים טובים למתאימה
לפנות לעמליה
03-297741 משרה 460

התנועה ליהדות מתקדמת
דרושה
גננת יצירתית ומיוחדת
עם נסיון והסמכה
לגן ילדים לגילאי טרום חובה וחובה (6־3)

העבודה רב־גילאית, בקבוצות מצומצמות, עם אפשרות לעבודה גם בשעות אחר הצהריים

נא לפנות בכתב אל משרדי התנועה ליהדות מתקדמת, רח' המלך דוד 13, ירושלים 94101, עבור "גן ילדים". ולצרף קורות־חיים, המלצות והעתקי תעודות המוכיחות השכלה ונסיון, עד 30.4.87.

תחילת העבודה: 1.9.87

בי"ס מקיף א' אשדוד
טל' 055-32116/7/8
ת.ד. 2276, אשדוד
לשנה"ל התשמ"ח דרושים
מורים
* **תנ"ך לח"ע**
* **היסטוריה לח"ע**
* **מדעי הטבע – ביולוגיה**
* **חשבונאות**
* **מכונאות רכב**
* **אלקטרוניקה**
* **אופנה**
* **פקידות**
* **שרטוט מכונות**

מנהל משה מרון

לחברת דלקט
דרושים
בעלי חנויות
בכל חלקי הארץ
טל: 03-282659, 03-202459
לפנות למרסל

לעבודות מו"פ רבת־אתגר בתחום עיבוד סיפרתי של אותות דיבור
ד ר ו ש
מהנדס אלקטרוניקה – מתמטיקאי
בעל תואר שני או שלישי, 6־2 שנות נסיון
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים אל: כלטוק בע"מ, המסגר 56 ת"א 67214, טל: 03-335876

קח עבודה מגוונת
כרוכש מודעות
והזדמנות לעשות
הרבה... כסף.

תן עבודה קשה
מוטיבציה
וכושר שכנוע

לפנות לרותי בטל' 052-911110

כפר הנוער ניצנים
דרושים
* **רפתן (מגורים במקום)**
* **עובד/ת סוציאלי/ת**
* **טבח**

נא לפנות טל: 051-27122

אראל בע"מ
למישרה חלקית דרושה
מזכירה אנגלית עברית
* שפת עם אנגלית
* הדפסה אנגלית עברית
* רצוי ניסיון בעיבוד תמלילים וטלקס
* שעות העבודה מ־13.30־17.00
בדבר פרטים נא לפנות טלפונית:
08-437811 שלוחה 525
או בכתב יד לת.ד. 172 יבנה 70600

לפרוייקט תעשייתי חדש בבת־ים

1. הנדסאי תעשיה וניהול
2. טכנאי מכונות
3. הנדסאי מכונות
4. אנשי אחזקה לקו ייצור חדיש משוכלל
5. מסיק דוודי קיטור
6. אינסטלטור
7. חשמלאי תעשיה
8. מחסנאי
9. לבורנט/ית

● אפשרות לעבודה זמנית או קבועה
● אפשרות לעבודה במשמרת ערב או לילה בלבד
● אפשרות להסעות

נא לפנות לטלפון: 03-5516332 בשעות הבוקר בלבד
או בכתב לת.ד. 1258 בת־ים עבור מחלקת כ"א

לבית החולים האזורי לגליל המערבי נהריה
דרוש
רוקח
משכורתו תשולם לפי כישוריו
להתקשר לטלפון: 04-929762
בשעות המקובלות

למפעל כימי באזור חיפה
דרוש
נהג סמיטריילר
★ רצוי נסיון קודם בהפעלת מכליות דלק ו/או כימיקלים

על המועמדים המתאימים לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לפי הכתובת:
ת.ד. 2249 חיפה מיקוד 31003

מנו"ף מרכזי נוער ופנימיות
לשנת הלימודים תשמ"ח
יפתח מנו"ף
פנימיה חינוכית שיקומית לנערות
דרושים/ות
* **רכזת פנימיה**
* **מדריכות חברתיות**
* **עובדות סוציאליות**
* **אם בית**

בדבר פרטים נא לפנות לת.ד. 01094 נהריה טלפונים: 04-823112, 04-825146
בערב 04-927366

למרכז שיקומי ברעננה
ד ר ו ש / ה
מורה לחינוך מיוחד
או **מרפאה בעיסוק**
טלפון 052-910871 או 052-910134

صكذا من الأصل

هكذا من الاجل

מתכנן הוועדה לתכנון ובניה של מחוז תל־אביב חשוד שקיבל שוחד

המשטרה: דב רדושר קיבל טובות הנאה תמורת אישור חריגות בניה • גם חשוד שזייף תכנית מיתאר של העיר חולון • בית משפט הורה לשחררו בערבות אך המשטרה מערערת

מאת צבי הראל
סופר "הארץ"

שופט בית משפט השלום בתל־אביב, עמיקם פיאלקוב, דחה אתמול את בקשת המשטרה להאריך את מעצרו של דב רדושר, המשמש מתכנן הוועדה המחוזית לתיכנון ובנייה במחוז תל־אביב.

המשטרה ביקשה להאריך את מעצרו ב־11 יום. עקב החלטתו של השופט הגישה המשטרה ערר לבית המשפט המחוזי, והוא יתברר הבוקר. עד אז יישאר החשוד במעצר.

בניג המשטרה, רב־פקד ברוך ישר־כיל, ציין בבקשת המעצר כי החשוד ניצל את מעמדו לאישור חריגות בנייה ובתמורה קיבל שוחד. הדבר חזר על עצמו, טען איש המשטרה, יותר מפעם אחת. כמו־כן ניצל את תפקידו ומעמדו לזייף תכנית מיתאר של העיר חולון, וכך איפשר לבעלי עניין לזכות בזכויות בנייה מופלגות שלא כחוק.

מאות מסמכים

לדברי המשטרה, מדובר בחקירה מורכבת המצריכה בדיקת עשרות, ואפילו מאות, מסמכים. רפ"ק ישכיל טען כי המשטרה אספה ראיות שלפיהן קיבל החשוד טובות הנאה. בין נותני טובות ההנאה, אמר קצין המשטרה, נמצא קבלן.

עוד אמר החוקר כי העבירה האחרונה של החשוד נעשתה — על פי החשד — ב־1984.

החוקר אמר כי בעבר כבר נחקר החשוד פעמים אחדות במשטרה, תמיד אותרה, אך רק השבוע נחקר בפרשת השוחד. הוא הוסיף כי החשוד כופר בחשדות נגדו.

מסמכים נעלמו

לדברי החוקר, חלק מהמסמכים הנוגעים לחקירה השייכים לתכנית המיתאר של חולון נעלמו. לדבריו, תוצאות השוחד היא כי קבלן מסויים שנתן לחשוד את טובות־ההנאה, בנה בניין בשתי קומות מעל למותר, והבניין נמצא בשלבים מתקדמים.

סניגוריו של החשוד, עורכי־הדין דן שיינמן ואמנון עברון, טענו, בין היתר, כי אין מקרה זה מתאים להאריך את מעצרו של החשוד לתקופה כלשהי מעבר ל־48 השעות שבהן היה עצור במסגרת סמכותה של המשטרה.

עבירות ישנות

בהחלטתו קבע השופט פיאלקוב, כי החומר אכן מציג יסוד לחשדות אך כיוון שמדובר בעבירות שנעשו לפני זמן רב יחסית הוליט לשחרר. עוד כתב השופט כי אילו רצה החשוד לשבש את הליכי החקירה היה יכול לעשות לפני זמן רב.

השופט מציין בהחלטתו, כי על רקע מקרים שאירעו בעבר, ובהם התברר כי חשודים שנעצרו לא הועמדו לדין, יש להזהר מלעצור חשודים.

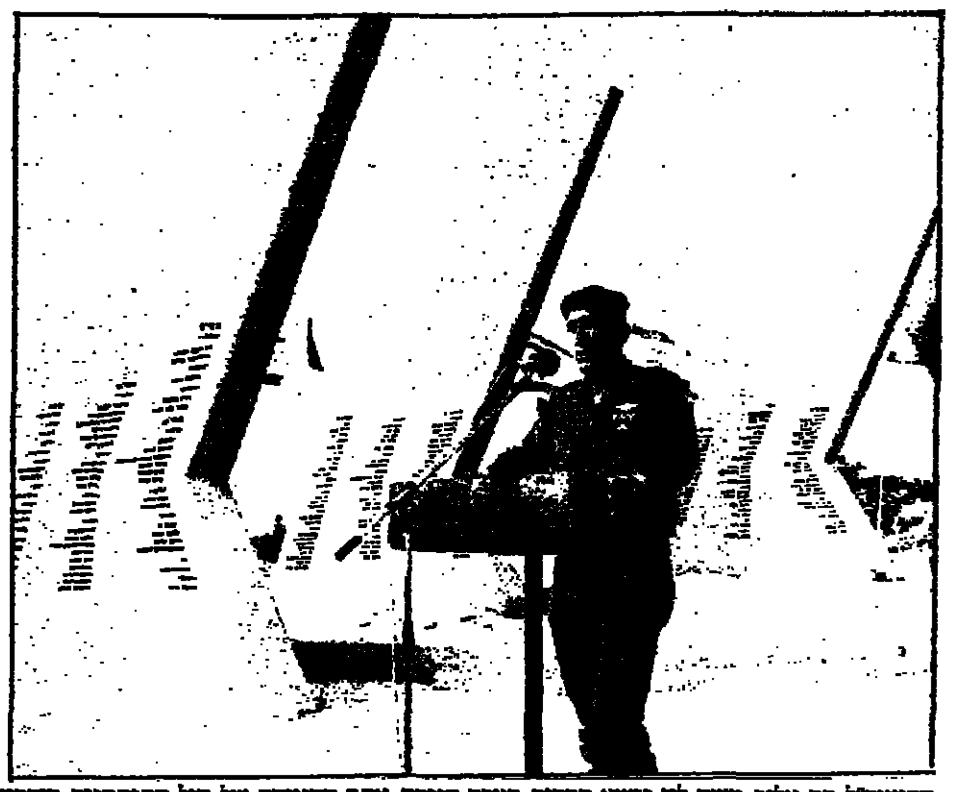

הרמטכ"ל רב אלוף משה לוי נושא דברים בטקס חנוכת אתר ההנצחה של חיל התותחנים בזכרון יעקב. האנדרטה, הנמצאת על הגבעה שעליה ניצב בית משפחת אהרונסון, היא שלב ראשון בתוכנית להקים שם את בית התותחן. היא מורכבת משושה עמודים ותוכננה על ידי האדריכל אלכס שר (צילום: דובר צה"ל)

אסיר עולם שלמה משה ששוחרר לאחר 9 שנים בכלא:

"אני רוצה מאד ללכת לים אך מזג האוויר לא מתאים"

ועדת השחרורים בשרות בתי הסוהר אישרה תכנית לשקמה: יעבוד בחנות של אחיו ביפו ויתגורר בבית הוריו בבת־ים

מאת ראובן שפירא
סופר "הארץ"

"יקח לי הרבה זמן לעכל את השחרור. עברה עלי טרגדיה קשה. אני שמח שהולצתי בשלום מהכלא. אני יודע שאני חף מפשע, ושצירוף מקרים אומלל הכניס אותי לכלא. זאת הרגשה טובה לשבת בתוך כאדם חופשי". כך אמר אתמול אסיר עולם שלמה משה ("פראר"), זמן קצר לאחר שהשתחרר מהכלא, עקב החלטת ועדת השחרורים שליד שרות בתי הסוהר לאשר ניכוי שליש מתקופת מאסרו.

שחרורו של "פראר" התאפשר בזכות כמה הפחתות שאישר נשיא המדינה בעונשו.

לפני כשבוע סירבה ועדת השחררים לנכות שליש מתקופת המאסר של "פראר", מפני שלא הוכנה בעבורו תכנית שיקום. השבוע הוכנה, בהנחיית נציב שרות בתי הסוהר, ובסיועם של עובדת סוציאלית ואישי ציבור, תכנית שיקום. ועניינו של האסיר הובא שוב לפני ועדת השחרורים, והפעם הסכימה לנכות את השליש.

שלמה משה נדון בשנת 1978 למאסר עולם לאחר שהורשע ברצח מוביל כספים של חברת "צ'מפיון מוטורס", חיים פישלר, בעת שוד. הרשעתו התבססה, בין השאר, על עדותו של עד מדינה, לאחר מכן, חזר בו העד מעדותו.

גם משה טען בעקביות שהוא חף מפשע. הוא שלח מכתבים לכל הגורמים האפשריים, ואישי ציבור נרתמו לסייע לו, לאחר שהשתכנעו בחפותו.

אתמול היה שלמה משה מאושר. הוא הודה תודות על כל מי שעזר לו, וכהם העיתונאי גבריאל שטרסמן וח"כ יוסי שריד, ואמר: "אני מתכוון להצדיק את האמון שנתנו בי. השתניתי בכלא, היחס שלי לחברה ולסביבה, שהיה בעבר עוין, השתנה. אני רוצה להשתלב בחברה ולסייע למדינה. אני עכשיו מאמין בעצמי וביכולתי".

על השאלה מה הוא מתכוון ורוצה לעשות בימים הראשונים לשחרורו, השיב משה "אני מתכוון להתאושש, לעכל את השחרור, ולהתייעץ עם החברים. אני רוצה מאד גם ללכת לים, אבל מזג האוויר לא מתאים".

על פי תכנית השיקום, שאחרי ביצועה יעקבו אישי הציבור שסייעו לשחרורו, יעבוד משה תחילה בחנות של אחיו ביפו ויתגורר בבית הוריו בבת־ים.

נעצרו 11 חברי רשת הברחת הרואין עקב לכידת בלדרית

ברשות הבלדרית נתפס סם שניתן להפיק ממנו 22 אלף מנות

מאת נורית אמיתי
סופרת "הארץ" בשרון

מעצרה של תושבת אנטוורפן בחשד ששימשה בלדרית להברחת קילוגרם הרואין, הביא אמש לידי מעצרם של עוד 10 חשודים. אחד מהם החשוד כי הוא ראש הרשת, נעצר שעה שהגיע לבית מלון בתל־אביב, על אופנוע, לקבל את הסם המוברח.

הבלדרית (42), סבתא לשני נכדים, ועשרת העצורים האחרים יובאו הבוקר להארכת־מעצר בבית־משפט השלום בפתח־תקוה.

החשודה באה שלשום בטיסת סבנה מבריסל, לנמל התעופה בן־גוריון. ביציאה מהנמל נערך חיפוש בחפציה, ועל גופה ובתוך המזוד שלה נתגלו גלילים ובהם חומר החשוד כהרואין, בכמות שממנה ניתן להכין 22 אלף מנות.

בחודשים האחרונים הצטבר בי־מרחב השרון מידע רב על אודות עבריינים מהמזה, העוסקים ביבוא סמים מסוכנים בסיוע בלדריות.

במעקב, שבו שותפו יחידת הסמים של מחוז תל־אביב, יחידת הסמים הארצית, האינטרפול ומשטרות בלגיה והולנד, נחשפה רשת מתוחכמת, שהצליחה להבריח לישראל כמויות רבות של סם מסוכן.

המפקח הכללי של המשטרה, רב־ניצב דוד קראוס, הכריז שנת מלחמה בסמים.

אשת אסיר בתלונה ל"הארץ" על מצבן הקשה של משפחות הכלואים:

"ילדי אסירים מהלכים רעבים אין כסף לקנות להם נעליים"

קצבת הבטחת ההכנסה למשפחת אסיר עם שלושה ילדים: 380 ש"ח לחודש • "הבעלים שלנו חטאו אך במה אשמים הילדים הקטנים?"

מאת ראובן שפירא
סופר "הארץ"

"נשי אסירים המטופלות בילדים הגיעו לחרפת רעב. אין להן כסף לקנות אוכל, בגדים ונעלים לילדים, ולממן את ההכנות לפסח. מדובר בעשרות רבות של משפחות אסירים פליליים שבעייתן הכלכלית חמורה מאד ואין מי שיעזור". כך טוענת ס. צ. (השם המלא שמור במערכת) מתל אביב, אשתו של אסיר שהורשע באחרונה בסחר סמים ונשפט לארבע שנות מאסר.

האשה, בת 38, אם לשלושה ילדים, ובהם תינוקת בת שנה, שבעלה יושב בכלא זה כחצי שנה (הוא נעצר עקב פעילותו של הסוכן המשטרתי הסמוי, עמי בן יהודה, שמת בנסיבות לא ברורות), טענה אתמול כי נשי אסירים שנקלעו למצב כלכלי קשה עלולות לשלוח יד בנפשן, וכי אחת מחברותיה נתונה באחרונה בדיכאון כבד מפני שאין אוכל לילדיה. לדבריה, החברה הזאת כבר מכרה את הטלוויזיה ואת טבעת הנישואין שלה כדי "להשיג כמה שקלים לאוכל".

לטענת ס. צ., קצבת הבטחת ההכנסה המשולמת למשפחת אסיר, שבה שלושה ילדים, מסתכמת ב־380 שקלים לחודש. "זה בקושי מספיק להוצאות שוטפות של תשלומי חשמל, טלפון, מים ומיסים. הילדים מסתובבים רעבים. אין כסף לקנות להם בגדים ונעלים, שלא לדבר על בשר ומצרכי יסוד אחרים. הבעלים שלנו חטאו, נשפטו והם משלמים את עונשם, אבל במה אשמים הילדים הקטנים שאין להם מה לאכול. אני כבר לא מדברת על הבושה בשכונה ובבית הספר, המצב הנפשי הקשה של הילדים וההידרדרות שלהם בלימודים", אומרת ס. צ.

לדבריה רבות מנשי האסירים הפליליים אינן יכולות לצאת לעבודה. אין להן היכן להשאיר את הילדים הקטנים, המצב הנפשי שלהן, ושל הילדים, מעורער, ועל אף העזרה הטיפולית שהן מקבלות מגורמים שונים, מצבן הנפשי ומצב ילדיהן קשה ביותר. לכך נוספת גם המעמסה של ביקורי המשפחה אצל האב האסיר. מהתקציב הדל נאלצות נשות האסירים לממן גם את קניות הקנטינה של הבעל בכלא.

התחזה לעובד סוציאלי המביא מצות לקשישים ושדד בת 75

(ע). צעיר שהתחזה לעובד סוציאלי שנשלח להביא יין ומצות לקשישים לרגל הפסח, שדד אשה בת 75, תושבת הרצליה. הצעיר נמלט מביתה עם ארנקה שהכיל 500 שקלים, שעון ומסמכים אישיים.

נפטר העתונאי רפי גאון

(ע). רפי גאון, כתב "על המשמר" בדרום, וכעבר סופר "הארץ", תושב אשקלון, מת אתמול לאחר טיפול בבית חולים "הדסה" בירושלים.

החלטת ביהמ"ש העליון על ערעור "הארץ" בפרשת בצלאל מזרחי — ביום א'

בית המשפט העליון יתן ביום ראשון את פסק הדין בערעור שהגיש עתון "הארץ" על פסק הדין של בית המשפט המחוזי בתביעת הדיבה שהגיש בצלאל מזרחי נגד העיתון. מזרחי הגיש לבית המשפט העליון ערעור נגדי.

החשוד באונס פילגשו שוחרר בערבות של 10 ש"ח

(ע). החשוד באונס פילגשו שוחרר אתמול בבית משפט השלום בחיפה בערבות של 10 ש"ח.

השופט עמירב רנר אסר לפרסם את שם החשוד ואת שם המתלוננת כדי לא לפגוע במשפחותיהם.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

המועצה לשיווק פרי הדר
נוסח הודעה לציבור הפרדסנים

המועצה לשיווק פרי הדר מביאה בזה לידיעת ציבור הפרדסנים כדלקמן:

1. **אשראי להון חוזר**
א. המימון ניתן על ידי המועצה לפרדסנים באמצעות הקבלנים שאליהם הם צמודים.
ב. סכומי המימון לאנים השונים נקבעו על בסיס ממוצע נתוני הפדיון של שתי העונות האחרונות.
ג. המועצה העבירה לקבלנים את הסכום הראשון על החשבון ביום 2 באפריל 1987. בשלב מאוחר יותר, יעודכן המימון על פי הנתונים הסופיים לעונת 1986/87.
ד. לשם הבטחת האשראי, שנתן לפרדסנים באמצעות המועצה והקבלנים על הפרדסנים לחתום על כתב התחייבות להחזר אשראי ולהצמדה, בהתאם לתנאים שנקבעו על ידי המועצה.
2. **סדרי הצמדת הפרדסנים**
א. בהתאם לתכנית לשיווק פרי הדר (תיקון), תשמ"ד־1965 ותשמ"ז — 1986 שפורסמה בקובץ תקנות 4800 מיום 5.5.85 ובקובץ תקנות 4972 מיום 25.9.86 תקופת ההצמדה לקבלן. בהתאם לתכנית העיקרית לשווק פרי הדר, מתחילה ביום 1 ליוני 1987 ומסתיימת ביום 30 ליוני 1987.
ב. פרדסן שלא בוטלה צמידותו לקבלן ולא התקשר קשר הצמדה לקבלן אחר, יראו אותו כצמוד לאותו קבלן גם לעונה שלאחריה.
ג. כל פניה להתקשר קשר הצמדה לקבלן, אחרי המועד הקובע הנ"ל לא תכובד.

המועצה לשיווק פרי הדר

לך על בטוח!!!
מבצע לוועדי עובדים
10 תשלומים ללא רבית!
למשלמים במזומן הנחות מיוחדות

מיקרוגל
U.S.A Amana
אורגינל אמריקאי
W 650, 34 ליטר כולל פלטת השחמה, רשת הפרדה וספר בעברית

האספקה מידית!

ניתן להשיג:
תל־אביב: סלון מרכזי, בית אל־על, רח' בן־יהודה 32 טל' 03—290646—7
בית היבואן, יהודה הלוי 33 טל' 03—654194—5
"להיקאוה", מטבחי מילה, כיכר המדינה, ה' באייר 34, טלפון 03—254388
רמת־גן: מרכז מכירות לעובד, שד' ירושלים 16, טל' 03—779081.
באר־שבע: מרכז קניות לעובד, רח' רמב"ם 34, טל' 057—34250
רשת הצויות "שאל", רשת הצויות השק"ם, אגד, "סר לבר" (סולל בונה), "כללבר" (כלל), לועדי עובדים בכל הבנקים הגדולים ובתצוגות המובחרות בכל חלקי הארץ.
יבוא שיווק ושרות מאו־אל בע"מ
שלום עליכם 15 ת"א, טל' 03—294502

הפקת קטלוג לקידום היצוא
זוהי המומחיות שלנו
קבל הצעה מתחרה בלתי־מחייבת
צימט, פרסום והוצאה־לאור (03)222865

digital
לרגל חופשת הפסח יהיו משרדי החברה סגורים בין התאריכים:
יום א' 12.4.87 ועד יום ב' 20.4.87 (יג־כא' ניסן תשמ"ז)
צוות מצומצם יאייש את משרדי החברה ויטפל בפניות לקוחותינו.
במקרים דחופים יש לפנות בטלפון:
מכירות — 052־548222,
אגף השרות — 052־548207, 052־548214,
מחלקת לוגיסטיקה — 052־548201,
מרכז תמיכה לתוכנה וחומרה — 052־548300
בברכת חג שמח וכשר
בית דיגיטל

מטבחים ורהיטים
דיור 2000
יופי של איכות!
תל־אביב: בית "לאור", רח' הרצל 45 — טל' 03־813304־5־6
הרצליה: "לידור", איזור התעשייה בית מרכזים, — טל' 052־555940
חיפה: שד' ההסתדרות צומת ק. אתא מול היפר־כל החדש טל' 04־720720
עד 10 תשלומים בויזה עדיף

אל שר המשטרה
מר חיים בר־לב

יותר משבועיים נמשכת שביתת־הרעב של האסירים הפלסטיניים. הם נקטו בצעד חריף זה, משום שמאז כניסתו לתפקיד של גונדר דוד מיימון חלה הרעה חמורה בתנאי האסירים: שלילת זכויות, עינויים, התעללויות, מכות ואף שימוש מוגבר בגז מדמיע.

צודקות תביעות האסירים להפסקת ההתעללות.
תביעתם משר המשטרה:
היענות מיידית לתביעות האסירים הפלסטינים
ולהביא בכך להפסקת שביתת הרעב.

מרדכי אבי־שאול
אסף אדיב
פרופ' קלמן אלטמן
ד"ר יוסף אלגזי
פרופ' שולמית אפשטיין
ד"ר שמואל אמיר
אסי ארמה
עוזי בורשטיין
ד"ר שמעון בלס
שלמה בן־יונה
יעקב בסר
עליזה ברבי
צרולי ברבי
יפה גביש
תמר גוז'נסקי
בנימין גונן
פרופ' ארנון גולדפינגר
יאיר גרבוז
לסקוב דהרי
יעל דמירל
עוזי דקל
דורון הורש
נסים זוונה
יבי
סלי יצחקי
ד"ר בנימין כהן
מנשה כליפה
יצחק לאור
רות לוביץ'
חנוך לוין
בר־ציון מוניץ
ד"ר גבריאל נוקד
ד"ר אבי עוז
יחזאל עמית
רוני פיסקר
שמחה פלבן
דני פתר
דן קידר
אלינה קורן
נעם קמינר
גרשון קניספל
הלל שנקר
צפורה שרוני

מה מתבשל?
קראו החודש ב־מזון ומטבח
כתב העת לענייני מזון, ארוח ותזונה.
עכשיו! ניתן להשיג את "מזון ומטבח" גם בקיוסקים ובחנויות העתונים.
המחיר: 2.80 ש"ח בלבד
קראו החודש: ★ מאכלים לחג הפסח ★ עיבוד בשר־בקניקים ★ על טעם ועל ריח־הצלף הקוצני ★ מה לאכול־כמה ולמה? ★ תערוכה בין־לאומית של דברי מתיקה ★ לאכול בעיניים־סלטים על בסיס פירות וירקות ★ על אגודים בכלל ואגוזי פקאן בפרט ★ עוגות יפות־תחרות לרגל הקמת מועדון מגדנאים ★ מוצרים חדשים... ועוד...
הפצה ע"י: "נד — חברה להפצה".
מזון ומטבח מקבוצת דפי זהב, טל. למנויים: 03-7532345

הכנסת
הכנסת מבקשת להודיע לציבור הרחב
שבחול המועד פסח יהיה משכן הכנסת סגור ולא יתקיימו סיורים

יום עיון: **מידע לתעשיה: מקורות ושימושים**
יוצג בפני משתתפיו דרכים, כלים ומקורות להתמודד בצרכי המידע שלהם.
מיועד: למנהלים, מהנדסים, הנדסאים, טכנאים, אנשי רכש ואספקה, אנשי אבטחת איכות, אנשי שיווק ולאחראים על מידע.
7/5/1987 - מלון מלודה, תל־אביב.
לפרטים ולהרשמה - התקשר אלינו.
המכללה למחשבים ומערכות מידע בע"מ
קדם
קהילת ונציה 12 (בית מגור), נאות אפקה
טל' 03-490114. משרדנו פתוח עד 20.00.

חג שמח הוא גם אמנות השולחן
פתוח במוצאי שבת
REGENCY
l'art de la table
ככר המדינה
מערכות פורצלן, קריסטל וסכום מן המשובחות בעולם.
PORCELAINE LAFARGE, LIMOGES
ORFEVRERIE VUILLERMET
CRISTALLERIE DE HARTZVILLER
רג'נסי־אמנות השולחן
נציגים בלעדיים בישראל.
ככר המדינה, הא באייר 42 תל אביב, טל. 03-269405

המחשביאדה - ההזדמנות שלך לרכוש מחשב SPRING P.C. לילדך!
מדינת הילדים ביתן 30 גני התערוכה 15-20.4.87
מאירלנד מגדל שלום 9-20.4.87
השתתפו בתחרויות ותוכלו לזכות במחשב!
הנחות ומתנות לקוני SPRING P.C.
הורים, בואו עם ילדיכם ל"מחשביאדה" של מ.ל.ל. ב"מדינת הילדים" וב"מאירלנד" מגדל שלום ורכשו את המחשב התואם שמשגע את המדינה — SPRING P.C. המאושר ע"י משרד החינוך במחירי "מחשביאדה" מיוחדים!
מ.ל.ל.
המוביל הארצי בתעשיות תוכנה ומחשבים
מ.ל.ל. מערכות מחשבים בע"מ
בית מ.ל.ל.
רח' הבונים 9 רמת־גן.
ע"י גשר ההלכה
טל. 7515511 (16 קווים)

הלוח הארצי

הארץ

הארץ חדשות

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל: 03-371261
המחיר למלה
ביום שישי וערבי חג
8.28 ש"ח כולל מע"מ

חדשות העיר כלהעיר צומת השרון כאן הדרום הלוח הבטוח

הלוח הארצי כלהעיר ירושלים

דירות למכירה

דירות למכירה

● מוכר דירה שים לב מספיק לא לשלם דמי תווך ולקבל תוצה הדירה הינה פרסום בתוך "שמאי". ג'י"ד 02-223342

4 חדרים ויותר

● הודעה לציבור המפרסמים דירות בעיתון. מקנה במשרד פרסום דירות בשטח הקבל גם והוה ועדי ועוד, בתקופת הפרסום, כמוך לתנאי המכבע וללא דמי תיווך. "שמאי" ג'י"ד 02-223342

[illegible]

לציבור הדתי

● בבית וגן דירות מרווחות 5, 4 ,3 חדרים

● בהר נוף ב' דירות 5, 4 חדרים (בסטנדרט גבוה)

● בשכונת בקעה - משכנות כאור קוטשים 4.5 בסטנדרט גבוה

משהב

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

קבלנים מציעים

● קבלן דירה שים לב מספיק לא לשלם דמי תווך ולקבל תוצה הדירה הינה פרסום בתוך "שמאי". ג'י"ד 02-223342

[illegible]

3–3.5 חדרים

● הודעה לציבור המפרסמים דירות בעיתון. מקנה במשרד פרסום דירות בשטח הקבל גם והוה ועדי ועוד, בתקופת הפרסום, כמוך לתנאי המכבע וללא דמי תיווך. "שמאי" ג'י"ד 02-223342

[illegible]

2–2.5 חדרים

● הודעה לציבור המפרסמים דירות בעיתון. מקנה במשרד פרסום דירות בשטח הקבל גם והוה ועדי ועוד, בתקופת הפרסום, כמוך לתנאי המכבע וללא דמי תיווך. "שמאי" ג'י"ד 02-223342

[illegible]

1.5–1 חדרים

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

דירות ברמ"ג

[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

דירות בשכ"ח

[illegible]

מכוניות

אודי

[illegible]

אוטוביאנקי

[illegible]

אוסטין

[illegible]

אודי

[illegible]

אופל

[illegible]

אלפא

[illegible]

אמריקאיות

[illegible]

ב.מ.וו.

[illegible]

דייהטסו

[illegible]

וולבו

[illegible]

וקסהול

[illegible]

מזדה

[illegible]

לנציה

[illegible]

מיצובישי

[illegible]

מרצדס

[illegible]

סובארו

[illegible]

סוסיתא

[illegible]

סיאט

[illegible]

סיטרואן

[illegible]

פולקסוואגן

[illegible]

פורד

[illegible]

פז

[illegible]

פיאט

[illegible]

רנו

[illegible]

סימון רכב

● קניית רכב ב-30 תשלומים אפשרות גם מיד שנה מישראל פרטולים (1977) בע"מ 248428 15.00-09.00 בשעות

אופנועים

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

הלוח הארצי

הארץ חדשות

המשך ירושלים

ביקוש עבודה

מציעים למכירה

עסקים

טלוויזיות

חימום והסקה

מיקרוגל

מנורות

מערכות אזעקה

בעלי חיים

הובלות

שידוכים

מקררים

רהיטים

הזדמנויות מיוחדות

מוסיקה

שונות

צילום

תנורי אפיה

תנורים

חברה טובה

עבודת פרך

עוזרות ומטפלות

קורת גג

שידוכים וזיווגים

שיעורים פרטיים

קונים זהב
ויהלומים גדולים
יהודה הלוי 143 ת"א
ZAMLER
טל' 235924

הלוח הארצי העיר צומת השרון תל אביב גוש דן והשרון

דירות למכירה

וילות ובתים

הכרזות

לוח קיר

קורסים

קיים ונופש

מערכות סטריאו

רהיטים

כלי נגינה

וידיאו

מחשבים

אופניים

בעלי חיים

האזנה וציתות

חימום והסקה

טלוויזיות

קלינאות

מוצרי חשמל

מערכות סטריאו

מחשבים

מכונות כביסה

פנטהאוז

דירות גג

קבלנים מציעים

1—1.5 חדרים

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

4 חדרים ויותר

בתי כפר ומשקים

גוש דן

תל אביב

תעשיות

ת.ל.ם

חבר

אולמות

מבני תעשייה

מגרשים

מחסנים

עוזרות ומטפלות

ת.ל.ם

תיגבור

מגורים

שיעורים

בריאות

בתי אבות

שיפוצים

משקים

משרדים

מיזוג כלים

מקררים

מרכז הלמידה
שיעורים
★ מתמטיקה ★ פיסיקה ★ כימיה ★ אנגלית ★ הנהח"ש ★ לשון ועוד...
שיעורים פרטיים בבית או במכון
כל המקצועות והרמות

פיאות!!
מבחר דגמים חדישים לנשים ולגברים
"שיער"
אלנבי 46 תל-אביב
טל' 03-655329

קרחת?

טוביה לשם

לציבור הדתי

משהב

חברה פעילה
השקעה עד כ-$35,000
טל' 02-526105 בערב

הלוואות נוחות לשכירים
249048

הלוואות נוחות לשכירים
249048

עיטורית
התשובה הישראלית לקרמיקה האיטלקית
• עיטור אריחי קרמיקה וכלי נוי בכל גודל ורקע.
• לרשות הלקוחות מחלקה גרפית לביצוע ויישום דוגמאות ורעיונות אישיים.
• אולם תצוגה עם דוגמאות רבות ומגוונות
להתראות בעיטורית
רח' החרושת 11
איזור התעשיה רמת השרון
03-496607 03-485705

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א-1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה.
העבריינים צפויים לעונש על-פי החוק.

איכות חיים לגיל הזהב!!!
כבר נפתח בית ההורים ב"יהד"!!!
5 ארוחות, פיקוח רפואי מלא, פעילויות חברתיות
לעצמאים ולנשואים קומות נפרדות
בחדרים של 1-2 מיטות
בואו לבקר! בואו להכיר!
והישארו איתנו לחיים כמו בבית!!!
אפשרי גם לתת הפשה בלבד!!!
גולומב 10 רמת-גן
03-5518927 ,03-775534

הלוח הארצי הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

תווך אתגר גבעתיים
03-315366
03-318169

ברמת־גן וגבעתיים דירות 2, 2½, 3 חדרים
בגבעתיים חדש, דירות 4 בבניה בבנין 6 דיירים
בבאר־יעקב 4 קוטג'ים בסביבה שקטה יפה ומרווחת
בהרצליה קוטגי יפהפה דו משפחתי מושקע להפליא
דרושים דחוף מגרשים ברמת־גן, גבעתיים, הרצליה ומתוח קומבינציה/מאמץ

תיווך דוון
03-725545

● בבניה ברח"ג/גבעתיים דירות פאר באזורים שקטים ומבוקשים.
● ברמת־גן קוטג'ים מפוארים, שקט, 7 חדרים.
● בשיכון ותיקים, 3½ ק"ב במקום מעולה.
● בשיכון דן מגרש ל־2 יחידות + תוכניות מאושרות.
● 3½, עקיפת, מחולקת ל־2½ משופצת, ק"ק, בפני חבגפה.

תיווך מרגליות

בנה, 3 קוטג'ים, 3 קומות כא, רמי כיסה.
בטחונקה וילה + בריכת שחיה + חדר ביליארד, דוגם, בחדשה.
בגג באר־יעקב, 2, ק"ב (בלי) מיידי 68,000.
ברמת־גן, ברעק פינויה מעולה, מרפסת.
בגג ברמת־גן, 2 דירות ק"א ק"ב 3½ חדרים.
בתמוד דירוג 160 מ"ר 115,000.
המודים מסרת סטר.

קבלת מודעות ללוח "העיר"
לא מכרת - לא שילמת
"רשפים"
טל. 611623, 611389
מכבדים ויזה
ישראכרט ודיינרס

משהב
חברה לשיווק
03-664451

ל/לוח/העיר
לא מכרת
לא שילמת
8.00-20.00

293648
290697
כל מודעה

תווך הבנה
רשי 7 ר"ג
טל. 03-7517074

● ברמת צהלה: קוטג' חדש בבניה כ־250 מ"ר. 220,000 דולר.
● בר"ג מבוקשות מפואר, 4, בוסף הגלילה, 130,000 דולר. כניסה מיידית.
● ברמת־אפעל: וילה מפוארת 6 חדרים 500 מ"ר קרקע 430,000 דולר.
● בר"ג 3 + גג (ליד קיסרון) מפוארים, כניסה מיידית 60,000 דולר.
● בר"ג 4 מפוארים, מודיעין + חניה + מעלית, כניסה מיידית כ־130 מ"ר 95,000 דולר.

אזור השרון

חולון ובת־ים

נתניה

ראשל"צ

דירות מרוהטות

ביקוש דירות

דירות בדמ"ב

דירות בשכ"ח

מכוניות

חדרים מרוהטים

שותף/שותפה

אאודי

1—1.5 חדרים

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

4 חדרים ויותר

אנגלו־סכסון כפר־סבא 052-441521

חדש: במרכז בבניין קטן מפואר 138,000 דולר בתשלומים נוחים
באזור שקט ומרכזי 4 + מרפסת פתוחה, 3 כיווני אוויר. כניסה 8/87, 77,000 בלבד.
מיוחד באזור פתוח ושקט 5 מרווחת ויפה ק"ב בלי 79,000 בלבד.
באזור הטוב ביותר בכפר סבא: קוטג' ענק + מרתף 100 מ"ר + גג + חצר גדולה 208,000 דולר.
להשכרה וילות באזור קוטגים מרכזי + טלפון + מזגנים + מרתף אפשרות לריהוט מלא 680 דולר.
אנגלו סכסון - ויצמן 58 כפר־סבא, 052-25381, 052-913860

תיווך לי־רם
03-324056

משכיר את דירתך ללא תשלום - ברמת־גן ובגבעתיים 03-324056
דרושות דירות למכירה בכל הגדלים ברמת־גן ובגבעתיים 03-324056
מבצע עבור בלעדיות במכירה ונאים מיוחדים 03-324056 "לירם"
מבחר דירות להשכרה בני 2-5 חדרים 03-324056 "לירם"
מבחר דירות למכירה בכל הגדלים ברמת־גן ובגבעתיים 03-324056
טיפול אישי ומהיר והתאמה מקסימלית 03-324056 "לירם"

תיווך מימון

ברמת־גן, לדמשקחות, 6 חדרים מפוארים, 160 מ"ר + 250 אדמה.
בגבעתיים בשפירא, 3½ ק"ב 117 מ"ר, נוף משגע.
בגבעתיים בטייבר, 3½ + התכולת ק"ב + חניה, חזית, מפוארת.
ברמת־גן, במודיין, 3, חזית ק"ב (בלי) 80 מ"ר.
בגבעתיים בילית 2, גדולים, משופצים, ק"ק 67 מ"ר.

"לוח העיר"
קבלת מודעות
8.00-20.00
293648 290697

משתלת ביצורון
נפתחה מחדש
עצמי בית באוכות מעולה ומבחר מחירים
רח' ביצורון 9 ת"א

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

صكنا من الاجل

הלוח הארצי

הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

● 80, 1981, אחרי אוברול, שלישית, 4,000 ק"מ 165931192

● אודי 80/ 1984 1800 + מזגן 52,000 ק"מ 171423192

● 80 אודי 1973, מנוע 1500 טסט 8 חודשים, אוטומטית 175242234

● 80 GL 82 1300 מיטלי + משרת בחרה 175612234

● אודי 1983 1300 מיטלי + היטל + תוספות 185739233

אוסטין

● אוסטין מאסטרו, 1985 יפיפיה, מיטלי כחול 22,000 175131234

● מיני מטרו 1300, כחול אל. 1985 160751267

● מאסטרו, 84, מהשכרה לשעבר, 13,000 ק"מ 163457263

● מטרו 38,000 83 מצויינת + גגון 170615301

אופל

● אסקונה 83 אוטומטי מנוע 130 אוטומטית 202418163

● אסקונה 1300 5 1984 דלתות אוטומטית ראשונה + תוספת מחירון 160415193

אלפא רומאו

● ספרינט 5 83 דלתות ראשונה מצב מעולה 185558164

● אלפא סוד 1.2 83 71,000 טסט לשנה 160216194

אמריקאיות

● דודג' אספן סטיישן אוטומטית 1979 בירה 161901162

אוטוביאנקי

● בלנקר 79 מהשכרה במצב כללי טוב 144014193

● בלנקר 1979 שניה 80,000 ק"מ 160127192

ב.מ.וו.

ג'יפים

● ג'יפ סוזוקי 4x4 1980 במצב חדש 174031233

דייהטסו

● 1300 שרמנט 1985, שמור, מצויינת 144613193

וקסהול

● וקסהול ויוה 1973, מצוינת, יד ראשונה 154832092

לנציה

● לנציה מודל 82 שמורה היטב, צבע כסף מטאלי 151033264

מוריס

● מוריס מרינה 69 1975 מצב מעולה 162240164

מיני מינור

● מיני מינור 75 טסט ל־10 חודשים 201009164

מרצדס

● 280 אס. 75 + טסט 164005193

סובארו

● 1300, 1986, ראשונה, מיטלי + טייפ מחירון, כחדשה 162025163

● 1300 GL 85 מבכי מעולה 162857163

סאאב

● 99, 74, 2000, אוטומטי הנהגה 170004263

נ.ס.או.

● פרינץ 1000, 1972, מיכלי מצויין 163641193

פריומף

● הקורס תכה טריומף 1972 1300 טסט 151452023

סוזוקי

● סוזוקי 58 אויר 86 מעולה 193731193

סוסיתא

● כרמל דוכס 78 במצב מכני טוב 144331193

סיאט

● ספיישן 79 1600 במצב טוב 162049164

סיטרואן

● ג'י.אס.אי. פאלאס סופסיק יד ראשונה 1982 170054164

● ג'י.אס.אי. 1984 1300 + טסט 185358164

סימקה קרייזלר

● בהזדמנות סימקה 1971, 1501, מצב מכני טוב 190321162

פורד

● פיאסטה אל 1983 (957) ראשונה 163544164

פולקסוואגן

● גולף 83 ראשונה כחדשה 58,000 ק"מ 161658163

פיאט

● ריטמו 60 1983 שניה 50,000 + רדיו + אזעקה 163110161

קבלת מודעות
ללוח "העיר"
לא מבחר – לא עולות
"רשפים"
טל 611389, 611623
מכבים ויזה
ישראכרט ודיינרס

זקוק דחוף למודעה?
מודעפון
לשרותך 24 שעות ביממה
03-38 38 38
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

המשך ת"א גוש דן והשרון

פיוז'

מסחריות

מנועים

קונטסה

רנו

משאיות

טרקטורים

קרוואנים

אופנועים

חלפי רכב

מכוניות להשכרה

קבלת מודעות
ללוח "העיר"
לא מכרת – לא שילמת
"רשפים"
611623 ,611389 טל'

הצעות עבודה

דרוש
עורך־דין
למשרד עו"ד
צעיר ודינמי
ניסיון במשפט אזרחי
ומסחרי – עדיף
ניסיון בהופעות
בבית משפט
03-255448
03-253016

תל"ם
שרותי כוח אדם

בחורים
חסונים
החל: 1.80 מ'
רציניים, לאירועים
מיוחדים – מעניינים
טל: 03-441591

מה המקצוע
המתאים לך?
בחינה
פסיכוטכנית
מלאה
ראיון אישי עם
פסיכולוג
מבדקי התאמה
בעלות 148 ש"ח
בלבד
מכון דור
יהודה הלוי 108
תל־אביב
290510/295445

דרוש
בחור
בעל חזות שרירית
המתאמן בפיתוח
הגוף בלבד
לשמש כמודל
המתאים נא לכתוב
(רצוי בצירוף תמונה)
ת.ד. 5095
מיקוד 58120 חולון

חברת "המלונאי" מסעירה
סטודנטים/ות לעבודות מלצרות בבתי מלון
03-237457

אחיות

דרושות
אחיות
מוסמכות ומעשיות
לבית החלמה
★ שעות עבודה נוחות
★ שכר יפה
03-762457

גנידה ותפירה

יהלומים

מוכרים/ות

חשמל / אלקטרוניקה

מכונאים / חרטים

דפוס

הנהלת חשבונות

מוכירות

סוכנים/ות

מחסנאים

נגרים

נהגים

ספרים/יות

עובדי מתכת

בתי אבות

שרטטים וגרפיקאים

רפואת שיניים

אחיות ומטפלות

דרושה
מטפלת
לתינוק בר"ג 5
ימים 8 שעות
03-770997

חוק הזדמנות
שווה בתעסוקה
תשמ"א־1981
לפי חוק זה אסור
לסרב לקבל אדם לע־
בודה מחמת מינו או
מחמת היותו נשוי או
הורה, אלא אם אופי
או מהות של התפקיד
מונעים קבלתו של בן
אחד המינים לעבודה
הנדונה.
המעבידים צפויים
לעונש על־פי החוק.

קבלת מודעות ל"לוח העיר"
20.00-8.00 מ־
"פרסום פון"
אשראי מיוחד!!!
03-738707 03-735588
לבעלי כרטיסי אשראי

صكنا من الاحمل

هكذا من الأهل

הלוח הארצי הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

הצעות לרכישת ציוד בכינוס נכסים
למכירה ציוד ומכונות ממפעל לתפירה
(בכינוס נכסים)

להלן רשימה חלקית:

★ 38 מכונות תפירה JUKI
(כולל מנועים חשמליים ושולחנות)

★ 14 מכונות תפירה BROTHER
(כולל מנועים חשמליים ושולחנות)

★ מכונות לולאות ומכונות כפתורים, מכונות דרוקים, מכונות כיסים, מתקני גיהוץ ומכבש צווארונים, שולחן גזירה ומכונת סימון.

ועוד ציוד משרדי רב למפעל התפירה ובנוסף ריהוט משרדי כולל 127 כסאות ועוד...

1. בדבר רשימת ציוד מלאה ופרטים נוספים אנא פנו למשרד "החתום" מטה (לבקש את מר חסדאי).
2. אין החתום מטה מתחייב לקבל הצעה כלשהיא.
3. כל מכירה כפופה לאישור בית המשפט.

דן סלע כונס נכסים לחברת אנ"אל מוצרי תפירה בע"מ (בכינוס נכסים)
רח' הנגר 9 ת"א טל. 03-255448, 03-253016

ביקוש עבודה

בתי מלאכה

מחסנים

אולמות

חנויות

עסקים

"לוח העיר"
קבלת מודעות
8.00-20.00
293648 290697

משרדים

הלוואות

מקור ההלוואות
★ הלוואות לשכירים קבועים לרכב חדש ומשומש בכיוונות צ'קים ושטרות מסחריים
טלפונים: 03-650527/8 04-641475

מכירות ושירותים

חקלאות

מבני תעשיה

מגרשים

אות

חבר (חבר המתרגמים)

גפן

משאבי אנוש

שליחים/ות

שמירה ואבטחה

יבטח בע"מ
אבטחה ושמירה
דרושים
פקידי מודיעין, שומרים, מאבטחים, סדרנים ומוקדנים
03-731717, 719933

קדמי מכירות

הכנסות גבוהות
עבודה בכיף
לרוכשי מודעות
למגזינים פופולריים
פרטים: טל' 297153
03-203441/3

חינוך

למשרד עורכי-דין
דרושה
תמלילנית
• בעלת אחריות
• ניסיון בוורדמטיק
• תנאים טובים
טל' 03-255448
03-253016

פועלים/ות

פקידים/ות

שיפוצים

שירותים

מרהיטי אייר

מוצרי חשמל

ספרים

מערכת סטריאו

צילום

ריפוי והרזיה

ציוד אלקטרוניקה

ביגוד והנעלה

תכשיטים וכלי כסף

כרטיסי בינגו

ציוד אלקטרוניקה

מקרר

ניון

בריאות

בריאות יוהמלה

ניקוי ופוליש

חיפוי והדברה

ציוד והאזנה

נופש וקיט

רהיטים

קבלת מודעות ללוח העיר
"רשפים"
טל' 611623, 611399

כלי נגינה

חיות בית

הודעות לציבור

חימום והסקה

שיעור

מחשב

קורס מכונאות ונהיגה חופי
נפתח ב־22.4.87
שירותיים והדרכה
03-282972

שידוכים

קבלת מודעות
ללוח ה"עיר"
לא מכרת - לא שלמת
"רשפים"
611623 ,611389 טל

לבעלי חנויות
ולבודדים
שולחנות מחשב
מעץ
במחירים טובים
03-384765

אמנות

נשק ותחמושת

אסטרולוגיה

גרפולוגיה

מכונות כביסה

רוצים לקנות

תנורי אפיה

מנועי אויר

וידאו

מכונות תפירה

מכונות כתיבה

טלויזיות

מדיחי כלים

ציפוי אמבטיות

סירות

קורס

בתי עסק

הנחות

בחוץ

בקרוב

חוגים

הצעות עבודה

משרדים

1.5–1 חדרים

גליל

דירות למכירה

נצרת

דירות למכירה

עסקים

חנויות ועסקים

מפגש פנויים פנויות
לאחר ההצלחה של
מפגש ההכרויות
עם התאמה מראש
במועדון
רוטרקבורט
נמשכת ההרשמה
לערב הבא
כשאת/ה קובע/ת
את בן זוגך
יישום הפקות
אחד העם 77 ת"א
03-201198

הלוח הארצי
הלוח הבטוח
חיפה והצפון

דירות בשכ"ח

דירות למכירה

בניה קלקטיבית

ביקוש דירות

דמ"פ

וילות ובתים

5 חדרים ויותר

4–4.5 חדרים

3–3.5 חדרים

2–2.5 חדרים

1–1.5 חדרים

קריות

וילות ובתים

מחסנים

מגרשים

הלואות נוחות לשכירים
04-537649
06-97418

הלואות נוחות לשכירים
04-537649
06-97418

صحيح من الاصل

صكذا من الاحل

הלוח הארצי — הארץ חדשות

המשך חיפה

ביקוש עבודה

רהיטים

מקרר

יד שניה

מכירות

אלפא רומאו

עזרות ומטפלות

סיטאורן

רנו

מנדרים

פולקסוואגן

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

וולוו

לנצ'יה

מרצדס

סובארו

פורד

פיאט

אופל

מכוניות

אאודי

סוסיתא

סיאט

אינוצנטי

פיז'ו

אופנועים

מסחריות

שידוכים

תנויות

הדרכות

מציעים למכירה

מקררים

תנורי אפייה

וידאו

מחשבים

בעלי חיים

יש חדש בטייסט אוף סצ'ואן

ארוחות צהריים לאנשי עסקים
אווירה שקטה
הידור אינטימי
מטבח סיני מעולה
במחיר מיוחד
צוות עובדי טייסט אוף סצ'ואן ערוך לקבל את פניך, איש העסקים, כדי ששעת הצהריים שלך תהיה נעימה, טעימה ויעילה.

יש חדש בטייסט אוף סצ'ואן

מרכז מסחרי כפר שמריהו טל': 052-70448

הזמן מקומות מראש

יש המון סינים אבל רק טייסט אוף סצ'ואן אחד!

הלוח הארצי — כאן הדרום — אזור הדרום

- טכנאי/הנדסאי מכונות
- ניסיון בתכנון מבלטים ומנגנונים מכניים
- ברמה גבוהה, ידע באנגלית יכולת כתיבת הוראות עבודה
- נסיון של 5 שנים
- לעבודה קבועה בשכר גבוה.
- חשמלאי מוסמך בעל תעודת הסמכה עם נסיון עבודה במכשיר ובקרה לעבודה קבועה בשכר גבוה
- מכונאי תעשיה בעל תעודות הסמכה עם נסיון של 3 שנים בתעשיה ידע באחזקה
- מסגרים עם ידע בריתוך ארגון ונירוסטה
- טכנאי ייצור/תמחירן עם ניסיון בעבודה הכרחי לעבודה קבועה
- לבורנט מוון בעל תעודת טכנאי לעבודה במשמרות נסיון הכרחי — שכר גבוה
- דרושים/תרטים כרטסים (N"C)
- נסיון בעבודה
- בוגרי מגמות — מכניקה, חשמל, אלקטרוניקה
- חשמלאים עוזרים — נסיון בעבודה הכרחי
- מפעלי קיסור — בעלי נסיון
- בלתי מקצועיים — 5 ימים
- בישוב עד גיל 35

אשקלון — הרצל 29, טל. 26958, 28069 051

שליחים/ות

שמירה ואבטחה

ביקוש עבודה

עסקים

דירות למכירה

3.5 — 3 חדרים

2.5 — 2 חדרים

דירות בשכ"ח

תווך אתגר
הרצל 38 בית נר
ק"ב אשקלון 03-29610

- ברחוב בר-כוכבא אפרידר אשקלון 3.5 חדרים קומה ב' משקיף לים $43.000
- דו משפחתי 2.5 חדרים ברח' תומר מרכז אפרידר אשקלון + תוכנית בניה $85.000
- דירת קוטג' 3 חדרים + שטח אדמה קרוב לים ולמלון המלך שאול $55.000
- קוטג' 5 חדרים בבנצ'ק מגדל המים מרכז אפרידר $120.000
- באפרידר 120 מ"ר דו משפחתי פינתי משקיף לים מסודר $105.000
- בשמטנפיורי ברנע אשקלון 4 חדרים קומה ב' מסודרת פינתי מגדש $50.000
- בברנע בן זכאי ברנע דירת 5 חדרים חדשה 132 מ"ר $65.000
- 500 מ"ר אדמה בברנע כנף מבודלת על חכביש משקיף לים לבניה מיידית $46.000
- 500 מ"ר אדמה בברנע אפרידר (מחיר) לבנייה מיידית פינתי $55.000
- דו משפחתי בברנע אפרידר פינתי ליד השוק החדש והגדול $100.000
- בפנטהאוז בברנע אפרידר אשקלון 250 מ"ר משקיף על כל העיר מסודרת יפה $100.000

מכוניות

אאודי

אמריקאיות

וולוו

מרצדס

סובארו

סיאט

פולקסוואגן

פיאט

פיז'ו

מסחריות

טרקטורים

הצעות עבודה

וילות ובתים

תווך "בן אבי"
מרכז א' בפסג
חנות 170 אשדוד

- 4.5 חדרים ב"א 140 מ"ר תשלומים.
- 3.5 חדרים ב"ד. הזדמנות.
- 2.5 חדרים ב"ב. הזדמנות. מיידית.
- וילה ב"ד $50.000
- קוטג' ברסקו $80.000
- 3.5 חדרים ב"א 84 מ"ר $33.000
- 4.5 חדרים ב"א לים $50.000
- 4 משפחתי. ב"א $95.000
- וילה ב"א תשלומים שנה.
- וילה ב"ב $75.000
- וילה ב"א אפשרות החלפה

חג שמח

4 חדרים ויותר

תווך חיים
הרצל 36 בית נר

- באפרידר 2 חדרים יפה, תיווך חיים. $31.000
- בטננציפורי 4 חדרים מיידי $51.000
- דו משפחתי באפרידר חדש 140 מ"ר.
- דירת מפס 1.5 חדר קרקע $21.000
- דו משפחתי באפרידר 5 חדרים $115.000
- 4 חדרים באפרידר יפה 120 מ"ר $65.000
- בבבעת חמים 4 חדרים $130.000
- בעתיקות 2 חדרים יפה $16.400
- באפרידא 3 חדרים יפה $25.000
- באפרידר 3 חדרים $42.000
- במקרה דחוף לתקשר לקוטר 26564 מנוי 9

תן מתנה

אתה יודע כמה נעים וחשוב לקרא עיתון בבוקר. עכשיו יש לך הזדמנות לתת למי שחשוב לך מתנה מקורית ומכובדת. "הארץ" מציע מנוי לשלושה חודשים

ב־ **40%** הנחה

ובתוספת מתנה: זוג כרטיסים לתיאטרון הקאמרי. במחיר - 45. ש"ח, תוכל להעניק מנוי של "הארץ" בתוספת בילוי מהנה. לפרטים והזמנה פנה למחלקת קדום ופיתוח טלפון: 03-5121340.

הארץ — עיתון לאנשים חושבים

לבית אבות משען
כרמל בחיפה
דרושות
אחיות וכוחות עזר
* שעות גמישות
לפנות לבלה 04-241441
בין השעות: 16:00 - 07:30

מוסד הטכניון
למחקר ופתוח בע"מ

ראש מחלקת משאבי אנוש

תאור התפקיד:
אחריות לטיפול שוטף בכל הנוגע לעובדי המוסד (בסגל מחקר אקדמי וסגל לא אקדמי)
ניהול מו"מ עם ארגוני העובדים עם גורמים שונים מחוץ למוסד בענייני עובדים.
ניהול צוות העובדים

הכישורים הדרושים:
הכרחי נסיון קודם של לפחות 5 שנים בניהול כח אדם. עבודה בטיפול בבעיות הפרט וברמה הכלל.
השכלה אקדמית במדעי החברה עדיפות, רצויה השכלה נוספת בתחום ספציפי של ניהול כח אדם.
ידע והתמצאות טובים בהסכמי עבודה, דיני עבודה ובנהלים הקשורים להעסקת עובדים.
נסיון בניהול משרד הנות עובדים.
כושר ניהול מו"מ עם גורמים שונים בטכניון מחוץ לטכניון
כושר לקיים מגע נאות עם קהל.
נסיון וכושר לניהול תכתובת עצמאית
ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעת השפה האנגלית.
מועמדים/ות מתאימים/ות מתבקשים/ות לפנות בכתב בצירוף קורות חיים והנסיון המקצועי אל מנהל המוסד למינהל ופיננסים, מוסד הטכניון, לגרם בע"מ, ק. הטכניון, חיפה 32000 עד יום 24.4.87.

מזכירת פרוייקטים
לניהול אדמיניסטרטיבי של פרוייקטים

תאור התפקיד:
מעקב שוטף אחר תקציבי פרוייקטים
הכנת הצעות תקציב ודרוחות שנתיים וחצי שנתיים
משא ומתן עם גורמי משרד החינוך וגורמים טכניוניים
מתן עזרה לחוקרים הראשיים בבעיות כספים שונות ניהול חשבונות הפרוייקטים

הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית מושלמת, רצויה על-תיכונית
שליטה בשפות עברית ואנגלית
יכולת עבודה עצמאית
יכולת לקיים משא ומתן עם גורמים שונים
ידע בהנהלת חשבונות
נסיון בעבודה עם מעבד תמלילים להכנת דו"חות

המשרה הנה חלקית (60%)
מכרז מס' 53/87
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב אל מחלקת משאבי אנוש, מוסד הטכניון לגרם בע"מ, קרית הטכניון חיפה 32000 עד 24.4.87 בציון מס' המכרז

אשכול
סוכנות ביטוח בע"מ

אנו מחפשים
סוכני ביטוח בלעדיים
למקומות הבאים:
* כרמיאל * מעלות
* עכו * נהריה
* צפת * עפולה
לקביעת ראיון להתקשר:
04-640007 ,660302 ,670450
חיפה, רחוב הרצל 2

דרושים
חצור מפעלי מתכת
למפעלנו
בראש-פינה דרושים
מכונאי תעשיה
לעבודה במחלקת ההחזקה
נדרש נסיון מעשי
של שנתיים
מבקר איכות
יתרון לבעלי נסיון
בתפקיד דומה במפעל מתכת
למתאימים: תנאים
הולמים, כולל עזרה בדיור
לעוברים לצפון
נא לפנות למנהל כוח-אדם
ת.ד. 164
חצור הגלילית 10351
טלפון: 9-8-935877-06

דרושים
נהגים
בעלי רישיונות נהיגה לאוטובוס
עבור חברת מיניבוסים
04-549696-9 או 534955

מוזיאון ישראל,
ירושלים
דרוש
איש תקשורת
למחלקת עתונות והסברה
בעל נסיון (שפת-אם עברית)
נא לפנות בכתב אל מח' כח-אדם מוזיאון ישראל ים

SOS
כח אדם
זוד קריש לוו 3 ק. מוצקין טל. 04-762721
אנשי מכירות ל-S.O.S
למסי משרות שנותרו
דרישות התפקיד:
1. נסיון מוכח במכירות
2. כושר שיכנוע
3. דינמיות ומוטיבציה גבוהה
4. רכב יתרון
תנאים:
1. משכורת בסיסית + אחוזים
2. קורס בנושאי מכירות
3. מערך תמריצים והטבות
4. אפשרויות קידום
5. מסלול של קריירה עסקית במגוון הנושאים.
6. בית חם ואוירה נעימה
לקביעת ראיון אישי
יש להתקשר 04-762721 04-752848.
תעסוקה מושלמת ב SOS

SOS
כח אדם
זוד קריש לוו 3 ק. מוצקין טל. 04-762721
דרושים

1. עובדת נקיון
למשרד ממשלתי
5 ימי עבודה בין השעות 16.00 — 8.00
תנאי עבודה כוללים:
√ פנסיה מקיפה, מבטחים.
√ הסעות למפעל
√ ביגוד והנעלה
√ ארוחת צהריים חמה / לחילופין 100 ש"ח תוספת למשכורת.
√ שכר הולם

2. מנהלות עבודה
אחראיות בעלות נסיון בתחום הנקיון למשרד ממשלתי.
5 ימי עבודה בין השעות 16.00 — 8.00
תנאי עבודה כוללים:
√ פנסיה מקיפה, מבטחים
√ הסעות למפעל
√ ביגוד והנעלה
√ ארוחת צהריים
√ שכר הולם

3. מהנדס חשמל
√ תיכנון מתקני החשמל תעשייתיים ומתקני מתח גבוה

4. טכנאי
√ מכשור ובקרה תעשייתית מערכות פנאומטיות ואלקטרוניות
√ התמצאות בתעשייה כימית

5. טכנאי אלקטרוניקה
√ למעבדת תיקוני T.V. ומכשירי וידיאו

6. חשמלאי מוסמך תעשייתי

7. עובדי ויצור אחראים

8. לתפקיד בכיר
√ בתחום ההידראוליקה, מקצוען בעל יוזמה
√ רקע בתחום הכימיה

9. תופרות מקצועיות
√ למתפרת קונפקציה
√ הסעות ותנאים הולמים

10. רפד מקצועי
√ למפעל רהיטים תנאים נוחים

11. מחסנאי כללי
√ למפעל מסודר
√ 5 ימי עבודה בשבוע

12. טכנאי שיניים
√ עבודה במעבדת שיניים
√ בשעות גמישות ותנאים מצויינים

13. אקדמאי/ת
√ נסיון בביטוח חיים
√ לניהול משרד.
תעסוקה מושלמת ב SOS

תלמה
דרוש/ה
פקיד/ה
לנושאי מנגנון וכוח אדם
הכישורים הדרושים:
★ השכלה אקדמאית במדעי החברה
★ נסיון בעבודה בתחומי כוח אדם
★ גיל עד 35
★ ידיעת השפה העברית על בוריה כולל ניסוח והדפסות
המעוניינים/ות מתבקשים/ות לפנות לתלמה מח' כ"א ת.ד. 707 חיפה 31006 בצירוף קורות חיים, נסיון קודם וממליצים.
סודיות מובטחת

דרוש
מחסנאי / מונה
תושב אשדוד
מעל גיל 45
* ידיעת עברית, כתיבה שוטפת של שפה לועזית הכרחית!
להתקשר 055-23303

דרושים
מלגזנים
מנוסים
לעבודה
בבית קרור
באזור התעשיה
חולון
להתקשר לדוד
או איציק
03-802617/8/9

לביה"ס הקהילתי משגב
דרושים:
לשנת הלימודים תשמ"ח
מורים/ות
במסלול לבגרות (מסמ"ת)
• **מינהל**
התמחות בעברית אנגלית, מזכירות, כתבנות, המשרד הממוחשב וחשבונאות.
• **מיחשוב ובקרה**
תורת החשמל, מערכות סיפרתיות, מיקרו פרוססורים, פיקוד ומיתקני חשמל מערכות ובקרה
• **מקצועות עיוניים**
מדעי החיים והחקלאות/ביולוגיה פיזיקה וערבית
• **מדריכים/מורים**
מדריך/ה שליח דבית טיולים
לפרטים נוספים וקביעת ראיון
יש לפנות לדר אלי מנברג טל.5-902354-04

לחברת אלקטרוניקה
דרושים:
אנשי מכירות
לאיזור נצרת גליל ועמקים
כישורים נדרשים:
* קציני קשר בצה"ל ו/או בעלי רקע טכני באלקטרוניקה
* ידע בסיסי בשפה אנגלית
* יכולת מכירה וכושר שיכנוע
* הופעה ייצוגית ואמינה
* בעלי רכב פרטי
מועמדים יפנו בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון קודם למחלקת גיוס עובדים.
ת.ד. 25016 תל-אביב מיקוד 67899
(לציין על-גבי המעטפה עבור אנשי מכירות
מיועדת לנשים וגברים כאחד — סודיות מובטחת)

למפעל תעשייתי בחיפה
דרושה
מזכירת שוק
השכלה אקדמאית יתרון
לפנות בכתב לת.ד. 10067 מפרץ חיפה 27110
עבור כח אדם

רותם דשנים בע"מ
לאגף האחזקה וההנדסה במפעלה בדרום הארץ
דרושים:
מנהל בתי מלאכה
מהנדס מכונות בכיר, עם נסיון בניהול בתחום האחזקה.
התפקיד כולל אחריות ניהולית על מחלקות מקצועיות בתחום מכונאות, מסגרות, עיבוד שבבי ואל-מתכתי.
•••
מנהל מחי הנדסה
מהנדס מכונות בכיר, עם נסיון בניהול משרד טכני מיפעלי, וריכוז פרוייקטים מיפעליים בהיקפים שונים, וכן אחריות של פעילות הנדסית במקצועות השונים במפעל.
•••
מנהל יח' תפ"י אחזקה
מהנדס תעשיה וניהול, עם נסיון של לפחות 3 שנים בתפקיד ניהול יח' זימון ומעקב באחזקה. יתרון לבעלי נסיון במערכות תפ"י/אחזקה ממוחשבות.
למועמדים מחוץ לאזור תנתן עזרה בדיור.
נא לפנות בצירוף קורות חיים ל"רותם דשנים" מישור רותם ד.נ. ערבה 86800, לידי "מהנדס". או טלפונים 7 256126 03
קבוצת כימיקלים לישראל

לעיתון יומי בת"א
דרושים
רוכשי מודעות
בעלי • חוש מסחרי
• מוטיבציה גבוהה
• ניסיון קודם הכרחי
משכורת + בסיס + אחוזים גבוהים
טל' 03-5121115

לחברה עתירת ידע בתחום המחשבים
המתכוננת להנפקה ציבורית בארה"ב (נסיון) דרוש
סמנכ"ל בכיר למימון וכספים
יועדף מועמד בעל ניסיון ב-IPO מ"ל
הזדמנות מיוחדת לאדם מוכשר ונמרץ
אנו מציעים: אתגר, אחריות, צמיחה מהירה ותמורה נאותה כולל מניות מייסדים (INSIDERS STOCK)
פניות — בתקפם ובכתב-יד — אל ת"ד 3278, ירושלים 91032

דרוש:
מנהל תפעול
לחברה העוסקת
במתן שירותים ימיים בעל רקע ימי
ושליטה באנגלית
קורות חיים בכתב יד נא לשלוח לת.ד. 5622 חיפה

DEXON דקסון
מפעל לתרופות
סירת הכרמל
*** רוקח/ת**
בוגר/ת בי"ס לרוקחות
שליטה באנגלית ועברית על בוריין.
*** תעמלן/ית**
לאזור ירושלים
רקע פרה-רפואי
שליטה בשפה האנגלית רישיון נהיגה
* EXECUTIVE
ENGLISH SECRETARY
MOTHER TONGUE ENGLISH
5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ומס' טלפון לת.ד. 2115 חיפה 31020

למפעל ותיק ליצור ארוחות מוכנות
העומד לפני התרחבות.
דרוש:

טבח מעולה
בעל נסיון מוכח בהכנת מזון בטעם ביתי
וכושר לנהל מטבח וצוות עובדים.
תנאים מצוינים למתאים
"סודיות מובטחת"
לפנות בצרוף קורות חיים בכתב יד
ל"לדרמן" ת.ד. 10317
חיפה לציין עבור "מזון"

זמיר
שרותי כח אדם בע"מ
לכל ציבור
עובדינו וקהל
לקוחותינו
חג מצות שמח!
תל-אביב- שד' מוצקין 22 טל' 03-5464514 רחובות- הרצל 202, טל' 08-473832
חיפה- החלוץ 3, טל' 04-670373 קרית ביאליק- שד' בן גוריון 63 טל' 04-709284
קביעות רזמויות וזול זמיר

למפעל במפרץ חיפה
דרוש
למשרה מלאה
קופאית
מסודרת וחרוצה
עדיפות לעובדת
בנק לשעבר. נא לפנות
לת.ד 4457 חיפה
מיקוד 31040

לרב בריח
סניף חיפה מערב
דרוש:
מנהל מכירות
עם נסיון מוכח
בשיווק
בעל רכב פרטי
איזור מגורים
בחיפה
למתאים תנאים
טובים
להתקשר ביום א'
בין 12.00-16.00
04-514519 לרוני
04-525281
רב בריח
פלדלת
הדלת הנמכרת בעולם...

כרסל קור בע"מ (חמי גו"ד)
דרושים
★ **טכנאי מיזוג אויר**
למערכות מרכזיות לרכב
★ **עוזר לטכנאי מיזוג אויר**
בוגר ביה"ס מקצועי
טל' 703214, 703217

1. מהנדס מכונות
לתפקיד מהנדס מכירות.
נסיון בענף המתכת קונסטרוקציות, שינוע וציוד תהליכי.
√ 5 שנות נסיון לפחות + רשיון נהיגה.
√ יכולת עבודה בלא הגבלת שעות
√ יחסי אנוש טובים
2. מחסנאי טכני
√ שעות העבודה 18.00 — 06.45 + יום ו' עד 14.30.
√ נסיון קודם בעבודה במחסן.
√ עדיפות במפעלי מתכת
3. מכונאי בנזין ודיזל
√ נסיון 5 שנים לפחות.
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים
לת.ד. 1165 צור שלום 27112 טל' 04-710211

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
אחראי למערכות מידע וציוד מחשבים פקולטי
תאור התפקיד:
פיתוח ותחזוקת מערכת המחשבים הפקולטית כולל הפעלתם של מחשבי מיני, מיקרו-מחשבים ותקשורת למרכז המחשבים, טיפול בתוכנות תשתית למערכות אלו. מתן ייעוץ והדרכה לחברי סגל וסטודנטים.
הכישורים הדרושים:
תואר ראשון בהנדסת חשמל או מדעי המחשב או בהנדסת תעשיה (מערכות מידע). רצוי ידע באלקטרוניקה. ידיעת השפות עברית ואנגלית. בקיאות בשפות תכנות. נסיון במערכות הפעלה של מחשבים קטנים, מערכות עיבוד נתונים, הכנת תכניות ושגרות תשתית, ניסיון בתכנות עזר ומהוללי יישומים.
מספר משרה: מנ/111
פקיד/ה כללית
הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית מלאה
ידיעת השפה העברית על בוריה, כולל הדפסה
רצויה ידיעת הדפסה האנגלית
ניסיון בהדפסה על מעבד תמלילים
ניסיון קודם בעבודות משרד מגוונות
יכולת לקיים קשר נאות עם קהל
מספר המשרה: מנ/100
מועמדים/ות מתאימים/ות העונים/ות לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, ניסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 19.4.87 אל אגף כוח אדם, קרית הטכניון חיפה 32000

אשכול
סוכנות ביטוח בע"מ
את/ה דרוש/ה לנו
למחלקת הרכישה*
אם את/ה דינמי, בעל יוזמה,
וכושר ארגון מו"מ והעיקר,
מוכן לעבוד קשה ולהרויח
בהתאם. אנו מבתינים לך בטל:
04-640007 ,660302 ,670450
* התפקיד אינו מחייב כל ידע בביטוח.
חיפה, רחוב הרצל 2

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
אנו מחפשים מועמדים לדור הבא של
ראשי צוותים ליחידות תחזוקה
דרישות התפקיד:
הנדסאי/טכנאי מכונות
נסיון מעשי בן 5 שנים לפחות בתעשיה.
נסיון עבודה במתקנים כימיים/טכסטיליים — יתרון
ידיעת אנגלית
מועמדים מתאימים יוכשרו לתפקידי ניהול תוך כדי עבודה מעשית.
מנהלי משמרת
למחלקות הייצור
דרישות התפקיד:
בוגרי בי"ס תיכון או מקצועי לפחות
בעלי רקע ניהולי או פיקודי קודם
סדר. כושר ארגוני ויחסי אנוש טובים
נכונות לעבודה ב-3 משמרות ובכלל זה בשבתות ובחגים
גיל 24 לפחות
לבעלי רקע טכני - יתרון
מחסנאי טכני
ומשוחרר צה"ל בעל נסיון עבודה בנוהל אחסנאות
ומחשוב
100 לתעשיה העברית
המודעה מתייחסת למועמדים ולמועמדות כאחד
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח-אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת.

INtech
INDUSTRIAL TECHNOLOGIES LTD.
איינטק טכנולוגיה תעשייתית בע"מ היא חברה המפתחת ומשווקת את In System — מערכת לתזמון וניהול רצפת הייצור. המערכת מיועדת לייצוא ומפותחת בשיתוף פעולה הדוק עם חברת תוכנה אמריקאית. המובילה במגזר התעשייתי בארה"ב. אנו מחפשים אנשי מקצוע מעולים, המוכנים לעבודה קשה ומאומצת, שאתגר רב בצידה, באווירה יצירתית ונעימה
★ **ראש צוות פיתוח מוצר —**
בוגר מדעי המחשב או הנדסת מחשבים, עם מספר שנות נסיון בסביבת פיתוח UNIX · XENIX. ידיעת תכנות FORTRAN, COBOL ו-C. ויישומו בטכניקות פיתוח ותכנות מתקדמות.
★ **ראש צוות הנדסת תעשייה —**
בוגר הנדסת תעשייה וניהול, עם מספר שנות נסיון בפיתוח, התקנה וישום של מערכות לניהול רצפת יצור. בעל יכולת גבוהה ונסיון בניתוח מערכות "יצירויות" ונסיון מעשי בשפת COBOL
★ **ראש צוות התקנות**
בוגר הנדסאים/הנדסה בתעשייה וניהול או מדעי המחשב, עם מספר שנות נסיון בניתוח מערכות, פיתוח, התקנה ויישום מערכות בשדה. בעל נסיון מעשי בשפת COBOL.
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב בלבד,
תוך ציון המשרה המבוקשת, ל"אינטק", ת.ד. 1057
קרית טבעון 36110.
ת.ד. 1057, קרית טבעון 36110

למפעלי קדמני הנדסה בצפון
דרושה
מזכירה למנכ"ל
ניסיון שנתיים בתפקיד
הדפסה בעברית
תנאים טובים למתאימה
לפנות טלפונית 04-961185

מ.ט.ו.א.
מרכז טיפולים לרכב אמריקאי בע"מ
1. מכונאים מעולים
רצוי לרכב אמריקאי
2. פחחים ללא הסמכה
3. עוזרים לפחח
אזור תעשייה תל חנן
טל' 210080 + 238777

מזגנית
חברה לשרותי מיזוג אויר בע"מ
דרושים:
מתקינים למערכות
מיזוג אויר
— בעלי רקע טכני
— עדיפות לטכנאים משוחררי חי"א
טל' 04-919670 04-761866

בפיברוניקס
אתה בחברה טובה
לאגף כספים ובקרה דרושים/ות:

1. סגן חשב-מנהל/ת חשבונות ראשי/ת (משרה 400)
כשורים מדרשים:
★ רואה/ת חשבון.
★ יכולת ניהול צוות עובדים
★ נסיון בעבודה עם מערכת הנהלת חשבונות ממוחשבת רב מטבעית.
★ נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה
★ ידיעת השפה האנגלית.

2. אחראי/ת מיקרו-מחשבים (משרה 401)
כשורים נדרשים:
★ בוגר/ת קורס תכנות.
★ בעל/ת ידע ונסיון במחשבי I.B.M.-PC.
★ יכולת לאתר תקלות חומרה.
★ בצוע תקונים קלים במיקרו-מחשבים.
★ הכרת התכנות: לוטוס 1-2-3, DBASE III ועבוד תמלילים.

3. מזכירת סמנכ"ל כספים (משרה 402)
כשורים מדרשים:
★ בצוע עבודות משרד ומזכירות.
★ הדפסות ועיבוד תמלילים עברית ואנגלית.
★ נסיון מוכח בתפקיד דומה.
★ התפקיד במשרה מלאה

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, נסיון מקצועי וציון מס' המשרה.
ל"גיוס עובדים" פיברוניקס בע"מ, סוכנות דואר מת"ם, חיפה 31905.
פיברוניקס
תקשורת סיבאופטית

صكنا من الاصل

هكذا من الاهل

הלוח הארצי הארץ חדשות

מכון ...
על שם נחום גולדמן

דרושים **מנחים**

לקבוצות סטודנטים מחו"ל לסמינרים בנושאים: תולדות עם ישראל וזהות יהודית

הכישורים:
* שפת אם אנגלית, צרפתית או גרמנית * ידיעת השפה העברית
* ידע והשכלה בנושאים הקשורים ביהדות
* נסיון בהינוך לא־פורמלי ובהנחיית קבוצות דיון
* עד גיל 45 * העבודה חלקית ואינה קבועה

המועמדים יתבקשו להשתתף בקורס הכנה שיתקיים בין 29.5.87-17.5.87 לקביעת ראיון נא לפנות עד 17.4.87 שלמשה גלבר, ליחידת הסמינרים טל. 03-425161 קו פנימי 16, 60, 67

לחברה גדולה בענף המזון בת"א

דרוש/ה
למשרה מלאה
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
בעל/ת ידע תוכנת מכונות בהנה"ח
לפנות בצירוף קורות חיים בכתב
דוגר בוקס 23 ת"א מיקוד 62662

דור שירותי מיון, אבחון והשמת כח אדם

ללקוחתנו מפעל קוסמטיקה באיזור השרון דרושה

מזכירה

ידע הדפסה, טלקס, ונסוח טקסטים
נאה נבונה ואדיבה
תושבת איזור השרון – השכלה תיכונית
משרה מלאה "15"-7
לפנות מכון דור
טל. 03-290510, 03-295445

רגלית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר

מ ז כ י ר ה

להנהלת חשבונות

דרישות התפקיד:
נסיון בעבודות הדפסה וקלדנות
דיוק ומהירות בעבודה
ידיעת אנגלית – רצויה

המודעה מתייחסת למועמדים ולמועמדות כאחד
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת

לבית דפוס וינבאום בחיפה

דרוש:

דפס אופסט רציני

טל. 04-663061

לחברת מחשבים בכפר סבא
דרושה מזכירה לעבודה בשעות הערב
5 ימים בשבוע 16.00-19.30 לריכוז נושא קורסים ולסיוע במכירות
* ידיעת אנגלית
* ... במעבד תמלילים
* נסיון בעבודה עם קהל רצוי!
* מגורים ...

טל – 052-449563 עד שעה 18.00
או תו מחשבים ויצמן 138 כ"ס

א.ש. מפנה בע"מ בהשמת כ"א בכיר

ללקוחותינו דרושים:

1. מנכ"ל – להקמה של חברה בתחום יבוא ומכירת מוצרי צריכה מתוצרת המזרח.
כישורים:
היכרות של שוק הצריכה בארץ
אנגלית הכרחית, שפת נוספת יתרון
תואר בניהול עסקים
עדיפות לבעל נסיון רב בניהול
תנאים מצוינים למתאים

2. מנכ"ל – בתחום המתכת (קונסטרוקציות) במרכז אמריקה
כישורים:
נסיון בניהול מפעל מתכת או מסגריה בגודל בינוני
שליטה באנגלית שפת נוספת יתרון
תנאים: 80,000 דולר לשנה; תוצא ל־3 שנים יציאה לחו"ל עם ילדים עד גיל 12.

3. משנה למנכ"ל – עבור מפעל מתכת מתקדם בארץ
כישורים:
עדיפות למהנדס מכונות צעיר
שליטה באנגלית שפת נוספת יתרון
בעל יכולת לבצע מו"מ עם ספקים
תנאים: 4,000 ש"ח בנוסף כל התנאים הנלווים

4. מנהל שיווק טכני
כישורים:
מהנדס מכונות
ידע ביצוא
תנאים: שכר עד 3,000 דולר + נלווים
סודיות מלאה תישמר!!
נא לפנות בכתב או בטלפון לחברת:

א.ש. מפנה בע"מ
הר' גורדון 74 תל־אביב
טלפונים 242812 03-247727

10 שנות נסיון ב"השמה"

רשות הדואר

לבית הדואר מחוז ת"א יפו
דרושים
עובדים למיון דואר
במשמרות הערב והלילה
במשרה מלאה
או לחצי משרה
שליחים
בעלי קטנוע / אופנוע
לחלוקת מברקים ודברי דואר אקספרס במשמרות בוקר וצהריים.
המשרות מוצעות גם לסטודנטים.
לפרטים נוספים ניתן לפנות להנהלת דואר מחוז ת"א יפו
לגב' רחל, טלפון:
03-307254/8/9

מלונות מוריה – ירושלים

למלון מוריה ירושלים
דרושים
★ **חשמלאים מוסמכים**
★ **מבקר מזון ומשקאות**
בעלי נסיון במלונות 4-5 כוכבים
★ **מ.ב.חים**
נא לפנות למחלקת כח אדם
רח' קרן היסוד 39 טל. 02-232232

---

swift rent a car
השכרת רכב **סוויפט**

לרגל הרחבת פעילות החברה
דרוש/ים:

דיילים/נהגים

כישורים:
★ מעל גיל 23 + רשיון נהיגה
★ דובר אנגלית, שפה נוספת – יתרון
★ הופעה נאה

לתאום פגישה נא להתקשר: 03-295819
תחילת עבודה – מיידית

לחברת שיווק
לאזורים מרכז ודרום
דרושים
מפיצים
בעלי ידע ויכולת מכירה
עם רכב מסחרי/משאית
טל. מרכז: 03-9..4459
טל. דרום: 057-32049

לעיתון הארץ
דרושים
מחלקי עיתונים
בשעות הבוקר המוקדמות
בעלי קטנוע
להתקשר באזור ת"א 5121336
באזור ר"ג גבעתיים 7510088
או 052-572951

דרוש בדחיפות
הנדסאי אלקטרוניקה
עדיף בעל נסיון
טל' 04-723693

אלופי פעלולים
B.M.X.
וסקייטבורד
לעבודה במדינת הילדים
טל. 03-622437

תלם בע"מ
שרותי כוח אדם לכל
לקוחותינו ועובדינו

חג שמח!

חיפה 04-670259 קריות 04-711130
תל־אביב 03-222171
באר־שבע 057-75080 ירושלים 02-232922
אשדוד 055-51248 עפולה 06-592668

לחברת הקשורת
דרוש
מקדם מכירות
הכשורים הדרושים
* נסיון מוכח בשיווק ומכירות
רצוי בענף התקשורת
* בעל רכב
* הופעה נאה
לראיון 03-245191

לחברה העוסקת במוצרי הלבשה
דרושים
סוכנים
כישורים נדרשים:
– 5 שנות ניסיון במכירות
– רכב הכרחי
נא לפנות בצירוף קורות חיים וניסיון קודם לת.ד. 729 ת"א 61007 עבור סוכן

א.ו.ת.
אספקה ותעסוקת כח אדם בע"מ

דרושים
* **מלחימות / מחווטות**
בוגרת תיכון, לאחר שירות צבאי
* **קלדניות**
* **מעבדת תמלילים**
עברית / אנגלית
* **כתבניות**
עברית / אנגלית
* **מכונאי אחזקה**
טל: 280078, 203052/3

מלונות מוריה – תל־אביב

מלון מוריה פלזה תל־אביב
דרושים
* **קצב מנוסה** במלונאות
* **טבח מטבח חם** מנוסה במלונאות
* **חשמלאי עוזר/מעשי**
נסיון בתעשייה לעבודה במשמרות
* **עובד אחזקה** כללי
* **נגר — פוליטורצ'יק**
למשרה חלקית
* **צבע** — לתקופה קצובה
* **צ'קר** — עם נסיון במלונאות
נא לפנות למחלקת כוח אדם
טל. 03-299555

דור שירותי מיון, אבחון והשמת כח אדם

עבור לקוחנו מפעל מזון גדול בנתניה

דרושים

1. מהנדס מכונות מנוסה
נסיון של שלוש שנים לפחות בנושא תיפעול והנדסה
ידע בתכנון, מעקב אחרי תהליכים, קידום פרוייקטים יכולת הבנית חומר טכני באנגלית

2. מהנדס מכונות
יתרון לבוגר הטכניון
יכולת הבנת חומר טכני באנגלית
לפנות מכון דור
☎ 275445, 290510

לכפר הנופש נאיבה הים תיכונית
דרושים
★**מלצרים/יות**
בעלי הופעה נאה
העבודה מתאימה במיוחד לסטודנטים/יות
העבודה באווירה ישראלית "גאוית"
אפשרות לעבודה בשעות היום או הערב
★ **שף/ סטיוארט**
★ **איש תחזוקה/גנן**
נא לפנות לטלפונים: 053-93113/4, 053-95397

כפר נופש אמיתי
טל: 053-96387, 93113
לרשותכם גם מרכז אירועים ושמחות

דרושים
1. **נהגים** למערבלי בטון
2. **נהגי** סמיטריילר
בעלי נסיון. מרעננה והסביבה
לטלפן
052-27792

לפרסום יעד ברעננה

דרושים מקצוענים!
★ רוכשי מודעות מנוסים + רכב לפרויקטים יחודיים ורווחיים
★ תקציבאי/ת
★ רעיונאי/ת
★ מנהל יצור בעל נסיון בהפקה ודפוס

נא לפנות לפרסום יעד, אחוזה 82 רעננה - לגילה או לחנה
טל. 70576, 454064, 052-32550

משאבי אנוש
גיוס והערכת מנהלים בע"מ

לחברה תעשייתית בתחום ההי־טק
דרוש
מנהל מחלקת עיבוד נתונים ומערכות מידע

כישורים:
* בוגר מדעי המחשב או מהנדס תעשייה וניהול
* בעל ניסיון של 3 שנים לפחות בניהול מחלקת מערכות מידע.
* עדיפות תינתן לבעלי ניסיון בעבודה עם מחשבי H.P.
* כפיפות לסמנכ"ל כספים

המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת־גן 52101
סודיות מובטחת.

עירית הרצליה
תשמ"ז שנת החינוך בעיר

למחלקה לשרותים קהילתיים
דרושים
1. מרכז/ת תרבות במועדון גיל הזהב בהרצליה.
2. עובד/ת קהילתית בחצי משרה
נא לפנות למחלקה 052-542734

דרוש
ארכיבר בעל נסיון של 5 שנים לפחות בהיקף חצי משרה
לפנות מד' כח אדם
סוקולוב 11 הרצליה

קריסטל
דרושים

א. אחראי/ת לצוות במחלקת שרות והזמנות בעל/ת נסיון קודם
ב. פקידי/ות שרות (למשרה מלאה)

מועמדים/ות מתאימים/ות עם תודעת שרות מפותחת, יפנו
בכתב יד לת.ד. 10531 רמת־גן 52150
או ☎ 03-7511132

משען MISHAN
למסגרות משען במרכז

דרושים
★ אחות
★ כוח עזר — מטפלות
★ טבחים
★ עובדת סוציאלית
★ פקידה / מזכירה עם ידע בעבודה בב"א
לפנות לטל: 03-248261, לאורי ענבר
בין השעות 16:00 - 07:30

למשרד אדריכלים הלפרין בלונדון
דרוש
אדריכל
עם נסיון עבודה באנגליה
כל המתעניין מתבקש לכתוב לקראת ראיון "תולדות חיים"
את הבקשה יש לשלוח לת.ד. 16466 תל־אביב למספר 763

לת.ג.מ. כרמיאל (בע"מ)
דרושים
חרטים מעולים
בעלי ניסיון של 5 שנים לפחות
שבוע עבודה בן 5 ימים
תנאים טובים למתאימים
לקביעת ראיון לפנות טלפונית
04-981252

הכפר הירוק
ע"ש לוי אשכול

לשנת הלימודים תשמ"ח דרוש/ה

מנהל/ת לביה"ס התיכון

הכישורים הדרושים:
★ נסיון ניהולי ונדגמי במערכת בית־ספרית־תיכונית
★ תואר אקדמי + תעודת הוראה
הצעות (תולדות חיים וממליצים) יש להפנות בכתב יד
להנהלת הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול מ. 47800

TEDEA Ltd
Excellence in Load Cells

מפעלנו בהרצליה פיתוח נמצא בתנופת גידול בייצוא.
אנו מציעים לך השתלבות בקו ייצור עתיר ידע של מיכשור לשקילה אלקטרונית.

דרושים

א. עובדי ייצור לבדיקת מכשירים מדייקים בקו הייצור.
ב. עובדות לחיווט אלקטרוני והלחמות עדינות.
השכלה תיכונית או מקצועית. 11 שנות לימוד לפחות. לאחר שרות צבאי.
ג. מפעילי מכונות C.N.C. בבית מלאכה מכני בעבודת משמרות.
כישורים נדרשים:
בוגרי בי"ס מקצועי או הכשרה מקצועית מתאימה.
★ מועמדים מתאימים יקבלו הכשרה במקום.
★ הסעות מאיזור השחן.
★ 5 ימי עבודה 07.30 — 17.00

052-557039

עיתונות מקומית בע"מ
מקבוצת הארץ
לעיתון "כאן דרום"
המופץ בכ־31,000 עותקים באשדוד, אשקלון, קרית מלאכי, קרית גת, שדרות, יבנה והמושבים באזור
דרוש/ה
עורך/ת
למועמד המתאים שאינו מתגורר באזור תינתן עזרה במציאת דיור הולם.
נא לפנות בכתב לת.ד 4801 ת"א 63302
עבור מס' 778

למפעל גדול באזור מגדל העמק
דרוש
חשמלאי תעשייה
★ תעודת חשמלאי מוסמך
★ שלוש שנים עבודה בתעשייה לפחות
★ תנאים טובים / שכר גבוה למתאים
לפנות: מנהל כ"א
ת.ד. 1278 קרית־טבעון

שרות בתי הסוהר
פיקוד ... ארגון
...

דרושות – **לבית סוהר נווה תרצה**

קצינות צה"ל משוחררות
לתפקידי פיקוד
דרגה בצה"ל סגן/סרן
השכלה תיכונית מלאה

סוהרות במחון
לאחר שירות צבאי מלא
השכלה תיכונית
גיל עד 35
פרופיל 65 ומעלה
אזרחות ישראלית ועבר ללא דופי

אחראית מטבח
נתונים דומים לסוהרות במחון + בוגרת קורס טבחות ו/או כלכלת בית
נסיון 3 שנים לפחות

המעוניינות תפנינה אל לשכת הגיוס רח' מקלף 3 ת"א טל 03-251128 03-266922
עם ת"ז, פנקס מילואים ותעודות המעידות על השכלה
קבלת קהל מ־8.00-15.00

אם יש לכם כושר שכנוע
ואם אתם מעונינים בעבודה
מעניינת בזמן הנוח לכם,
הצטרפו אלינו למערכת
"קרוג"
השבועון הישראלי
בשפה הרוסית
דרושים לנו
רוכשי/ות מודעות
בכל אזורי הארץ, רצוי בעלי נסיון קודם. אין צורך בידיעת השפה הרוסית
אנו מציעים תנאים מצוינים לאנשים המתאימים
לקביעת ראיון נא לטלפן
03-375632 בין השעות 13:00 - 09:00
למנכ"ל השבועון, מר שי

לחברת סוכנויות
דרושה
פקידה למשרה מלאה
★ ידע ונסיון בנוהלי יבוא
★ הדפסה עברית אנגלית
★ ידע בהנהלת חשבונות יתרון
טל: 235830 בין השעות 09.00-14.00

רס - קאר רכב בע"מ
יבואן ומפיץ B.M.W בישראל
למוסך המרכזי בבני ברק
דרושים:
מכונאים לרכב
לאחר שירות צבאי
לפנות בטל: 03-786111-2-3 לדלילה

LONDON
£2000 PER MONTH
SALESMEN

If you are able to speak English, drive a motor car and have a good personality, we will teach you within 2 weeks to earn 400-500 Pounds Sterling every week. If you have sufficient capital (say £1000) to find accommodation and small motor car, we will re-imburse your air fare, if you're successful.
Our company specializes in selling to homeowners security and insulation products.
NO EXPERIENCE NECCESSARY AS FULL TRAINING GIVEN.
Telephone Mr. Brandon, Tel Aviv, 286222 for an immediate interview at the Tel Aviv Sheraton.

בראשל"צ
לעיתון **ערים**
דרושים
רוכשי מודעות מעולים
תנאים טובים למתאימים
לפרטים טל. 03-993902, 993424 ...

לבית הספר התיכון העירוני בהרצליה
דרושים
מורים/ות
★מתמטיקה (לכל הרמות)
★אנגלית
בדבר פרטים נא לפנות למנהל בית הספר. טלפונים בשעות הבוקר
052-542936, 052-543359
טלפון בערב: 052-542681

דרושים
אנשי מכירות מנוסים לרכישת מודעות
עבור עיתון מקומי גדול באזור המרכז
עמלות גבוהות למתאימים
טל: 03-622704

לחברה תעשייתית גדולה בענף הטכסטיל
דרוש
מנכ"ל
כישורים:
★ השכלה אקדמאית
★ ניסיון בניהול חברה או מפעל
★ ידע בשיווק, כספים ונושאים טכניים
★ רצוי ידע וניסיון קודם בטכסטיל
★ ידיעת שפות
★ גיל בין 35 עד 50
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים והמלצות
לת.ד. 20192 ת"א עבור מנכ"ל

מפעל נייר "ברש"
מושב גן־חיים
1. מנהל/ת חשבונות
עצמאי/ת, ניסיון במחשב
5 שעות עבודה
2. מפעיל למכונת מפיות
משמרת ערב מ־15.30-23.00
טל: 052-912785

למפעל גדול באזור מגדל העמק
דרוש
מכונאי תעשייה
★ ידע וניסיון - מנועים, משאבות
★ 5 שנים עבודה בתעשייה לפחות
★ תנאים טובים / שכר גבוה למתאים
לפנות: מנהל כוח־אדם ת.ד. 1278
קרית־טבעון

19/4/1

הארץ

יום ו' י"א ניסן, תשמ"ז
10 באפריל 1987

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל-אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212 ת"ד 233 מיקוד 61001 פקס' 810012 — טלקס 33748
ירושלים: רחוב ההסתדרות 2 טל' 224245-6, ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב נורדאו 20 טל' 641166-8, ת"ד 5259 מיקוד 31052

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל-אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה ודרי, גדעון לוי

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחויבת בהן
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

רב אורתודוכסי מהרהר על נישואין אזרחיים

הרב דוד הלוי, רב ראשי (ספרדי) של תל-אביב-יפו, אמר בכינוס האחרי החמישי לתורה בעליפה, שנערך במרכז הקהילתי "איחוד שיבת ציון" (מיסודם של עולי גרמניה), כי כדאי לבחון הסדר של נישואין אזרחיים "לאותו ציבור שאינו רוצה את ההגבלה ההלכתית." אמנם אין הוא שואף להגיע לכך, אבל "במציאות של היום, ראוי שהנושא ייבחן מכל היבטיו".

קולו של הרב דוד הלוי הוא הקול הראשון הנשמע בנימה זו מדוברי הממסד הדתי (האורתודוכסי); מן הראוי שיישמע ולא יישאר בחזקת קול קורא במדבר.

אפשר לחלוק על העמקתו של הרב. יש פשטנות שאינה במקומה בהגדרתו את מצב היחסים בינו לבינה, הקיימים בחוגים רחבים של החברה היהודית בישראל, כמצב של "יהודיות". רבים ודאי אינם מסכימים כי יטבע עליהם החותם של "מתירנות". מושגים אלה הם חריצת משפט מוסרי שתיראה להם בלתי מוצדקת.

אולם הרב הלוי קולע למטרה באמרו, כי נישואין וגירושין על פי ההלכה מתאימים לציבור המוכן להיות לפי אותה הלכה, בעוד שלציבור שאינו רוצה להיות כך, נגרמים קשיים רבים כתוצאה מהמגבלות ההלכתיות הנובעות מנישואין על פי ההלכה.

הרב דוד הלוי מעיד בצדק כי שלטון ההלכה — ועלינו להוסיף חוק הנישואין והגירושין אשר הכנסת חוקקה כדי לרצות את המפלגות הדתיות — יוצר את בעייתם של "פסולי חיתון" בהיקפה הנוכחי. לו הונהגו בישראל נישואין וגירושין אזרחיים — מטעם המדינה או מטעם הרשויות המקומיות — עדיין היו נמצאים בתוכנו גברים ונשים שהיו נאלצים לוותר על נישואין והקמת משפחה, משום שהרבנים יסרבו להשיא אותם. אבל אלה יהיו אנשים המוכנים לקבל על עצמם את עול ההלכה ופסיקת הרבנים. ואילו אלה שאינם מוכנים לכך, יוכלו להתחתן ולהקים בית בישראל.

כל בר-בי-רב, תרתי משמע, יודע כי חלק ניכר, או אף הרוב, של עם ישראל בארץ ובתפוצות חדל מזמן להכיר בסמכותה המחייבת של ההלכה בכלל, ולגבי חייהם האישיים בפרט. המצב הקיים במדינת ישראל, בתוקף של חוק של הכנסת, שהיא מוסד חילוני מטבע בריאתו, הוא אנומליה. את האנומליה הזאת יש לבטל. ועל רקע התעקשותו של הממסד הרבני המאובן, יש להעריך את דברי הרב דוד הלוי כדוגמה, נדירה עדיין, של אומץ לב.

אוסטרליה מזהירה את לוב לבל תתערב בדרום האוקיאנוס השקט

סידני 9 (ע"ד). אזהרה תקיפה שהשמיעה השבוע אוסטרליה כלפי לוב, לא להתערב בענייניה של דרום האוקיאנוס השקט, הושמעה לאחר שהוכח כי השפעתה של טריפולי מתפשטת בקרב קבוצות של מורדים באזור. כך מסרו אתמול דיפלומטים מערביים.

הם ציינו כי מורדים בקלדוניה החדשה הצרפתית ובמחוז איריאן ג'איה שבאינדונזיה, וכן ממשלת ואנואטו, ניצבים עתה מול פיתויים מצד הקולונל קדאפי.

הדיפלומטים אמרו כי לפחות 50 איש משלוש טריטוריות אלה עברו בחודשים האחרונים אימונים צבאיים במחנה בלוב, ויש להניח כי אנשים נוספים יעברו אימונים כאלה.

משקיפים כי טריפולי תפתח שגרירות בבירת ואנואטו, פורט-וילה, והיא כבר גישה בגיניאה החדשה, באיי שלמה ובפיג'י, בדבר פתיחת נציגויות.

מכינים את הגליוטינה

הביטוי "אין להם תחליף" הוא נשק הפחדה שהומצא על ידי מנהיגים שהגיעו לסוף דרכם. כך אומרים, במפלגת העבודה, המתארגנים ליטול את השלטון מפרס ורבין

מאת יואל מרקוס

הרבה אוויר חם ממלא את הכותרות בידיעות ממסעו של שר החוץ במדריד וברומא, אך התחושות האמיתיות, אולי אפילו הדרמטיות, מתבשלות בחצר האחורית שלה, כאן בבית. במפלגת העבודה מכינים בשקט ובהחזות את הגליוטינה לצוואר פרס רבין.

איש לא יודה בכך פומבית והשרים, גם בלחש מדברים רק ב"התארגנויות טבעיות" לצורך בחירות. הבגנה חששה למקרה שמסקנות ועדות פולארד יחייבו את השניים להסיק מסקנות. בלטות בשטח ארבע עד שש התארגנויות פעילות כשבאחת מהן ניצבים באותו צד קיסר וברעם — שני בעלי עמדות מרכזיים במפלגה. באחרות נמצאים אישים כגד יעקבי, ועד מוטה גור ועזר וייצמן. כולם נמנו עם תומכי פרס. לכאורה מרכזים רק על "תכניות מגירה" ועל כך שצריך להיות מוכנים לכל צרה שלא תבוא. בפועל נראה הדבר יותר משמעותי מאשר סתם "התארגנויות מגירה". יותר נכון לתאר זאת כמרד זוחל נגד שני המנהיגים הרשמיים העומדים בראש המפלגה מאז הדחתה של גולדה מאיר לפני 13 שנה.

איש לא יודה שהוא חותר נגד פרס, אבל עצם ההתארגנות והביקורת הקשה המוטחת נגדו, יוצר מצב חדש של בריחה מאחריותו המוכחת. האישים והגופים הנערכים כביכול לעתיד מותחים ביקורת קשה על מנהיגותם של פרס ורבין. "הם כבר לא יכולים להביא תועלת למפלגה", אומר אחד מהמבקרים באגובה בולטת. אחרים אומרים כי יש עייפות מצורת תפקודם בענייני הפנים המפלגה. "קשה להאמין איך בזמן כה קצר יכלו להסתבך בכל כך הרבה פרשיות. פרשת פולארד היא ריכוז של בטלנות ושגיאות. איך יכול היה תלמידו של בן גוריון לפטור שלושה מראשי השב"כ שחשפו שחיתות מידות חמורה בארגון, תחת להסות להם אותה הדקיסוס ובלאגו וריקאנטי".

לא גבם אלקטורלי

אומר אחד ממבקריו של פרס: "הכישלון של השניים הוא בעיקרון תפקודי. פרס שיחק, בימי הרפובליקה הרביעית בצרפת, בין משרד ההגנה הצרפתי ובין משרד החוץ שם. אך ברפובליקה החמישית זה כבר לא הלך — והגנרל סילק אותנו. איך טעה פרס לחשוב, ומרמר בפרשה האיראנית, שהיא חמורה מאוד, שהוא יכול לשחק בין הממשל לקונגרס, לפי שיטות הימים ההם, ולסכן בכך את יחסינו עם ארצות הברית".

ההתבטאות "פרס ורבין נמאסו על המפלגה" חוזרת ונשמעת בדבריהם של אישים מרכזיים בעבודה. הביקורת העיקרית נגדם היא שאין במפלגה הרגשה של התרוממות ויציאה מהשקיעה. "הם לא תיקנו את הקצרים בין המפלגה לציבור הרחב ולא מצאו פתרון לכשלונות שידעה המפלגה בקלפי בשלוש מערכות הבחירות האחרונות. הוועידה הבינלאומית והעלייה הסובייטית מרוסיה", הם מוסיפים, "זהו לעת עתה דברים שבאוויר. מלך ספרד לא יעזור לבעייתיה הקשות של המפלגה".

"הבעיה של פרס היא בסקרים הסודיים המלמדים שאין סיכוי למערך להביס את הליכוד. "עצם האפשרות שהליכוד, אשר כמעט המיט שואה על המדינה, ומפלגת העבודה, שאמורה היתה להצילנו מפניו, ייצאו בתוצאות שקולות בקלפי, היא עדות חותכת לכשלון המנהיגות". יכול להיות שוועדות פולארד ירדתו מהסקת מסקנות חורשמעיות. אך פעילים רבים שבעבר תמכו בפרס ורבין לא מהססים להדרות, בשיחות פרטיות, שהם בסוף הדרך. "האם נגד שהם יירדו, למה לא לעשות זאת יותר מוקדם".

המירוץ לתחליף איכובו

פנחס ספיר נהג לומר, כשהיה נשיא כוחו כממליך מלכים, שהוא מכיר שמונה "חברים" המתאימים להיות ראש ממשלה. אך כאשר מזכירים בימים אלה שמות ושומעים מי ומי בראים עצמם מתאימים להכנס לנעליו של פרס, יש הנבהלים ויש הצוחקים. היחידים שאינם צוחקים הם המועמדים לכתר עצמם. כל אחד מהם מהלך עם משאל דעת קהל פרטי משלו שממנו הוא שואב עידוד והשראה. "המושג אין להם תחליף אינו חדש במפלגה והוא הומצא בכל דור על ידי המחולפים בכוח במטרה להפחיד את מתנגדיהם, כדי לעשות כל כך הרבה פאשלות כפי שהם עשו לא צריך להיות גאונים — גם בינוניים ופחות יוצלחים יצליחו לכך".

מצביעים על כך שבכל התקופות היו אנשים שלא היה להם תחליף — גולדה מאיר, משה דיין, מנחם בגין — והאו איזה אסונות כבדים המיטו על המדינה. ואת ועוד: מי אומר שאי אפשר להצמיח לצמרת אישים ששמם אינו מוכר בין המעורבים בהתארגנויות? האם רבין לא הוצנח ישר מהשגרירות בוואשינגטון לראשות הממשלה, הצנחה שלא חלם עליה בחלומותיו הוורודים ביותר? האם פרס עצמו, דיין, בר-לב, מוטה גור, ויצמן ורבים אחרים לא הוצנחו ישר מתפקידיהם בשירות המדינה כדי להכנס לנעליהם של אנשים שלא היה להם תחליף?

אפשר בהחלט לחשוב גם היום על 6-8 מועמדים (כסממנו של ספיר) שהציבור לא שמע עליהם והעשויים להגיע לצמרת. האם יהיה זה רעיון כל כך מצוץ, למשל, להעמיד בראש העבודה איש מבני עדות המזרח, בעל ניסיון מדיני גדול, בעל מעמד וגם "אקטיוויסט" (כפי שמפלגה זו היתה תמיד), בשם שלמה הלל? "כשתיווצר הסיטואציה יימצאו גם תחליפים. ברגע שאחד מהם ייכנס למכונית השרד הגדולה, שני אופנועים מלפניו ומכונית ליווי מאחוריו, ישכחו שלא היה תחליף לפרס". דברי המתארגנים במפלגת העבודה.

הקרקע, לפי כל הסימנים, מתחילה לבעור תחת רגליהם של פרס ורבין. בביתם. אם הנשק היחיד שהם יכולים לחשוב עליו במצב זה הוא שאין להם תחליף, יתכן אפילו שהם בצרה יותר גדולה ממה שהם חושבים. הרי בתי העלמין הפוליטיים מלאים אנשים שלא היה להם תחליף.

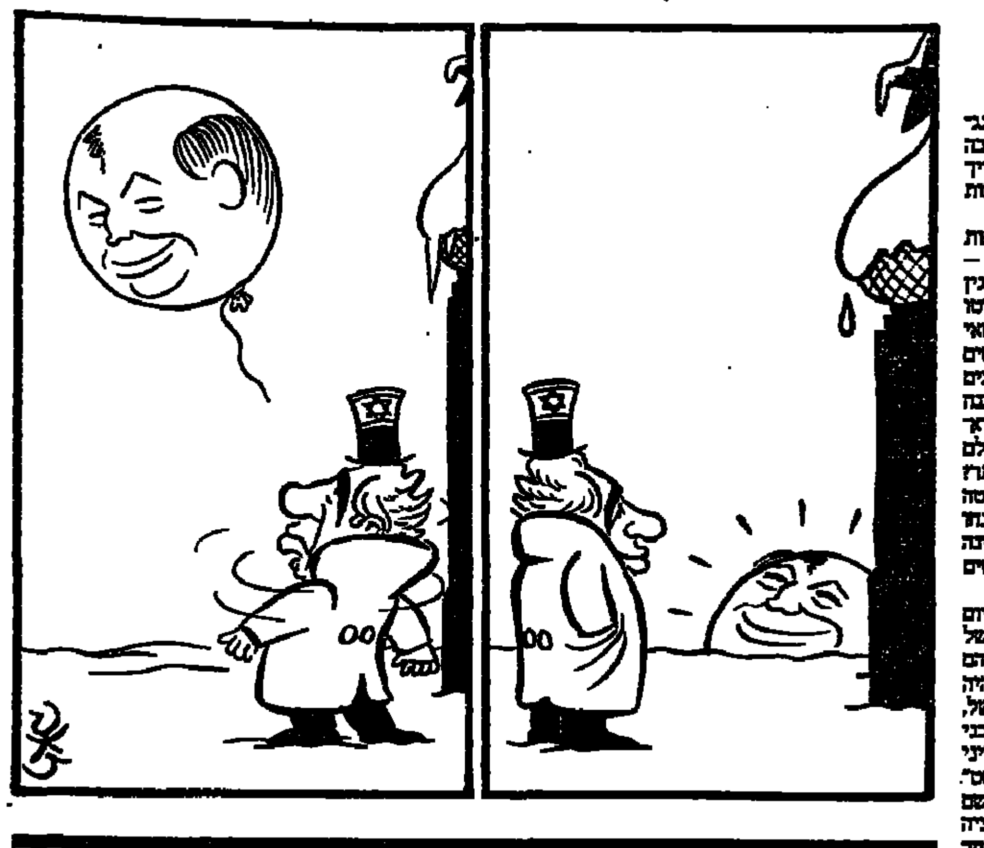

גישושי בחירות

מקורביהם של פרס ושמיר מעריכים כי עניין הוועידה הבינלאומית יביא לפירוק הממשלה

מאת עקיבא אלדר

מנכ"ל משרד החוץ הספרדי היה בבחינת הילד בסיפור על בגדי המלך החדשים באשר שאל השבוע למי עליו להאמין: לשמעון פרס, שסיפר במדריד על ועידה בינלאומית, או לנייר עמדה מטעם יצחק שמיר, שהגיע לידיו ובו 10 סיבות מדוע יש לשלול את הרעיון על הסף. הפקיד הספרדי הבכיר המחיש את עוצמת הניתוק שמעוררת מדיניות-החוץ הכפולה של פרס את שמיר.

כפולה אמרנו, ואולי משולשת, אם נזכיר שאותו פאיז אבו-רחמה, שהוזמן ללשכת שר-החוץ תוך אתו לאינטרנציונל הסוציאליסטי ברומא, הוכרז על-ידי שר-הביטחון יצחק רבין "סיכון ביטחוני", ונאסר עליו לצאת לכינוס מטעם "המרכז לשלום" בסרדיניה.

ב-1 במארס, לאחר ששמיר ופרס שבו מביקורים נוספים בארה"ב ובמצרים, קבעה הממשלה את הפרמטרים לפעילותו של [illegible] בנושא הוועידה הבינלאומית או, כי שר-החוץ רשאי לגשש בעניין, אולם נאסר עליו לתמוך בו. מאז ועד היום שבו איחל שמיר לפרס כישלון במאמציו להביא לכינוס הוועידה, עבדו על שולחנו של ראש-הממשלה עשרות ריווחים על מגעים דיפלומטיים שתכליתם לדלג על המכשולים בדרך לאותה ועידה. שיחותיו של המנכ"ל אברהם תמיר בארה"ב, מסרים לדיפלומטים אמריקאיים ומגעים עם פקידים סובייטים ואירופאים.

לכך התבונן שמיר כאשר הביע השבוע צער על שממלא מקומו דוחף לכינוס הוועידה. לדעתו, חרג פרס מ"גישוש" ועבר לשתדלנות פעילה. התנהגותו של שר-החוץ אינה שונה במהותה ממי שאיפיינה את פעילותו המדינית לפני הרוטציה, אולם אז יכול היה שמיר רק למשוך בכתפיו ולהדוק בשיניו [illegible].

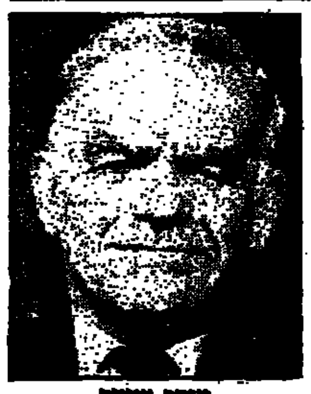

יצחק שמיר

גורבצ'וב יכול לעזור

בששת החודשים כהונתו של שמיר כראש ממשלת ישראל, לא חל כמעט שינוי בחלוקת התפקידים בינו לבין פרס בתחום המדיני. והבגה. ממלא המקום מוסיף לעשות נפשות ליזמות השלום, תוך התעלמות מראש הממשלה. בד בבד יוצא המלך חוסיין למסע גיוס תמיכה באירופה ושולח את ראש ממשלתו לוואשינגטון. יושב ראש מועצת שרי השוק, הבלגי ליאו טינדמנס, מתבונן לסיור שלום אידהפי במזרח-התיכון ומזכיר האו"ם פרז דה קויאר משתעשע בתכנית בינלאומית לשלום במזרח התיכון.

חרף ספקנותו, חושש שמיר שמא ימצא עצמו ביום בהיר אחד בוועידה בינלאומית, מאז נצחונו הגדול על דוד לוי מאמינים גם בסטיים דרשטנטם, כי התנגדותו של ראש הממשלה לוועידה בינלאומית היא כנה ורצינית. בסביבתם הקרובה של פרס ושמיר מהמרים עתה שאם הממשלה לא תיפול עד הקיץ על עניין שולי כמו מינוי שגריר בארה"ב, היא תכרע תחת הוועידה הבינלאומית, גם אם תמשיך להתקיים, "על הנייר".

במפלגת העבודה, בעיקר בקרב חוגים הקרובים לרבין, אין מתלהבים מבחירות שבמרכזן ויכוח סביב רעיון ערטילאי כוועידה בינלאומית. פרס חושש שהבוחר מאוהב יותר ברעיון ממשלת האחדות, והוא זקוק על כן למשהו מוחשי יותר מוועידה עם שליחי אש"ף.

את ה"משהו" הזה יכול לספק לו רק מיכאיל גורבצ'וב, אם ירצה ביקרו. הוא יכול להזמין אותו למוסקווה, לשלח רבבות יהודים ואפילו לכונן מחדש יחסים דיפלומטיים עם ישראל. מול הישגים כאלה יישארו שמיר והליכוד הסורבנים ועלגים בהתנגדותם לוועידה בינלאומית.

כל הזמן נפגשים

תקוותו של שמיר מבוססת על הערכה רווחת בקהיליית המודיעין המוסמכים, שמנהיג הסובייטי קרוב אצל עצמו, אבל עמו ואפילו אצל הערבים. לדידה, הנחות היר מאויים של פרס הן כקליפת השום לעומת היבוטי הגלסנוסט והמאמצי הפשרה עם ארה"ב. את ההתענינות שמגלים הסובייטים בוועידה יש לראות בהקשר של האסטרטגיה הסובייטית הרגילה ביציבות בתוך — לצרכי פנים.

בחודשים האחרונים אין בנמצא כמעט דיפלומט ישראלי אחד בוואשינגטון או בניו-יורק, שפקיד סובייטי כלשהו לא משך בכנף בגדו במסיבת קוקטייל או במסדרונות האו"ם. נראה בעליל, כי הדברים שנאמרים באותן פגישות מתחזקים היטב במוסקווה: אין לישראל סיבה לחשוש מוועידה בינלאומית. אבל אין התחייבות שהתמורה תהיה שגרירות סובייטית בתל-אביב.

הכוונה שקופה למדי, והיא באה לכיסוי בפגישות שקיים לא מכבר תת שר-החוץ האמריקאי מייקל ארמקוסט במוסקווה. כאשר שאל את מארחיו: "כיצד אתם מצפים שירמינו אתכם לוועידה בינלאומית כאשר אינכם מדברים עם אחד הצדדים?" השיבו לו בשאלה: "האינך יודע שאנחנו נפגשים אתם כמעט בכל יום אצלך בביתך?"

שיחות הפקידים עם פרס ברומא נרשמו אף הן ביומן הפגישות הסובייטי-ישראלי. מצד שני, בשיחות עם הערבים (כמו עם אישים ישראלים) מדגישים הסובייטים כי אש"ף היה ונשאר הנציג הלגיטימי היחיד של העם הפלשתיני. ירדן ומצרים לא יוותרו אף הן על מקומו של אש"ף ליד שולחן הוועידה, דבר שפרס אינו רוצה ו/או יכול לקבל.

חשוב שהתהליך ימשך

מעניין לצטט בהקשר זה קטע ממאמר שפרסם ד"ר סרי נוסייבה בעיתון "אל קודס" בעקבות פגישתו (לצד אבו רחמה וחנא סניורה) עם פרס: "הלכתי על קרח ומעולם לא הגעתי למחוז חפצי. אני עדיין שואל את עצמי: האם פרס רצה להפיל אותנו במלכודת תקשורתית, או שראה בפגישה צעד ראשון לקראת הכרה באש"ף איני יודע. מצאתי את פרס מפחד למחצה פן יתמלט מפיו ולוא מילה אחת שיש בה שמץ של גמישות. מי יושב למולך: האם זה אדם חופשי בעל יכולת החלטה מי בעצם החולש בבית? אני, הבריון ראשי במבוכה מול בעל השררה הזה, או הוא — בתוך המשרד הממשלתי המהודר והמוקף בכל ליווי ושומריו האישיים?"

דיפלומט אמריקאי בכיר אמר השבוע בשיחות בירושלים: "מסובך הוא כאשר אין לפתרון אשליה של התקדמות ושל תהליך. יש לשמור אותה כל הזמן בחיים מכיוון שהאלטרנטיבה היא מלחמה". פרס מאמין אף הוא, שלתהליך השלום חשיבות בפני עצמו, בלא קשר לתוצאות, ועל כן הוא אינו נלאה מפגישות עם פלשתינאים, פקידים רוסיים ודיפלומטים מערביים.

כל פגישה מדינית של שר-החוץ בחו"ל (בחודש הבא בארה"ב וירדן ומצרים) נעשית על אפו וחמתו של ראש-הממשלה ומלבה את אש הדיכוח סביב הוועידה. הויכוח הזה, מעריכים מקורבי פרס, ממאיס את הממשלה הזאת על הציבור ומסיר את האיום בעונשו של הבוחר מעל זה שיביא לקצה.

שמיר אמר לאחר ועידת "חרות" כי נגולה אבן מעל לבו והוא מעז לנגח בפרס בגלוי ביודעו כי אין בליכוד עוררין על מנהיגותו. "ברכת הדרך" לממלא מקומו היתה הכרזה על נכונות למלחמה בלתי-נמנעת — מלחמת בחירות.

שאר ירקות

יום במושבי הערבה, בלי פולארד, ועידה בינלאומית, מסעות הרצוג והפגנות סטודנטים

מאת אברהם טל

"ועכשיו אני אראה לכם משהו שיפתיע אתכם באמת", מתגרה אבנר שור באורחים הניצבים לידו. "טענתם שאי אפשר לגדל גזר בטפטוף, האז אז תסתכלו טוב טוב". אבנר גוחן אל הקרקע ועוקר גזר עתיר מידות. "הנה לכם מה אתם אומרים עכשיו — אפשר או אי אפשר לגדל גזר בטפטוף?" — "בטפטוף? בטפטוף, באמת בטפטוף" משתאים המומחים העומדים מסביב: מדריכים חקלאיים, מרכזי אזורים ומפקחי מועצת הירקות, איש משרד החקלאות ועוד נציגי הממסד החקלאי.

אבנר, גבר צעיר, חייכני ומתחיל להקריח, בעיר היה מזוהה כסוכן ביטוח או משהו כזה. כאן, במושב פארן, הוא בעסקי חקלאות. זה עתה הראה חלקת שום שיבולה נאסף הולך בידי חבר מושב, מתנדבים ופעילים. העבודה קשה: עוקרים כל שום באופן אישי, מנערים היטב, וקוצצים ליד הפקעת. "שתגיע לך" מסביר לי אחד המומחים, "זה השום הכי גדול שגדל בארץ. אצלנו רגילים לשום מקומי, פקעות קטנות ומצומקות. את השום הרציני מייבאים. פה התברר שאפשר לגדל שום ראוי לשמו. זה עדיין לא מאה אחוזים, כי הצלעות אתה רואה, לא שוות. אבל זה כבר משהו".

יום שלום במושבי הערבה, מנותק עד ערב בלי פולארד, הוועידה הבינלאומית, מסעות הרצוג, הפגנות הסטודנטים. אלא עם דברים חשובים באמת. לא מזמן הופיע אב אחד בטלוויזיה, וטען שיקנה עגבניות גם אם יעלו שבעה ושמונה שקלים הקילו; איך לא יקנה? מה ישים לתמוריו? בסלט. האו הנה בעיה חשובה באמת: אספקה סדירה של עגבניות כל עונות השנה, במחירים סבירים.

בעולם, אומר שמחה עופר, מנהל המועצה לירקות, יש חוק — ככל שעולה יותר, קונים פחות. בארץ החוק לא כל כך פועל, המחיר לא כל כך משפיע על הביקוש, ולפעמים משפיע הפוך: ככל שמתייקר, קונים יותר. אבל כשחסר — חסר. הארץ מזועזעת. בפברואר לפני שנה יש מחסור עגבניות. והארץ נכונה למשבר עגבניות לאומי.

מה לעשות? המקור היחיד כמעט לעגבניות בפברואר הוא הערבה, אבל גם בערבה יש תקלות — פגעי טבע ומחלות. ואו, תארו לעצמכם, חשבו על זה — מדינת ישראל עלולה להישאר שבוע שבועיים-שלושה בלי עגבניות! מבוחתו של עופר מודרכת תדיר על ידי הסכנה הנוראה המרחפת עלינו.

ובינתיים מסביר אבנר לאורחים, בהתלהבות של סוכן ביטוח המפרס ללקוח את היתרונות של פוליסה לביטוח חיים, כיצד נוצלו את המים המרימים שהתגלו לא הרחק מהיישוב, מים ש"מקורות" ניסתה לצנן בדרכים שונות ומשונות תוך תקלות חוזרות ונשנות: הובילו אותם בצינורות בשיטה חכמה ומופלאה מפה לשם ומשם לפה — ובדרך חיממו באמצעות עשרות חממות. עכשיו מפגין אבנר את המלונים והאבטיחים הגדלים בחממות אלה. מתוקים כדבש, על-הסכין. "עושים גם ניסיונות" אומר אבנר, ומצביע על שתילי מלונים הגדלים במה שמכונה "מצע מנותק" — בתוך עציצים העומדים זה על גבי זה, והמים מטפטפים מלמעלה.

"ניסינו גם לגדל אבטיחים בהדליה" מוסיף אבנר בחיוך וכל הנוכחים נוגעים בצחוק אדיר. בדיחה חקלאית שהרחיק מאזור לתפוס. "הם נשרו בטרם הבשילו".

לבו של עופר אינו עם הבדיחות האבטיחיות. הוא עדיין מוטרד בעגבניות, וגם הפלפל מסב לו דאגה. "תבין", הוא אומר לי, "היה לנו פלפל בהדר, משהו בלתי רגיל. לקחנו זן קליפורני ועשינו הכלאות עד שיצא מאור. כבש את שוקי אירופה ונתן ארבע טונות לדונם. יופי. בעודנו נחים על זרי הדפנה, ההולנדים שינסו מתניים ופיתחו פלפל שלהם".

"אתה שומע", מוסיף עופר בקנאה לא מוסתרת, "החקלאי ההולנדי נכנס בבוקר לחממה ורואה שורה ליד שורה אידיאלית של שתילי פלפל. כמו במסדר. פלפלי ענק. זו לא חקלאות, זו תעשייה. אתה יודע כמה הוא מוציא מדונם? 16 טונות! איך נתגבר על זה? פעם גידלו פה בערבה אלפי טונות פלפל, עכשיו מאות". לרגע עופר נראה מיואש. האומנם נחלנו תבוסה במלחמת הפלפלים?

יש עדיין תקווה. מסתבר, שהחברה זורעים כעת פלפל הולנדי (ליתר דיוק, שותלים אותו. בדי הזרעים-זהירות: קילו זרעים מיובאים — 3000 דולר), המקביל מתנגים בהכלאות, סוגי קרקע וכו'. הגענו כבר לשבע, שמונה טונות. בקצת מאמץ, ואם נעבוד לגדל בחממות המגינות מפגעי טבע, נתקרב להישגים ההולנדיים ונחזור לכבוש את מקומנו בשוקי הייצוא.

עופר חולם על 500 דונם חממות, רובן לעגבניות, מיעוטן לפלפל וחצילים, שיבטיחו יבול יציב בכמות ואיכות. או אפשר יהיה לחסל סוף-סוף את הביקוש וההיצע בארץ, תוך הפניית עודפים — מוצרי איכות לפי הגדרה — לייצוא. החממות ייקלטו משאריות מבצע-החממות-הפרחים הכושל של סרון. אבל חסרים עדיין איזה מיליון, מיליון וחצי דולרים להגשמת התכנית. וכבר ראינו פלפלים-נפילים גדלים בחממות של נאות הכיכר שעופר מישש אותם באושר אידקי.

ראינו גם אבטיחים יפהפיים צהובים ואספרגוס חוגרות הארץ בעין חצבה. ואיך אפשר שלא להזכיר את הצבר וחצבה ואת השלפת, או "ההודבנן היהודי", באמור הניסיונות של מושב חצבה אלה גידולים שבגללם עלולה לפרוץ מלחמה בין מועצת הירקות לבין מועצת הפירות. בשאלה אם פירות הם, או ירקות. בחצבה ראינו גם עגבניות-שרי (צ'רי) ועגבניות-מיקרו (קוקטייל) על אשכולות, ממש כמו ענבים, מי שושילבן של עקרות בית אמריקאיות.

האומנם ראינו חקלאים מאושרים? קשה להאמין, אבל עובדה. היתה להם הזדמנות ליילל באזני כל השותרים שהיו שם, והם לא ניצלו אותה. לא דיברו על חובות ולא על ריבית. לא הוזכרו ארגוני קניות ולא בנקים. בדרך, ליד עין יהב, ראיתי שניים עוצרים את התנועה ומניחים שורות צמיגים לרוחב כביש הערבה. חשבתי הפגנה. הפגנה אבל לא. התברר הציוו את הצמיגים כדי להעביר מעליהם טרקטור-שרשראות כבד, נושא מיכל-דלק, מן השורות הירוקות שמימין אל השורות הירוקות שמשמאל, כדי שלא ייגרם נזק לכביש.

חיסוי מקורות, גילוי לציבור

החלטת נשיא בית-המשפט העליון המכירה בזכותם של כלי התקשורת לחיסוי מקורותיהם מהווה הכרה בשליחותם הציבורית • ההלכה השיפוטית חייבת למצוא ביטוי מפורש בחקיקת הכנסת

מאת ד"ר זאב סגל

בפסקידין אנגלי עמד הלורד דנינג, מגדולי שופטיה של אנגליה, על חשיבות ההכרה בזכותם של כלי התקשורת לחיסוי מקורות המידע שלהם. אם יוכרחו עיתונאים לגלות את מקורותיהם, פסק לורד דנינג, "המידע לא יגיע עוד, מקורות המידע ייבשו, עוולות לא יתגלו, שילטונים לא ייחשפו, לעיוותים לא תימצא תרופה, ופגיעות הנעשות במסדרונות הכוח לא ייוודעו".

בית-המשפט העליון נזקק לסוגיה זו בערעור שהגישו העיתונאים יפעת נבו מ"הארץ" וברציון ציטרין מ"העולם הזה", באמצעות עורכי הדין מיכי מזור וחיים שטנגר, נגד בית-הדין המשמעתי של לשכת עורכי-הדין שביקש לחייב את העיתונאים לגלות מקורות מידע שלהם (בקשת שנות 298,368/86). כהולשמו, המהווה הכרה ראשונה ומפורשת בזכותם של עיתונאים שלא לגלות את מקורותיהם, הולך נשיא בית-המשפט העליון השופט מאיר שמגר בעקבות גישת-היסוד של הלורד דנינג. את הזכות לחיסוי המקורות רואה הנשיא לא כזכותם של העיתונאים, אלא כזכותה של החברה בכללה. "ההגנה על מקורות המידע", כך הכריע, "הדרושה לביצוע התפקיד העיתונאי... היא בגדר אינטרס של הציבור ולא עניינו הפרטיקולרי של העיתון או העיתונאי הנוגע בדבר".

הכרה כה ברורה ומפורשת בשליחותם הציבורית של כלי התקשורת, כנושאי כליו של חופש הפרסום, אינה מן המפורסמות שאינן צריכות עוד ראיה בפסיקת בית-המשפט העליון. בית-המשפט הכיר זה מכבר בהיות חופש הביטוי זכות-יסוד חשובה, אך לא היה מוכן ליישם את העיקרון בחיי המעשה.

במקומו של המחוקק

גישתו העקרונית של השופט שמגר מתיישבת עם תפיסותיו היסודיות בנושא חופש העיתונות. שלפיהן "אמת-המידה שלפיה יש להציב את השמירה על חופש הביטוי בראש וראשון בשיקולים כאשר זכות זאת מתנגשת עם רעותה. מן הראוי שתבוא לידי ביטוי מלא לא רק עת מנחה המחוקק הוראותיו של החוק, אלא גם בפרשנותו של החוק וביישום הוראותיו של הדין לנסיבות בהן נבחנת מהותו והפעלתו הלכה למעשה" (דיון נוסף 9/77). פסקי-הדין הבכיר בזכות העיתונות לחיסוי מקורותיה מהווה פריצת-דרך שאינה נשענת על הוראותיו של החוק.

בית-המשפט פעל כאן היכן שהמחוקק סירב לפעול. כאשר תיקנה הכנסת בשנת 1968 את פקודת הראיות, הכניסה לחקיקה הוראות המכירות בחיסיון שבין רופא למטופל ובין פסיכולוג לבין אדם הנזקק לשירותיו. העלה בעניה הסיעון כי ראוי להעניק חיסיון גם לעיתונות, הפועלת על-מנת מידע והמסור מתוך יחסי אמון. הכנסת דחתה את ההצעה, ואת שלא עשתה עשה השופט בפסקידינו המודיע את כל בתי-המשפט האחרים. הוא עומד על הצורך ב"הגנה על כיבוד יחסי האמון, שעל יסודם נמסר מידע תמורת הביטחון שהמקור לא יתגלה". פסקי-הדין יש בו כדי לבסס את האמון הציבורי בכלי התקשורת, ולא יכול להיות ספק בכך שההכרה בחיסוי עשויה להביא ליתר גילוי על-ידי כלי התקשורת לרווחת הציבור בכלל.

הדרך הראויה שבה הלך השופט שמגר מתיישבת עם גישת המחוקק האנגלי, אשר תירגם בשנת 1981 את שפת הפסיקה ללשון החקיקה. על-פי הדין באנגליה, לא ידרוש בית-המשפט מעיתונאי לגלות את מקורותיו, אלא אם כן יוכח לפניו שהגילוי "הכרחי לצורך השלטת הצדק, או הביטחון הלאומי, או לשם מניעת אי-סדר או פשע". המבחן שהציב השופט שמגר, המהווה הכרה בחיסיון מסויג של כלי התקשורת, דומה ביסודו למבחן הנוהג באנגליה. לפיו, לא יחויב עיתונאי בגילוי מקורותיו, אלא במקרים נדירים, בעת שהגילוי רלוונטי ממש לצורך הכרעת הדין ורק כאשר מדובר בפשע חמור. כאשר אין להישען על ראיות אחרות לצורך קביעת הרשעה או חפות מפשע.

תרגום הילכת בית-המשפט לחיי המעשה מאפשר לכלי התקשורת כדרכם לביצוע עבודתם בלא חשש. קביעת השופט שמגר שלפיה אי הכרה בחיסיון יש בה כדי ליצור רתיעה ממסירת מידע לעיתונות, רתיעה שתוכל להעלם עתה, היא למעשה עידוד הציבור שלא להימנע מחשיפת מידע שיש בו עניין ציבורי. כל עוד אין במסירת המידע משום עבירה על חוקי המדינה.

זרימה חופשית של מידע

הולכת השופט שמגר מבטאת גישה שלפיה מוכרת זכותם של כלי התקשורת לחיסוי מקורותיהם, אלא אם כן ייראה לבית-המשפט כי בצד הכרח ממשי בגילוי המידע. רק או "על חופש העיתונות לסגת מפני הדרישה לעשיית משפט צדק". אחרת — ממלא חופש הפרסום והעיתונות את תפקידו המרכזי בחברה דמוקרטית, ואת כאשר "האינטרס החשוב של הזרימה החופשית של המידע אל העיתונות, הוא תנאי להגשמתה של חירות הביטוי בכלל, ושל חופש העיתונות בפרט".

גישה עקרונית זו, שנוכחה עתה בראשונה בפסקי-דין מקיף ומעמיק, אינה יכולה להישאר רק בגדר "הלכה פסוקה" בלא שתאומץ בחקיקת הכנסת. משרד המשפטים, אשר עיבד הצעה לחוק ראיות חדש, נמנע מלקבוע בהצעה חיסיון למקורות העיתונאים. עתה ניתן להציע שמשרד המשפטים יאמץ אל לבו את גישת בית-המשפט העליון, כך שתיקבע בהצעה הזכות לחיסוי המקורות ברוח פסקי-הדין הנ"ל. בכל מקרה, ניתן להציע שאם לא יעשה כן משרד המשפטים, יפעלו בכיוון זה חברי הכנסת שחופש העיתונות והפרסום נראה בעיניהם בעל ערך יסודי בחברה הישראלית.

למעשה, לא מן ההכרח להמתין לקבלתו של חוק ראיות חדש. הכנסת יכולה להידרש כבר עתה לנושא ולקבוע בהוראת חוק את שקבע נשיא בית-המשפט העליון בפסיקתו. קביעה כזאת תהווה הכרה המתאימה להכרה הראויה בחופש הפרסום יסוד מוסד לדמוקרטיה.

השופט מאיר שמגר ראה בעיתונות את "צינור האורכה של הציבור המופעלת לצורך איסוף המידע שידיעתו ופרסומו חיוניים לציבור, לצורך קיום משטר חברתי מתוקן, חירות ביטוי ומשטר תקין". הוא מדגיש את היות כלי התקשורת "גורמים המסייעים בעיצוב דעתו של האזרח והמאפשרים לו שקילה ובחירה חופשיים". כל אלה מצריכים, לגישתו, הגנה על מקורות המידע לצורך קיום האינטרס של הציבור בזרימת מידע והעיתונות החפשית, כאשר בהליך התקשורתי ממלאים כלי התקשורת תפקיד בעל חשיבות ראשונית במעלה. הכנסת יכולה וצריכה עתה את התחום שלה להשקפת יסוד זו.

פתוח במוצ"ש

צריכים מזומנים לחג?

אופנת מרקורי + הלוואה

מבצע No. 1

הכנסו למרקורי, הציגו את כרטיס האשראי שלכם וקבלו מיד וביד הלוואה בסך 600 ש"ח. 300 ש"ח במזומן ועוד 300 ש"ח בתווי קניה של מרקורי - רשת בתי כולבו לאופנה.

איך מחזירים? 200 ש"ח - 30 יום מיום קבלת ההלוואה
200 ש"ח - 60 יום מיום קבלת ההלוואה
200 ש"ח - 90 יום מיום קבלת ההלוואה
ללא ריבית וללא הצמדה

מבצע No. 2

5 תשלומים חודשיים
ללא ריבית וללא הצמדה
לבעלי כרטיסי אשראי VISA

על כל קניה מעל 300 ש"ח

כלבו מרקורי החדש: דרך פתח תקווה 114, ת"א (ליד בית קלקא)

صحافة من الداخل

هكذا من الاهل

הנשיא בגרמניה / דניאל דגן

פוליטיקה במסעדה

בעוד שנשיא ריכארד פון וייצקר אירח את עמיתו הישראלי לסעודת־ערב חגיגית בארמון אאוגוסטוסבורג היו שגרירי ערב בבון מכונסים במסעדה בשכונת המגודים באד גודסברג. ככל הנראה, הם ביקשו לנתח במשותף את ההשפעות האפשריות של הביקור הנשיאותי על עמדתה של מערב־גרמניה בסיכסוך הישראלי־ערבי.

תוצאות הניתוח הפוליטי נשמרות בסוד. כאשר נכנס אורח למסעדה והתיישב בשולחן סמוך לזה של השגרירים, הוא התבקש באדיבות אך בתקיפות לפנות את המקום ולעבור לשולחן בחדר סמוך. לא הועילו מחאותיו וגם לא ההסבר, שאין הוא מבין מלה בערבית.

אחר־כך סיפר האורח, שהאגף שבו ישבו השגרירים, נסגר. כל מה שהצליח לקלוט היה הדים של שיחה ערה וקולנית, שתובלה גם בשירה, ובוודאי הוספקה גם מן האלכוהול שצרכו אחדים מן הנוכחים. האם היתה לשגרירי ערב סיבה לדאגה או דווקא לשמחה ימים יגידו. אך מעבר לכל הסתייגות, וללא קשר לביקורת אפשרית, לא יכול להיות ספק שהביקור חיזק וביסס את יחסי הידידות השוררים בין שתי המדינות.

הנשיא הרצוג נואם בסעודת ערב על שולחנו של נשיא גרמניה ריכארד פון וייצקר

התעלמות הדדית

כשם שהרצוג נמנע במידה רבה מלעסוק בנושאים לארעיים ומ־עורר־מחלוקת, התעלמו הגרמנים באדיבות ובאלגנטיות מנושאים כ־אלה שהועלו על־ידי נשיא המדינה. ההתעלמות ההדדית המעניינת הזאת תואמה בחלקה מראש.

אך בחלקה היא היתה ספונטאנית, ושיקפה עניין כן ואמיתי של שני הצדדים בהצלחת הביקור.

למשל: בדבריו ב״פאלאיי שאמבורג״, הארמון לאורחים חשובים ליד משרד הקאנצלר, השמיע הרצוג הצהרה תקיפה על הצורך להפגין סולידאריות במלחמה בטרור הבינ־לאומי. ״הטרוריסטים מאוחדים״, אמר. ״לא כן קורבנותיהם״.

גרמנים אחדים הבינו את הדברים כביקורת מוסווית על המגמה המס־תמנת כאן, שלא להסגיר לארה״ב טרוריסט ערבי שהשתתף בחטיפת מטוס אמריקאי, ואולי אף לשחרר תמורת בני־ערובה גרמנים המוחז־קים בביירות. מנקודת־הראות של־הם, היה הידור נוסף של הביקורת כאשר אמר הרצוג, כי אש״ף הוא אולי הרכיב החשוב ביותר של הטרור הבינ־לאומי — אמת שאינה ערבה לאוזניהם של ראשי מדינה המקיימת ״יחסי־עבודה״ סדירים עם אירגון המחבלים הפלשתיני.

אבל קהל האורחים לא הזכירו את הטרור ואת אש״ף, אף לא במלה אחת. ״ביקור נשיאותי לא נועד להפגנת מחלוקת אלא להבלטת נקודות־הסכמה״, אמר שר חשוב המקורב לקהל, שהאזין לדברי הרצוג. ״שני הצדדים נוהגים ב־התאם״.

הנשיא הרצוג סוקר משמר כבוד

שינוי אצל ה״ירוקים״

במתח מיוחד ציפו כאן לפגישה של הנשיא עם נציגי ה״ירוקים״, אוטו שילי ורולטראוד שופה. בעלת־בריתם של הירוקים בישראל היא הרשימה המתקדמת לשלום. לפני כשנתיים שיגרה המפלגה לישראל משלחת רשמית, שהתנהגותה עוררה ביקורת חריפה לא רק בארץ אלא גם בקרב הירוקים עצמם.

אחרי הפגישה עם הנשיא אמר שילי ל״הארץ״: ״היתה זאת שיחה טובה מאוד, שבה האזנו יותר מאשר דיברנו. רצינו לדעת יותר, גם זאת, באו לידי ביטוי הבדלי ההשקפות שלנו על יישוב הסיכסוך הישראלי־ערבי. הנשיא רואה את הלחות הנ־חשבים על ידינו למתקדמים ומבטי־חים, כקבוצה נעדרת השפעה בחלק קיצוני של המפה הפוליטית באר־צכם״.

ככל שמדובר בשילי ובשופה, חל בוודאי שינוי ביחסם של הירוקים כלפי ישראל והיהודים.

השניים פתחו את השיחה בהצגת עובדות ומסמכים על פעילותם לגבתם למען פיצויים הוגנים לנפגעי הנאצים. שילי שואף עכשיו לעורר אצל חבריו מחשבות שניות בקשר ל״עידוד״ ישראלית־פלש־תינאית שהירוקים רוצים לארגן על אדמת גרמניה. ״אני בטוח שעלינו לנסות להופיע כמתווכים דווקא בסיכסוך הזה״, הוא אומר.

אבל האם שילי ושופה מייצגים באמת את הירוקים בנושא ישראל? בוודאי לא את האגף הפונדמנט־ליסטי של המפלגה הרדיקאלית. מכל מקום, ברור שהכוחות להתחיל את הדו־שיח עם כוח פוליטי הצובר קרוב לעשרה אחוזים מן הקולות בבחירות ארציות ואזוריות.

״אפשר להבחין שהיה גנרל״

ראש הפרוטוקול של ממשלת בון, גראף פון דר שולנבורג (השם עצמו מעורר אסוציאציה פרוטוקולית), היה מרוצה מאוד מהתנהגותו של הנשיא ... על הצדה שבה סקר הרצוג את משמר־הכבוד בחצר וילה האמרשמידט אמר המומחה הוותיק לענייני פרוטוקול: ״אפשר בהחלט להבחין, שהוא היה גנרל״.

כל הסדרים הפרוטוקוליים תו־אמו בקפדנות רבה בין שני הצדדים. הגרמנים הציגו בפני הישראלים את תוכניות הטקסים השונים, שהרגיש ביניהם היה, כמובן, קבלת־הפנים הרשמית.

טקס זה, בחצר ארמון הנשיאות, כלל נגינת ההמנונים וסקירת מש־מר־הכבוד. הישראלים הסכימו לט־קס המקובל במקרים כאלה, ללא חריגות (בבון עוד זוכרים את התקופה שבה התנהלו ביקורים ממלכתיים של גרמנים בארץ ללא נגינת ההמנונים, כהתחשבות ברי־גישות הציבור הישראלי ... ״דויטשלאנד איבר אלס״ — ״גרמניה מעל הכל״).

ובתוה לפני הטקס בווילה האר־מרשמידט היה רב. מי שתרם יותר מכל להפגנו היה הנשיא פון וייצקר. ברגעים הארוכים של המתנה לשיירת המכוניות של הרצוג, לא הסתפק נשיא מערב־גרמניה בחילופי דברים עם מפקד משמר־הכבוד ועם המטכ״ל של צבא ארצו. הוא ניגש לילדים ישר־אלים שעמדו בקהל, ניהל שיחות עם קבוצת מבקרים מקהילה פרוטס־טנטית סמוכה לבון. לא קשה לנחש, שפון וייצקר ביקש להפיג גם את המתיחות שלו עצמו.

על טהרת הכשרות

מלווים קבועים של הרצוג באר־חות חגיגיות היו משגיחים מטעם הרבנות, שדאגו לכך שהמזון יהיה על טהרת הכשרות. המשגיחים התרוצצו באולמות של ארמון אאו־גוסטוסבורג ובלשו מדי פעם לצלחות באורחים החשובים, שהגברים שבהם היו חבושים בחליפות סמוקינג.

לא היה אפשר שלא להבחין בנוכ־חותם גם בארמון גימניך, מעון האורחים הרשמי שבו התגורר הרצוג.

ישראלים ויהודים שהוזמנו לארו־חות קיבלו תמיד, להבדיל מן המארחים הגרמניים, צלחות מיוח־דות, שהוכשרו בפיקוח המשגיחים (האוכל ממילא היה כולו כשר). הצלחות הונחו על מגשי־כסף עגו־לים שהיו מונחים לפני כל מי שהיה אמור לאכול על טהרת הכשרות.

לאורחים הפריעה ההפרדה שנע־שתה, כביכול, בין יהודים ללא־יהו־דים. אבל מה שהכריע היה גורם מעשי — הצורך לרכוש צלחות חדשות בשביל הפמליה הגדולה של מלווים ומוזמנים, שציפו לאכול כשר למהדרין (הגרמנים החזיקו שאחרת עלול לפרוץ משבר מב־שלתי חדש בירושלים). רכישת צל־חות חדשות גם לאורחים הגרמנים היתה מתחת במידה נוספת את התקציב הנדיב של הביקור.

לעזוב את ברגן בלזן

ביקור נשיאותי בגרמניה הוא חוויה נוספת, מאוחרת, אל השואה. מכך אי־אפשר להשתחרר גם כש־יושבים בארוחות חגיגיות עם אנ־שים טובים ונחמדים השופעים דברי ידידות ונועם. כל אחד מאלה שליוו את הביקור צבר את החוויות שלו, הצביטות הקטנות שבלב.

כשעמדנו לעזוב את ברגן־בלזן, ניהלתי שיחת־טלפון דחופה. מנועי המסוקים רעמו, אך העורך עדיין החזיק אותי על הקו. לבסוף נאלצתי לטרוק את הטלפון. אספתי את חפצי ורצתי בכל כוחי. הדלתות של כל המסוקים כבר היו נעולות. טייס אחד עשה לי סימן, שלא יוכל לפתוח את הדלת. שני צעק, שאין עוד מקום. שלישי פשוט התעלם ממני, מתוך עצלות או חוצפה. רצתי בכל כוחי למסוק רביעי. שוטר משמר־הגבול הגרמני, בחור חביב, ידד מתאזהטיים ופתח למעני את הדלת. לא נשארתי בברגן־בלזן.

כשהגענו לבקר בבית־הקברות היהודי — הראשון באירופה כולה. אחד המדריכים הגרמנים האיץ בעיתונאים: ״בבקשה למהר לבית־הקברות. אנחנו צריכים להגיע לשם לפני הנשיא״.

פרס בספרד ואיטליה / יואב טוקר

בין ציפיות למציאות

שאלת השאלות של ה״קרשנדו״ במסע המדיני של מ״מ ראש הממשלה ושר־החוץ שמעון פרס, ו״ההתפתקה הרטית״ שב־מוקדה: כיצד צריכים ״לקרוא״ את הפער שבין האופטימיות והציפיות שנולדו לאחר השיחה הראשונה בין פרס לבין שני השליחים הסובייטים שהגיעו ממוסקווה, לבין מה שנראה כ״כנפיים מקוצצות״ לאחר השיחה השניה ביניהם? עליפי הערכה אחת, ברוכים ההבדלים בהערכות לגבי שתי השיחות הללו, באופיין של השיחות עצמן: הראשונה נערכה סמוך לאחר שר־החוץ ופמלייתו הגיעו לרומא, להשתתף בכנס האינטרנציונל הסוציאליסטי. השר הגיע ישר ממדריד כש״לוח־הזמנים״ הפוליטי והתקשורתי גואה בפמליה לקראת הפגישה הצפויה עם שני הסובייטים. אנשי מנגנון קשרי־החוץ של מפלגת העבודה, שהגיעו לכנס האינטרנציונל ימים מספר לפני פתיחתו ברומא, הם שעמדו בקשר עם פמליית השר בשלושת ימי שהותה במדריד, כדי לעדכן את השר ויועציו בטכניקות המסוייגות של הסדרת הפגישה עם הסובייטים.

עד הרגע האחרון לא היה ברור אם תצא הפגישה לפועל. משום מה, עמדו חילופי הדברים בערב הראשון בסימן של תיאור השקפות כלליות. נראה שגם מידה מסוימת של מצבדות טוב רבקה במשתתפי השיחה (שני הסובייטים וארבעה ישראלים). מסתבר, שפרס הציע לשליחים הסובייטים וודקה לפתיחת השיחה. תגובת איש המפלגה הקו־מוניסטית הסובייטית, קארן ברוטנס, היתה: ״זה, אני רואה שאצלך יש וודקה פולנית. לא נורא, זו וודקה מעולה״ (מטעמי טקט, כנראה, ושלא להביך את השליחים הסובייטים, המנועים עליפי הוראות המימשל במוסקווה מצריכת אלכוהול בפגי־שות, לא ברור מי שתה לבסוף וודקה, וכמה...).

בסיום שיחה ראשונה זו נרמזה היה, שיש בהחלט טק... מן הצד הישראלי, לאופטימיות — זהירה ככל שתהיה. לאחר כשעה ורבע של חילופי־דברים, קבעו פרס, ברוטנס וזוטוב, להיפגש שוב למחרת. פרס ליווה את אורחיו אל המעלית בבית־המלון ״שרתון״, והפגין לנוכח מצל־מות הטלוויזיה הישראלית הכוננות אורחים חייכנית. בפמליה ה־ישראלית הכבו ידיים בסיפוק. ואז הגיע יום המחרת.

מהות המנדט הסובייטי

סוגיה נוספת שפרשני המקום השקה התחבטו בה במסדרונות המלון העצבניים של רומא היתה עד כמה פתוח וחופשי היה המנדט שקיבלו ברוטנס וזוטוב בצאתם ממוסקווה, לצורך השיחות עם פרס? גם כאן עלו וירדו ההשערות בברורה שפעלה ברומא בין ערב השיחות הראשון ליום השיחות השני. הרושם לאחר השיחה הראשונה גרם, ש״אלו מקצוענים שקיבלו יד חופשית מאוד״. משהוצגו שאלות היפותטיות על מה שקורה בדיוק בשיחות הנמצ־פן של השליחים הסובייטים עם מוסקווה, היו בפמליה הישראלית שהגיבו בביטול: ״הם אפילו לא צרי־כים לטלפן הביתה״.

למחרת, לאחר השיחה השניה, שהכל — גם שני הסובייטים וגם פרס ועוזרו המדיני נוביק — יצאו ממנה כשהבעת פניהם חמורה ומ־תוחה, הילכו הניחושים בכיוון ספקני הרבה יותר: ״יכול להיות שהם נבהלו קצת... יכול להיות שע־מיתיהם במשרד־החוץ ובמרכז ה־מפלגה במוסקווה רמזו להם שלא להגיע... לכל הפחות, לא להגזים בהיחשפות לתקשורת המערבית... בעצם, קשה מאוד לנחש אפילו... כל הניחושים הללו אינם בעלי ערך גדול...״

שר־החוץ עצמו המשיך להדגיש לפני ואחרי המיפגשים עם הסובייטים, כי — מטעמים של הגיון ויעי־לות גם יחד — אין סיבה שלא לכבד את רצונה של מוסקווה ״לעשות ולא להשמיע״. הסובייטים, לדבריו, מוכנים קרוב לוודאי להיות דברים בפועל בעמדותיהם המדיניות וב־גישתם הטקטית, אבל הם נתונים מלהעניק אפילו הצהרתי לנכונות זו או לטיבם של השינויים שאפשר וי־היו מוכנים לעשות בהתייחסותם העקרונית למדינת ישראל ולדרכים לפיתרון הסכסוך.

פרס שב והדגיש באוזני כל מי שהזדמן בדרכו בספרד ובאיטליה, כי ראוי לבחון את מה שקורה אצל הסובייטים עליפי מה שכבר עשו בפועל, ובעיקר — שלושה מעשים עיקריים: שיחרורם של כל אסירי ציון, להוציא שניים; האצת קצב הענקת אשרות־יציאה ליהודים מבר־ית״מ (475 ויזות בחודש האחרון, לעומת הקצב החודשי בתקופה שקדמה לו — כ־100 ויזות בלבד) ואמירה מפורשת באוזני ה־אמריקאים, ואחרים, שמוסקווה רוצה בחידוש קשריה עם ישראל.

עצם בואם של שני השליחים ממוסקווה לכנס האינטרנציונל ב־רומא משתלבת, אפוא, היטב ב־״עשייה השלישית״, אליבא דה פרס. דרך אגב, זמן קצר לאחר השיחה השניה, הממושכת והקשה, יצאו השליחים הסובייטים ב״מיגננה״ תקשורתית כלפי העולם הערבי. כך, על כל פנים, ניתן להבין את סדרת הראיונות וההצהרות שהעניקו ברו־טנס וזוטוב לעיתונאים ולתחנות־שידור במדינות ערב. רדיו כווית, למשל, הסביר בשמם שאין כל קשר בין חידוש כביכול של היחסים בין בריה״מ לישראל לבין בואם של השליחים ממוסקווה, וכי בואם אף לא היה קשור כלל בנוכחותו של פרס ברומא... הם באו, לדבריהם, כדי להתעדכן בדיוני האינטרנציונל הסוציאליסטי, שהוקדשו במידה רבה לבחינת המצב במזרח־התיכון, ״משום שמספיק להסתכל על המפה כדי להבין, שלבריה״מ יש אינטרסים באזור הזה...״

היום שאחרי...

השיחה השניה, ביום ד׳ אחר הצהריים, נערכה סביב שולחן ה־אוכל בחדר מבודד, שתי קומות מעל לאולם שבו נמשך אותה שעה ״גשר״ הנאומים של מאות המשתת־פים בכנס האינטרנציונל. הסובי־טים, מסתבר, הספיקו עוד קודם לכן לקבול על ש״לא נותנים לנו לעבור, עם כל המיקרופונים והמצלמות הללו״. פרס ביקש בעדינות ״לנסות שלא להטריד אותם (את הרוסים) ביותר מדי תקשורת״, תפוצו שמו־עות שבמוסקווה עלולים לראות בעין לאיפה את ההיחשפות ה־תקשורתית הזו של שני השליחים, שהם בסופו של דבר פקידים מן השורה, אף כי הבכירים שבבכירים.

השיחה היתה מרוכזת, לרגעים קשה, ובסך הכל — מתישה. הפעם לא דובר רק על עקרונות כלליים, אלא ירדו לפרטים; והסתבר, כי הנושא המסובך מכולם היה קשור למתכונת כינוס ומודי־דיון של ועידת־שלום מורחת־בינ״ל, אם ר כאשר תתכנס. מן הרמזים שדלפו הוחצה, התפתחה מערכת השערות נוספת: אם הקשיים העיקריים התגלעו בעניין ועידת־שלום הטם ניתן להסיק מכך שכל מה שקשור להדישקות של ישראל ... ועידה כזו (כלומר, פתיחות שער־עליה ליהודים וכינון יחסים בין מוסקווה לירושלים) קיבלו מענה סובייטי שהתקבל על דעתו של פרס? תשובה לא ניתן לקבל, והעצם השמועה לא זכתה לאישור. מכל מקום, הגישה הכללית בעקבות השיחה גרסה, ש״שום דבר לא יצא מהוה״. לא בתוכן, לא במהות. פרס חזר והדגיש, כי הסיכום עם בני־שיחו גרס שדבר לא יפורסם על תוכן השיחות. התוזמנת אחת העידה: ״השיחות היו רציניות מבי־שנתחיל לפטפט״.

שמעון פרס עם מלך ספרד חואן קארלוס

התעמלות פוליטית

שלושת ימי השיחות של פרס בספרד עמדו, לטוב ולרע, בסימן ההתעמלות הפוליטית שנאלץ ל־עשות לאחר התבטאותו של ראש הממשלה שמיר ערב צאתו של פרס למאדריד. הזול מן הרגעים ה־ראשונים על אדמת ספרד, התפגז שר־החוץ בשאלות: כיצד יתכן שראש הממשלה מאחל לך, ערב בואך לכאן, שתיכשל בניסיונך לקדם ועידה בינ־לאומית? שר־החוץ ניסה באלגנטיות לדחוק את ההיב־טים הפנימיים המובהקים של הפול־מוס הזה, אבל המספרים — במימשל ובתקשורת — לא הירפו. מנהל אגף המזרח־התיכון במשרד־החוץ ה־ספרדי, דסקאייר, אף השמיע טענות של ממש. ״יום אחד אנחנו שומעים בראש חוצות מפי שר־החוץ שלכם, שיש להורדו בכינונה של ועידה בינ־לאומית משום שהעת נוחה עתה יותר מתמיד; למחרת מעבירה אלינו השגרירות מתל־אביב מסמך בין שני עמודים, שהוציאה לישכת ראש הממשלה בירושלים, ובו הסברים מדוע אסור לכנס ועידה בינ־לאו־מית... קשה להסתדר עם כל זה ביחד...״

פרס ניסה להקהות את העוקץ בטיעון הידוע: על אדמת ניכר אין עושים פוליטיקה ישראלית מפ־לגתית; ואולם בשולי העקרון ה־חגיגי הזה, נשמעו הערות מסוג: ״יש לו (לשמיר) עדיין זמן להתחרט״; ויממה לאחר מכן, משהתעניינו לדעת אצלו אם אין בהערה זו משום איום: ״לא, אין זה אולטימטום...״ באוזני התגובות על ההצהרה ה־עוינית של שמיר, הטעים פרס כי הוא בשלה: מי שיסכן את המשך תהליך השלום, ״יסכן את קיום המדינה״. מיד אחר־כך ״תפס״ פרס את פליטת הפה, פרודיאנית או לא, וביקש לתקן: לא התכוונתי לסיכון קיום המדינה, אלא לסיכון קיום הממשלה...

כספת / נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני

קרנות הפנסיה נותנות לך? תיקח

השבוע עורכו קרנות הפנסיה את סכומי ההלוואות שהם מו־כנים לתת למבוטחים. הסכומים אמנם לא גדולים, אך בהתחשב בגובה הריבית, מדובר במתנות של ממש. האוצר שידוע זאת, אינו נלהב לאשר הלוואות אלה, אך בינתיים הקרנות נותנות, ואם זה כך, אז כדאי לקחת.

קרן הפנסיה ״מבטחים״, מ־אפשרת למבוטחיה לקבל הל־וואות לרכישת דירה או לשי־פוצים, בסכומים שעד 2500 שקל, הלוואה למטרות רפואיות, עד 1500 שקל, והלוואה למט־רות ״קונסטרוקטיביות״, עד 1000 שקל.

הריבית על הלוואות אלה היא 25 אחוזים לשנה, ותקופת ההחזר היא עד 18 חודש. לשם השוואה: הבנקים גובים ריבית שנתית של 50 אחוז, על הלוואה דומה.

קרן ״מקפת״ מעניקה הל־וואות לרכישת דירה של 2000 שקל, הלוואות למטרות אחרות בין 500–800 שקל, בריבית שנ־תית של 25 אחוז. תקופת ההחזר נעה בין 18–10 חודשים, על פי סוג ההלוואה.

בקרן הגימלאות המרכזית, תנאי ההלוואות הם טובים יותר. הקרן מאפשרת לעמיתיה לקבל הלוואות לדיור בסכום של עד 2500 שקל, הלוואות למטרות אחרות בסכומים שבין 670–2000 שקל. גובה ההלוואה נקבע על פי הוותק בקרן. הקרן גובה על הלוואות אלה ריבית שנתית של 21 אחוז בלבד, ות־קופת ההחזר נעה בין 12–18 חודש.

גם קרן ״נתיב״ מעניקה הלוואות עד 2000 שקל, בריבית שנתית של 21 אחוז.

תותים בשוק הכרמל: האמת במערומיה

לא להתלהב מדי

מרוב התלהבות ממה שראו עינינו ביום שישי שעבר ב״ממני מני״, הולכנו, לכבוד החג לקנות תותים דווקא בשוק הכרמל. בטלוויזיה הבטיחו לנו אנשי השוק ששם זול יותר וטוב יותר, למרות מבצעי האשראי ב״סופר״.

מחיר התותים בתפזורת היה 1 שקל לק״ג. אך הולכנו לרכוש משהו משובח יותר: תותים יפים וגדולים בתיבת קליקר לפי 2.5 שקל לק״ג.

כל הדרך חזרה חשבנו על התותים. כשהגענו הביתה מי־הרנו לקליקר ואז התגלתה האמת: מתחת לשכבה אחת של תותים יפים, שכבו להם בעיד־בוביה אותם התותים הקטנים והמעוכים, שנמכרים ב־1 שקל לק״ג. ב״סופר״ זה לא היה קורה.

אפשר להוריד את המקדמות

הרפורמה במס ההכנסה הי־טיבה עם בעלי ההכנסות הגבו־הות. אך כדבר אותו מס ההכנסה לא הלך לקראת הנישומים: גובה המקדמות. העצמאים ייאלצו לשלם השנה את אותן המקדמות ששילמו בשנה שעברה. הגם שבינתיים הופחת המס השולי מ־60 אחוז ל־52.8 אחוז.

במקרה של תשלומי יתר, נוהג אמנם מס ההכנסה להחזיר בסוף השנה את הסכומים העוד־פים, אך ההחזר אינו צמוד למדד ואינו נושא ריבית. מה בכל זאת עושים? יש לפנות לפקיד השו־מה באיזור המגורים, ולבקש ממנו הפחתת תשלומי המקד־מות. אותו פקיד יהיה חייב להיענות, אם יוכיחו לו כי בשנה הבאה צפוי תשלום המס שלך להיות נמוך יותר.

לך על מו״פ

חברת אלביט הודיעה השבוע על הצעת רכש לבעלי יחידות המחקר ופיתוח של החברה. החברה מוכנה לרכוש את היחי־דות מהציבור במחיר הגבוה ב־20 אחוז ממחיר הבורסה. אין ספק כי אלביט מרוויחה מפעולה זו. אך מדוע שגם אתה לא תרוויח?

יש חברות שעדיין לא פרסמו הצעות רכש לבעלי יחידות המו״פ. ההסתברות, היא שהן יצאו בקרוב בהצעת רכש לבעלי יחידות המו״פ, ואז תוכל להרוויח כמה אחוזים.

מי שיצאו בינתיים בהצעת רכש הן, אלסינט, תדיראן, ו השבוע אלביט. ומי שעדיין לא יצאו בהצעת רכש הן אלתא, סאייטקס ואל־אופ.

יחידות המו״פ צמודות לדולר, (אל־אופ גם צמודה למדד), והן מעניקות גם ״ביטוח״ מפני פיחות.

פקדונות שקליים טובים בחגים

המסחר בבורסה יופסק בשבוע הבא למשך יומיים, בגלל החג, ובשבוע שלאחר מכן, בפסח השני, שוב לא יהיה מסחר במשך יומיים. ניסיון העבר מראה כי המ־ניות בבורסה אינן עולות בשבוע שבו נקטעת רציפות המסחר.

גם למשקיעים באגרות החוב אין לצפות לגדולות ונצורות. רוצים הוכחה? בנק ישראל נבהל בניסיונו לגייס השבוע 90 מיליון שקל. הד־סיבה: הבנקים ״ייבשו״ את השוק עם הנפקות הענק שביצעו השבוע.

על מה בכל זאת כדאי ללכת? על פקדונות שק־ליים. הבנקים משלמים רי־בית, גם כאשר הבורסה או סניף הבנק סגור. אם הניתוח הזה נראה לך הגיוני, רוץ לבנק, מכור המניות, ורכוש פיקדון פק״ם — עד לאחר הפסח.

עוברים לקומנדו 181

יותר ויותר אנשי עסקים בוחרים להצטרף ל״קומנדו 181״. כל מה שעליך לעשות כדי להצטרף הוא, לשהות מעל ל־180 יום בחו״ל — מתוך שנה.

מבחינת מיסוי, כל הרווח שאיש ״הקומנדו״ עושה בחו״ל, לא חייב במס בארץ. מבחינת מטבע זר, הוא הופך ל״בעל פטור״, כלומר יכול לבצע כל עסקה במטבע זר ללא כל מגבלה, והוא, כמובן יכול להו־ציא לחו״ל כמה ירוקים שרק יחפוץ.

אם הוא מרוויח את שהותו בחו״ל ל־20 חודש מתוך שנ־תיים, הוא אפילו זכאי לזכויות של תושב חוזר, כלומר להביא בית שלם ארצה ללא מיסים.

ואפילו בתחום הבטחוני יש לו יתרונות. מי ששוהה מעל ל־12 חודשים בחו״ל, עובר מהירותו לדרום70, ואלו שמעל גיל 47 מקבלים אפילו פטור מלא ממילואים.

אז מדוע לא כולם עושים זאת? איש עסקים אחד נתן לנו את התשובה: ״נכון שכל היתרו־נות האלו שווים לי 100,000 דולר לשנה, אך הגעגועים לארץ אוכלים אותי״.

שיק פתוח ע״ח יאיר רבינוביץ

בוקר אחד גילה תושב רמת גן שהשיק שנתן לה שבא מדי חודש מטעם מי שהתקין אצלו טלוויזיה בכבלים, נפדה ע״י חברת גמילות חסדים מירושלים.

אז נזכר שהבחור ביקש מזומן, ואם לא אז ״שיק פתוח״, והוא אמנם רשם שיק פתוח על סך 25 שקל. החבר״ה העוסקים בכב־לים לא אוהבים כנראה את יחד הערכה של נציב מס הכנסה, והם נסעו לירושלים ל״מכור״ את השיק לאחת מקופות גמילות החסדים הרבות שבעיר הקודש. השיק הופקד בסניף בנק צפון אמריקה שבשכונת מאה שערים.

גומלי החסדים אלו הרי אינם חייבים במס. הם קיבלו הון רשו תיחוד של 5 שקלים, את יתר ה־20 קיבלו לכיסם נקי ממס. כך מרוויחים כולם — חוץ מיאיר רבינוביץ.

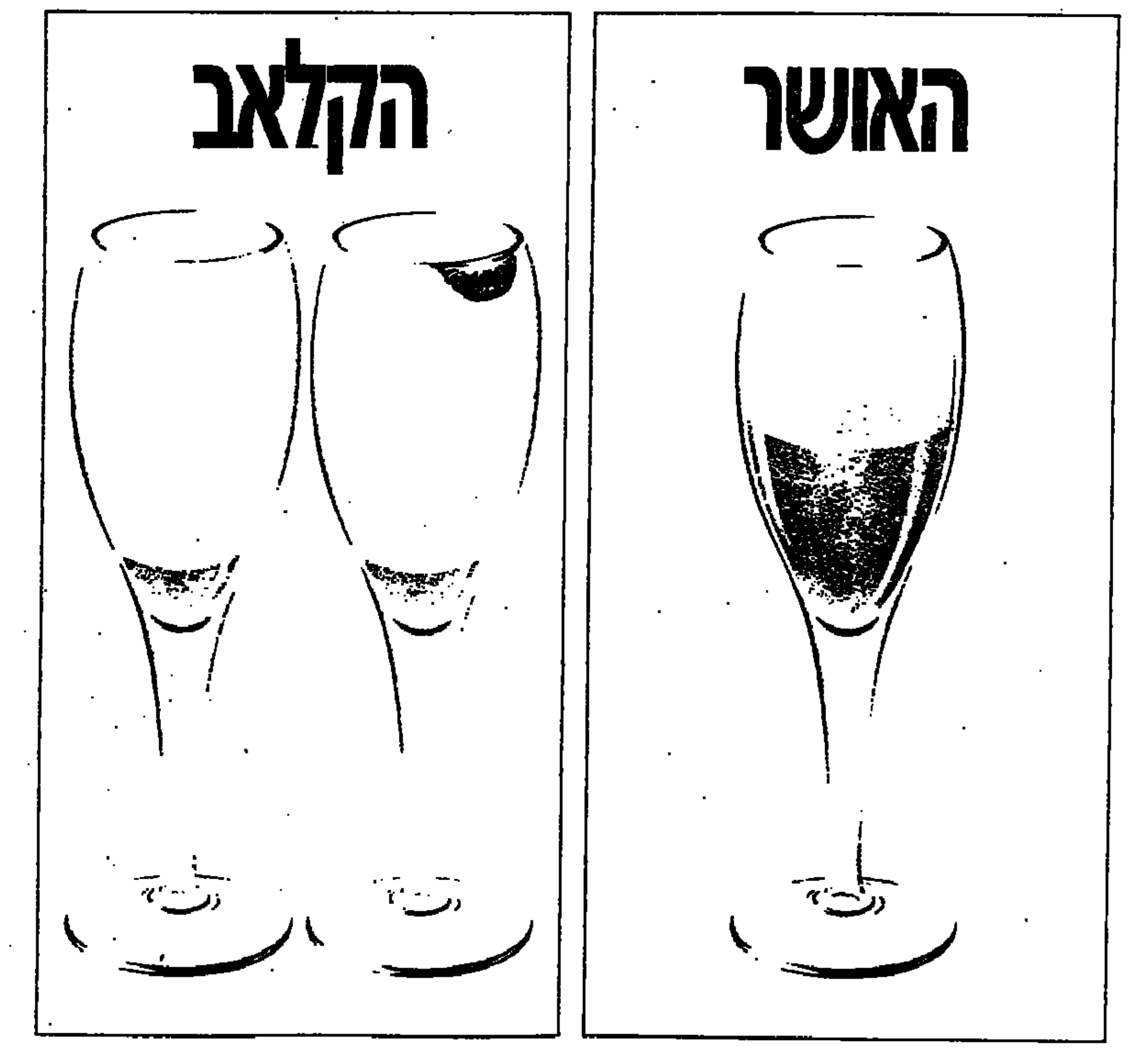

הקלאב ממציא את האושר מחדש
אכזיו ואילת: ההרשמה לקיץ נפתחת ב-15.4.87
לילדים מגיל 4 עד 6 — חינם. מגיל 6 עד 12 — 50% בחודשים מאי, יוני, ספטמבר, אוקטובר.
קלאב מדיטרנה, רח׳ אבן גבירול 38, תל-אביב, (03)254206/7/8
MEDIAPRESS/OPATOWSKI

מיהו בן־אדם?

טדאוש סטשלצ'יק, שביום א' יינטע עץ על שמו בחורשת חסידי אומות העולם ביד ושם, הוא אחד מכ־7000 בני־אדם שזכו עד עתה לתואר הזה: 7000 נקודות אור באפילה

מאת דן כסלו

ביום א' הקרוב ייצא הרכב המיוחד של בית המשפט, היושב בבנייני האומה בירושלים בתיק מדינת ישראל נגד ג'ון איוואן דמיאניוק, לפגרת פסח. למשך שבוע ויותר ייפסק מצעד העדים, המעלים מזה כחודשים את זיכרונות הזוועה מטרבלינקה ואת פרטי־הפרטים של התהליך, שבו הכינו הגרמנים בני עמים אחרים — במקרה זה בן העם האוקראיני — להיות לכוחות עזר במלאכת ההשמדה של העם היהודי.

ביום א' הקרוב, במרחק של קילומטרים ספורים מבנייני האומה, באתר ההנצחה של יד ושם בהר הרצל בירושלים, יהיה טקס, שנועד לשיגרה עם השנים: טקס הענקת תואר חסידי אומות העולם, למי שעזר לשרידי העם היהודי להימלט ממכונת ההשמדה הגרמנית.

לכאורה יש רק קשר רופף בין שני האירועים: המשפט בבנייני האומה והטקס ביד ושם. הפעם, עם זאת, הקשר הרבה יותר הדוק, אפשר לומר — פרסונאלי. בטקס ביד ושם תשתתף אנה ברינשטיין. שמה מלפני הנישואים: אנה סטשלצ'יק. שמה אחרי הלידה ועד לגיל שנתיים: פולה קפלן. אנה־פולה סטשלצ'יק־קפלן הוצאה מגטו ביאליסטוק ימים לפני שאמה נשלחה לטרבלינקה. אלמלא המקרה ההוא במאי 1943, שאליו קשור הטקס ביד ושם, היה איוון האיום מפעיל את תא הגזים — גם פולה בת השנתיים.

★ ★ ★

אנה סטשלצ'יק, או, ליתר דיוק, פולה קפלן, נולדה בביאליסטוק, בסוף שנת 1940, או בתחילת 1941. תאריך הלידה המדויק אינו ידוע לה. אין היא יודעת אפילו את השמות הפרטיים של הוריה, וגם את שמה ושם משפחתה המקורי גילתה מאוחר למדי, לאחר חקירה מרושכת שניהלה בעצמה. ביאליסטוק היתה אז בשליטה סובייטית, כחלק מהשטחים הפולניים שכבש הצבא האדום ב־1939. הוריה הגיעו לביאליסטוק מאחת הערים במערב פולין, תוך הבריחה מהצבא הגרמני הפולש.

הגרמנים השיגו את משפחת קפלן. הם כבשו את ביאליסטוק בימים הראשונים של הפלישה לברית־המועצות, ביוני 1941. אביה של פולה התינוקת היה אחד הקורבנות הראשונים: בשבת הדמים, ב־28 ביוני 1941, ריכזו הנאצים אלפיים יהודים בבית הכנסת המרכזי של העיר, ושרפו אותו, על כל הכלואים בו. אביה של פולה היה בין הנשרפים. התינוקת עם אמה המשיכו לחיות אחרי הזוועה הראשונה בביאליסטוק, בתוך חומות הגטו.

כאן משתלב גורלה של משפחת קפלן עם גורלה של משפחת סטשלצ'יק. ביאליסטוק, כמו ערים נוספות של מזרח פולין, שנכבשה ב־1939 על ידי הרוסים, נהפכה אז למקלט לפליטים מאזורי הכיבוש הגרמני — פולנים ויהודים כאחד. כך הגיעו לעיר הזאת, כפליטים מלודז', בני הזוג סטשלצ'יק, טדאוש ומריה (מרישה). מבחינה מסויימת הם היו שונים מרוב תושבי הגטו: טדאוש סטשלצ'יק היה פולני מבטן ומלידה; הוא בחר להתגורר בתחום הגטו כדי לא להיפרד מאשתו היהודייה.

טדאוש סטשלצ'יק שייך למשפחה מיוחסת בפולין של ימינו — בגלל עברה הקומוניסטי. דומה שכל בני המשפחה היו עוד לפני המלחמה חברי המפלגה הקומוניסטית, שהוצאה אז מחוץ לחוק ופעלה במחתרת. אחיו הבכור, יוזף, היה מחברי ההנהגה המרכזית של המפלגה. במלחמת האזרחים בספרד היה מפקד הבריגדה הפולנית, שלחמה בשורות הרפובליקאים. אחרי ניצחון פראנקו עבר לבריה"מ. ועם פרוץ המלחמה, ב־1941, הוצנח לפולין הכבושה כאחד ממארגני המחתרת השמאלנית "ארמיה לודובה". יוזף נתפס על ידי הגסטאפו והוצא להורג.

טדאוש היה פעיל המפלגה בדרג נמוך יותר מאחיו — במחוז של לודז', עיר תעשיית הטקסטיל. שם הכיר את חברת המפלגה, היהודייה מריה יוזפוביץ'. השניים התחתנו ולא היה זה מקרה בודד של נישואים מעורבים בשורות המפלגה הקומוניסטית המחתרתית בפולין. אגב, גם אחותו של טדאוש, הלנה, התחתנה עם יהודי, מיכאל קמפינסקי — שגם הוא שייך לסיפור הזה.

עם פלישת הגרמנים לפולין ב־1939 ברחו מזרחה שני הזוגות — טדאוש ומריה סטשלצ'יק ומיכאל והלנה קמפינסקי — והגיעו לביאליסטוק, וב־1941 נכלאו בגטו. ב־1942 החלו להגיע שמועות על כוונתם של הגרמנים לחסל את הגטו על כל יושביו. בו בזמן נקרא טדאוש סטשלצ'יק לדגל: בשטחים הכבושים, הוחלה להתארגן המחתרת השמאלנית, "ארמיה לודובה". שני הזוגות, סטשלצ'יק וקמפינסקי, ברחו מהגטו לצד הארי של העיר ומצאו שם מסתור. טדאוש סטשלצ'יק, שהיה צפוי לעונש מוות בגלל השתייכותו הפוליטית, הסתכן בעונש מוות גם בעוון הסתרת אשתו היהודייה.

באביב של שנת 1943 קיבל טדאוש מסר מהגטו. אשה שהכיר באקראי בהיותו בגטו רצתה להבריח החוצה תינוקת ולהציל את חייה. סטשלצ'יק הסכים מיד. באחד מימי מאי נעשתה פעולת ההברחה. אמה של פולה מסרה אותה דרך הגדר. מעברה השני של הגדר קיבל את התינוקת מיכאל קמפינסקי. הוא נשא אותה בזרועותיו אל המבוי של בית סמוך, ושם חיכה לו טדאוש. טדאוש לקח את הילדה הביתה, לאשתו מריה. יומיים לאחר מכן צורפה אמה של פולה הקטנה לטרנספורט שיצא לטרבלינקה.

למיכאל קמפינסקי היה בסיפור הזה תפקיד נוסף: הוא הכין מסמכים מזויפים שהפכו את מריה להלנה מריה, פולניה מבית הנוצרים, אם לילדה בת שנתיים, אנה (הניקה) סטשלצ'יק. כך נעלמה מן העולם פולה קפלן ונולדה הניה סטשלצ'יק.

★ ★ ★

עד לשנות הבגרות גדלה אנה סטשלצ'יק באי־ידיעה כמעט מוחלטת של מוצאה וקורות הוריה האמיתיים. היא גדלה כבת טבעית של טדאוש ומריה, וכאשר מאוחר יותר, אחרי המלחמה, נולד להם ילד — מריאן — הוא היה אחיה של הניה לכל דבר.

אחרי שחרור ביאליסטוק ב־1944 מילא סטשלצ'יק תפקיד נוסף הקשור ישירות ליהודים. מיד עם כניסת הצבא הסובייטי התמנה סטשלצ'יק למפקד המשטרה הפולנית במחוז ביאליסטוק. בעיר היו אז כמה מאות יהודים, שהצליחו להסתתר בסביבה. אך מסביב לעיר פעלה המחתרת הפולנית הימנית, שבנוסף למלחמתה נגד הרוסים והקומוניסטים המשיכה במלאכת השמדת היהודים. סטשלצ'יק, ביוזמתו, אירגן את יהודי העיר בארגון להגנה עצמית. הוא סיפק להם נשק ואימן אותם להשתמש בו.

אחרי תום המלחמה חזרה המשפחה ללודז' וטדאוש התמנה למפקד המשטרה בעיר מולדתו. הוא שימש בתפקיד הזה — ובתפקידים הקשורים במשטרה הפולנית — עד לפרישתו. לאחר מכן היה למנהל רשת הרכבת החשמלית העירונית. אנה גדלה בבית מבוסס, שנמנה על העלית השלטונית של פולין העממית.

כאמור, היא גדלה באי־ידיעה כמעט מוחלטת של מוצאה וקורותיה. כמעט — מפני שבכל זאת שמץ מהעבר הגיע אליה: היא למדה בבית ספר מיוחד — היחידי שהיה מתחילתו פטור מלימודי דת. בבית הספר הזה למדו ילדיהם של רבים מראשי המימשל, ובהם יהודים לא מעטים. יום אחד, היה זה בתחילת שנות החמישים, פרץ בהפסקה ריב בינה לבין חבר בכיתה. החבר צרח לעברה: "האמא שלך, היא אפילו לא אמא שלך את לא יודעת כלום אף אחד לא יודע מי ההורים שלך! את יהודייה שהצילו אותה!"

כפי שסיפרה אחר כך במכתבה ליד ושם, רצה אנה הקטנה הביתה ודרשה הסבר. מריה ביקשה להרגיע אותה, הוציאה את תעודת הלידה (אותה התעודה שזייף בשעתו קמפינסקי ב־1943), ושכנעה אותה שהילד שיקר. אנה השתכנעה, אך הסיפור לא נשכח מלבה. ככל שהתבגרה, כן חזר העניין והציק לה. ואף על פי כן נמנעה מלחקור בעניין. לדבריה — כדי לא לגרום צער להוריה. "אצלם קיבלתי בית, תשומת לב, חינוך ובלי סוף אהבה", כתבה במכתבה ליד ושם.

לאחר בחינות הבגרות למדה אנה בבית ספר לרפואה וקיבלה תואר ברוקחות. ב־1967 יצאה לטיול בפאריס, ושם הכירה את בעלה לעתיד: יהודי ממוצא פולני שהשתקע בארה"ב. אנה הצטרפה אליו לניו יורק ומשם לקנדה. ב־1972 נפטרה אמה, מריה, וב־1977 נפטר טדאוש סטשלצ'יק. רק אז החליטה לחקור ביסודיות. היא פנתה לקרובי משפחה של בני הזוג ולידידים. ולאט לאט התבהרה כל התמונה. מיכאל קמפינסקי, הגר עתה עם אשתו הלנה בפרנקפורט, פירט לה את סיפור הצלתה. שמעון דטנר, היסטוריון יהודי מוורשה, שלח לה ספר, שבו מוזכר שמה, כילדה שניצלה על ידי פולנים.

את כל המסמכים שאספה שלחה אנה ב־1985 ליד ושם בירושלים בצירוף סיפור חייה המפורט. לכל אלה הוסיפה בקשה להכיר בטדאוש סטשלצ'יק כחסיד אומות העולם. לפני כשנה החליטה הוועדה המיוחדת, בראשותו של השופט משה בייסקי, להעניק את תואר חסיד אומות העולם לטדאוש סטשלצ'יק, על תרומתו להצלת בני העם היהודי. את המדליה ותעודת הכבוד יקבל בשמו של הנפטר, בנו של טדאוש, מריאן סטשלצ'יק, אחיה של אנה פולה סטשלצ'יק־קפלן.

★ ★ ★

מפעל הענקת תוארי חסידי אומות העולם ביד ושם פועל מאז שנת 1962. לדברי הד"ר מרדכי פלדיאל, מנהל המדור לחסידי אומות העולם, נשתלו מאז ועד היום כ־1300 עצים בחורשת יד ושם על שמות הזוכים בתואר. הם רק חלק מכלל מקבלי התואר: עצים שותלים רק על שמם של אלה שהגיעו לירושלים כדי להשתתף בטקס אישית. אחרים מקבלים את התעודות בארצותיהם, בטקסים הנערכים בכל המדינות שיש להן יחסים דיפלומטיים עם ישראל. עם פולין היה הסדר מיוחד שאיפשר עריכת טקסים ממלכתיים והענקת התואר גם שם.

עד ה־1 בינואר השנה הוענק תואר חסיד אומות העולם ל־6948 בני־אדם. 2972 מהם הולנדים, 2074 פולנים, 429 צרפתים, 415 בלגים, ו־290 גרמנים ואוסטרים. בהמשך, לפי אותו הדירוג, באים בני עמים שונים בבריה"מ, איטלקים, הונגרים, צ'כים, יוונים, יוגוסלאווים, דנים ובולגרים. רשימת כבוד של עמים ובני־אדם. 6948 נקודות אור באפילה.

לדברי הד"ר פלדיאל יימשך המפעל כל עוד יהיו עדי השואה והצלה בחיים. הזמן דוחק, לדעתו. לפי הערכתו הוענקה ההכרה לעשרה אחוזים בלבד מאלה הראויים לה. חישובו פשוט: לפי הנתונים שבידי יד ושם הסתתרו בשטחי הכיבוש הנאצי כ־70 אלף יהודים. לכל יהודי כזה עזר מישהו, אחרת לא היה מצליח להישרד.

בין המסמכים שצירפה אנה לבקשתה להענקת תואר לאביה המאמץ, צירפה צילום של שני עמודים מספרו של ההיסטוריון שמעון דטנר. זהו ספר המספר על הצלת יהודים בידי פולנים. בשני העמודים הללו נכתב:

יוזף ומריה סרזבסקי מהכפר ציאנבה הסתירו והצילו את בני הזוג שלמה וסוניה אלפרן, בנם נתן, בני הזוג דינה ואלי פרידמן, את סוניה גרודזינסקה, ואת בני הזוג דינה ואפרים יופה.

יגינה והורודלובסקי, מהכפר ברבניק, הסתירה במרתף ביתה עד לשחרור שלושה יהודים: בלומה גרנקר ובני הזוג למנא ואסתר רוכין.

ב־28 בנובמבר 1943 הסתיר וירמנט סוסנובסקי במרתף ביתו בביאליסטוק את רפאל סונגבנר, שברח מרכבת המוות. כמה שבועות לפני השחרור הסתירה אשתו עוד שלושה יהודים.

האיכר אנטוני שולבורסקי הסתיר בכפר מיסקי ארבעה יהודים. את חיים בורק ובתו פרידה הסתיר במשך עשרה חודשים, את נתן קרדפינסקי במשך ששה חודשים, ועוד יהודי לא ידוע שבעבור ימים מספר יצא מהמסתור, נתפס על ידי שוטרים והומת.

ולדיסלב שימבורסקי מהכפר שימבורי הסתיר את היהודים מילה ולאה הזבל, את משפחת מוזר שמנתה שש נפשות, ועוד ילד בן שמונה ששמו אינו ידוע.

יוליה ולסר, בת 70 מביאליסטוק, הסתירה בביתה את היהודייה אנה סוזור.

מייצ'יסלב ויגניצקי מביאליסטוק, יחד עם סטפן לנצ'ינסקי מהכפר לנצה, עזרו לשתי נשים יהודיות וילד להסתתר ביער, בנו להם מחפורת וסיפקו להם מזון עד לשחרור.

אלכסנדר ואגנטינה ריקובסקי מהכפר ירינה הסתירו מנובמבר 1942 ועד ל־25 בינואר 1945 שבעה יהודים.

אלה שמות המופיעים בשני עמודים בלבד. לא ידוע לי כמה מהם, אם בכלל, נכנסו לרשימת חסידי אומות העולם של יד ושם. עוד תוספת קטנה של נקודות אור באפילת ליל השואה.

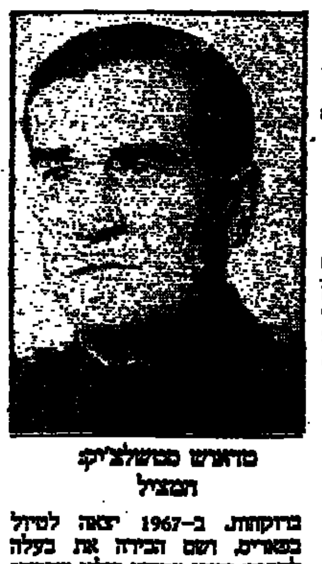
טדאוש סטשלצ'יק: המציל

אנה־פולה סטשלצ'יק־קפלן: הניצולה

שריקה באפילה / גדעון סאמט

בועות על סלע

ייחודו המרתק של אל"מ אביאם סלע, שהפך לפתע, בממדים גדולים מן החיים, לאביר־ג'ף ביזנסו עם האמריקאים אינו רק בהיותו מהמוכשרים שבקציני חיל האוויר. הוא הקצין היחיד ביניהם — אכן גם בצה"ל, אולי בצבאות העולם — שמשתמש בשירותי משרד ליחסי ציבור. "ניתוח", ליתר דיוק.

אם לא יכולת שלא להיתקל בסוף השבוע שעבר באיזו כתבה באיזושהו עיתון על דמותו. אין זה אלא כיוון שדר מנוסה ועלמה הובילה אותך. אבל חשובה מזה, בשבילו ובשביל הקוראים הסקרניים, העובדה שזועת המשנה של זערת הארץ הביטחון והרשמה כנראה פחות מסיפורי הרקע והצבע: היא התרשמה די קשה מעזרתו לגופו של עניין.

הנושא אינו משעשע כלל ועיקר, אך שאלות בפרשה הסבוכה הזאת, שהשלכותיה עשויות להיות מרחיקות לכת, היו נשמעות בסדרה "בועות" בערוץ ק: האמנם, באמת הצדדיות שלו, איבד את שלוותו ועמד לעזוב את החדר. ומדוע תשתדר לה אוזידה כזאת בועזה המבקשת לדרות בשקט לחקר האמת? האם נכון הדבר שכאשר חזר סלע ארצה, עם התפוצץ הפרשה, טען בפני אברהם שלום, שהתמנה לבדר אותה, כי המגע שלו עם פולארד לא היה רציני, בסך הכל "איזו פגישה וחצי".

שאם כך, האם תיאור כזה לא סתר את דברי רפאל איתן על מהות המגעים לא נגע עד שמצאי הועדות ישולמו, אבל הייתכן "שהשלישיה" — כנר פיית השלושה לפי לכסיקון העיתונות האמריקאית — נטתה לקבל אז את גרסתו של סלע, קצין מעולה שנקלע לסבך פתאומי, ולא את זו של איתן, המחזק לעתים כמגדמן פה רשמי?

וכיוון שהאמינה, שמא היא החליטה לא להפקירו לאמריקאים בגלל איזו פגישה וחצי ולכן אמרה לבדוק האמריקאי. אברהם סופר, שהמדובר בסך הכל ב"תפקיד שולי" שמילא סלע, ביטוי שבה העיניים אצר כך את האמריקאים בהתנדב האמת?

האין זה שעל שלישיה אחרות — יוסי יגור, אילן רביד ואירית ארב — ועל מעשיה לא חיפו כאן, מסרו לאמריקאים הכל, ומייד נתנו לה חסינות? שהרי אם כן, אולי גם סלע היה זוכה לחסינות כזאת אילו קיבלו המיניסטרים הנוגעים בדבר פרטים מלאים והזמן על היקף פעילותו?

ואיזה עניין היה אפוא לשלישיה א' לחפות על סלע אם יכלו לנהוג בו כפי שנהגו בשלישיה ב', ושלום על ישראל? הייתכן שנאלצו להמשיך את המשחק שהוכתב בתחילה על־ידי מידע חלקי שנמסר להם? ואילו עכשיו, העלה על הדעת שהם כועסים על סלע שדיבר — החכמה לא היתה הכחשה — עם עיתונאית לא ידועה מ"ידיעות אחרונות", אגב חגיגת בת־מצווה בבסיס חיל אוויר, ואמר לה כי "יבוא יום שבו לא רק אנשי צבא יצטרכו לתת את הראש"?

ולבסוף, "בועות" היה אולי שואל אם נכון שהשיחה הזאת לא נמשכה — כלשון הגרסה שמסר סלע לדובר צה"ל — "דקה וחצי", יותר מכפי שהמגעים עם פולארד נמשכו לאורך "פגישה וחצי"?

אינני יודע, כרגיל בסדרות כאלה, את התשובות המדויקות. אבל בכל שאני חושב על השאלות, הנוגעות לאותם הטובים באמת לא רק בסיס אלא בכלל, אני חש דחף — כדי להתעודד — לשרוק באפילה.

עוד פגישה עם אלכסנדר זוטוב

מה הרעשה גם אני, לא רק פרס, פגשתי את אלכסנדר זוטוב. בתחילת 1982 — זוטוב היה הממונה על ענייני המזה"ת בשגרירות בריה"מ בוואשינגטון ואני שליח "הארץ" שם — ביקשתי לדבר אתו. איש הביניים היה דיפלומט רוסי צעיר ונבון שהיה מסתובב בין העיתונאים הזרים, מוכר קצת הערכות כלליות ומשתדל לקנות אינפורמציה.

הוא ארגן את הפגישה בלי קושי גדול. בניין השגרירות (הישן, מאז עברה כתובת) היה ברחוב 16. אורח זר היה מתבקש להמתין באולם המתנה קטן שלוחות זכוכית גדולות ואטומות הפרידו בינו לבין פנים הבניין.

רק אחרי שיצאתי בתום הפגישה נזכרתי: בדרך החוצה, דלת הזכוכית לא היתה אטומה כלל וכלל. כל אורח חדש היה מתנצל, כנראה, במצלמות הק.ג.ב.

אבל התושיה הצילומית היתה כאין וכאפס לעומת החזון ארוך־הטווח של זוטוב.

הסקופ של "הארץ" למחרת היה, כי בריה"מ "מקיימת מגעים במדינות מערב אירופה להסדר כולל במזה"ת". זוטוב תואר בעיתון, כמסכם, כדיפלומט בכיר בשגרירות הסובייטית.

היום, מספר שלוש במשרד החוץ, הוא מגשים את הידיעה הישנה.

כפי שנאמר על סקופים לא פעם, אפילו אם אינם נכונים בשעתם, זאת רק שאלה של זמן עד שכל אחד מהם יתאמת.

הסולחים והמתים

כושרו הרטורי של הנשיא הרצוג, כאשר זה שערב מלחמת ששת הימים נסך ביטחון בעם, מבוסס על השמעת אמיתות שוות לכל נפש, מתובלות במליצות הסכות את אוזני מאזיניו בשמן המור.

בברגן־בלזן נדרש יותר מזה. בברגן־בלזן צריך היה לומר דברים מוקדים מכל מליצה. צריך היה לומר אמת.

"רק למתים הזכות לסלוח", אמר שם. מה פירושו המתים, למי שאינו מאמין ברפאים, אינם מתוגנים בשום זכויות, בכלל זה הזכות לנטור או לסלוח.

ושמא ניסה הרצוג לומר שבהיעדרם של אלה העשויים לסלוח, לא תיתכן מחילה.

ולפיכך נידונים הרוצחים, הם וצאצאיהם, הם ואומתם, להיות בלתי מחולים עד דור אחרון.

ההסבר הזה אינו קביל משום שסליחה, בהקשר הזה, איננה עניין תחוקתי תהליכי כגון חנינה נשיאותית, למשל. סליחה היא תהליך נפשי של השתחררות מעול. רק לחיים ייתכן התהליך הזה. החיים שוכחים. הולכים ושוכחים ועל כן סולחים הולכים.

אפשר שהנשיא, אשר עצם הימצאו על אדמת גרמניה הוא הדגמה מוחצת לתאוצתו של תהליך הסליחה, ביקש לעכב אותו. אם לכך התכוון, מוטב היה לו לאמר דברים פשוטים וברורים. משהו כגון: "כל עוד רוח חיים באפנו, לא נסלח לכם". אבל לא כך מדברים אל גרמניה זה מכבר. הרצוג יודע.

ומה עם המשפט "במותם החרותם לעצמו את צו החיים"? מליצה משומשת ויגעה. רצה לאמר, אולי: למותו לקח, מי שיקום להרגנו השכם להרגו. גם זכר השואה. אולי דווקא הוא. אסור לו שיסרס את לשוננו.

אשליית האביב

מזג האוויר אינו תמים ונדיב כפי שהוא נראה. החורף עתיר המשקעים, הכינרת הגואה, האקוויפרים מלאי הכרס, השמיים שעודם מעוננים חלקית, הים שכחולו עמוק, שיפעת הדשא ופרחי הבר, כל אלה, כל אלה, אני מתרה בכם, אינם אלא חזיון תעתועים.

שהרי, אין היגיון בתגוה שאקלים, המתעמר בנו זה שנים, המוצץ את לשד האדמה, המחדיר מי ים מלוחים לבארות שבשפלת החוף, החורש קמטוני טינה סביב עיני נשותינו, המכבית התקפות אמוק אצל נהגים פרופי חום, המעלה את ממוצע הרציחות בין שכנים, המארגן ובחי מגל בגנים הציבוריים, האקלים הזה הרי לא התפייס עמנו לפתע.

צריך להניח שזו תרגית, עיפל־קרב, אשליה, תכסיס הסוה, אקדמה למהלומה שתנחת עלינו בהיותנו מחוץ לחפירה.

מדומה קוסמית זו ביודעת, בין השאר, לדלל את מערכי הפיגמנטים שבעורנו, כדי שבבוא היום השמש תשלוף את חרבה מנדן העננים, ניחשף כטיה בלתי ערוכים לספיגה. ואז, או אז, תשרוף איבות קרניה את הבטן הרכה, את החזה הרך, את המוח הרך.

יש להיערך. אסור להתפתות לליטופי הרוח. אסור לדחות את איזורון של החולצות קצרות השרוול — בהיערכות לאימת הקיץ — את השמלות מפולצות הגב, הסנדלים כפולי העור. להכין את המשחות. כי כאשר נקיץ משאננות זו של אביב מתמשך, עלול להיות מאוחר מדי.

אל תאמרו שלא הזהרתי אתכם: מאחורי כל כלנית מסתתר דרדר. וזה — מאחורי כל הרציות, הכינרת הולפת, כי התהום נשאבים למטה, אל המאגמה הלוהטת. העננים המימי הגזות נראים חדיד אקטיביות מצדנובל. הרוח הקלה היא סייר הכרזה לאוחד, אל עוצבת החמסינים המתקרבת. והים, הים שפניו מתרחים, אינו אלא גרב ניילון על פני רוצח.

אל ניח לעצמנו ללכת שולל אחרי מחוות ריקות מתוק. די לנו במחדלים.

מסיבת הפתעה ליוסי

עזיבתו של יוסי ידיד, מנהיג שכונתי שהצליח לגבש דפוסי חברה ברמות אלון, מסמלת את אכזבתם ותסכולם של חלק גדול מהתושבים

מאת רומן פרסטר

"יהיה כיף לגור בנוה־יעקב כשיוציאו משם את הבדואים", אמר לי חייל בשורות סדיר כשהסעתי אותו מהשכונה המרוחקת אל מרכז העיר.

"ניסית פעם לגור עם עוד 180 משפחות בבית אחד", קבלה באזני רינה שתם, אם לשניים שגרה בגילה.

"כשבתי של באה לאוויר העולם, אמרו שפסגת־זאב תהיה הפנינה שבכתר השכונות החדשות. חלפו מאז חמישה־עשר חודשים ועדיין אין מי שיסמן את מעברי החצייה ליד בית הילדים. אפילו שילוט אין כאן. בעירייה אומרים לנו: לא אנחנו החלטנו על פיתוח המקום, פנו למשרד השיכון. אבל משרד השיכון אינו צובע כבישים ואינו מציב שלטים", אומר רותי רגב, כלכלן בחברות מושבים ממשלתית.

"אם ברצונך לגור בתלפיות מזרח, מוטב שתהיה חיש כדי שתוכל לקפוץ בדרגות האירטופיות", מתרגג משה הרסקוביץ', עולה מרומניה בן 68.

אלה רק ארבעה קולות מתוך מקהלה שלמה של מתלוננים. מעטים מתושבי השכונות החדשות הסובבות את ירושלים שבעים רצון מתנאי המגורים. ובניגוד למקובל במקרים כאלה, הפעם גם מרבית אנשי הממסד מודים בפה מלא כי השכונות תוכננו בחופזה ובסתירה להגיון מקצועי, שהשירותים הקהילתיים מפגרים בהרבה אחר קצב האיכלוס ושבניגוד למנוסה, לא נוצרו בהן דפוסים רצויים של חיי חברה. הנושא היחיד השנוי במחלוקת מצטמצם במענה נכון לשאלה מי האחראי לכישלון?

"היום נוטים להאשים את האדריכלים שתכננו ובנו את השכונות החדשות", אומר מירון בנבנישתי, לשעבר אחד העוזרים הקרובים של ראש העירייה. לדעתו, קודם כל צריך להפנות אצבע מאשימה לעברם של אלה ששלטו את שכר האדריכלים; אולי גם את אלה שנכנעו לתכתיבים פוליטיים והפקירו את העקרונות המקצועיים והאנושיים שאמורים היו להנחותם. בהקשר זה מבקש בנבנישתי להזכיר את ישיבת מועצת העירייה שדנה בשינוי תוכנית המתאר של רמות.

"לכולנו היה ברור שבאזור רמות תוקם שכונה כפרית למתנה ל־2500 משפחות. העירייה ראתה סכנה בהחלטת המקום לרובע עירוני שיאכלס שלושים אלף תושבים. הדבר עלול היה ליצור נתק בין רמות לבין העיר המבונות שהיו להן גבולות טבעיים ברורים. אבל הלחצים הפוליטיים היו כבדים ולבסוף נכנע להם אפילו טדי קולק. ראיתי איך ברגע של ההצבעה הרים את ידו באיטיות ומתוך היסוס. אני הייתי חבר המועצה היחיד שהצביע נגד. בקשו ממני להצטרף לאחרים, כדי שההחלטה תתקבל פה־אחד. 'מה זה פה, פגישה של צופים?', שאלתי את חברי ועמדתי בסירובי. מבחינתי, זה היה הקש ששבר את גב הגמל... לך לרמות וראה בעצמך מה עשו מהגבעה הנהדרת הזאת".

"שכחו את בני האדם"

על גב הגבעה שכונת רמות פולין — אשכול מבנים מוזרים המזכירים ספק פנים של כוורת דבורים, ספק חזיה של אשף אמנות קוביסטית. משם, מעגלים־מעגלים, יורדים במורדות הדהימים המגורים שיכונים עירוניים ורק בהמשך התחתון, באזור "בנה ביתך", נושקת רמות לשטח ירוק.

יוסי ידיד, פקיד במשרדי מס ערך מוסף, עבר לגור ברמות לפני שמונה שנים. ב־1979 עזב את דירתו בשיכון זוגות צעירים בקטמון ר' ועבר להתגורר בארבעה חדרים שהעלו ריח של צבע טרי ושהלוואה בתנאים מועדפים היתה צמודה אליהם. היתה זו עבודת התקופה הראשונית. הלוואות מהסוג שקיבל סייעו לרבים כמותו לשפר את רמת הדיור שלהם. אם כי, בתחילת שנות השבעים, בעת שהוחלט על איכלוס שלב א' בשכונת גילה, חששה ועדת השרים לענייני ירושלים כי לא רבים יקפצו על המציאה ויסכימו לחיות במרחק של קילומטרים אחדים מאזורי המגורים המסורתיים. כדי לגבור על הקושי הצפוי נרתמה למבצע החברה המשכנת "פרזות", והיא אשר העבירה לגילה מאות משפחות מצוקה. הבתים שנבנו נתמלאו אנשים אך היתה זו אליה וקוץ בה: המפונים קבעו את דפוסי ההתנהגות בשכונה החדשה והרתיעו משתכנים בכוח אחרים, בעלי מעמד חברתי מבוסס ובעלי יכולת כספית. עד היום נושאת עמה גילה את סימני החטא הקדמון הזה המקשה על יצירת חברה הומוגנית פחות או יותר. בהקמת שכונות אחרות, כגון נוה־יעקב, חזרו המתכננים על הטעות המקורית וגרמו לחיכוכים פנימיים שלא באו על פתרונם עד עצם היום הזה.

"ברמות היה המצב שונה לגמרי", אומר יוסי ידיד, "עוד לפני זמרמה שימש יושב־ראש הוועד המקומי הפועל מבסיס שבמתנ"ס השכונה. תוך זמן קצר נתגלה יוסי כדמות נמרצת וכריזמטית, שידעה לכנס סביבה את מרבית התושבים ולהובילם למאבק על אופייה החילוני של השכונה. למאבק על בריכת השחיה ועל כביש רמות המפורסם גייס מאות פעילים סביב מטרה מוחשית ומוגדרת, ותרם לגיבוש חברתי שלא עלה יפה בשכונות האחרות. אלא שמקום לבדך על המוגמר. בימים אלה ערכו כמה מידידיו הקרובים מסיבת הפתעה ליוסי ידיד. כל המיומני היו שם. גם טדי קולק ופמליתו הקבועה נכחו.

"מה הנגעת", שאלנו את ראש העיר. קולק לא התקשה להבין את העוקץ שבשאלה וענה בכנות: "הגעתי מאודע עצמי". יוסי ידיד החליט לבצע קפיצה נחשונית שניה בחייו. הוא מכר את דירתו ברמות ובנה בית בגבעת הדראל, אתר פיתוח שהוא גם מעבר לקו הירוק וגם מחוץ לגבולות השיפוט העירוני. הבתים שם נוחים יותר, והמבנן — גם תנאי רכישתם. בצד זכותו של כל אדם להיטיב עם עצמו ועם משפחתו, מסמלת עזיבתו של יוסי ידיד את האכזבה ואת התסכול שהוו מנת חלקם של רבים מבין יושבי השכונות החדשות.

ישראל קמחי, חוקר במכון ירושלים לחקר ישראל, מפנה אצבע מאשימה לעבר הממשלה "משרד הבינוי והשיכון ערוך לבנייני שיכונים, לא לבניית חברה", אומר האיש. "את הישגי שרי השיכון מודדים בנתונים סטטיסטיים יבשים: במספר יחידות הדיור שבנו ולא ביצירת שירותים קהילתיים או בהכנת תשתית שתאפשר את פיתוחם. מסיבה הזאת נבנו השכונות החדשות כיחידות סגליות לתושבים". על כך מוסיף טדי קולק: "אין בשכונות בתי כנסת או מועדונים, אין מקורות תעסוקה ולא תוכננו בזמן מרכזי הקניה. בקיצור, אין מקומות בהם נפגשים בדרך כלל האנשים, מכירים איש את רעהו ויוצרים חברה. אפשר לומר שמרוב להיטות להרבות בבניה שכחו על קיומם של בני אדם". יוסי ידיד יודע לספר שמשך 18 שנה להם ועד רמות כדי שיתמנה סניף דואר במרכז רמות. עד עכשיו אין בה בית ספר תיכון מקיף. "ילדים שמסיימים כיתה ח' חייבים להמשיך את לימודיהם במרכז העיר. מכאן הקושי העצום לארגן פעילות נוער בשכונה... כשעברתי לרמות היו כאן רק 25 בתים ואינספור תקוות. לגבי דידי היתה זו אהבה ממבט ראשון למקום ולנוף שמסביב. אבל היום, כשהשכונה הפכה לסבך של בניה צפופה, וכשהפתרונות התכנוניים אינם נראים באופק, כואב הלב". מתכנן העירייה אמנון ניב מסכם את המצב במבט ראייה לשכה: "הבעיה היא שכונה לא יודע מיטב המומחים — ואני בתוכם — כיצד מתכננים שכונה שהיא 'עיר'. את אופיה העתידי קבעה הפרוגרמה של משרד השיכון. השכונות נבנו על גבעות חשופות. לא היו בהן תושבים שיכלו להביע דעה לגבי אופי המקום שבו יגורו, וזה הסוד האמיתי של הכישלון".

"מבוכות דיור"

יאיר לוי, מנהל מרכז קליטה באשדוד, חוזר בכל ערב לביתו בגילה, וזו הסיבה שאת פגישתנו קבענו לשעה שאחרי רדת החשיכה. אולם מציאת כתובת כלשהי בשכונה העגנה, בעיקר בשעות הלילה, היינה מבצע המתאים לבלוש או לגשש בסיירת ולא לסתם בר תמותה. איש ממתכנני גילה לא חשב כנראה על הפרטים הקטנים הקובעים את הנוחות ואת איכות החיים. והבניינים במרכז השכונה נפרשו בראש הגבעה בחצי מעגל, כמו היו המתכננים מתקופת המבצרים הרומאים. מעברים ארוכים, רחבים ותחת עמודים, מובילים ממבנה אחד למשנהו, שערי ענק מקומרים קודרים פתוחים בחומה מתוקה זו ומאפשרים לתועים בדרך לגבור מוצר את לומר זה, ואפילו תושבי המקום לא תמיד מגיעים בקל ליעדם במבוך העצום. כשלבסוף אנו מגיעים לדירתו של יאיר לוי, באזור הקוטג'ים המשקיפים על עבר ביתולים, וקובלים באוזניו על קשיי ההתמצאות בשכונה־עיר המונה כיום כ־30 אלף נפש, מחייך האיש. כמו ביקש לומר שאין אנו מגלים לפניו את אמריקה. מי כמותו יודע את בעיותיה של גילה.

יאיר לוי גר בגילה בדירה דו־מפלסית בת חמישה חדרים שערכה בשוק הוא כתשעים אלף דולר. הוא משמש יושב־ראש מנהלת גילה, עמותה שהוקמה ביוזמת העירייה, ושאמורה לשמש כעין רשות מוניציפלית ומשה לטיפול בבעיות מקומיות. לא כל השכונות החדשות אימצו את הרעיון, בעיקר מתוך חשש שהציבור הדתי המאורגן היטב ישיג במנהלות אלו ייצוג שיהיה מעבר לכוחו המספרי (לנושא העימות עם היהדות החרדית תוקדש הכתבה הבאה בסדרה). לאמיתו של דבר, יאיר לוי מעולם לא נבחר לתפקידו הציבורי. הוא "צמח מבפנים", בדיוק כפי שזה קרה ליוסי ידיד ברמות אלון.

מבוכות דיור — הגדרה השאולה ממילונו של לה־קורבוזיאה, מאבות הפוסטמודרניזם הארדיכלי במערב — נראית מתאימה ביותר כדי לתאר את מראה העיניים בגילה. בשנות השישים והשבעים שגור היה בפי המתכננים המונח הצבאי "מיתחמים". בכל מיתחם כזה גרות כמאה עד 180 משפחות. מבחוץ התאימה חזית הבתים לאופי הבניה הירושלמית — אבן וקשתות. לארכיטקטים ששרטטו אותם במשרדיהם ניתנה יד חופשית, מדי. יש הסבורים — האפשרויות והרצון לתת דרור לדמיונם המקצועי לא תמיד הביאו תוצאה חיובית. אבל הבעיה האמיתית בעצם לא בשקנן כי אם במה שיש בתוכם.

"הבעיות מתרשמים מן החזות ויש הנכים מצוקות. מעטים בלבד מודעים לעובדה שמאחורי הקליפה הארדיכלית המקורית מסתתרות דירות שנבנו לפי הסטנדרטים המקובלים במשרד הבינוי והשיכון. ומכיון שהסטנדרטים האלה הם צנועים ביותר, בנו חדרים של שיכון פשוט בתוך קליפה של וילה יוקרתית", מעיד המתכנן אמנון ניב. הוא מדבר על 'מגלומניה לא מבוקרת' של ארדיכלים מסויימים, וממשיך: "לפני זמרמה ליוויתי את דוד לוי ואת מיניסטר הבינוי של קוסטה ריקה בעת ביקורם בגילה. הם עמדו מול בניין מסויים שתכנן האדריכל שרון מתל־אביב. ידעתי שהיזמים התקשו למכור את הדירות שבו, אבל האורח מאמריקה הלטינית התפעל מצורתו האגר. שדבר כזה היה רוצה לראות בארצו. היה מי שאמר כי גילה משמשת היום 'מרי־דיאן' של 'עיר מורדני'. אמורה באה. אך אישית הייתי מעדיף שהמריאן הזה יהיה בקוסטה־ריקה. אבי אבוא לראותו שם".

יאיר לוי אינו מתייחס להיבטים האסתטיים. לוי מדבר על הקשיים היומיומיים שהבניה בגילה גורמת לתושביה. השם הצבאי 'מיתחמים' זכה אמנם בחלופה אזרחית והמצבות של מבנות־דיור נקראים עתה 'מיבננים', אך אין בכך דבר מעבר לסמנטיקה. לוי: "בשיכונים העצקיים האלה כמעט בלתי אפשרי להקים ועדים שיטילו את מרותם על כלל הדיירים. מגרשי החניה המעוברים שתחת העמודים נמצאים במרחק רב מהדירות. מבחינה חוקית הם מהווים חלק לאגפור מרכוש הפרט, אבל המשתכנים מתייחסים אליהם כאל רשות הרבים. התוצאה — איש אינו מטפל בהם. כשנשבר בור במגרש החניה המרוחק או כשנשרפת נורה במעברים, שגם הם במרחק של עשרות מטרים מהדירה הפרטית, אין מי שישלם עבור התיקון. בדקנו ומצאנו שאילו יכולנו לגבות שני דולר לחודש מכל דייר בגילה ומוסיפים לכך את התקציב העומד לרשותנו בקופת העירייה, היינו פותרים את בעיית התקין והבינוי. אבל יש בגילה מיבננים שלמים מאוכלסים מפוני שכונות מצוקה. האנשים שם מוכנים לשלם חמישה־עשר דולר לחודש תמורת טלוויזיה לארוקית בכבלים, אבל לתת שני דולרים לבינוי — זה לא. התוולנו בפעולה ב־10 מיבננים שדייריהם היו נכונים לשלם מס מרצון, גבינו את הכסף — והאלצנו להחזירו כי העירייה לא שלמה את חלקה".

גם מלחמות הסמכות והיוקרה בין עיריית ירושלים לבין משרד השיכון פוגעות קשה בחיי השכונה. לדברי יאיר לוי, נופלים התושבים בין הכסאות. כך, למשל, מסרבת העירייה לטפל בחלקות שנועדו לגני, כל עוד לא יתקין שם משרד השיכון מערכת השקיה. אבל לפקידי משרד השיכון לא בוער ובמרכז גילה, ממש מול הבתים היפים, אפשר ביתנים לראות עזים ופרות.

סיפור הצלחה בע"מ

על דלת דירה מס' 7 ברחוב הארבעה 28 בפסגת זאב מותקן שלט צבעוני: "כאן גרים בכיף רותי ואלה רגב". הזוג רגב בא לכאן ישר ממעונות הסטודנטים של האוניברסיטה העברית. היום גרה איתם גם בתם הקטנה טל. רותי רגב מבקש להזכיר כי זה היה שמה המקורי של השכונה, לפני שהוחלט להחליפו ולקרוא אותה על שמו של המנהיג הרוויזיוניסטי. למרות נסיון העבר מקפידים עתה בוני פסגת זאב על איכלוס מתוכנן ועל פיתוח מקביל של בתי מגורים ותשתית חברתית, חינוכית ומסחרית. המושג 'מיבננים' נמחק מכל המפות ולמסופלי 'פרזות' לא תהיה פה — כך מבטיחים — דריסת רגל. הגינות הקטנות שבחזית השיכונים ניתנו לשימושם הבלעדי של דיירי קומות הקרקע ובכך נפתרה בעיית הטיפול בגני. אבל מלחמות היוקרה בין העירייה לבין משרד השיכון נותנות כבר את אותותיהן ורותי רגב חושש שאם לא תימצא דרך להביא את שני המוסדות לבני הבנה, תסבול פסגת זאב כפי שסובלות השכונות הוותיקות יותר. (בכתבה שלישית בסדרה)

טלטלה בתזמורת הפילהרמונית

התזמורת הפילהרמונית תצטרך להסביר את יחסיה עם נגניה, מנהלה המוסיקלי ושלטונות המס ● יצירה לא פשוטה לביצוע

מאת מיכאל הנדלזלץ

זה קורה למוסדות רבים, ובכל שהמוסד מפואר, מכובד ורב־מוניטין יותר, כך הדבר צורב יותר. זה קרה לבנקאים עם מפולת המניות, זה קרה לצה"ל אחרי מלחמת יום הכיפורים, זה קרה לתיאטרון הבימה עם פרשת המעילה, וזה קרה לגלי צה"ל עם פרשת ערנה פאר. פתאום מאבד המוסד את מחוליו הציבוריים, ענייניו האינטימיים הפנימיים ביותר חשופים לנושא הגרון והעדרש בהקשרות, לעולם לא תהיה תדמיתו בציבור כפי שהיתה. צריך לקבל עובדות־חיים אלה. העובדה שזה קרה לפילהרמונית בשנת היובל (די מאוחר כדי לאבד את הבתולין הציבוריים) רק מכאיבה יותר.

עצם העובדה שנגן בתזמורת הפילהרמונית פנה לבית הדין מלמדת על שבירה מסויימת של קודים פנימיים. לכן יש מידה רבה של כעס בתזמורת עליו. זה לא רק פגיעה ברוח היחידה, דבר מכויר ויוצא דופן בגוף הזה (במוסדות אמנותיים אחרים, כמו תיאטרונים, למשל, פגיעה כזאת היא עניין יומיומי). זו פגיעה שלא תוכל להסתיים יותר בתוך היחידה עצמה.

אילו היה הוויולן אריה ישראלי פונה לעיתונות, היה אפשר להרגיע את הרוחות. הפילהרמונית ידעה, בדרך כלל על ידי התעלמות מכתבות בעיתונות, לתת לסערות (וגם לטענות ביקורתיות ענייניות) לעבור. גם הפעם קיבלו הנגנים הוראה מהנהלתם שלא לדבר עם העיתונות, ומי שדיבר עשה זאת "לא לייחוס" או אפילו "לא לפרסום". בעניין הזה יש משמעות חמורה בתזמורת. אבל ישראלי פנה לבית משפט, ועירב את שלטונות המס. אלה לא נרגעים עד שלא מביאים אותם על סיפוקם.

עניינם של שלטונות המס בנושא התעורר בעצם בגלל הפרסום בעיתונות, ובשל מה שישראלי עצמו כינה כ'ניפוח'. בתביעתו להחזיר אותו לכסא נגן ויולה מוביל, או לפצותו לפני צאתו לגמלאות מנה ישראלי את הכספים שמשתכרים הנגנים, לפי דבריו, משלמת התזמורת לנגנים חלק משכרם במטבע חוץ, מבלי לרשום את הדבר, וזה מעלה את השכר באופן משמעותי.

מס ולא מס שפתיים

הנהלת התזמורת הכחישה את טענותיו של ישראלי מכל וכל. הנגנים הנהנים מזה... אלה שהתשלום שיש להם לאבי גם מפני שהם מתכופפים לקחת את שכרם מתחת לשולחן. אחרים אמרו שהם מוכנים לקבל את חצי ממה שישראלי טוען שהם מקבלים, וזאת תהיה הכפלה של שכרם. היתה נכונות כללית להראות את תלושי המשכורת.

נכון אמנם שהנגנים מקבלים לפעמים שכר במטבע חוץ. זה קורה בסיורים בחו"ל, כשהתזמורת מנצלת את העובדה שהחוק מאפשר לשלם דמי אשל במטבע זר. יש להניח שדרך תשלום זו מנוצלת במלואה, "והיינו טפשים אם היינו נוהגים אחרת" — נאמר לי.

שמעתי מחבר ההנהלה יעקב מישורי שקורה לפעמים שתוספת המאמץ (סיורים של התזמורת נערכים בדרך כלל בעת החופשות, ועל כן מחייבים בתשלום תוספת מאמץ) שולמה בחו"ל במט"ח, אבל אז שולם מס לפי חוקי הארץ בה נמצאה התזמורת, ודווח לשלטונות המס, ואף שולם ההפרש לשלטונות המס בארץ. יש אולי טעם לפגם בכך שתזמורת המקבלת חלק (קטן יחסית) מתקציבה ממסי אזרחים כאן משלמת לפעמים מסים בארצות זרות, אך זה בכל הנראה חוקי.

מנכ"ל התזמורת אבי שושני לא יכול היה להיזכר במקרה כזה. על כל פנים, אין עם היודע מקרה. תביעתו של ישראלי הציקה התזמורת מומחה לענייני מס שבדק את ספריה, לבקשתה, ולטענת חברי ההנהלה אמר ש"מס הכנסה עוד יצטרך להחזיר לכם".

קשה להניח שגוף בעל מוניטין כמו הפילהרמונית יסתבך בעבירות מס, אם כי דברים מוזרים מזה קרו בעבר. היה זה טפשי אילו התזמורת "בזבזה" מטבע חוץ על ניפוח שכר נגניה, בעוד היא מתקשה לשלם שכרם של סולנים ומנצחים (הבאים לכאן לרוב בהתנדבות). אילו נכון היה שהשכר הוא כה גבוה, מן הסתם לא היתה נטיה שקיימת של נגנים לחפש לפעמים מולם בתזמורות אחרות בעולם. חברי ההנהלה אומרים שבתנאי השכר שהם מציעים קשה להם למשוך נגנים מחו"ל, כשהם זקוקים לכך.

ענייני המס אינם בגדר של "דיעה", אלא בגדר של ויכוח בין התזמורת לשלטונות המס. דבר זה יתברר, ויהיה משא ומתן, והאמת תצא לאור. אבל הרבב יישאר. "יהיה שם משהו עם מס הכנסה" — יגידו. לא מסייעת לכך העובדה שהתזמורת שמרה עד עתה בקנאות על סודיות ענייניה הכספיים. היא אמנם מדווחת למשרד החינוך ממנו היא מקבלת חלק לא גדול מתקציבה, אך היא למעשה איננה מבוקרת על ידי גוף ציבורי. לפחות שיש לה הנהלה ציבורית מכובדת. היא נוהגת גם לשמור את הדברים בפנים. גם כשהחושב שלה פורש עתה מעבודתו, בחירת מחליפו נעשית כדי למצוא מישהו ש"מכיר היטב את ענייני התזמורת".

מנהל קיים בשביל לנהל

הסוגיה השניה שהעלתה תביעתו של ישראלי קשורה למבנה המיוחד כמינו של התזמורת ולמסכת יחסיה המורכבת עם מנהלה המוסיקלי זובין מהטה. כאן יהיה קשה להוכיח משהו, בדיון משפטי או ציבורי, אפילו יותר מאשר בעניין הכספי.

הפילהרמונית היא גוף המנהל את עצמו. ב־115 הנגנים שלושת האסיפה של חברי התזמורת. הבוחרים מתוכם מועצה והנהלה. כדי להיות חבר מלא בתזמורת (והיינו בעל זכויות לבחור ולהיבחר לגופים המנהלים) חייב נגן לעבור את מבחן הקבלה המוסיקלי אצל המנהל המוסיקלי וההנהלה, המועצה, ואחר כך האסיפה. רק אם האסיפה תצביע על קבלתו ברוב של שני שלישים, יתקבל כחבר מלא. בעבר הלא רחוק קרה שהמועצה המליצה על קבלת 12 חברים חדשים, והאסיפה החליטה לקבל רק חמישה. כרגע יש לתזמורת יותר משבעים חברים מלאים, והשאר הם שכירים.

אין הבדל בתנאי השכר, אך יש הבדל בזכויות הניהול.

אלא שמבנה דמוקרטי כזה מקשה מאוד על ניהול מוסיקלי. מהר מאוד הבינו הנגנים שהם לא יכולים לפסוק איש בעניין עמיתו. לכן מונה מהטה תחילה ליועץ המוסיקלי, ואחר כך למנהל מוסיקלי. אין לו כל סמכות לפטר נגן מחברי התזמורת, אבל חלק מתפקידו כמנהל אמנותי הוא להמליץ מי ינגן באיזה תפקיד בסקציה שלו. בין היתר בשביל זה חיפשה התזמורת מנהל מוסיקלי.

אחרי שערוריית וגנר (נסיונם של מהטה והתזמורת לנגן את יצירתו בתום קונצרט, תוך בקשה שמי שלא רוצה לשמוע ייצא מן האולם, כשהותקף בגבוה על ידי פוליטיקאים) גמלה לו התזמורת במינוי לכל החיים. אין חוזה בין התזמורת למהטה, המגדיר את משך ההתקשרות במובן המשפטי. תיאורטית יכולה אסיפת הנגנים לפטר אותו. שני הצדדים מצהירים שזו השאלה שאם הקשר לא יהיה טוב להם, לא יהססו להפסיקו. אך הצהרות לחוד, ומרקם היחסים העדין לחוד.

ישראלי טוען בתביעתו שמהטה מתנכל לנגנים, גורם להם מתחים ומשברים, ואילו הם מפחדים לדבר פן יבולע להם. נגן שנפגע על ידי המנהל האמנותי יכול להביא את עניינו לפני ההנהלה והמועצה, וזו, אם תרצה, יכולה לדבר עם מהטה כדי לנסות לשנות את החלטתו. עד כאן הגיע עניינו של ישראלי מספר פעמים, מבלי להזכיר שמות. סיפרו לי על מקרים דומים של נגנים שמהטה ביקש להעבירם מתפקידם, ואילו המועצה שכנעה אותו לשנות את דעתו. גם אם השלב הזה אינו מצליח, יכול הנגן הנפגע לזמן את האסיפה, וזו יכולה לכפות את דעתה על המנהל המוסיקלי. האסיפה יכולה גם להתכנס מעצמה כדי לדון בעניינו של נגן, אם היא חשה שנעשה לו עוול. העובדה היא שישראלי לא פנה לאסיפה, והיא מצידה לא יזמה התערבות בעניינו עד עתה. ספק אם עתה, אחרי שהכביסה המלוכלכת תלויה לייבוש בחוץ, היא תעשה זאת.

נושא שהוסשסש בדיון בעיתונות הוא שמנהל אמנותי תפקידו הוא קודם כל לנהל. לעומת זאת הגוף שאותו הוא מנהל מורכב כולו מאנשים בעלי אגו גדול. בלתי נמנע לכן שיהיו חיכוכים ויכוחים בין הנגנים לבין המנהל האמנותי. אך בעוד שהמבנה הניהולי של התזמורת הוא דמוקרטי, הרי שהעשייה האמנותית מנוגדת מעצם טבעה לדמוקרטיה. המנהל האמנותי הוא זה שחייב להחליט, וכמעט כל החלטה — בוודאי לגבי גורל אישי של נגן זה או אחר לגבי רמת תפקודו בתזמורת — עשויה להיות בלתי נעימה. יש נרגנויות שנרגעות בפנים. יש כאלה שלא נרגעות לעולם, ויש כאלה הפורצות החוצה.

בשלב זה נראה שהתזמורת מלכדת שורותיה מאחורי עצמה ומהטה. אני מבין שנשמעו קולות רפים בפנים לצדו של ישראלי, אך הרוב המכריע של הנגנים עם רינונים, לא ליריהם, כמובן, קודם כל נפגע מן המעשה של ישראלי, ובעיקר מן האשמה הכלכלית.

תלות מוחלטת בכריזמה

אבל מערכת היחסים בין התזמורת למהטה היא עדינה ביותר. יש אינו גימה שלא נאמרת בקול רם. גם בתוך התזמורת ש"זה המנהל הטוב ביותר שאנו יכולים להרשות לעצמנו בהיותנו רחוקים ממרכזי המוסיקה יוצאי דופן ועניים. שום מנהל מוסיקלי לא יקדיש לנו כל כך הרבה זמן ומרץ. מהטה בעצם עושה לנו טובה גדולה." בצד ביקורת על אורות מהחלטותיו, אתה שומע לפעמים תחושה של תלות מוחלטת בו ובכריזמה שלו. זה נובע דווקא מכך שאין חוזה ברור בין התזמורת למהטה. אלה הם חיי נישואים בתנאים לא שווים. שכן לבעל מהטה יש גם אהבות אחרות (תזמורות והתחייבויות אחרות) והוא גם נוחל לרוב את אור הזרקורים. בעוד האשה מורכבת בהרבה "אנר אים", עם מעט ההילה הרבה באור עבודה קשה, ולטענתה גם מעט כסף. האגו הקולקטיבי של התזמורת הוא איכותו הטוב בוחנן עצמי לגבי האוטוקסיוזיות של עצמו, המתבטא בהפגנת עזוזי בוחנן עצמי, ולפעמים ארוגנטיות כלפי חוץ.

עד עתה כל הבעיות נפתרו "בתוך המשפחה". עכשיו מעורב בזה גם בית המשפט. פרקליטו של ישראלי לא הסכים למחוק את מהטה מן התביעה, כפי שהציע השופט, וזה מלמד שלסכסוך הזה יש צד כספי, אבל גם צד אנושי שרוצה לבוא על סיפוקו דרך פסיקה של בית המשפט. אך בירור יחסים בין מנהל אמנותי ובין הגוף המנוהל על ידו, אינם נקבעים בבית המשפט, אלא בחזרות. בנוסף לפרשה הזאת, נמצאת התזמורת על פרשת דרכים. נגנים מובילים ותיקים, פורשים או מצמצמים את פעילותם בתזמורת (האוג, פיאנקה, בנימיני, רכטמן ואחרים) בשל השחיקה, זרימת הכוחות פנימה היא איטית, ואם העליה הגדולה מברית המועצות לא זכתה התזמורת לתגבורות רציניות בשורותיה. כסף (שישראלי טוען כי קיים בשפע, ואילו הנהלת התזמורת מכחישה בתוקף) לא יענה את הכל, וכאן בהחלט נחוץ מנהל מוסיקלי נמרץ שיגבש את התזמורת ויצעיד אותה לתחילת היובל השני.

מהטה אמר בתגובה כנבה שמפני עיל טרוד אינו יכול לעשות מוסיקה, "ואני לא עושה מוסיקה עם שום תזמורת אחרת בעולם". זה נשמע יפה, אך לא מדויק. מסתיר אוה בתזמורות, אך עשה מוסיקה נפלאה. התזמורת הפילהרמונית, יותר מכל תזמורת אחרת, נתונה למצבי רוח, ומסוגלת לנגן רע כמו שהיא מסוגלת להרקיע שחקים. אבל אם היה סיכוי או צורך לברר באופן יסודי את היחסים בין התזמורת למנהלה המוסיקלי (יחסים המשכים וכי יוכל ראויים לפתרון להערכה מחדש), לטובת שניהם, הרי שהמקרה הזה יבוא אותם, כי כאן מבוגים הרגשות.

صكنا من الاهل

היוקרה האבודה של קדאפי

איסן האברה, שליט צ'אד, הנחיל ללובים מפלות ניצחות והוא שולט עתה על מרבית שטחי המדינה

מאת רוג'ר דה וואק
DIE ZEIT
מיוחד ל"הארץ"

שני אנשי מדבר עומדים בעיצות זה מול זה. שניהם נולדו ב־1942 באוהל נוודים, אך מלבד זאת אין להם דבר במשותף. מועמר קדאפי הלובי שולט על אחת המדינות העשירות ביותר באפריקה. איסן האברה הצ'אדי שולט על אחד העמים העניים ביותר ביבשת השחורה. לפני שלושה חודשים קרא קדאפי ל"מלחמת קודש" בהאברה. כעת נחל הקולונל תבוסה במלחמת המדבר. כ־5000 חיילים מכוח הכיבוש הלובי מצאו את מותם באזורי השממה בצפון צ'אד. ארבעה קרבות התחוללו ובכל אחד מהם ספג קדאפי תבוסה קשה. האברה קרב להשגת מטרתו — לגרש את הלובים מארצו. עכשיו נותר לו עוד לכבוש מחדש את רצועת אאוזו, לאורך הגבול, שאורכה כ־100 עד 150 מטר ושסופחה על־ידי הלובים ב־1973. פרט לרצועה זו, משתרע שלטונו של האברה על המדינה כולה, על אזורי השממה בצפון האיסלאמי ועל שדות הכותנה בדרום הנוצרי־אנימיסטי. זה 20 שנה לא קרה כדבר הזה שכל חבלי המדינה נמצאים תחת שליטתו של המחזיק ברסן השלטון בצ'אד.

להאברה המחוקק היו שני ניצחונות בדרומבית. הוא ניצח במלחמה נגד לוב ובמלחמת האזרחים נגד מתנגדו גוקוני וואדאי, שעד לאחרונה היה בעל־בריתו של קדאפי. ראשית עברו אנשי וואדאי להאברה. אחר כך הובסו הלובים וברחו. זה החל ב־2 בינואר בהתקפת־פתע על חיל המצב הלובי בפאדה, בצפון מזרח צ'אד. מ־1500 הלובים שם נהרגו 800 ו־150 נפלו בשבי. קדאפי ייחל לנקמה. אולם ב־19 במרס ניתקל כוח לובי בן 700 איש במערב בדרכו לפאדה ו־370 מאנשיו מצאו את מותם. לא נספר גורלם של 800 הלובים שמיהרו לעזרתם של אלה: מחציתם נהרגו בקרבות.

הודות לנשק הצרפתי

חייליו של האברה ששאבו עידוד בנצחונם, הסתערו ב־22 במרס על הבסיס הלובי הגדול ביותר בצפון צ'אד, ואדי דום. אף כי הם היו במיעוט, ניצחו הצ'אדים וערכו בקרב אויביהם מרחץ דמים. לא פחות מ־1299 חיילים לובים נהרגו ו־438 — ביניהם מפקד הבסיס, הקולונל האליפה עבדול אפטאר — נפלו בשבי. לצ'אדים היו רק 29 אבידות. בוואדי דום גם נפל בידי חיילי צ'אד נשק שלל שבהיקפו ובאיכותו היה בעבורם כמעט לא ייאמן.

רוב הנשק היה מתוצרת ברית־המועצות. הוא כלל 18 מטוסים ומסוקים שלא נפגעו, למעלה מ־100 טנקים וכלי רכב משוריינים, למעלה מ־400 משאיות וג'יפים, 10 מכ"מים, 40 תותחי נ"מ, מקלעים, טילי נ"מ, משגרי טילים וכמויות אדירות של תחמושת ותמרוקה. "זה היה ממש מחבוא האוצר של עלי באבה". אנשי היחידות הלוביות המובחרות — או מה שנותר מהן — התעלמו, כליל, מהוראותיו של קדאפי לבאת למתקפת־נגד. הם העדיפו לסגת לכיוון לוב. בירת חבל הצפון העיר מולדתו של האברה, פאיה־לארג'ו השוכנת בלב נווה מדבר רחב, פתחה ללא קרב מחיילים הלובים לאחר ארבע שנות כיבוש. הם ברחו בחסותה של סופת חול.

רק הודות לסיוע בנשק מצרפת ומארצות־הברית יכול היה הרמטכ"ל בן ה־30 של צבא צ'אד, חסאן ג'אמוס, שנפצע במתקפה על ואדי דום, לזקוף לזכותו הצלחות חסרות תקדים כאלה. תפקיד חשוב מילאו 400 טילי נ"ט מדגם מילאן שסיפקו הצרפתים, תוצרת משותפת של החברה המערב־גרמנית אמב"ב ושל אירוספסיאל הצרפתית. כבר בתחילת מרס אמר הנשיא האברה מיטראן כי בצ'אד "למרבה הצער" אפשרי "רק עוד פתרון צבאי" — וזה עלה לצרפת לפי שעה 500 מיליון פראנקים צרפתיים. 2,300 החיילים הצרפתים בצ'אד דואגים לאספקה ומאבטחים את עורף אזורי הקרבות. אך הם לא השתתפו במישרין במערכה.

קדאפי מוקיע את האברה כ"כבר־גוי" שמכר עצמו לידי הקולוניאליס־טים הצרפתיים. האברה לעומת זאת מלגלג על קדאפי, שאותו הוא מכנה "בעל שיגעון־הגדלות הנשר־דרוכי ממפרץ סירטה". קדאפי איבד ללא ספק מיוקרתו. עוד מתקופת ציד העבדים היו ערבים שהתייחסו בבוז לאפריקאים ששכנו מדרום להם. בעבור קדאפי, תבוסה מידי "הפראים היחפים" היא השפלה קשה ותחילת הסוף למדיניותו האפריקאית. השפעתו על אזורים מגורים בגוער של אפריקה השחורה בוודאי תפוג.

קדאפי הראה עצמו "מהמכן פאן־אפריקאי" לא יכול היה אפילו לשמור בידיו את צפון צ'אד. המדינות האפריקאיות, שלאחר המתקפה האמריקאית על טריפולי הביעו את הסולידריות שלהן, שותקות כעת על שתיקה. אהדתן נתונה לצ'אד. הפעם לא יכול קדאפי להציג עצמו באופן אמין כקורבן האימפריאליזם המער־בי. משום כך בהבהבותו עד גדלה כפל כפליים. "אם תכריז לוב על גיוס כללי, נשטוף, באלפי טנקים, שלנו ובמאות מטוסינו את המושבות הצרפתיות עד קו המשווה".

מורת־רוח בקרב הקצונה

זוהי התפארות שווא: שכן כעת התגלה קלונם של הכוחות הלוביים. הם התנהגו באופן מעשה בבסיסים בצפון צ'אד. עריקים סיפרו על עי־כובים למשך חודשים בשכר החיי־לים. המורל היה "רע מאוד־מאוד". דיפלומט צרפתי אמר: "קדאפי שלח לצ'אד את אנשי הצבא שבהם נתן אמון פחות מכל". הדיקטטור הלובי אכן חושש לא בלי צדק מצבאו הוא. בשנים האחרונות פרצו בצבא הת־קוממויות עקובות מדם.

המלחמה הבלתי פופולארית הז תבוסות בצ'אד רק יחריפו את מורת־רוחה של הקצונה. בתחילת מרס ערקו שני טייסי חיל האוויר עם מטוס תובלה מדגם סי־130 מצ'אד למצרים. לפני קרוב לשבועיים הגיעו גם רב־סרן, סגן וסמל במסוקם למצרים. לא לשווא בישר בלאוגרי וגה קדאפי כי מעתה ואילך תהיה בירת ארצו לא טריפולי, אלא אל ג'ופרה, השוכנת בתוך המדינה. כך יקל עליו לפקח מקרוב אחר אנשי צבא השודים.

בפברואר הוצאו להורג בפומבי שישה פונדמנטליסטים איסלאמיים, למען יראו וייראו. "וואשינגטון פוסט" ציטט דיפלומט לובי במדאן שהודה, כי "הקולונל קדאפי איבד את השליטה על המאורעות, הן בצ'אד והן בשטח שליטתו של ממשלת לוב". כעת חוזר מגנו של קדאפי, עבדל סאלם ג'אלוד, משהות בת ארבעה חודשים בסוריה. האם יוכל המשטר הלובי שוב ליטול יוזמה? קדאפי הזהיר את האמריק־אים לבל יתקפו. "שאם לא כן תצטרף לוב לברית וארשה ותציב טילים סובייטיים על חופי הים התיכון".

איש אינו מתייחס לכך בכובד ראש. הצרפתים חוששים. עם זאת, [illegible] עלולים הלובים להגיב בפעולות טרור. [illegible] הטרוריסטים של קדאפי עצמו כמו אלה הפועלים בשירותו. כך, למשל, אבו נידאל הידוע לשימצה שוהה כעת בלוב, אמר בפאריס מומחה בנושא. לפני שבוע נהרגו ארבעה אנשי צבא צרפתיים ואחרו בפיצוץ בקפה "איסטודיל", מקום מפגש של חיילים צרפתים בג'יבוטי.

המכתב המגחך על אאוזו

אך גם לצ'אד לא ישוב השלום מהר כל־כך. "מטרתו הראשונה במעלה" של האברה מוסיפה להיות כיבושה מחדש של רצועת אאוזו, שבה סבורים שיש מאגרי נפט ואור־ניום. קדאפי טוען לבעלות על הגבול, מכיוון שב־1935 העבירו אותו הצרפתים ששלטו במקום לידי איטליה הפאשיסטית וכך סופח הגבול למושבה האיטלקית דאז לוב. עם זאת, ההסכם בנושא לא אושר אי־פעם, וכעבור זמן הודיע מוסוליני באוזני הדי־צרפתי על ביטולו. הצרפתים הציעו להאברה לפנות לבית־הדין הבין־לאומי בהאג. אולם זה רוצה שהתותחים ידברו במקום המשפטנים. לפתוח במערכה באאוזו יהיה ללובים קווי אספקה קצרים יותר, דבר שיקל עליהם.

בעבור האברה היה זה חשוב יותר להתמקד. בשילוב כל שנמצאו לשעבר מתקופת מלחמת האזרחים בישות המדינה הצ'אדית. באלג'יר נושא הנתון ידידו הוותיק של האברה, גוקוני וואדאי, על שובו לאנג'מאנה בירת צ'אד. ובעיקר חשוב הדבר לפייס בין הדרום המדינה ובין השבטים הלוחמים בצפון.

מכל מקום, האברה שעינה בזמנו עד מות קצין צרפתי, יכול למצוא כיום בצרפת את המגן הטוב ביותר. הצרפתים הניעו את ארצות־הברית לגלות איפוק בצ'אד וכך מנעו את התרחבותו של הסכסוך לסכסוך בין מזרח למערב, בין "ידיד ברית־המוע־צות" קדאפי ל"ידיד ארצות־הברית" האברה. נוסף על כך לצרפת בתורת מעצמה [illegible] אחרים. יש עכשיו, בניגוד למעצ־מות־העל, רק שאיפה אחת: להחזיר את חייליה מצ'אד, לאחר שישלימו שם את תפקידם.

נשיא צ'אד, איסן האברה, (מימין) ונשיא זאיר מובוטו חוגגים את הניצחון על צבא לוב

בעקבות פרשת התינוקת אם

הוויכוח בנושא האם הפונדקאית רק החל. נראה כי שאלות חוק ומוסר בהקשר זה ימשיכו להעסיק את דעת הקהל ואת בתי־המשפט

שרות Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

בתחילה נראה הדבר כמו הסכם מנוסח היטב, ללא בעיות. לוויליאם ואליזבת סטרן לא היו ילדים. למרי בת וייטהאד כבר היו ילד וילדה והיא היתה מוכנה ללדת ילד נוסף. כך אישא תמורת עשרת אלפים דולר היא הסכימה לעבור הפריה מלאכותית בזרעו של סטרן. את התינוק היתה אמורה למסור לבני הזוג לאימוץ. אך כאשר התינוקת שנודעה בשם תינוקת אם נולדה לפני שנה, ההסדר התפרק במהירות. במקום למסור את הילדה, אמרה וייטהאד כי היא שינתה את דעתה. בני־הזוג תבעו כי הילדה תועבר לי־דיהם, ווייטהאד נמלטה לפלורידה. מאז ינואר ניהלו שני הצדדים מאבק משפטי חריף בשאלה מי יקבל את התינוקת אם. בשבוע שעבר, ארבעה ימים לאחר יום הולדתה הראשון, מסר שופט לילדה את מה שהוא קיווה כי תהיה בעבורה המתנה הטובה ביותר — זהות חוקית חדשה כבתו של מליסה סטרן, ובית קבע אצל אביה.

החלטה זו לא תשים קץ למאבק המשפטי. עורכי־הדין שייצגו את וייטהאד טענו, כי לחוזה שלה עם בני־הזוג לא היה שום בסיס משפטי ולפיכך אין הוא בר־אכיפה. כאשר השופט הארווי סורקוב מבית־הדין העניק את האפוטרופסות על הילדה לבני־הזוג סטרן ושלל מוויטהאד זכויות ביקור, הודיעו עורכי־דינה כי יערערו בפני בית־המשפט העליון בניו־ג'רסי. במסיבת עיתונאים בדרה וייטהאד הבוכייה שתמשיך להיאבק לנצח כדי לשמור ברשותה את הילדה, שלה קראה שרה. "לא אוותר", התייפחה. "היא ילדתי. היא בשר מבשרי, דם מדמי ושום שופט... לא יקח את זה ממני".

התשלבות המוסריות

פרשת התינוקת אם החלה בי משרד עורך־הדין לפני 26 חודשים, כאשר האם והאב חתמו על חוזה. כיום מליסה היא על־פי כל הדיווחים תינוקת שמנמנה, מלאת שמחת־חיים וסקרנות. היא גם היתה למוקד דיון בעולם כולו בנושא של אם פונדקאית. לקראת סוף המשפט התמודד לגיון של מומחים, לרבות עורכי־דין, פסיכולוגים ואתיקנים עם השלכות הפרשה. מבקרי מושג האם הפונדקאית טענו כי כל אדם בעל כמה אלפי דולרים מיותרים יוכל להלכה "לקנות" ילד. הם הביעו את חששם, שהנוהג עלול ליצור מעמד של נשים עניות שישמשו מכונות להולדה ויקבלו כסף כדי ללדת את ילדיהם של האמידים. פמיניסטיות הוקיעו את מה שתיארו כניסיון "לשכור" את רחמה של וייטהאד ואז לשלול ממנה כל מגע עם בתה. ואנשי דת התבצרו בשאלת השלכות המוסריות של הליכים כאלה. אף כי העיקוי היה פרי המקרה, הרי בהכרזה על שיטות חדשות של טכנולוגיית הולדה שאותה פירסם בחודש שעבר, הוד האפיפיור יוחנן פאולוס השני על עמדת הוואתיקן כי הפרדת אהבה מרבייה היא חטא.

על פני השטח נראתה הבעיה החוקית אלמנטרית: האם המסמך שווייטהאד חתמה עליו הוא חוזה מחייב. לא היה שום תקדים לפרשת התינוקת אם. חוקים שהיו עשויים לחול על הסכמי אם פונדקאית נועדו בדרך־כלל לכסות הסדרים אחרים, כמו למשל מכירת תינוקות. אף כי הוא הודה שהוא עומד על קרקע חוקית בתולה, פסק השופט סורקוב כי ההסכם אכן היה בר־אכיפה. "החוזה אינו כזב", פסק. "הגברת וייטהאד היתה מעוניינת בחוזה. בית־המשפט הזה מוצא שהיא שינתה את דעתה, חזרה בה מן הבטחתה ומנסה כעת להתחמק מהתחייבויותיה".

הבעיות האתיות בפרשת התינוקת אם עלולות להיותה קשות יותר לפתרון. האם יש לעודד נשים להביא לעולם ילדים שאותם אף פעם לא יגדלו? האם הן אמהות או יצרניות של מוצר? אם וייטהאד יכולה היתה לחתום על חוזה בדבר "השכרת" רחמה, מה ימנע בני אדם אחרים מלחתום על הסדרים חוקיים למכירת חלקי גוף אחרים, כגון כליות? אם פונדקאית אחת שתמכה בעבר בהסדרים אלה שינתה את דעתה. "כל מה שאתה עושה הוא להעביר את הכאב של אשה אחת לאשה אחרת. מאשה הכואבת את עקרותה לאשה החייבת למסור את תינוקה", אומרת עקרת הבית באוי־לינוי המשתמשת בשם הבדוי אליזבת קיין.

טובת התינוקת

כאב עלול להיות גם מנת חלקם של הילדים הנולדים בעקבות הסכמים כאלה. יש חוקרים הסבורים שהידיעה כי אמם הביולוגית קיבלה כסף כדי ללדת אותם עלולה להיות טראומטית. אחרים חולקים על כך וטוענים כי האהבה והתמיכה של האב והאם המאמצת יכולים לגבור על כל הבעיות הפוטנציאליות. הפסיכולוג לי סאלק שהעיד מטעם בני־הזוג סטרן, אופטימי, לפחות לגבי מליסה. "יהיו לה אהבה וביטחון", אמר. אולם בשלב מסוים יהיה עליה לעמוד מול העובדות המזה־מות בדבר לידתה והמלחמה הה מבעורת שניהלו הוריה בשנתה הראשונה.

וייטהאד הסכימה בתחילה ללדת את התינוק של סטרן מכיוון שרצתה את הכסף בעבור ילדיה האחרים, בר־איין בן 13 וטיפאני בת 11. כאשר הגיע הזמן למסור את התינוקת אם, אמרה כי התקשרה לפעוטה. לאחר שנמלטה לפלורידה, שלחו בעקבו־תיה בני־הזוג סטרן בלשים פרטיים ואת האף־בי־איי. כאשר הסתתרה היא צילצלה כמה פעמים לוויליאם סטרן. הוא הקליט בחשאי את שיחו־תיהם ושיחות אלה שפורסמו הפכו נגדה את דעת הקהל. "אני רוצה את בתי חזרה", הפציר סטרן בשלב מסוים. "שכח מזה", השיבה וייטהאד. "אני אעדיף לראות אותה ואותי מתות לפני תקבל אותה... נתתי לה חיים. אני יכולה לקחת ממנה את חייה".

הפרשה גם התמקדה בשאלה, איזו משפחה תהיה טובה יותר לאינטר־סים של התינוקת. במהלך המשפט שנערך שלושה חודשים, הירבו עורכי־דינם של הסטרנים להעלות את האלכוהוליזם של ריצ'ארד וייטהאד, את העובדה שהוחשש על נהיגה במצב שיכרות ואת חיי־הנישואין שלהם שלעתים קרובות לא התנהלו על מי מנוחות.

לפני כמה שנים נפרדו בני־הזוג לתקופה קצרה. מרי באת, קיבלה קיצבת סעד וגם עבדה כמלצרית בבאר. מאוחר יותר הכריזה המשפחה על פשיטת רגל. ריצ'ארד וייטהאד הוא כעת עובד תברואה ומשכורתו השנתית המסתכמת ב־28 אלף דולר היא הכנסתה היחידה של המשפחה. בהשוואה להם, בני־הזוג סטרן הם בעלי השכלה טובה יותר. הוא ביו־כימאי. היא פדיאטרית, והכנסתם השנתית המשולבת היא 90 אלף דולר. לבסוף פסק השופט, כי לא זו בלבד שהתוצאה מכריע לטובת בני־הזוג סטרן, אלא שהם גם יוכלו לספק לילדה בית טוב יותר.

הפרשה המסובכת והמורכבת שפכה אור על כמה מהמוזרויות של מערכת המשפט האמריקאית. שני הצדדים הצליחו לגייס לגיונות שלמים של עדים מומחים. אנשי מקצוע אלה המעידים בשכר, שעדותם היתה מיועדת לתמוך בטיעוני צד זה או אחר, הצטיירו לעתים קרובות כאקרובטי־רחוב שכי־רים. פרקליטה של וייטהאד קראו תיגר על אי יכולתה של אליזבת סטרן ללדת ילדים. סטרן איננה עקרה, היא סובלת מטרשת נפוצה וחששה שהריון יחמיר את מצבה. העדים הרפואיים של וייטהאד כפרו בסכנה זו ומדבריהם משתמע, כי הסטרנים רצו באם פונדקאית רק כדי למנוע הפסקה במהלך הקריירה של אליזבת. פסי־כיאטר אחד שהובא על־ידי האפוטרופוס שמונה מטעם בית־המשפט לתינוקת אם, העיד כי וייטהאד שיחקה עם בתה במשחק מחיאות־כפיים לא על־פי הכללים וכי נתנה לילדה "צעצועים פאנ־טסטיים" כמו דובוני־פאנדה גדולים במקום סירים ומחבתות.

אף כי אפשר שפרשה זו היא לפי שעה המפורסמת ביותר מסוגה, היא בוודאי איננה הראשונה. בסוף 1984 קיבלה אישה בת 28 מצפון לונדון ושמה קים קוטון עשרת אלפים דולר מחברה לתיווך העוסקת באמ־הות פונדקאיות, לאחר שהסכימה ללדת ילד בשביל זוג אמריקאי אלמוני. לידת בתה שכונתה תינוקת קוטון, עוררה רעש חסר תקדים בעיתונות הבריטית. קוטון לא ערערה על החוזה, אך סוכנות סעד ורווחה של השלטון המקומי נכנסה לפעולה והביאה לכך שבית־המשפט יוכרז אפוטרופוס של הילדה.

שופט התיר לבסוף לזוג האמריקאי לאמץ את התינוקת קוטון, אך הרעש סביב הפרשה הניע את מי שהיה שר הבריאות קנת קלארק להשמיע בקול רם, שמא התופעה "עלולה להביא לניצול נשים פגיעות ולאריאלים סיבוכים רגשיים וחוקיים מטרידים". כמה חודשים לאחר מכן אסר הפרלמנט על קיום סוכנויות מסחריות של אימהות פונדקאיות ועל פרסומות בנושא זה.

בינתיים ממשיכה הפרשה לפלס את דרכה בבתי־משפט אמריקאיים. עוד השבוע היתה צפויה פסיקה חדשה. בית־המשפט העליון של ניו־ג'רסי עשוי, למשל, לבטל את חוזה הפונדקאות — שסורקוב תמך בו בפסיקתו — ועדיין להעניק לבני־הזוג סטרן את האפוטרופסות על מליסה. שני הצדדים מוכנים ומו־קוים.

הגדודים של האפיפיור

בביקורו בצ'ילה היה האפיפיור מודע לכמיהת העם לשחרור ממשטר פינושה והתבטא בהתאם

Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

סנטיאגו

"יוחנן פאולוס אחינו, סלק את העריץ" האפיפיור ביקר לבסוף בצ'ילה בשבוע שעבר והתקבל בתערובת רבת עוצמה של רבקות ועם. למעלה ממיליון צ'יליאנים שניצלו את ההזדמנות להפגין הן את אמונתם הדתית והן את מורת רוחם משלטון הדיכוי של הגנרל אוגוסטוס פינושה, יצאו לראות את האפיפיור עורך מיסה מתחת לכיפת השמים בסנטיאגו. בשולי ההמון התגרו צעירים רדיקאלים בשוטרים. הללו ירו גז מדמיע ואחר כך אש חיה. בעוד תמרות העשן התפשטו והתכתשויות פרצו בכל מקום, האפיפיור הצמיד לרגע ממחטה רטובה לפניו ואז המשיך בטקס. "האהבה חזקה יותר, האהבה חזקה יותר" קרא. אך בינתיים נפצעו עשרות אנשים ורבים ברחו על נפשם.

במשך חודשים טיפחו חוגי אופוזיציה את התקווה כי ביקור האפי־פיור יעורר רעידה ותסיסה שבסופו של דבר יסייעו להפיל את פינושה, כפי שביקוריו זירזו את נפילתם של פרדיננד מרקוס בפיליפינים וז'אן קלוד דיוואליה בהאיטי. האפיפיור היטיב להבין את הכמיהה, ניצל אותה והתבטא בהתאם. בטיסה לסנ־טיאגו אמר לכתבים: "בצ'ילה נעמוד מול שיטה שהיא כרגע דיקט־טורית". כאשר פסע על אדמת צ'ילה השמיע אותו מסר, אך בצורה מוסווית יותר: "אני נמצא כאן כדי לתת חיים חדשים לתקוותיכם".

היימור של פינושה

בהתירו ביקור זה — הראשון מסוגו במדינה — הימר פינושה על כך שיוכל לצאת נשכר ממנו יותר מאשר אויביו. הימורו היה שביקור האפיפיור ידכך את בירורו הדיפ־לומטי ויתמוך בשאיפתו לזכות במשאל־עם, שעשוי להתיר אותו בשלטון עד 1997. במהלך טקסי קבלת הפנים ניסה ראש הכת הצבאית לפנות להשקפותיו האנטי־קומוניסטיות הנלהבות של האפי־פיור, בטענו כי המשטר נאבק בא"אי־דאולוגיה האנטי־איסטית ביותר ש הכירה האנושות אי־פעם". יוחנן פאולוס לא נראה כמי שמתרשם מכך. אחר כך נערכה פגישה פרטית בת 40 דקות בין השניים, והאפיפיור הצטרף לגנרל ולאשתו לתפילה.

בעבור יריביו של פינושה, ביקור בן ששת הימים של יוחנן פאולוס היה שוזר רגעים רבי־עוצמה. בעצ־רת שהפכה להיות ההפגנה הגדולה ביותר נגד המשטר זה שנים, התהלך האפיפיור בספל תה סמלי והקשיב לתושבי לה באנדארה, אחת מערי הפחונים, שם הקימו כמרים ונזירים קאתוליים מיליטנטים מטבחי מרק, מרפאות ולשכות להגנת זכויות האדם. לקול שאגות ותרועות תיאר רה עקרת הבית לואיזה ריוואדוס כיצד סובלים תושבי הרובע מאבטלה ומהיעדר מים וחשמל. תושב אחר, מריו מאוואס, אמר כי "השתתפות פוליטית היא כמעט פשע כאן".

הטלוויזיה הממשלתית שידרה את העצרת בשידור חי, אך השמיטה את דבריהם של תושבי רובע העוני. האפיפיור גם הופיע באיצטדיון הלאומי של סנטיאגו, שם נעצרו עשרות אלפים אנשי שמאל. עשרות הוצאו להורג ורבים אחרים עונו לאחר ההפיכה של פינושה ב־1973. הוא הופיע מול 100 אלף בני נוער שהדליקו נרות וקראו "ליברטאד, ליברטאד" (חופש, חופש).

שיפוט מוסרי

בפגישתו עם ראשי ההירארכיה הכנסייתית בצ'ילה הביע יוחנן פאו־לוס את תמיכתו בהתנגדותה הגוב־רת של הכנסייה לממשלה. למעשה, אנשי הכמורה כולם תמימי דעים עם הביקורת על הפרות זכויות האדם על־ידי הכת השלטת. הם חלוקים מאוד בשאלה איזו מידה של מיליטנטיות עליהם לגלות בהקשר זה. זמן קצר לפני ביקור האפיפיור פירסמה לשכת זכויות האדם של הכנסייה דו"ח חדש המאשים את המשטר בהגברת העינויים של מתנגדים. בדבריו בפני 31 בישופים, אמר יוחנן פאולוס כי הוא מקווה לדמוקרטיה, והוסיף "זה תפקידה (של הכנסייה) לשפוט שיפוט מוסרי אפילו בנושאים פוליטיים".

פגישתו של האפיפיור עם פו־ליטיקאים מהאופוזיציה באה בתקופה שבה נראה היה כי הכת הצבאית חיזקה את מעמדה. פינושה עשה שימוש בניסיון ההתנקשות בחייו כדי לאשש את טענתו שדרושה יד חזקה. הדבר גם החריף את המתחים בין אנשי מרכז ושמאל באופוזיציה. אנשי כנסייה ופו־ליטיקאים נשאו ונתנו במשך שלו־שה חודשים כדי להסדיר פגישה בין האפיפיור ובין חברי קבוצות מרכז וקבוצות העומדות משמאלה ממנו. תוצאתה היתה רק הבטחות צ'י־ליאניות מעורפלות לפעול למען אחדות רבה יותר בעתיד.

עם התקרב מסע האפיפיור לסיו־מו עדיין לא היה ברור באיזו מידה יכול המסר שלו להשפיע על עתידה של צ'ילה. לקח אחד של האירועים בפיליפינים ובהאיטי היה, שאנשים מבחוץ יכולים לעזור רק עד נקודה מסוימת בהפלת משטר דיקטטורי. בצ'ילה תהיה התפתחות זו בסופו של דבר בידיהם של אנשים מקומיים. כמו אלה שחיבקו את יוחנן פאולוס וקראו "ליברטאד".

האוניברסיטה הפתוחה

נפתחת ההרשמה ללימודים
לסמסטר סתיו תשמ"ח (23) ספטמבר 1987 - ינואר 1988

לתואר בוגר B.A.

האוניברסיטה הפתוחה מציעה לימודים בתחומים:
- מדעי הרוח
- מדעי היהדות
- ניהול וכלכלה
- מדעי ההתנהגות
- חינוך
- מדעי המחשב
- מתימטיקה
- מדעי הטבע
- מדעי החיים

ההרשמה ללימודים אינה מותנית בהצגת תעודה על השכלה קודמת

- הלימודים מתבססים בעיקר על למידה עצמית בביתו של הסטודנט באמצעות חומר כתוב, מערכת מטלות הנבדקות על־ידי מנחים ובחינות גמר.
- בנוסף הסטודנט נעזר באמצעי למידה שונים ופגישות עם מנחים הנערכות אחת לשלושה ארבעה שבועות באזור מגורי הסטודנט.

האוניברסיטה מציעה גם השתלמויות במסלולים ותכניות מיוחדות:
לימודים להשלמת השכלה תיכונית; לימודי שפות; לימודי משפחה, קהילה וחברה.

ההרשמה תיסגר ב־14 ביוני 1987

לכבוד האוניברסיטה הפתוחה, המחלקה למידע למרשם ולמעקב ת.ד. 39328 רמת־אביב, 61392
אבקש לקבל את ידיעון האוניברסיטה הפתוחה וחומר הרשמה לסטודנט חדש.
שם: ______
כתובת: ______ מיקוד: ______
10.4 הארץ

סטודנטים ותיקים אשר למדו בסמסטרים 21 ו/או 22 מתבקשים לפנות לאוניברסיטה הפתוחה רק אם לא יקבלו חומר הרשמה המיועד לסטודנט ותיק עד ראשית מאי 1987.

חברה ישראלית לקופסאות פח בע"מ

הודעה על
אסיפה שנתית רגילה

ניתנת בזה הודעה כי האסיפה הכללית השנתית הרגילה של בעלי המניות בחברה תתקיים ביום שלישי, 28 באפריל 1987, בשעה 11:00 במשרדה הרשום של החברה, דרך ז'בוטינסקי, פתח־תקוה.

על סדר היום:
1) דו"ח הדירקטוריון.
2) אישור הדו"חות הכספיים לשנת 1986.
3) בחירת מנהלי החברה.
4) מינוי רואה חשבון.

הדו"חות הכספיים של החברה נתונים לעיון במשרדי החברה, בשעות העבודה הרגילות.

בפקודת הדירקטוריון
נתן ברנר
מזכיר החברה

NON-RESIDENT AMERICAN UNVERSITY DEGREES

It is possible – *it is honestly possible.* – to earn good, usable Bachelor's, Master's, Doctorates, even Law Degrees from recognized American universities, without ever going to America. The time involved can be quite short, and the cost surprisingly low. *May I air mail you free information, without obligation?* Dr. John Bear, 41011 Little Lake Rd., Suite 245 Mendocino, CA 95460, U.S.A. Telephone: (707) 937-4226

תקליטי DIGITAL AUDIO
קונים ב־ תקליטור taklitor

להשכרה
אולם משרדים
בשטח של כ־200 מ"ר
מאחורי הבורסה ליהלומים
ארונות, וילונות, מיזוג אויר, טלפונים
לפרטים 03-7516425 (משה)

ΣM
חברת מאיר עזרא ובנו (1980) בע"מ
הודעה
על
תוצאות הנפקה לציבור

החברה מתכבדת להודיע על תוצאות הצעת ניירות ערך שלה לציבור

על פי תשקיף מיום 31.3.1987 הוצעו לציבור, בדרך של מכרז, 300,000,000 מניות רגילות בנות 0.001 ש"ח ע.נ. כל אחת רשומות על שם, ביחד עם 120,000,000 כתבי אופציה (סדרה 2) רשומים על שם הניתנים למימוש למניות רגילות בנות 0.001 ש"ח ע.נ. כל אחת. ניירות הערך האמורים הוצעו ב־120,000 יחידות, במחיר מינימלי של 28 ש"ח ליחידה.
עד לסגירת המכרז נתקבלו 1685 הזמנות לרכישת 446,424 יחידות. מחיר ההנפקה נקבע ל־37 ש"ח ליחידה. במחיר זה ובמחירים הגבוהים ממנו נתקבלו 453 הזמנות ל־144,346 יחידות.
במחירים הגבוהים ממחיר ההנפקה נתקבלו 388 הזמנות ל־113,696 יחידות. כל המזמינים במחירים הגבוהים ממחיר ההנפקה קיבלו את מלוא הזמנותיהם. במחיר ההנפקה נתקבלו 65 הזמנות ל־30,650 יחידות. עקב תוצאות המכרז יוקצו למזמינים במחיר ההנפקה 6304 יחידות, דהיינו הקצאה של כ־20.57% לכל מזמין מהיקף בקשתו, מעוגל ליחידה הקרובה.

החברה מודה לציבור על היענותו המלאה

החברה לישראל בע"מ

ניתנת בזה הודעה שהאסיפה הכללית השנתית הרגילה של החברה לישראל בע"מ, תתקיים במשרדה הרשום של החברה, ברחוב ויצמן 4, תל־אביב, ביום 11/5/87 בשעה 10.00.

על סדר היום:
1. עיון בחשבונות, במאזנים ובדו"ח הרגיל של הדירקטוריון ושל רואי החשבון.
2. בחירת דירקטורים וקביעת שכר לדירקטורים חיצוניים.
3. מינוי רואי חשבון וקביעת שכרם.
4. קבלת החלטות מיוחדות בהתאם לנוסח ההחלטות שנשלח לבעלי המניות, לרשם החברות, לרשות לניירות ערך, לבורסה לני"ע בת"א בע"מ.
5. שימוש בסכום של עד 4,653,645.- ש"ח והעברתו לתוכם קרנות ההון לצורך חלוקת מניות הטבה משולמות במלואן.

המכללה לחינוך גופני
ע"ש זינמן
במכון וינגייט

מודיעה על המשך ההרשמה
לשנת הלימודים תשמ"ח

להשלמת הלימודים האקדמיים
לקראת תואר ראשון (B.Ed.)

1. תוכנית חד/דו שנתית לבוגרי המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט.
2. תוכנית דו שנתית לבוגרי סמינרים אחרים לחינוך גופני.

פרטים והרשמה
חומר הרשמה יישלח למצרפים 16.50 ש"ח,
לפקודת: המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט

נא לשלוח לפי הכתובת: המדור לרישום ולקבלה, לימודי שנה ד',
המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט, 42902
טלפון ישיר למדור: 063-29239

בן־גוריון ומחדל השואה

בין המכות שהנחית היטלר על העם היהודי, מן ההכרח למנות לא רק את השואה, אלא גם את התולדות שלה, ובעיקר את המחלה הממארת של שנאה, האשמה והלקאה עצמית, הממשיכה את מלאכת השואה, להפיל בנו קרבנות־חנם, ומלמדת אותנו כי כל ניצחונותיו הרבים של היטלר היו בני־חלוף, ורק מה שעולל לנו נשאר בר־קיימא

מאת שבתי טבת

בן־גוריון התברך בכושר מופלא לחזות את הבאות, ולא היה כמוהו מי שחזה את השואה. אולם, ספק אם חזה, או אפילו העלה אי־פעם על הדעת את ההאשמות המוטחות בו באחרונה: ספק אם היה מאמין שביום־עיון בירושלים בפברואר ש"ז, ימנה הדוקטורנט טוביה פרילינג מקרים שבהם נקוו דמעות בעיני בן־גוריון, או שפרץ בבכי, כדי להראות שהיה בשר ודם, שלבו לא לב אבן, ושככל יהודי, כאב גם הוא את השואה. עתה, כשעל הציונות הנתונה במשבר־אמון מתריע, עובר גל־שטנה והכפשה, אפשר לראות בעין את האצבע המאשימה מוסטת לעברו, כאילו הוא האחראי להתנהגות נפסדת־כביכול, של הישוב והנהגתו בשנות־השואה. אמנם כן, בין המכות שהנחית היטלר על העם היהודי, מן ההכרח למנות לא רק את השואה, אלא גם את התולדות שלה, ובעיקר את המחלה הממארת של שנאה, האשמה והלקאה עצמית, הממשיכה את מלאכת השואה, להפיל בנו קרבנות־חנם, ומלמדת אותנו כי כל ניצחונותיו הרבים של היטלר היו בני־חלוף, ורק מה שעולל לנו נשאר בר־קיימא.

שני עיוותים בולטים מאפיינים חלק גדול מהמחקר על תגובת הישוב והנהגתו על השואה ומהוויכוח הציבורי המלווה אותו: א. ראיית המצב בשנות־השואה בעיניים של היום. ב. יצירה מלאכותית של ניגוד בין היישוב בארץ־ישראל לבין העם היהודי בגולה, בין הצלת יהודים ובין הקמת המדינה. כמדומה, אי־אפשר לתאר היום את פועלו של בן־גוריון לנוכח השואה בלא להידרש תחילה לוויכוח ולעיוותים. משום כך, אציג במאמר הזה אי־אלו הערות מקדמיות, ובמאמר שני, שיידפס בב־ ליום השואה, אדון בנושא לגופו: בן־גוריון והשואה, חיזוי ומעשה.

משמאל ומימין

רבים מצביעים על ברית־המועצות ועל השמאל הקיצוני, האירופי והישראלי, העוין לציונות, כמקור וכמבוע להאשמת בן־גוריון וההנהגה הציונית באדישות לגורל יהודי אירופה בימי־המלחמה, ביחס שלילי לניצולי־השואה, ואפילו בשיתוף־פעולה עם היטלר, פשוטו כמשמעו, כדי להחיש הקמת מדינה יהודית. אם אכן מסקוה עומדת מאחורי הרעלת בארות זו, אין לנו צורך להרחיק לכת כדי לזהות את סוג הרעל שהיא משתמשת בו. עלינו רק להיזכר כיצד ניצל עו"ד שמואל תמיר את בימת משפט קסטנר. על השקרים שהשמיע מעליה העיד שותפו־לדרך אז, כי "כל מה שנאמר על־ידי שמואל תמיר במשפט קסטנר מנוצל כאן על־ידי התעמולה הסובייטית הארסית ביותר, בטענה המפלצתית שההנהגה הציונית שיתפה פעולה עם הנאצים". כך עשה תמיר, לדברי אורי אבנרי, מחמת "שנאה תהומית" לבן־גוריון ומחמת שראה במשפט חלק מן המערכה להפיכת המשטר" שבשירותה פעל.

תמיר והקו הרוויזיוניסטי שייצג אינם המקור היחיד להכפשת בן־גוריון ולהפצת האשמות חסרות־שחר נגדו. הסופר מתי מגד נחשף לאחרונה כמי שהעניק גושפנקה ספרותית והיסטורית־כאילו לרכילות חסרת־יסוד מימי־תש"ח, כי בן־גוריון שילח צעירים ניצולי־השואה למוות, כשהורה לארגנם, מיד עם עלייתם, ביחידות מיוחדות להם ולהטילן, בלא אימון מספיק, לקרב לטרון. בנימין הרושובסקי, פרופסור לספרות באוניברסיטת תל־אביב, במסווה כינוי־העט שלו, גבי דניאל, תרה הדוק אחריו במחזור שירים "במרחב", שראה אור באגרא ב'. בשיר "ספר הגדול" קבע, כי "דוד בן־גוריון סלל את הדרך אל דרך ברמה... בעצמות נערים מן השואה". הפרסום החוזר של מסכת־שקרים זו גרר את הומתה בפומבי והעובדות הועמדו על דיוקן ההיסטורי. ואולם את הרעל שנמסך כבר טיפין טיפין, ואף חדר לספרים רבי־תפוצה ותמצא בתודעת רבים, אין להשיב. רחמה, לעתים, כי דוד שלם התהפך על מי־ [illegible]

נוסחי תמיד ומגד, על גלגוליהם הרבים, הם ששימשו [illegible] מחזאי בריטי שמאלי האנטי־ציוני, את התחמושת למתקפה חדשה נגד בן־גוריון וההנהגה הציונית, ורק בעמל רב עלה בידי יהודי־בריטניה למנוע, לפי־שעה, את הצגת מחזהו, "אבדון", באחד מבתי־התיאטרון החשובים בלונדון. שמאל וימין חברו איפוא במאמץ להבאיש את הנהגת הישוב ואת מדינת ישראל, תוך התעלמות מן העובדות.

ציבורנו שהורגל לחפש "מחדלים" ולצוד את האשמים בהם, עלול לשתות בצמא וללא ביקורת, דמים מעין אלה, עבים כוקים, ולהגיע לכלל מסקנה שמנהיגי היישוב ומכונן המדינה הם האשם ב"מחדל" השואה, כאילו היה העם היהודי תמיד מעוז ומבצר ורק הציונות חד תידוחה למדינה גרמו לו תקלה ואסון. אף יש הגורסים שבן־גוריון "נכשל" במאבקו עם היטלר, כאילו התנהל ביניהם עימות שווה־סיכויים.

יהודי של ברל?

עד כמה קנתה לה דיעה זו שביתה, אפילו בחוגים מרכזיים בדעת־הקהל הישראלית, מלמדת אסמכתה הלקוחה לא משונאיו של בן־גוריון אלא מהפרופסור אניטה שפירא, מהמכון לחקר הציונות באוניברסיטת תל־אביב, המכירה בגדולתו ובתרומתו. אולי דווקא משום כך, זכתה ביקורתה לכעין לגיטימציה, וממילא מחייב העיון בטענותיה הרחבה והעמקה.

ב־1944, ערב צאתם לאירופה, לקחו הצנחנים ברכת־פרידה ממנהיגי הישוב ותנועת העבודה, הציגו להם שאלה, מה התפקיד המרכזי המוטל עליהם בשליחותם. שפירא מביאה בספרה "ברל", (כרך ב' ע' 566) קטע מהספר "רוח גדולה באה", שבו מביא יואל פלגי ז"ל את תשובת המנהיגים:

"ללמד יהודים ללחום", אמר אליהו גולומב. "שיהודים יידעו שארץ־ישראל היא ארצם ומעוזם", אמר בן־גוריון... "הצילו יהודים", אמר ברל, "כל היותר — אחר כך. אם לא ייוותרו יהודים, גם ארץ־ישראל והמפעל הציוני יחוסלו".

והיא מוסיפה על כך משלה: "באותן נסיבות, שבהן אמר ברל מה שאמר, היה יוצא דופן בעומק התחושה שחווה ובהתרשות הבלתי־אמצעיות שליוותה אותה."

ובמה היה ברל יוצא־דופן מעמיתיו בהנהגה, במה נבדל מהם על כך [illegible] "דומה היה שברל נושא על [illegible] את הסבל היהודי בשואה, [illegible] מסורים לסבלם של אנשים, נשים וטף, לא סבל כללי ואנונימי, מעורפל, ועל כן גם עמום, אלא סבלם של בני אדם, חי וחריף כאילו חש בו במו גופו... בכך נבדל מחבריו־לתנועה, שהרכבם לציוניות היתה קלה יותר והיתה אור של תקוות. הללו נתקשו לקבל את מה שהתרחש באירופה, הדחיקו את הדברים, גם כאשר סיפרו הידיעות על פניהם. הבריחה מפני השואה, ההתעלמות ממנה, וחוסר תגובות מפני אימת הבריאה — כל אלה אופיינו מנהיגים ואנשים מן השורה."

מסורת חיי ברל ראשית, כמובן, להסביר את יחסו לשואה בכל הסבר הנראה לה, אפילו בלבטי־נעורים, היכוטי־התבגרות ו"לידות קשה". אולם, כלום ראשית היא באותה מידה לקבוע שהיה יחיד ומיוחד ביחסו זה, שרק הוא חש במו גופו בסבלו של כל יהודי ויהודי? כלום ראשית היא לטעון, בלא להביא כל אסמכתה, שיחס חבריו לשואה היה שונה מיחסו וכי מאפיינות אותו "הדחקה", "בריחה", "התעלמות" ו"הסתתרות מפני האמת"?

את טענתה שברל "חי בהרגשה שהאסון [illegible] שהעם היהודי לא יתקיים בקץ המלחמה", מבססת שפירא על מובאה יחידה מאפריל 1942, המבטאה את חרדתו שהציבור יבוא "על פני עולם שהפך בית עלמין לישראל". אבל האם יש בכך לקבוע שברל היה היחיד שחי בתחושה זו? הכרות טובה יותר עם בן־גוריון, למשל, היתה פוקחת את עיניה לראות שחזיונו את האבדון הצפוי לעם היהודי קדמו הרבה לחזיונו של ברל וההזיה המרובה עליהם מעידה (כפי שאוכיח במאמר הבא) שההזיה היתה משותפת לשניהם.

על יחסו המיוחד של ברל לשואה למדה שפירא על דרך השלילה, כזיקת מן השמע מכלל לאו. "ברל לא הכביר דברים בעניין זה", היא אומרת, ומן העובדה שאין בידה דברים משלו להוכחת ייחודו, היא מסיקה כי "דומה שהיה זה נושא כאוב מכדי לדבר עליו במליצות הברשות". מתוך שאין היא גוזרת גזירה שווה גם על חבריו, שאף הם לא הכבירו מלים "בעניין זה".

טענה זו מעוררת פליאה: אם אמנם היה ברל יחיד בתחושת־השואה שלו, הכיצד הוא, אמן המלים המשובחות והעוקצות, לא הטיח בחבריו על אטימות לבם וכיצד לא פקח את עיניהם לראות את המציאות? האמנם יתכן שברל, מורה הדור, ראה את חבריו שאננים אל מול התופת, ולא פצה פה? מי שהפרוטוקולים של מפא"י שופעים ביקורת חריפה שלו שי"ב כרכי כתביו גדושים תוכחה, קיטרוג ואפילו דברי־ריב? מי שגם את בן־גוריון לא היסס להעביר תחת שבט לשונו ולא אחת התייצב מולו במלוא קומתו, שתק רק כשראה את חבריו מתעלמים מהשמדת העם היהודי, ורק אז נצר את לשונו? מתקבל יותר על הדעת ששתיקתו אינה הוכחה לייחודו אלא עדות דווקא שבדומה לחבריו, ולא כנבדל מהם, היה גם הוא נבוך לנוכח השואה, וכמותם לא מצא ניב לתגובה.

ברל כצלסון לא נבדל מחבריו בהנהגת היישוב ובתנועת־העבודה, אף אחד עם האומר שהיה דוחה את האמתלות שבהן ניסתה שפירא לייחדו ולהצדיקו. אדרבה, אם אמנם ראויה הנהגת־הישוב לחבוש את ספסל הנאשמים, לא איש כברל יברח מאחריות משותפת, בחינת "ואני את נפשי הצלתי". אך אם יש לעמדות שנקטו חבריו הסבר הגיוני וצידוק ענייני, הם חלים גם עליו ואין הוא נזקק לשום חפוי.

השלהבת הכפולה

כך, או אחרת, יש לתהות מדוע רצתה שפירא להוכיח באמצעות המובאה מספרו של פלגי: מובאה שאיננה מופיעה במהדורה הראשונה שיצאה לאור ב־1946 ולא במהדורה של 1948. האם ביקש פלגי — כשצירף שורות אלו למהדורה האחרונה, ב־1977, שלושים־ושלוש שנה לאחר המעשה — לומר שכל עניינו של גולומב היה שהיהודים יתגוננו וימותו בגבורה, ובן־גוריון ביקש רק שיותר יהודים יהיו ציונים, וברל, רק הוא היה מעוניין בהצלת חייהם של היהודים? אפילו היה בן־גוריון מעוניין בהצלת יהודים רק מהטעם הפשוט שאם לא כן, לא יהיו לו ציונים להקמת המדינה, משאת נפשו — עדיין היתה ההצלה צריכה לעמוד בראש עדיפויותיו, שהרי ציונים יוכל בן־גוריון להשיג לא מהבושמנים ולא מהאינדיאנים אלא מהיהודים בלבד. הרי ברור שהמובאה חסרה, ושיש להבינה כאילו גולומב אמר לצנחנים, "קודם־כל הצילו יהודים ואחר־כך למדו אותם ללחום", ובן־גוריון אמר, "קודם־כל הצילו יהודים ואחר־כך למדו אותם שארץ־ישראל היא ארצם ומעוזם".

וברל כצלסון ברל לא שם נקודה אחרי המלים: "הצילו יהודים, כל היותר — אחר־כך". אדרבה, הוא הוסיף והבהיר מדוע ולשם מה יש להצילם: "אם לא ייוותרו יהודים, גם ארץ־ישראל והמפעל הציוני ייכחדו". ואין, איפוא, דברי בן־גוריון, גולומב וברל אותם הדברים עצמם? האמנם לא התכוון גם פלגי להצביע על הגרעין המשותף למנהיגים, לא על השוני ביניהם, ולהראות עד כמה השלימו איש את דברי רעהו★.

טריז זה ששפירא הכניסה בין המנהיגים, ממחיש כי כל המבנה שבנתה יסוד באי־הבנת השאלה שהציגו הצנחנים. הצנחנים נזקקו למנהיגים להכרעת תפקידם המרכזי, משום שהם עמדו בפני שליחות כפולה. אבל זו לא היתה כפילות בין שליחות ציונית לשליחות יהודית, כפי שטוענת שפירא: הכפילות היתה בין שליחותם אל היהודים ובין שליחותם מטעם הצבא הבריטי. שהרי הבריטים נאותו לאמנם ולשגרם רק בתנאי שיפעלו בשירותם. הצנחנים עמדו איפוא בפני משימה קשה ומורכבת והתלבטו מאד איך לעמוד בשליחותם הכפולה. השאלה למנהיגים היתה במסגרת דילמה זו. ואכן, כל המנהיגים חיזקו את ידיהם, שתפקידם הראשון והעיקרי הוא הצלת־יהודים.

טעות זו היא דוגמה אופיינית לעיוות שבראיית השואה בעיניים של היום. שכן בשנת 1944, הבינו הכל מה פשר הכפילות. ואילו היום, לאחר שהתעורר ויכוח על חלקה של ההנהגה הציונית בהצלה, נוצרה כפילות־כביכול בין הצלת־ציונים לשם הקמת־המדינה, ובין הצלת־יהודים.

הפרופ' שפירא מכירה בייחודו ההיסטורי של בן־גוריון, ובוודאי אינה נמנית עם שונאיו, ואף־על־פי כן נסחפה גם היא לאבחנה חסרת־שחר שבה יכולים להיתלות המאשימים את המנהיגים הציונים בזלזול בהצלה ובמיועדי־ההצלה. ואם היא, המתונה, כך, מה הפלא שיש קיצונים ממנה?

המובאה מדצמבר 1938

ג'ים אלן טוען שלבן־גוריון ולהיטלר היה אינטרס משותף, וכדי להוכיח זאת, הוא תלש מהקשרה מובאה מדברי בן־גוריון, במרכז מפא"י בדצמבר 1938, והביאה בתרגום משובש, כמחזה:

אם אדע שאפשר להציל את כל ילדי גרמניה על־ידי העברתם לאנגליה, ורק מחציתם על־ידי העברתם לארץ־ישראל, אבחר בבר השני — כי לפנינו לא רק חשבון הילדים האלה, אלא חשבון היסטורי של עם ישראל.

אלן קבע איפוא שבן־גוריון היה נכון להפקיר את מחצית ילדי גרמניה, ובעצם את מחצית יהודי אירופה, ובלבד שמחציתם האחרת תבנה את ארץ־ישראל. את המובאה הזאת השמיע גם הד"ר דן דינר, מהמחלקה להיסטוריה של אוניברסיטת תל־אביב, בערב־עיון לכבוד "הנהגה במילכוד", כעין סיוע לטענה שעצם התפיסה הציונית מנעה מבן־גוריון ומחבריו מלתפוס שלא אנטישמיות "רגילה" מניעה את היטלר והנאצים, וממילא לא יכלו לחזות את השואה ולהיכון לקראתה.

בכל תלישה של מובאה מתוך הקשרה יש סכנת־הטעיה. הטלת המובאה הזאת, מדצמבר 1938 — כשאימי־השואה עדיין היו צפונים בחיק העתיד, הרחק מכל דמיון אנושי, של בן־גוריון או של כל אדם אחר — לתוך דיון בשואה ארבעים שנה ומעלה אחרי שהתרחשה, היא מעשה פסול ומטעה מכל הבחינות. שהרי בן־גוריון לא נזקק כלל לוועידת־אוויאן, ביולי 1938, ולוועידת־ברמודה, באפריל 1943, כדי להיווכח שאף ארץ אחת לא תפתח את שעריה לפני פליטי־היטלר. אף־על־פי כן, הוא לא השאיר ספק, כי לו היתה דרך להצלה המונית בכל ארץ אחרת, היה נרתם לביצועה. כבר באפריל 1936 אמר לארתור ווקופ, הנציב העליון הבריטי בארץ־ישראל: אילו היתה אפשרות להעביר (את) יהודי פולין לאמריקה או לארגנטינה, היינו עושים זאת למרות האידיאולוגיה הציונית שלנו. האולם כל העולם סגור לפנינו. ואילו לא היה מקום לנו גם בארץ־ישראל, לא היה נשאר לעמנו אלא לאבד עצמו לדעת.

יתר על כן, המנופפים במובאה מדצמבר 1938 מתעלמים לא רק מן ההקשר ומן העיתוי: הם מתעלמים גם מדרכי הדיבור והתגובה של בן־גוריון, שנזקק פעם בפעם לביטוי מפליג, נוסח רדוקציה אד אבסורדום. אכן, כזה היה מנהגו, לנסח את עמדותיו על דרך ההפלגה, בהצגת ברירות בוטות. דברי בן־גוריון בדצמבר 1938 נבעו, בעיקר, מאמונתו השלמה ש"החשבון ההיסטורי" יביא הצלה לרבים יותר מ"חשבון היחיד". ניסוחו הברוטלי היה תוצאה של מרירות כלפי אדישות העולם לצרת היהודים שבתגלותה מורש בוועידת אוויאן: לנוכח בגידת בריטניה בציונות, דווקא בעת אחת עם זוועות ליל הבדולח, והבקותה במדיניות של סגירת־השערים: לנוכח דרכי־הרמייה של הממשלה הבריטית הטוענת, כי שאלת היהודים ניתנת לפתרון באנגולה, בגואינה ובארצות אחרות, והיא מסרבת, בה בשעה, להתיר עליית־הצלה של 10,000 ילדים מגרמניה; ולנוכח הצביעות המשוועת של משרד־המושבות, שהצעתו לקלוט את ילדי־גרמניה באנגליה לא היתה אלא תכסיס שמטרתו להביא את התנועה הציונית לשיחות סנט ג'יימס.

בן־גוריון ידע היטב שאין בידו להציל את ילדי גרמניה מהגורל הצפוי להם אף באחת משתי הדרכים. היטלר לא יתאום ומקדונלד לא יפתח שער. כשנקט ניסוח זה, שמאורעות העתיד יעניקו לו משמעות מצמררת שלא התכוון אליה, ביקש לקבוע במסמרות את האקסיומה שההצלה היחידה של העם היהודי אפשרית רק בארץ־ישראל, והברירה האמיתית היא בין השמדתם באירופה והצלתם בארץ־ישראל.

מן הראוי להתייחס עוד למובאה מערב־העיון לכבוד ספרה של פורת, מפי לוי יצחק הירושלמי, סגן עורך "מעריב". את טרוניתו כלפי בן־גוריון וכלפי הנהגת־הישוב הביא הירושלמי כך: מפלגת־העבודה ידעה להוציא ב־1982 450,000 איש לעצרת־מחאה נגד המלחמה בלבנון; מדוע לא הוציאה מפא"י, היא מפלגת־העבודה בגלגולה הקודם, 300,000 איש להפגנה, כשנודע לה דבר השואה? מדוע נקט דווקא ב־300,000? לא הסביר. יש להתייחס למובאה זו משום שהתקבלה בתשואות הקהל: ללמדך, שאילו יצא הישוב כולו להפגנה, היה בכך כדי לעצור את גלגל ההשמדה, וגם משום שהיא אופיינית לתופעה של ראיית שנות ה־1940 בעיניים של שנות ה־1980, תופעה שכיחה, כפי שראינו, גם בקרב חוקרים. המבכסים את 1987 לשנת 1942, יכולים, באותה הדרך, לסייע לחשמונאים או ללוחמי המרד הגדול בטנקי "מרכבה" ובמטוסי "כפיר". ובאמת, הללו ראוים לנגד עיניהם את "מבצע יונתן" ומוקיעים אצבע של תוכחה לאמור: אם היה אפשר לפדות את שבויי אנטבה, חובה עלינו שהיה אפשר, בדרך דומה, לחלץ מן המוות את נידוני אושוויץ. עד כדי כך, שהייתי מעז ואומר שמבצע יונתן הוא האספקלריה אשר ממנה נשקפים ונשפטים כיום מאמצי ההצלה של היישוב והנהגתו.

היישוב כמקרן העם

עניין אחר התופס מקום חשוב בוויכוח הציבורי, נוגע בהעדפה שנתן כאילו בן־גוריון ליישוב על חשבון הגולה. יש טוענים — מתוך אי־ידיעה או זדון — שבן־גוריון סונוור על־ידי תפיסה פלשתינוצנטרית, שהציונות שלו התאפיינה בהערצת היישוב ובשלילת הגולה, ולכן הוא זילזל ביהודי הגולה, עד כדי כך שלא ראה עצמו אחראי לגורלם ולא עשה די להצלתם. הוא נאבק, לעומת זאת, אך ורק למען היישוב ולמען הקמת המדינה. גם אלה טענות חסרות־שחר. כל ימיו חזר בן־גוריון ואמר שהמדינה היא רק אמצעי לקיבוץ הגלויות בארץ־ישראל.

רק במשך שנתיים, מאז הצטרפה איטליה למלחמה, במרס 1941, ועד הניצחון על רומל באל־עלמיין, בדצמבר 1942, כלומר עוד בטרם נודע מהי השואה באמת — היתה דאגת בן־גוריון לגורל הישוב גדולה מדאגתו לגורל יהודי־אירופה. יש מתקשים להבין היום שגם ליישוב נשקפה סכנת־השמדה, וכלל לא היה ברור אז, בחשבון אחרון, מי היה נידון קודם לכליה — היישוב או יהדות אירופה. ואכן, לולא פנה היטלר לפתע לכיבוש ברית־המועצות, יתכן שיהודים אחרים היו דנים היום במקום אחר בשאלה: מדוע לא עשה בן־גוריון יותר למען הצלת היישוב?

אבל אפילו לנוכח סכנה זו, חזר בן־גוריון והדגיש כי חשיבות היישוב איננה בו לעצמו. אנשיו אינם "מיוחסים" מיהודי כל עיירה בפולין והדאגה לגורלם איננה כלולה במדיניותו וב"חשבון הציוני". חשיבות היישוב היא רק בהיותו "המבצר על ביצוע תוחלת התקומה של העם". השמדתו תהיה אסון לאומי יותר מהשמדת כל קיבוץ יהודי אחר מסיבה אחת, ואחת בלבד: הישוב הוא "פיקדון יקר וגדול מאד, פיקדון תקוותו של העם היהודי".

אבל הדרדו לגורל היישוב לא מנעה ממנו לתבוע, עם פרסום חוק־הקרקע ב־1940, שהיישוב יצא, למרות המלחמה, למאבק גלוי נגד הבריטים. תגובתו זו, שנדחתה על־ידי עמיתיו במפא"י ובהנהלת הסוכנות, וגרמה להתפטרותו מכל תפקידיו, היא הוכחה לכך שבן־גוריון לא נאבק רק למען היישוב, אלא קודם־כל למען העם היהודי. שהרי חוק־הקרקע לא פגע ביישוב עצמו. היהודים שכבר היו בארץ לא נזקקו לשטחי קרקע גדולים מאלה שכבר היו בידיהם, והכישות־קרקע מסוימות לא היתה להם אינטרס חיוני. המאבק נגד החוק הזה לא היה איפוא מאבק למען היישוב אלא למען יהודי הגולה, למען אלה שנועדו להיות בני־היישוב, אבל נהפכו עד מהרה לחללי השואה ול"אובייקט" להצלה.

תחרות בהצלת דמי

מתנגדיו זעקו שמאבק עלול להמיט חורבן על היישוב. מכאן, שלמען הגולה היה בן־גוריון מוכן לסכן את הישוב. כשעשה בלונדון, למען הקמת צבא עברי, השווה את המאבק ההירואי של הבריטים, שהיו מוכנים לסכן הכל למען החירות, עם הצרפתים שחסו על שכיות החמדה שבפאריס ונכנעו כניעה מבישה. יישוב הדואג לעצמו ומתכחש לייעודו היה בעיני בן־גוריון גלות ככל גלות.

שיבושים שהשתרבבו לעבודות מחקר, שכוונתן טובה, והשמצות מרושעות וחסרות־שחר, שקץ לגלגוליהן בדעת־הקהל בארץ ובעולם אינו נראה לעין, משמשים אלה לצד אלה בכעין תחרות בהטלת דופי באבותינו, במנהיגי היישוב, הציונות והעם היהודי: תחרות שבה כל המרבה להוכיח את קטנוניותם, אדישותם, אטימותם והעדפתם את החשבון האישי והמפלגתי על פני החשבון האנושי והלאומי — הרי זה משובח. המפליגים, שאינם נתפסים אך ורק לחולשות אנוש, מבקשים אף להוכיח שהציונות, מעצם מהותה, או מעצם ליקוייה התורתיים, היא שהביאה אותם מנהיגים להתכחש, בהתכוון, לגורל היהודים. אבל מסקנתם אחת: מנהיגינו הפקירו את יהודי אירופה והתירו את דמם. מכאן ועד להאשמה שנתנו יד להיטלר ולמכונת ההשמדה שלו, מתוך שחזו כאילו שהשואה תחזק את מפא"י או תביא להקמת המדינה — המרחק אינו רב.

אכן, הטוענים כך מסתמכים על הטענה שלולא השואה, לא היתה המדינה קמה כביכול, המדינה היא פרס על השואה. ואולם, האם שישה מיליוני יהודים חיים, על כשרונותיהם, אוצרות־הרוח שלהם, כוח־היצירה וחוקי־הקיום הטמון בהם, לא היה בכוחם להאדיר את תהילתו של העם היהודי לחיים עצמאיים בארץ־ישראל? אין ספק, מדינת־ישראל שהיתה קמה בכוחם של שישה מיליוני יהודים חיים, היתה טובה יותר וחסונה יותר.

כל הזכויות שמורות לשבתי טבת 1978 (C)

(המאמר בן־גוריון והשואה — חיזוי ומעשה יתפרסם בגליון ערב פסח)

★ כשציטטה שפירא את יואל פלגי, היא הסתמכה על דינה פורת, שעבודת־הדוקטור שלה, שעליה שקדה כבר אז, יצאה לאור באחרונה בספרה "הנהגה במילכוד". אך נראה שבשבע השנים שבין "ברל" לבין "הנהגה במילכוד", שינתה הד"ר פורת את דעתה ואין היא נוקטת עוד אבחנה בין ברל, בן־גוריון וגולומב. למובאה מדברי פלגי, המופיעה גם בספרה, צירפה פורת משפט שלקחה מספרו של חיים הרמש, "מבצע אמשטרדם", ובו התייחס גם הוא לאותה שיחה עם המנהיגים. מהרמש למדנו, כי אחרי שאמר "שהיהודים ידעו שארץ־ישראל היא ארצם ומעוזם", כפי שצוטט לעיל, הוסיף בן־גוריון מיד ואמר: "שיתחזקו במגיניהם על שערי הארץ הנעולים כדי לפתחם מיד לאחר יום הניצחון". משמע, שלושת המנהיגים אמרו אותם דברים.

בן־גוריון: יישוב הדואג לעצמו ומתכחש לייעודו היה בעיניו גלות ככל גלות

הפרופ' אניטה שפירא מכירה בייחודו ההיסטורי של בן־גוריון, ובוודאי אינה נמנית עם שונאיו, ואף־על־פי כן נסחפה גם היא לאבחנה חסרת־שחר שבה יכולים להיתלות המאשימים את המנהיגים הציונים בזלזול בהצלה ובמיועדי־ההצלה. ואם היא, המתונה, כך, מה הפלא שיש קיצונים ממנה?

מסעדה "אולימפיה"
רחוב קרית־ספר, פינת קרליבך, טלפון 283312, תל־אביב
מברכת את לקוחותיה, מכריה וידידיה בברכת חג שמח
לרגל החג המסעדה תהיה סגורה
מיום שני 13.4.87
עד יום שני 20.4.87

הספר "הקדושים והתמימים" של מיגל דליבס הופיע!
עליו מבוסס הסרט שזכה בהרבה פרסים בקאן
ניתן לראותו ולרוכשו בדוכן של סמנה
מ"ס 212 ביריד הספרים הבינלאומי

בית המדרש לרבנים באמריקה
פרסומים במדעי היהדות
פרסומי בית המדרש בתחום מדעי היהדות כוללים מהדורות מדעיות של יצירות מן הספרות התלמודית המדרשית ושירת ימי הביניים, מחקרים בדברי ימי ישראל וספרותו, ופקסימיליות מדפוסים נדירים וכתבי־יד. כמו כן בהוצאה או מחקרים ביבליוגרפיים, ספרי יובל וקונקורדנציות.
פרסומים אלה זכו למעמד מכובד במקצועות מדעי היהדות וכעת מוצגים הם בהפצה בינלאומית למוסדות וליחידים המעוניינים במדעי היהדות והתחומים הגובלים בהם.
פרסומינו מוצגים בדוכן 273 ביריד־הספרים הבינלאומי.
להזמנת קטלוגים ורכישת ספרים יש לפנות לבית המדרש לרבנים באמריקה, ת.ד. 196, ירושלים. טל' 631121

זכה בפרס יצחק שדה
רוח קדים
בשליחות מחתרתית לארצות ערב
מאת שלמה הלל

"אחד הפירסומים המרתקים, המעולים והחשובים ביותר בזמן האחרון."
ראש־הממשלה, שמעון פרס
"אחד המסמכים ההיסטוריים החשובים ביותר על תקופת התחיה שלנו... ספר מרתק שקשה להניחו מהיד, נקרא כאגדת קדומים."
חיים גורי
376 עמודים, בהם 16 עמודי תמונות, בכריכה קשה
המחיר 28.- ש"ח
משרד הבטחון/ההוצאה לאור
"ידיעות אחרונות"/"עידנים"

אוניברסיטת תל־אביב
הפקולטה לאמנויות / האקדמיה למוסיקה ע"ש רובין
בשיתוף קרן התרבות אמריקה – ישראל
טקס הענקת מענקי קלרמונט וקונצרט סיום של התחרות 1987
בביצוע זוכים בתחרויות:
פסנתר: אוהד בן־ארי, שלמה שם־טוב, עינת פבריקנט, מאיה ולטמן, יונתן שנער
כינור: איתי שפירא, לאוניד קרבל
צ'לו: יפעת ולטמן
הטקס והקונצרט יתקיימו ביום ראשון 12.4.1987 בשעה 20.30 במוזיאון תל־אביב, באולם רקנאטי.
הזמנות בכניסה לאולם.

עיריית ירושלים
פרסי ירושלים
לשנת העשרים לאחוד העיר
עיריית ירושלים מתכבדת להכריז על הפרסים הבאים:
א. פרס לספרות תורנית ע"ש הרב עוזיאל זצ"ל.
ב. פרס לאזרחות טובה ע"ש משפחת גולדשטיין.
ג. פרס למחקר ארכאולוגי על ירושלים.
ד. פרס לציור ופיסול ע"ש א. ארוסט ז"ל.
ה. פרס לספרות יפה ע"ש ש"י עגנון ז"ל.
ו. פרס לקידום הבניה בירושלים ע"ש י. פפרמן ז"ל.
תאריך סופי להגשת מועמדים: יום שישי כ"ב באייר תשמ"ז 22.5.87
פרטים נוספים ורשום – במחלקה לתרבות של עיריית ירושלים רח' חיי אדם 2 טל' 02-226210־1
עכשיו יותר מתמיד – חסוך במים!

האוניברסיטה העברית בירושלים
לרגל חג הפסח
תהיה האוניברסיטה על כל יחידותיה
סגורה
מיום שני י"ד בניסן תשמ"ז (13.4.87)
עד יום שני כ"א בניסן תשמ"ז (20.4.87)
האוניברסיטה העברית מברכת את כל תלמידיה, עובדיה, מסיימיה, שוחריה ואת כל בית ישראל בברכת מועדים לשמחה.

בית גסטליט
הוצאה לאור ושירותי דפוס משוכללים
התוודעו לספריית אשכולות
ספרי מדע ודעת לציבור הרחב
הופיעו:
לראות את הנולד
סיכונים בהריון ותכנון הולדתו של תינוק בריא
מאת: פרופ' ר.מ. גודמן
"מומלץ מאד לכל זוג המתעתד להביא ילדים לעולם", פרופ' משיח.
"חשוב לסגל הרפואי הראשוני ולרופאי נשים. ספר חשוב שבא בעתו", פרופ' ברוך פדה.
מחיר לצרכן: 16 ש"ח
חיים בממד הזמן
מבט חדש על התפתחות האישיות
מאת: פ. סלמון
הספר קורא תיגר על מוסכמות מקובלות, ומציע גישה חדשה ורעננה להבנת התפתחות האדם, הנמשכת לאורך כל חייו.
מרתק ומעורר מחשבה.
מחיר לצרכן: 15 ש"ח
לילדים
4 חוברות "שחק ולמד"
מאת המומחים הפיניים: ד"ר מ. מיטיגן וט. סאובו
פיתוח מיומנויות יסוד לקראת לימוד הקריאה.
משחק מהנה ומועיל לילד בשעות הפנאי.
מבצע חג בחנויות גסטליט
ארצות הגליל
הספר המהודר, על שני כרכיו, כולל מאמרים מאויירים של טובי המומחים על טבע ונוף, חברה, כלכלה. ביטחון ותכניות לשנת 2000.
מחיר מבצע: 36 ש"ח
ספרים אלה ואחרים, כולל ספרי לימוד, מט"ל ומט"ח וכל פרסומי האוניברסיטה הפתוחה, אפשר להשיג בחנויות גסטליט:
ת"א, השרון 12; חיפה, העצמאות 41
הזמנה דרך הטלפון: 03-373921; 04-721026
ובחנויות הספרים

רסיטל צ'מבלו
קרול צ'דאסי (לונדון)
כלת פרס תחרות הצ'מבלו הבינלאומית, וושינגטון 1986
* מוצ"ש – 11 באפריל, שעה 21.00
מועדון יובל, רחוב ההגנה, רמת השרון
* יום ראשון – 12 באפריל, שעה 20.00
אליאנס פרנסיה, רחוב אגרון 8, ירושלים

מהדרין בע"מ
הודעה בדבר תוצאות ההנפקה
החברה מודיעה בזה על תוצאות על פי תשקיף החברה מיום 31 במרס 1987 (להלן: "התשקיף").
בתשקיף הוצעו לציבור 33,600 יחידות, כאשר כל יחידה כוללת 2 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע"נ כ"א, ו־1 כתב אופציה (סדרה 1).
היחידות הוצעו לציבור בדרך של מכרז במחיר מינימלי של 157.50 ש"ח ליחידה.
עד למועד סגירת המכרז נתקבלו 1,756 הזמנות לרכישת 144,072 יחידות.
לפי תוצאות המכרז נקבע מחיר ההנפקה ל־186.00 ש"ח ליחידה (להלן: "מחיר ההנפקה")
במחירים הגבוהים ממחיר ההנפקה נתקבלו 299 הזמנות ל־31,878 יחידות. כל המזמינים במחירים הגבוהים ממחיר ההנפקה יקבלו את מלוא הזמנותיהם.
במחיר ההנפקה נתקבלו 26 הזמנות ל־3,146 יחידות. עקב חתימת היתר יוקצו למזמינים במחיר ההנפקה 1,722 יחידות, דהיינו הקצאה של 54.74% לכל מזמין מהיקף בקשתו מעוגל ליחידה הקרובה.
הזמנות במחירים הנמוכים ממחיר ההנפקה לא נענו.
סך כל התמורה שנתקבלה בעד היחידות שהוצעו לציבור הינה 6,249,600 ש"ח.
החברה מודה לציבור על האמון הרב שנתן בה ועל הענותו להצעתה.
מהדרין בע"מ

صكنا من الاصل

هكذا من الاهل

תרבות וספרות

הרומאן של זרובבל ודורותיאה

GIDEON'S SPRING/A MAN AND HIS KIBBUTZ
by Zerubavel Gilead and Dorothea Krook
Ticknor and Fields, New York, 1985, 333 pp.

מאת יורם ברונובסקי

היכרות אישית עם מחבר של ספר מסוים היא על־פי הרוב מכשלה רצינית למי שמבקש לקרוא בו וליהנות ממנו, קל וחומר למי שמבקש לסקור את הספר ולהעריכו, אף שבנסיבות הידועות של קריית־ספר הקטנה שלנו זו מכשלה לא־נמנעת כמעט. אך אני מודה שהיכרות אישית דווקא היא שדרבנה אותי לקרוא בספר שבא לידי ושאני חש צורך לכתוב עליו, ספר שאפשר לתארו כאוטוביוגראפיה של המשורר זרובבל גלעד — אוטוביוגראפיה הכתובה בידי רעייתו, היא דורותיאה קרוק. היכרות עם כל אחד מבני הזוג ועם שניהם ביחד אינה יכולה שלא לעורר עניין בספר שכזה, כאשר מעל לכל אתה מנסה להתחקות באמצעותו אחרי "סוד החיבור" של כל אחד משני האישים הללו, יוצאי־הדופן בכשרונותיהם, אך למראית־עין גם שונים זה מזה בתכלית, באים מעולמות המנוגדים לכאורה תכלית־ניגוד. אוטוביוגראפיה הכתובה שלא בידי מי שאירועי חייו הם המסופרים בה, אלא בידי רעייתו שהיא עורך בנו, דבר חדש לגמרי. כמדומה — הרי זו ההזדמנות הטובה ביותר לעמוד על סוד חיבור העולמות הללו, שעם כל ייחודו נושא עמו גם סמליות כללית מאוד — יפה לקיבוץ הגלויות במדינת־ישראל ולפוסט־אינטגראציה שלהם, שהוא — אם תרצו — הנושא הכללי הגדול שברקעו של הספר "מעיין גדעון — אדם וקיבוצו" שראה זה לא כבר אור באנגלית, שפת מקורו, והעתיד להיתרגם גם לעברית, שפת נושאו או מושאו.

זרובבל גלעד הוא, כידוע, מראשוני הקיבוץ עין חרוד — קצב, קשה לחשוב עליו במושג הפסמפורי־משהו "אב מייסד" כשנותנים את הדעת לצניעותו ותבונתו התבה בה גם ש"ילד מייסד" הוא תיאור מהימן יותר של תולדותיו. הבכלל הריהו מאותם אנשים רבי־פעלים שקורותיהם הם קורות ארץ־ישראל ומדינת־ישראל במשך ששים שנה ויותר. הוא איש ששמו מעלה אוטומאטית על הדעת את המלה "פלמ"ח", למשל, שהוא מחבר ההמנון שלו ("שיר הפלמ"ח"). אך הוא גם, ליודעיו ולקוראיו, משורר, מחבר של שירי טבע ואהבה עדינים — בעצם גם שירי־היסטוריה לירית, ביהודים במינם ("טבנקין קורא שירה"), שרק לאחרונה הופיע כרך נוסף שלהם, "אור ההר" בהוצאת הקיבוץ המאוחד (כמובן). אם יש נוסחה כללית שבה אפשר לתאר את שירת גלעד, הרי זה "שירה ארצישראלית", משהו מן המשפחה הרוחנית של אסתר ראב (בערך). מה שפחות ידוע, ומה שעשוי להיוודע מן הספר "מעיין גדעון", הוא שזרובבל גלעד הוא גם בעל תולדות חיים עשירים ומגוונים להפליא.

דורותיאה קרוק, לעומת זה, הריהי מעין "עולה חדשה" שהגיעה לישראל בשנת 1960, כאשר שמה הולך לפניה כחוקרת ושופטת של הספרות האנגלית, ומאחוריה, בין השאר, ספר על הסופר האמריקאי הנרי ג'יימס שהוא עד היום הסופר האהוב עליה, נושא מתמיד ומתוק לשיחותיה. כמו־כן היא מחברת כמה ספרים אחרים בנושאים "גבוהים", שלא לומר אזוטריים, בתחום תולדות האידיאות והספרות. בעברית יצאו במשך השנים ספריה "יסודות הטראגדיה" ו"קריאה באפלטון" שהוא חלק מספר הביכורים האנגלי שלה "שלוש מסורות של הגות מוסרית" (1959). כאשר באה לארץ בשנת 1960 היה זה כדי להרצות באוניברסיטה העברית בירושלים, שם נעשתה עם הזמן לראש־החוג לאנגלית ומורתם של כמה חוקרי־ספרות ישראלים ידועים. מי שמכיר את כתביה ואת אישיותה, את ייחוד־דיבורה האנגלי רואה לפניו את התגלמותה של אותה תרבות קפדנית, אוטוריטאטיבית, ונשגבת כמו בכל מחוזה שלה, המתקשרת בעליל עם הספרות והגנים של ערי־אוניברסיטה אירופיות עטורות־אוהב. לאחר שמכירים אותה מעט לא קשה גם להבין מדוע נעשה הנרי ג'יימס לגיבור הרוחני־הספרותי העיקרי שלה: הרי גם אותו הינהו בדרכו מצור־מולדתו האמריקאי אל אנגליה הוויקטוריאנית אותם אקדמאים רמים של תרבות אירופה שחסרים היו לו במולדתו הצעירה, זו שאין בה טירות עטורות־אוהב, כפי שהסביר את "עריקתו" באחת ממסותיו. והנה דורותיאה — שם ג'ורג'־אליוטי

זרובבל גלעד

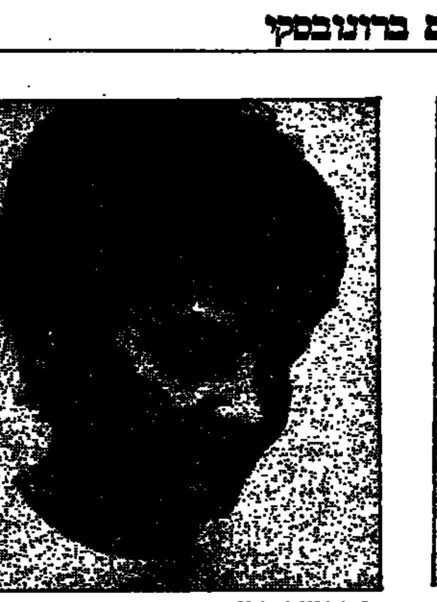
דורותיאה קרוק

בעיקר. אך תואם איכשהו גם את עולמו של הנרי ג'יימס — ביצעה מעין תרגיל הפוך לזה של ג'יימס: מן העיר הימי־ביניימית של קיימברידג' היא נסעה לארץ החרושה ולתרבות החדשה עוד יותר, ומצאה את עצמה לבסוף בקיבוץ עין־חרוד לצדו של זרובבל.

בין קיימברידג' לעין־חרוד נעים כביכול חייה עד עצם היום הזה. היינה כתב באחד משיריה "זהו, אילו הכיר שילר את הצ'ולגס/איזו אודה היתה נכתבת", ואילו אני אומר: אילו יכול היה הנרי ג'יימס להתבונן בחייה של דורותיאה קרוק — איזה רומאן היה נכתב! אבל נראה שבכל מקרה רומאן כזה נכתב, והוא מצוי בספר "מעיין גדעון" המספר את תולדות חייו של זרובבל גלעד במנגנונה של דורותיאה קרוק. העלו בדעתכם רומאן על חייו של קיבוצניק ופלמ"חניק הכתוב במנגנונו של הנרי ג'יימס! איזה קסם יכול היה להגיח מן הניגוד, או אולי הניגוד־לכאורה הזה שבין התוכן והצורה. איני טוען, עם זאת, ש"מעיין גדעון" במקורו האנגלי כתוב במנגנונו של ג'יימס — דורותיאה הפנימה את המנגנון הזה לעומק רב מכדי שתרצה להקות אותו חיקוי שטחי־מודע — אבל בכל משפט יכולתי לחוש את המתח הזה, רב־ההקסם, רב־האפשרויות והיופי, שבין העולמות, עולמו של הקיבוץ הישראלי ועולמו הוויקטוריאני, עטור הקיסוסים והאהובים, של המנגנון שבו עוצבה אישיותה של המחברת. המצטנעת בהקדמה לספר ומצהירה שאין היא אלא מעין לבלרית ש"ביצעה את העיצוב ואת הכתיבה" (בעוד זרובבל "סיפק את חומר הגלם"), וזו אמנם תחבולה ג'יימסית מובהקת, אם גם ודאי לא־מודעת. אגב, עולה בדעתי שיש משהו ג'יימסי גם בסגנונו של ס. יזהר, כלומר: יש לנו כבר סיפורי קיבוץ בסגנון ג'יימס. ובוודאי שיש זיקה בין הסגנון של ג'יימס לסגנונו של חיים הזז, שעל ידידותו עמו מספר זרובבל גלעד בפרק השמונה עשר של "מעיין גדעון". אבל "נחזור על הכבשים שלנו", שהם כבשי המשק של עין־חרוד.

"אדם וקיבוצו", זו תת־הכותרת של הספר המקסים הזה. ואמנם זרובבל ואמו הגיעו אל הקיבוץ כשזה היה בן שלוש שנים בסך הכל, שלוש שנים לאחר ששבעים־וחמשה המייסדים עלו על הקרקע בשנת 1921. מאז כרוכה כל הביוגראפיה שלו בתולדות הקיבוץ, והמעגלים קונצנטריים מתרחבים, בתולדות התנועה הקיבוצית (וכיו"ב) ותולדות מדינת ישראל. באמת אלה חיי מופת בשני המובנים של המלה מופת. הספר מתאר את דמויות ההורים, ובייחוד נוגעת עד לב היא דמות האב שעלה ארצה פעמיים, ובכל פעם נכשל בעלייתו ובתקוותיו — בפעם הראשונה נכשל בפועל ממש וחזר לגולה. יש משהו ארכיטיפאלי בכישלון האב, במחלה המסתורית שהרגה אותו בעודו איש צעיר (לימים מת בה גם אחיו של זרובבל, יובל, כמסופר בהמשך) — כאילו היותו פרי הגלות מוכרח היה להביא עליו כמישה בטרם עת. רק הבן יכול היה להגשים את התקוות שלאורן חונך, כשהוא סופג ציונות — ולשון עברית — עוד בילדותו שבעיירה הבסרבית.

פרקים אחדים בחלק הראשון של הספר מביאים לא־מעט מרוחה של עין־חרוד של שנות העשרים, כשהיה הקיבוץ הזה ממרכזי התרבות העברית בארץ ישראל. הקונצרט המפורסם של יאשה חפץ בעין חרוד בשנת 1926 היה רק אירוע אחד, סמלי, למרכזיות של הקיבוץ הזה שזה לא כבר נחוגו ששים וחמש שנים לייסודו. תוך כדי התיאור הזה של תולדותיו המוקדמים של הקיבוץ עולים כל הזמן שמות שנעשו לאגדות בשבילנו, כגון יוסף חיים ברנר, שהיה נערץ על האב, ושלמה לביא, האידיאולוג של הקיבוץ, ועוד רבים אחרים. אך אין כאן רק תהלוכה של גיבורי תרבות: גם האנשים הרגילים — וביחוד הנשים הרגילות — זוכות לתיאור אוהב. וכן גם הנגינות והמסיבות של הקהיליה האידיאליסטית הוותיקה, וכל כיוצא באלה.

לתיאורים נרחבים זוכים הידידים האמיצים של המספר, ומעל לכל משה טבנקין שקישרה ביניהם, מלבד שאר הדברים, גם אהבתם הרבה לשירה. דמותו של טבנקין חוזרת ועולה כל הזמן לאורך הספר, עד למותו העגום בימי המחלוקת הגדולה על החזרת סיני, כשטבנקין מייצג את מתנה ארץ ישראל השלמה ("לי היו דעות אחרות", אומר זרובבל) וגלעד מתאר את אותן משיחותיהם האחרונות בימי מסה אלו. בכלל, לשבט טבנקין מקום נרחב במיוחד בספר הזה, ואין כל פלא בכך. טבנקין הגדול זוכה גם הוא לכמה הארות מאלפות, מתוך גם אירוניות משהו (כגון, תיאור ההספד שנשא פעם ואשר נמשך שש שעות). זרובבל הוא בעליל כבר בן הדור הבא, בן דורו של משה טבנקין, הבן, ואפילו כיום נראה לנו שדורות אלו דומים יותר משום שונים מנקודת־ראות שלנו, המתבוננת בשני הדורות של המייסדים כבבריות שלא מעלמא־הדין כמעט. ומובן שתיאור נרחב מוקדש גם למשפחת, שכוללת, לאב האוטומאטי חיים, ולעפרה, האם הגדולה.

למחבר ספר המיתולוגיה של ארץ ישראל יהיה הספר "מעיין גדעון" בבחינת עדות של עד ראייה וחד־ראייה. האם לעתים נדמה שהדמויות הגדולות הללו מוארות באור יפה מדי — הרי זה משום שהורגלנו עד גועל לאופנת ניפוץ המיתוסים, לאיקונוקלאזם הזה שהוא מזויף לא פחות מעיבוד הלגנדות שעליו הוא קורא תיגר. אגב, יצחק טבנקין היה לאחרונה קרבן לאפנה זו, תוך גילויים של סודות ומכאובי־נעורים שלו. זרובבל קרוב לדברים האותנטיים — לאישים האותנטיים — מכדי שירצה להלעיג עליהם או לנגדם. מה שמתקבל הוא, כמדומה, הגדול הטבעי באמת.

הרי זה רק הרקע (אמנם, איזה רקע!), על הרקע הזה מתגלגלות תולדות חיים שהן בעת ובעונה אחת מיוחדות וארכיטיפיות. מתוארת השליחות לפולין, בעצם שתי השליחויות, לפני ואחרי. בתוך כך ההיכרות עם יאנוש קורצ'אק שביקורו בארץ תתואר בעין חרוד. מובא מכתב מקורצ'אק לזרובבל, מכתב שהגיע לידיו בתאריך הגורלי של ה־1 בספטמבר 1939.

ואחר־כך שנות הפלמ"ח, הפעילות בעריכת "ספר הפלמ"ח", ולפני כן העלון. ותיאור האישים: יצחק שדה, יגאל אלון. כל המיתוסים, כאמור, קורמים כאן עור וגידים.

פרק מיוחד, ורמזים והערות לאורך הספר כולו, מוקדש לאשת־נעוריו של זרובבל ואם שלוש בנותיו, סוד האהבה שמתה בדמי ימיה. הרקע שלה, המשכילי־וינאי, שוב יש בו ניגוד לרקעו של זרובבל. וגם תיאור ראשית הקשר עם דורותיאה, שתחילתו כמדומה בידידות בין שתי הנשים — בין סוד לסוכנת המחקר מקיימברידג'. למותה — לזכרה — מוקדשים גם שירי האהבה היפים ביותר של זרובבל. המשורר מאריך גם בתיאור שלוש בנותיו ומשפחותיהן, כל אלה חיות לצדו בעין־חרוד.

כל מה שציינתי כאן אינו אלא שמץ, רק מעט מזעיר מן המסופר בספר הארוך והגדוש הזה. אין הוא גם ניתן לסיכום קל, כשם שלא קל להגדירו בהגדרה סוגית פשוטה. זה, כאמור, אוטוביוגראפיה שלא בעליה כתב אותה, בעצם אלו שתי אוטוביוגראפיות בכפיפה אחת וזו עדות היסטורית־לירית, ובעצם זהו רומאן אפי־סמלי.

וזה גם, בלי שיכריז על כך, ספר בשבחה של הציונות ובשבחו של הקיבוץ. בזמנים שבהם השם האופייני של ספר העוסק בנושאים אלה הוא "הטראגדיה של הציונות" וכיו"ב, זהו גם ספר איקונוקלאסטי באמת, נועז באמת. אבל אליה וקוץ בה: זרובבל יכול היה להיות ציוני אמתי ו"מצליח" משום שצמח צמיחה לגמרי אותנטית מתוך הקיבוץ ועם הקיבוץ — מתוך הציונות ועם הציונות. מחבר הספר "הטראגדיה של הציונות" (ברנר אבישי) מתאר גם הוא את הפרק הקיבוצניקי הכושל בחייו — אך נראה שאין הוא מסוגל להבין את שורש הכישלון של הפרק הזה והוא מופשט רחוק מדי. ההצלחה של זרובבל — ושל דורותיאה! — היא באותנטיות של הציונות, בצמיחה מבפנים ולא בביאה מן החוץ. וכאמור, אין זו רק הצלחתו של העולה הוותיק, של כמעט ה"אב המייסד". זו גם הצלחה של ה"עולה החדשה" שידעה להעמיק ולהבין את פשר המעשה הציוני שלה, כשעומד לה בכך סופר אמריקאי־אנגלי בן המאה הקודמת, שכתב על מיליונרים אמריקאים ורוזנים איטלקיים.

מאה להולדת הנס ארפ

תערוכת זיכרון להנס ארפ, מוזיאון ינקו־דאדא, עין־הוד.

מאת ניצה מליניאק

לשורה נכבדה של מוסדות אמנות אירופיים בעלי ותק ומוניטין, המציינים השנה בתערוכת־זיכרון מלאת מאה שנה להולדתו של הנס ארפ (1887—1966), מצטרף מוסד צעיר לימים, מוזיאון ינקו־דאדא, שזכותו בעניין זה אינה נופלת מזכותם לקיים אירועי זיכרון לארפ. שכן ארפ היה ידיד־נפש למרסל ינקו וראה בהקמת כפר האמנים עין־הוד הגשמת חלום שהגו עוד מייסדי קבוצת הדאדא.

ב־1960 עשו ארפ ורעייתו האמנית סופי טאובר (אף היא מראשוני הדאדא) קיץ שלם בעין־הוד. אז יצר בסדנאות הכפר מספר כליהורס משעשעים, שאחדים מהם מוצגים בתערוכה לצד פסלים ותבליטים שהושאלו על־ידי מוזיאון תל־אביב ואספנים פרטיים. באותו קיץ הוענקה לארפ אזרחות־כבוד של עין־הוד וכיום הופקדו מפתחות הכפר בטקס סמלי.

הידידות האמיצה בין ינקו וארפ נקשרה בהיות שניהם עולמי־ימים, בני י"ח או י"ט שנים, פליטי מלחמת העולם הראשונה בציריך השלווה של 1916. שם עסקו "בהתלהבות בגואלית, יותר בגאלית מן הצור הבגואלי בקבלת הפנים האדירה לשמי דאדא הזרועים כוכבים", ככתוב בשירו של ארפ המוקדש לינקו.

אף שהנס ארפ היה קשור בתקופות שונות לחייו בכמה מגילדיה החדשניים של התנועה המודרניסטית (בין השאר עבר במחיצתם של קנדינסקי, ארנסט וג'אקומטי), הרי הקשר עם תנועת הדאדא הוא שהשפיע, לעדותו שלו, באופן מכריע על התפתחותו ועל בחירתו בפיסול שעל גבול המופשט, שלא לדבר על השימוש שעשה בחומרים יומיומיים, בלתי "אציליים", ובפרט על הבלטת יסוד המקרה שהוא קו דומיננטי בפסליו ובתבליטיו.

יצירותיו של ארפ שואבות השראתן מצורות־יסוד המצויות בטבע ו קשורות באופן אסוציאטיבי לפולחן הפריון והצמיחה. אברי גוף האדם, עלים, פרפים, חלוקי נחל, וכן צורות אמביות או כאלה הנראות רק בעין מזוינת במיקרוסקופ, אלה המוטיבים השליטים ביצירתו. לפעמים הוא יוצר מחוברים מורכבים מצורות שיסודן בעולם החי ובעולם הצומח באני כאחד. לצד עיסוקו באמנויות הפלאסטיות קנה לו גם שם כמשורר וכאילוסטראטור. בין כתביו ראוי להזכיר את Le Siege de L'air שהיא אסופת השירים שנכתבו בין 1915—1945.

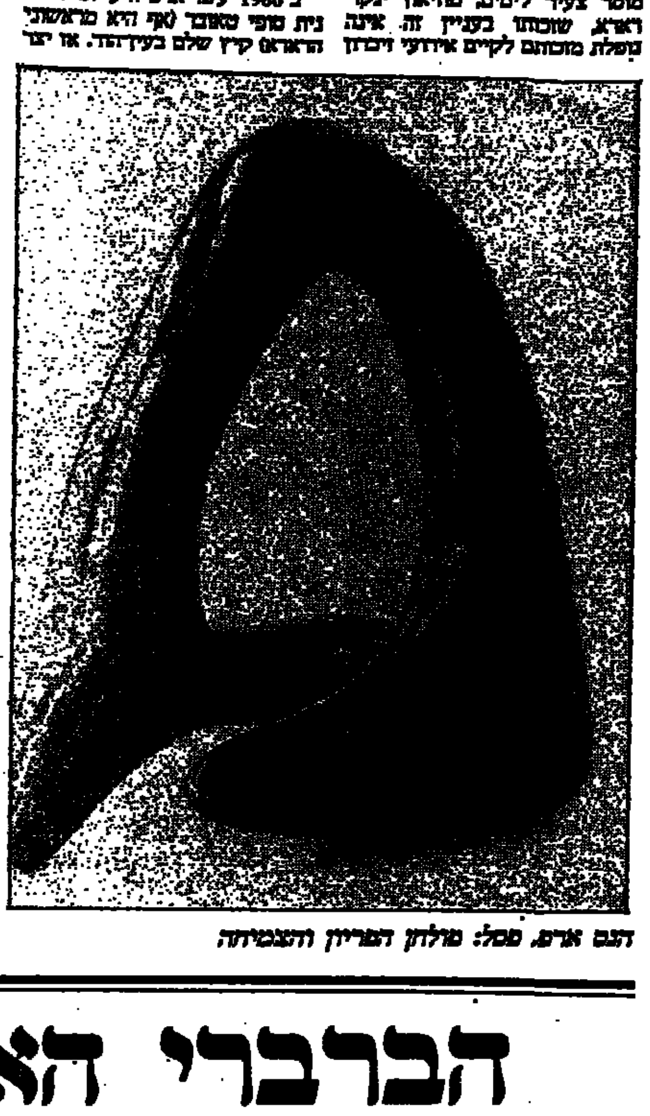
הנס ארפ. פסל: פולחן הפריון והצמיחה

הברברי האחר

דברים בטקס הענקת פרס ירושלים לג'.מ. קוטזי

מאת שמעון זנדבנק

במילון היווני של לידל וסקוט מוגדר שם־התואר "ברברוס" כ"לא יווני, זר", ושם־העצם "הוי ברברוי" כ"כל אלה שאינם יוונים, או שאינם מדברים יוונית". ולהלן, באמור שם: "אפלטון חולק את המין האנושי ליוונים וברברים", כשם שהעברים קראו בשם גויים לכל אלה שאינם מעמם. וכן, בתקופה ההלניסטית, ישמו היוונים את המונח על כל העמים חוץ מעצמם ומהרומאים, אבל היוונים הוסיפו לראות ברומאים ברברים". המילון האנגלי של אוכספורד מסתפק בנוסח קצר יותר: "ברברי: א) לא־יווני. ב) לא־רומאי. ג) לא־נוצרי. ד) לא־איטלקי". ורק אחר־כך: "אדם גס, פראי, לא מן היישוב".

הברברי, אם כן, הוא כל מה שאנחנו לא. בשביל היוונים פירושו לא יווני, בשביל הרומאים — לא רומאי. מאחר שפירושו גם "גס, פראי, לא מן היישוב", הרי שכל מה שגס, פראי ולא מן היישוב הוא הלא־אנחנו, האחר. שהרי אנחנו כולנו מן היישוב.

ואולם אם כן, למה אנחנו "מחכים לברברים"? בשם זה נקרא לא רק הרומאן המעולה של קוטזי, אלא גם שיר של המשורר האלכסנדרוני קונסטנטין קוואפי, שכתב באותה שנה בה עלה לשלטון גדול הברברים שבהיסטוריה, 1933. בשירו של קוואפי מסופר על ההכנות לקראת בואם של הברברים. העם נאסף בפורום, הסנאטורים בסנאט, והקיסר עצמו יושב על כיסאו בשער העיר. אך לפתע פתאום משתררת מבוכה ודאגה. הלילה כבר ירד והברברים לא הגיעו עדיין. כמה אנשים שבאו מאזור הגבול טוענים שאין עוד ברברים כלל.

מה יהא עלינו בלי הברברים?
אנשים אלה היו מעין פתרון.

כך מסתיים שירו של קוואפי — וכך הוא משיב על השאלה ששאלנו. למה אנחנו מחכים לברברים? משום שאנשים אלה הם מעין פתרון. ומדוע הם מעין פתרון? האין הם גסים ופראיים? כן, בוודאי — אבל הם לא־אנחנו. הם מאפשרים לנו להיות לא גסים ולא פראיים, להישאר נקיים. כמעט שאתה מתפתה לומר שהם ממלאים את תפקיד המושיע: "אכן חליינו הוא נשא ומכאובינו סבלם... מוסר שלומנו עליו ובחבורתו נרפא לנו".

זה, כמדומה, הנושא המרכזי ביצירתו של קוטזי: התפקיד האמביוואלנטי לפני ולפנים שאנחנו מטילים על האחר. בתור בן דרום אפריקה לבן־עור, האחר בשביל קוטזי הוא השחור. אבל האם יש מישהו בינינו, הלא־דרום־אפריקאים, הפטור מן הקונצפציה של האחר, יהיה מי שיהיה, בתור הגס והפראי? היש בינינו מישהו הפטור מן הציפייה הפאראדוכסאלית לברברים? האין אנשים אלה משמשים מעין פתרון לכולנו? הזמני שכן, והזמני שבדיוק משום כך ולהואבטים מאבקים של קוטזי לכולנו, ולהואבטים עד כאב.

לומר שזהו הנושא המרכזי ביצירתו של קוטזי משמע לחטוא חטא שהוא נפוץ כל־כך בין מבקרי הספרות: לשים את פרוזהודו האינדיווידואליים של יוצר במיטת הסדום של רעיון אחד ויחיד. אין ספק ש"חייו וזמניו של מיכאל ק'" (תרגם אמציה פורת, "עם עובד") שונה בתכלית השינוי מבחינת התוכן, מידת היישום למציאות והאמפתיה שבו מ"מחכים לברברים" (תרגם יהושע קנז, "עם עובד"). אין ספק ש"פו" (Foe), ספרו האחרון של קוטזי, חורג לכאורה מן הנושאים והמנגנון של ספריו הקודמים. שכן זה הוא מעין תרגיל במה שקרוי כיום אינטר־טקסטואליות: הוא שואל מטקסט אחר חלק מעלילתו ודמויותיו — וכן את ה"מוטו" עצמו, כי "פו" אינו אלא דניאל דיפו מקוצץ.

ואף־על־פי־כן נכון הוא שגם "מחכים לברברים", גם "מיכאל ק'" וגם "פו" מעמתים — כל אחד במנגנוני העולם המיוחד שהוא בונה — את ה"אנחנו" עם ה"לא־אנחנו". כך השופט־המספר מול הנערה הברברית ב"מחכים לברברים", כך קצין־הרפואה מול מיכאל ב"מיכאל ק'", וכך סוזן ברטון מול פריידי ב"פו". בכל שלושת הרומאנים ניצב אדם ליבראלי בן ציוויליזאציה הקורה כאורה מול הזהות האחר. ובכל שלושת הרומאנים ההשלכה המיוחלת של כל הגס והפראי על האחר אינה עולה יפה. הברברים מסרבים לקיים את ציפיותינו ולמלא את צרכינו, הם מתעקשים להישאר הם עצמם וחומקים מן ההשלכות הנוחות לנו. מומיהם (הנערה הברברית, היא עיוורת ושבורת־רגליים, מיכאל הוא שסוע־שפה, פריידי הוא כרות־לשון) אינם פוטרים אותנו ממבוכתנו־שלנו. אדרבא, הם מבליטים אותה. אם אנחנו משתמשים בברברים מעין פתרון, הרי זה פתרון שונה לגמרי ממה שיועדנו אותם להיות.

קוטזי: דממת החיים המהותיים

מתחשך, והחשכה מתעבה, והעלעול שחור ודומם בשתיקה גמורה. הוא חש כי "מיכאל זה משמיענו משהו, דבר של משמעות גלום בו", וכי המחנה הוא "אתר שזכה זכות יתרה ובו המשמעות פורצת ובאה לעולם". שהייתו של מיכאל במחנה, כשביל הקצין, היא אלגוריה הבראה "שהנה יכולה משמעות להשתקע במערכת ולא להיות למונח בה". המשמעות המסרבת להיות למונח במערכת היא ההגדרה החדשה שנותן קוטזי למושג "ברברי". לא־הלני, לא־רומאי, לא־איטלקי אמנם כן, אבל במובן חדש לחלוטין.

הברברים של קוטזי כולם אילמים, או אילמים־למחצה. האמרות שלהם קשורה בסירוב או באי־יכולת להתבטא, להסגיר את פנימיותם. הם מטפחים חלום בודד: להצמיח שתיל נסתר בגן נסתר, לאכול מפרי שהוא פרי הזרים, לתם התירות. גם הייתו מתורץ לכל מה, ואין כל דרך שאינה אלא דרך מוליכה לשם, ורק הם לבדם יודעים את הדרך. שפתם היחידה היא שפת הוויתם: זריעת דלעות בלועסים באדמה, כמיכאל, וזריית פרחים לבנים על הים, כפריידי. הוויתם מצויה לכל דיבור.

ב"פו" היא חורגת גם מן הספרות עצמה. זה נשמע פאראדוכסאלי, משום ש"פו" הוא הספרותי ברומאנים של קוטזי. הוא שואל את הרובינזון מ"רובינזון קרוזו" ועוסק ביחסים בין חיים וסיפורת. אבל בסופו של דבר מעלה הספר הזה על גם את הדממה של החיים המהותיים, הדממה שהמלים, ומה גם הספרות, מפירות אותה. הרשו לי לצטט עוד הפעם מתוך "מיכאל ק'":

"כל אימת שהוא מבקש להסביר את עצמו לעצמו, נשאר פער, חור, חושך שלפניו הבנתו נרתעה ומסרבת לדלג, ואין טעם לשפוך מלים לתוכו. המלים נאכלות והפער בעינו עומד. סיפורו הוא לעולם סיפור שיש בו חור, סיפור כוזב, לעולם כוזב."

ג'.מ. קוטזי תרגם את הסיפורים המופשטים של גיבוריו האילמים, את החושך שלפניו ההבנה נרתעת, ללשון כמה מן הרומאנים המפעימים ביותר בספרות ימינו.

שבת אחיות גם יחד

בשולי כנס הסופרות הבין־לאומי שנערך בירושלים

מאת רות אלמוג

הכנס הבין־לאומי הראשון לנשים סופרות, הראשון במינו בעולם, שנערך בשבוע שעבר בירושלים, בהשתתפות קרוב למאה סופרות שבאו לכאן מרחבי תבל, עבר ללא ליווי הולם מצד אמצעי התקשורת. "שתיקת תקשורת", אמרה לי שולמית לפיד, יושבת־ראש אגודת הסופרים בישראל, "הפכה אותי לפמיניסטית. התעלמות מכנס זה שהשתתפו בו סופרות נודעות ביותר המצויות בתודעת התקשורת, הן בארצותיהן הן מחוצה להן, מעוררת תמיהה. אין ספק, שאילו הגיעה ארצה קבוצה מקבילה במשמעותה של סופרים גברים, דבר מעין זה לא היה קורה. מבחינה עיתונאית גרידא היתה זו סנסציה־לוזי. הלא באו לכאן סופרות מארצות שלישראל אין עמהן יחסים דיפלומאטיים, ממזרח־אירופה ומאפריקה. היה זה מפגש של גופים, תרבויות ודתות. התחשפה כאן כל הקשת האפשרית של ספרות בדרך המרגשת והמרתקת ביותר..."

דומה, כי לפחות לגבי כל המשתתפות בכנס הבינ־לאומי הראשון לנשים סופרות, היתה זו התכנסות משמעותית ומרתקת מכל הבחינות. צריך היה לראות את גרייס פיילי, אשה קטנה, נוצה ולבנת־שיער, בוודאי כבר סבתא, סופרת שזכתה לא מכבר בתואר "הסופרת הראשונה של העיר ניו־יורק", פורצת במחול סוער, סוחפת עמה אל אמצע מעגל הסופרות את מרי גורדון העצורה — מפורסמת לא פחות בארצות־הברית, כמי שמתארת ברומאנים שלה את המילייה של האירים הקאתולים. צריך היה לראות את הסופרת הבריטית הנודעת מרגרט דרבל ("עיר של זהב", "ירחיים", בהוצאת שוקן), יורדת מן האיפוק וההסתייגות הבריטיים שאפיינו אותה במשך כל ימי הכנס, ופוסעת אף היא בפסיעות ריקוד עדינות ובהססות בפנים מלאי־חיוך. או את מרילין פרנץ' ("חדר הנשים") המפורסמת בסופרות שהגיעו לכאן, מתבקשת את כתפי רעותיה ומצטרפת אל מעגל הרוקדות, כדי להבין את אווירת העליצות וההתרגשות שבה נסתיים הכנס הזה, הראשון בסוגו, שאירגנה האשה הנמרצת, פרופסור אליס שלוי, העומדת בראש שדולת הנשים בישראל.

באופן כזה באו לכלל סיום שלושה ימי עבודה רווי סדנאות ודיונים פומביים בטקס "הפנינג" רווי הרוח, שבו תקעו בשופרות והושמעה תפילת "תקע בשופר גדול לחירותנו" והשיר "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחיות גם יחד". אחר־כך גזרה כל אחת מן הסופרות תלתל משערות ראשה להדביקו על לוח שיינתן למשמרת־יחד עם הרגל הגדול שעליו כתובה כל אות בשפתה בצבע אודם את המלה "נשים", עד לכנס השני שייערך, אם תימצא התמיכה הציבורית המתאימה, בצד יריד הספרים הבין־לאומי בירושלים, בעוד שנתיים.

אלה היו רגעים של התפרקות, שקדמו להן שעות של מועקה בסדנאות האחרונות בכנס, אשר בעיקר גמור יוחד לחוויות הקשות של שואה ומצוקה, כשאירנה קלאפיש האמריקאית קראה פואמה ארוכה ורבת־עוצמה על השואה. היתה זו פואמה דו־לשונית — אידיש ואנגלית — שקדם לה הסיפור הדולואנטי על ילדה יהודיה שניצלה מן האימה בפולין בהתחזותה כפולניה, למדה לדבר אידיש לאחר המלחמה כששבה לחיק משפחתה, שוודית לאחר שהיגרה עם משפחתה לשוודיה, שם הוסיפה לדבר בבית אידיש ופולנית, והלצה להסתגל ללשון חדשה משהיגרה לאמריקה שבה, לשונית שסיגלה לעצמה את הלשון החדשה בקשיים מרובים, התעקשה להיעשות משוררת.

אחריה קראה הקנדית־היפאנית ג'וי קוגאווה מתוך הרומאן שלה "אובאסאן" עטור הפרסים, טקסט לירי יפהפה וקודר, שנסב על פינוי היפאנים־הקנדים למחנות־ריכוז בתקופת מלחמת העולם השנייה ועל הפצצה בנאגאסאקי.

יום קודם לכן אמרה פלורה נוואפה הניגרית לסופרת ההומוסקסואלית הנורווגית גרד ברנטנברג, שדיברה על בעיות נשים, שהבעיות שלהן בניגריה שונות לחלוטין: "מעמד האשה לא מעניין אותנו. השוויון בין המינים לא מעניין אותנו. מה שמעניין אותנו זה הרעב, הלחם וההישרדות". אבל ביום האחרון קראה סופרת ניגרית אחרת, החיה בלונדון מזה שנים

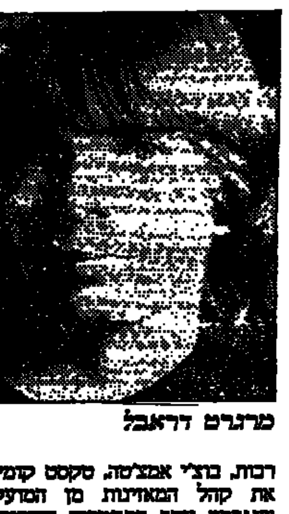
מרגרט דראבל

גרייס פיילי

מרילין פרנץ'

רבות, בוצ'י אמצ'טה, טקסט קומי רווי הומור, ששחרר את קהל המאזינות מן המועקה הרגשית הכבדה שנגרמה עקב התיאורים הקשים של השואה בשירה של קלאפיש וסיפורה הקשה של ג'וי קוגאווה, וגרמה להתרגשות בקרב המאזינות משישבצה בטקסט המצחיק שלה שיר־ערש בלשונה האפריקאית המולדית, שאותם שרה בקול מתוק וגבוה בלוויית רעותה פלורה נוואפה.

ובאמת, אולי יותר מכל דבר אחר, ובהולם במפתיע, ציין את הכנס הזה ההומור דווקא, כפי שבא לידי ביטוי בטקסטים שונים ובמיוחד בטקסט סאטירי, חריף ושנון, שקראה מרגרט דראבל האנגליה מתוך הרומאן החדש שלה.

את תשומת הלב המירבית משכה ללא ספק הקניתית ג'יין סאפסוכי קריירה, כיום אזרחית קנדית, ששערה היה עשוי עשרות צמות דקיקות קלועות בחרוזים צבעוניים. באמתחתה היה לכל המעוניין מה שכינתה "סטאגינג סטוריס", אשר אותם העלתה על הכתב, בספרה "שני חיים, רוחי ואני". בשפתה "עברי" אין היא יכולה לכתוב, שכן אין זו אלא שפת דיבור, ולפיכך היא מחברת עכשיו כתב מיוחד לשפה זו וגם מילון. אף היא אשה צוחקית, מלאה הומור, ורק עיניה השחורות, הבולטות מעט, עצובות כשהיא מספרת כיצד נחטפה על־ידי גבר משבט שכן, נאנסה לעבור טקס תניכה, שמשמעו שהיא רכוש הגבר הזה לכל ימי חייה, נמלטה אל העיר הגדולה ושם, במיסיון, למדה אנגלית, קרוא וכתוב, והחלה לעסוק בפיסול. אשה לבנה, היא מספרת, הסבירה לה שאין לה שום עתיד בקניה וסידרה את נסיעתה לקנדה. שם נישאה לגבר לבן.

"ובכן, את חיה בביגאמיה", ציינה בהיתול אחת המשתתפות. "לא", השיבה ג'יין, "בשבילם אני לגמרי מתה".

חלק מן המשתתפות אופיינו בפמיניזם קנאי, אחרות היו מסויגות, והוויכוח האמנם קיימת כתיבה נשית מובהקת אם לאו שנערך במכון ון ליר בין מרילין פרנץ' לשולמית הראבן, ואשר בו השתתפו גם הסופרת הדנית ריאנה סריא־מורש ומרי־קלייר בלייס הקנדית הכותבת צרפתית, כלת פרס "מדיסיס" ופרס האקדמיה הצרפתית נשאר פתוח ולא הביא לכלל מסקנות ברורות וחותכות.

אף־על־פי־כן עלה לדברי שולמית לפיד מסר ברור מן הכנס: אנחנו נשים. הבעיות שלנו הן בעיות של נשים, וזו נורמה שצריך להכיר בה. אל ישמשו לנו הגברים כפה.

באותו הקשר אמרה דיאנה סריא־מורש מדנמרק: "הלידה היא דבר כל־כך מרכזי בחיי אשה, מדוע לא נכתוב על כך? מדוע לא נבין שהמצב הנשי מרכזי לספרות לא פחות משאר נושאים". עניין זה בא לידי ביטוי גם בדבריה של מרילין פרנץ' כשאמרה: "כשאשה אומרת 'אני' תמיד נלווה לכך צליל של התנצלות", וקראה: "אנחנו זקוקות לקול. עלינו להשמיע קול". בוצ'י אמצ'טה הניגרית ביטאה, כמדומה, תחושה כללית כשהודיעה: "אני אוהבת להיות אשה ואני אוהבת להיות מודרנית". גם פרנסואז קסנקים הצרפתיה (סופרת ומבקרת ספרות ב"לאכספרס") אמרה "אני סבורה שדבר נפלא הוא להיות אשה". הניגרית, בוצ'י אמצ'טה עמדה על כך שכתיבתה משמשת אותה לפורקן הכעס שלה. אכן, המלה "כעס" שבה הצצה בכל הדיונים והשיחות.

תחושת השותפות והאחווה בין הנשים הסופרות באה, כמדומה, לידי ביטוי פיוטי מובהק בפואמה מרשימה שקראה הילבורג דאגבארטסדוטיר האיסלנדית, ובמיוחד בשורות הבאות: "אנה אחותנו/האם את ניצבת כאן לבדך/באור הירח/בוכה/עוד כבה/ובוכה הואר ליק אותו למענך, אנה יקרה".

ועוד היו שם סופרות ומשוררות מאוסטרליה, מנפאל, מן הפיליפינים, מסינגפור, מבולגריה, מיוגוסלאביה, מהולנד ומבלגיה, מאוסטריה, גרמניה והונגריה — וביניהן גם ההונגריה שרה קאריג, עורכת הוצאת ספרים נכבדה, חסידת אומות העולם, שהצילה בשיתוף עם ראול וואלנברג ילדים יהודים בתקופת השואה, ואף מבולגריה באו ומשוררה. רק הסופרות הפולניות לא הגיעו. הן לא הצליחו להשיג היתר יציאה.

אין ספק שהיה זה מפגן של כשרון, הומור, רוח להוטת התגייסות פוליטית, בצד פתיחות הרבה ואהבה כשבכל המפגשים היו בבחינת חשיפה: של כל קשת הבעיות האפשריות, חשיפה אישית, מרגשת, שלוותה בקריאת הטקסטים הרלוואנטיים.

מסכמת שולמית לפיד: "היה זה הכנס הספרותי המרתק ביותר שבו נכחתי מימי. להרגשה זו שותפות ללא ספק כל הנשים הסופרות, ישראליות כזרות, שבאו לכנס."

מגדות נהר־אמסטל

לידיד "סדר הגדה של פסח עם ציורים יפים, הכל כתיבת יד על קלף..."

הגדת אמסטלרדם
בביצוע אמן אנונימי, שנת תצ"ז (1737)
הוצאת "סלמנד", הרצליה

מאת נסים מבורך

המסירה, הניצבת על ארכתבית ברקע של איור המתאר את שלושת המלאכים המבשרים לאברהם את דבר הולדתו של יצחק, משקפת את הנאיביות היפה המאפיינת את סגנונה של הגדת־אמסטרדם שנוספת שיצאה לאור בימים אלה. כמו כן זהו עוד דוגמה לקשר בין מוטיבים, ציורים כספרותיים, יהודיים ונכריים, שכן מקורה של אגדת המסירה המביאה תינוקות הוא מי־שלהם.

גם עצם מציאותו של בית שם, במקום אוהל, המלבושים בנוסח המאה הי"ח לפניים ושאר פרטים מצטרפים לאווירה הכללית, שיש לה כוח משיכה כמו לנוה של יין ישן.

אחד הפרטים הנוספים, המעוררים תשומת־לב בהגדה זו, הוא השימוש בכתיב עתיק בעמוד השער: "אמשטלרדם" במקום אמסטרדם. הרקע לכך הוא בשמו של הכפר שממנו התחילה להתפתח עיר זו. "ובציה של הצפון" ליד סוללת־עפר (דאם) על שפך נהר אמסטל אל הים הצפוני. במשך הדורות נשרה הלמ"ד, אך הכותב־המאייר האלמוני נותר נאמן לכתיב המקורי.

המעבר לכל אלה, לפנינו הגדה אשכנזית, עם הוראות בלשון טייטש, בנוסף לעברית, לשימושם של ההוגים. היא כתובה ומאוירת בחן רב ומוגשת לציבור בביצוע פקסימילי מעולה של חברת "פלפוט" באופן שמתאים לעדות האמן־המבצע עצמו, על שהוציא מתחת

איור־השער להגדת אמסטלרדם

העורך: אברהם רמון

שבוע של ספרים
מאת בני ציפר

תרגום

פרופסור אונרט (המלאך הכחול), רומאן
מאת היינריך מאן
מגרמנית: צבי ארד
הוצאת זמורה, ביתן, 1987, 152 ע'

בית־הספר הגרמני והמורה הגרמני הקפדן, כמעט וכסמל של המשמעת הפרוסית הנוקשה — יקשה המבצע מלמנות את יצירות הספרות וההגות העוסקות בהם בדרך זו או אחרת, החל בשילר הצעיר, המתענה תחת עול המשמעת של ה"קארלסשולה", וכלה בניטשה, שעל אף שקיבל חינוך מצוין, לא שכח, בהתבגרו, לשפוך את מררתו על בית־הספר כשיטה. המכנה המשותף לאלה, ולרבים נוספים, הוא הדעה כי החינוך לצייתנות חונק בית הספר את הייחודיות שבתלמיד, את האמנות, ומעודד את הבינוניות המיוצגת בדמות המורה. היינריך מאן השתמש מכאן, במידה רבה בחומר "כמות" בבואו לכתוב את "המלאך הכחול" — סיפורו של מורה קשוח ועריץ, השנוא על תלמידיו, המסתבך, מתוך נקמנות בתלמידיו, בהרפתקת אהבים ופשע עם זמרת קאבארט.

הרעיון לכתיבת הרומאן בא למאן מידיעה שקרא בעיתון, על מורה ברלינאי שהסתבך בקשריו עם זמרת קאבארט ופוטר מעבודתו. למרות הופעת בעיתון תיקון, כי לא מדובר במורה אלא בסרסור־זונות בעל תואר פרופסור, אבל דמיונו של מאן כבר הפליג לאן שהפליג.

בניגוד למסורת הספרותית הארוכה שנהגה דהומאניזאציה ברמות המורה העריץ, אי אפשר שלא להבחין כי פרופסור אונרט של מאן מעורר חמלה, ותלמידיו הם המעוררים תיעוב באכזריותם כלפי המורה. כלום אין הפרופסור העריץ, השנוא והבודד הזה, שבקריאה ראשונה נראה לא יותר מקאריקאטורה, פרוטוטיפ של האמן המודרני, הלא־מובן, הזר לו במגדל שן, שקוע בעולם המלים המתות של השירה היוונית הקלאסית, בעוד בחוץ הומה עולם של נהנתנות ואה־ציות, המיוצג בתלמידיו ומהו "המלאך הכחול" — שמו של הקאבארט שבו שרה הזמרת שבעטיה ייפול — אם לא סמלו של האידיאל, הציפור הכחולה, שייעודו של האמן לחפש אחריה?

אונרט מפוטר מבית־הספר ונושא לאשה את זמרת הקאבארט על אפם ועל חמתם של הבורגנים המהוגנים. ובמעמדו החדש, כבוהמיין מקולל, ינקום במי שלעגו לו בעבר על "מרבעותו". ממורה עריץ ייהפך לסאדיסט, וכמו נירון קטן יאבד אט אט את השליטה על יצריו. אבל גם בהידרדרותו הסופית, משהו בו מעורר כבוד, למרות הסאטירה ומבעדה. כאשר, בסצנה הסופית, מובלים אונרט וזמרתו למעצר בכרכרת המשטרה, וההמון מקלל ומתיז עליהם מים, הניצחון הוא, אף־על־פי־כן, של אונרט ולא של הבינוניות. תרגומו של צבי ארד מצוין, כרגיל.

לנגד עיניים מערביות, רומאן
מאת ג'וזף קונרד
מאנגלית: נעמי כרמל
מועדון קוראי מעריב, 1987, 292 ע'

"איש אינו מוצג כאן כמפלצת", כתב הסופר האנגלי ג'וזף קונרד ב"דבר המחבר" הפותח את הרומאן "לנגד עיניים מערביות" (1911). ואכן, לכאורה נוטש פה קונרד את הנימה הניהיליסטית והשמרנית שאפיינה כמה מספריו הקודמים, וכותב מתוך אמפאתיה רומאן על קבוצת אנארכיסטים רוסים, שהיגרו למערב ומשם מנהלים מאבק עיקש נגד עריצות המשטר הצארי. קונרד מרגיש חובה להדגיש במבוא לספר, כי בעיניו, אין איש אשם בהסתבכות הרוסית, אלא כולם קורבנות של נסיבות, שגרעינן המצע הרוסי והם המוג הרוסי הטבוע בלי הרף להתפרצויות של אלימות ויצרים. כדי להדגיש מסר זה, שם קונרד את העלילה בפי מורה אנגלי ישיש, העושה בהרמה ומספר מנקודת מבטו האוביקטיבית־כביכול של ליבראל אנגלי את מה שקורה בה.

כרגיל, יש להסתייג ממה שכותבים סופרים על ספריהם ב"דבר המחבר". ואצל קונרד על אחת כמה וכמה. לאמיתו של דבר, מבעד לסיפורו המאופק, הנבוך משהו, של המורה האנגלי המרובע, מסתמנת כמו בכל כתיבתו מציאות אכזרית, מפלצתית, המגולמת במנהיג האנארכיסטים הרוסים, פטר איוואנוביץ, כעין בדיחות שטני של באקונין, הטווה מסיבתו השוייצארית את תבניות הטרור שלו. איננו מהסס להעלות קורבן למען המטרה את הקרובים לו ביותר, והנופלים בקסמו האישי והמיני האפל. אחד מקורבנותיו המקיפים יהיה הסטודנט ראזומוב, גיבורו הראשי של הספר.

קונרד מצייר להפליא, בראזומוב, את רמתו האינטלקטואל הרוסי התלוש, המסוכסך, המבוכר, הנולד מצד אחד מן העם הפשוט, ומצד שני מן המעמדות השליטים, אך נקלע לבודד מביניהם כאשר ידידו האנארכיסט האלדין בא למצוא מקלט בביתו לאחר שרצח שר בממשלה. ראזומוב האמת הצייתן מסגיר את ידידו למשטרה, אך לאחר מכן מתמוטט עולם ערכיו והאוויתו. מתברר לו, כי במציאות הסוערת של רוסיה, לעמוד מן הצד הוא מעשה לא־הומאני, לא פחות מאשר להטיל פצצות ברחוב. והידיעה שהסגיר את ידידו מוליכה את מצפונו עד שירוף. לבסוף הוא מחליט להתוודות על כך באוזני הקבוצה האנארכיסטית, ולקבל את העונש הנועד לו. בסצנה מזעזעת באכזריותה, מכה אותו מבני החבורה בפניו, וקורע את תופי אוזניו. ראזומוב, חירש, יוצא לרחוב ונדרס על־ידי חשמלית.

לא בכדי מסיים קונרד את הרומאן בחירשות: כשראזומוב מחליט להתוודות באוזני החבורה האנארכיסטית הוא עושה זאת כדי להיפטר מן הצורך להתלבט ולהתייסר עם עצמו. היה זה כאילו אמר קונרד, כי בעולם של ימינו עליך להיות חירש ואטום כדי לשמור על שפיותך.

תרגומה של נעמי כרמל עשיר בעושר לשוני, הגולש לפעמים לעברית מליציותית, גדושת־ארמיזמים, מן הסתם מתוך רצון לשחזר את סגנון הכתיבה הכבד־משהו של המורה הישיש, המספר הבידיוני של העלילה. אבל האם לא הורישה בכך המתרגמת את קול האירוניה הנסתרת של קונרד?

שירה

הרג, שירים
מאת נורית זרחי כהן
הוצאת זמורה, ביתן, 1987, 63 ע'

שירי נורית זרחי נוגעים במוות. נוגעים בו במובן הארוטי, מאחר שהמוות, בשירים, הוא מלה נרדפת להתאוות, ובעצם לתאווה המוחלטת, שאחריה אין אלא מוות. שיריה של זרחי הם מיתולוגיות קטנות, שבהן נולד דבר־מה, חי את חייו ומת, תוך שהוא מותיר אחריו שובל של אירועים בדבר משמעות החיים וסופם. שיריה של זרחי הם טריפטיכים אכזריים, הנפתחים במגיפה ששלושת מרכיביהם קוריים פעם סבתא־אמא־תינוק, ופעם ילד־גבר־אשה, ופעם הולדת־גידול־תינוק. השלושת הללו אינן מקריות, אלא איתותים כביכון פרטי אל "שם" אחר ולא אפשרי, לעומת "פה", שמהגדרתו הוא התגלמות האפשרי, ולכן המאוס.

צריך לקרוא את שירי הספר הזה שוב ושוב כדי לגלות את יופיים הגדול. כדי להבין אותם, צריך להשתכר מהם. מאחר שזרחי כותבת את שיריה על כעין־גבול של אפשרויות הביטוי. קולות סתמיים של ציפורים, שהיא משלבת בשירים, אומרים את הנסתר שלהם יותר מכל. הנסתר הוא, שהמלים חייבות להיערך בסוד, שישטטש את משמעו האפור והמתבקש־מאש, לפני שהן נבנות לשיר. המלים חייבות להשיל את "תלבושת הנגדה של היומיום" כדי שיהיו לשיר קם לחיים" (ע' 17). במלים־אחרות, שיר הוא חיזיה ופיתוי נו. הוא בלבול הייצרות, וסידור־סודות. הוא לידה ומוות גם יחד.

אם אפשר לומר על ספר שירה כלשהו שהוא מרתק, ראוי ספרה של זרחי לתואר הזה. מרתק, מפני שאנציגמאטי כל כך, ונותן כל כך לומר דברים במעמד מיהם על המתרחש בלב אשה, הלכודה בשעבוד לזמן שיהיה ולזמן שהיה, ההולמת אף־על־פי־כן, על גאולה מיתולוגית, על לידה־מחדש באמצעות השירה, האהבה, האשליה.

ממטות והכשים, מקאמה ירושלמית
מאת יעקב אורלנד
ציורים: נחום גוטמן
הוצאת כתר, 1987, 116 ע'

הגראפיקה מרהיבה והרעיון מקורי: פואמה בי"ב פרקים שכולה דיוקנות אישים מירושלים, העטופה בתוילותה ובסופה בהסבר־בפרוזה, וכקונטרפונקט לסטרופות השיריות מופיעה לצדן, בכל עמוד, עמודה של "ראשי פרקים", המסכמת את דבר־השיר במלים אחרות, ולפעמים מוסיפה עליהן. האיורים — של נחום גוטמן, וכל הקולוסוס הזה כולו דומה בעצמו לעיר שלמה, ואולי למסע־לבירינתי בתוך קריה הנפתלים. אורלנד מתוודה במבוא, שכתב את הספר הזה, בעצם, כל חייו, וכל ה"כולייות" הזאת, מלאת הפאתוס, תואמת את רוח הפואמה כראוי, המבקש להקיף הכל, להיות נהר השוטף הכל, להיות מוטאלי (בתחילת המאה נוצרו בספרות העולם כמה וכמה פואמות־ענק "ממוספרות" כאלה, ששילבו ציור וטיפוגראפיה, מתוך חזון פוטוריסטי־קונסטרוקטיביסטי).

הכל כה מונומנטאלי חשוב, ובעצם פיסת־היסטוריה־של־הספרות ושל ירושלים ואנשיה תוספה. אלא שמשהו אבד איפשהו בדרך לבניית המבנה האדריכלי המפואר. וה"משהו" הזה, שבכל זאת אין פה, הוא השירה. אותה נוחת המקמקה השנואה שמשתמשים בה כמסגרת לאמירת דברים על החיים המציאות, שבעצם אפשר היה לאומרם גם בפרוזה. שירה, והוא בת חמש או חמש־אלפים שורות צריכה בראש וראשונה לשיר את עצמה, ואילו אצל אורלנד, בהרחבה הגדולה של תפקיד השירה, נשכח הגרעין הבסיסי הזה. הפואמה שלו מספרת בנוסטאלגיה, את הימים היפים של ירושלים, את הימים שבהם לא הושחתה עדיין תמימותה לעומת הריסת עברה היום. וה"אני" מספר ומספר, ואינו עושה, בסופו של דבר את הצעד הקריטי, של היציאה מעמדת המתבונן המשועשע־למחצה, אל תוך ארכיטקט המבט.

כתבים

בצל הזמים — שירים ומכתבים
מאת מרדכי טביב
ליקט והוסיף אחרית דבר: יוסף הלוי
עורך: שלום סרי
הוצאת עיריית ראשון לציון ועמותת "אגלה בתמר", 1987, 119 ע'

"ביאליק לא היה תימני", כתב המשורר (התימני) אהרן אלמוג. מרדכי טביב, שהיה הסופר התימני הראשון שפרץ את גבולות הגטו של עדתו היה לסופר עברי־ישראלי לכל דבר, לא זו בלבד שלא קיבל מעולם את פרס ביאליק, אלא נאלץ לספוג את כל השפלות האפלייה העדתית, שלימים תעורר אסכולה שלמה של סופרים ומשוררים להסית את מרי לבם. טביב, שפעל בימי גדולתו של מפא"י בשנות החמישים, היה הדור־תום של המצנטון הציוני שחילק נתחי־הטבות לאליתה של בני־עירות המורה כדי לשמור על האלקטוראט שלה. טביב הלך בדרך הבטוחה קיבוץ, בריגדה, צה"ל, מפא"י — ואף על פי כן נשאר מחוץ למחנה. שלונסקי וזלול בו, בימים ההם היה בכך כדי לגזור על יצירתו גזר דין מוות.

טביב נודע בעיקר בסיפוריו. השירים נתקבלו בדרך כלל בהסתייגות כשראשו אותם לידידים, ולכן לא הוציא אותם, בסופו של דבר, בספר. עתה בא הזמן לגאול אותם מהשכחה, אבל גם היום, לא מצאה אף הוצאה ציבורית לנכון לעשות זאת וטביב נשאר בתחום העדתי, הגיזו — ספר משורר מקומי של ראשון לציון.

אין אלה, לאמיתו של דבר, שירים גאוניים, אלא יצירות ראויות במקצת: רובם שירי־טבע וארץ מריזי־אליים מהסוג שכמותו יש רבים בספרות של שנות העשרים־והשישים, וכמובן, כתובים בעצב, מתבכת, בגל שקה. האמנה אך גם ... יש ... הספר ... השירים ... טבע־לאנשיהו. ... אישים ברובם, אלא רשמים או רשמי־למחצה, שבהם כותב טביב למי שהוא רואה כמשוררים וסופרים גדולים ממנו.

יהדות

בית המדרש לרבנים בבודפשט (1877—1977) — מחקרים בתולדותיו והישגיו במדעי היהדות
העורך: משה כרמלי־וינברגר
הוצאת איגוד חניכי בית־המדרש לרבנים בבודפשט, ניו־יורק, והוצאת "ספרי־תרמוך", נ"ד עמ' בעברית, רצ"ד 334 ע' באנגלית

ב־4 באוקטובר 1877 נחנך בית המדרש לרבנים ("הסמינר") בבודפשט, הונגריה. היה זה בימי הקיסר פראנץ־יוזף הראשון, שאף כיבד את המוסד בביקור סמוך לאחר פתיחתו. פתיחת הסמינר היתה חלק מתנועת האמנציפאציה שעברה באותם ימים על יהדות הונגריה. השלטונות האוסטרו־הונגריים שהיו מעוניינים לחזק באמצעותו את התרבות ההונגרית ושפתה בקרב היהודים, תמכו בו בכספים — תופעה בלבדית באירופה באותם ימים.

הסמינר בבודפשט, ששילב לימודי קודש וחול, היה במידה רבה התגלמות האידיאל של היהודי־האירופי החדש לאותם ימים: במחלקה הראשונה, המקבילה לגימנסיה, למדו בו לימודי חול מלאים על־פי התכנית הממשלתית בצירוף לימודי־קודש יהודיים, ובמחלקה העליונה המקבילה לאוניברסיטה, השולם הנזיך בר־בנות, והיה יכול, במקביל להירשם לאוניברסיטה לקבלת תואר דוקטור בפילוסופיה.

שלוש מאות רבנים הוסמכו בסמינר של בודפשט מאז הקמתו. הזה למפיצי ההשכלה והרפורמה היהודית באירופה. למרות התעכלויות הרבנים האורתודוכסים, שלא בחלו באמצעים כדי להבאיש את ריחו של המוסד ושל בוגריו בפני הרשויות. קשה כיום לתאר את פני הדיסציפלינה הקרויה "מדעי היהדות" בלי הסמינר של בודפשט, שהוציא מתוכו את מי שיהיו לטובי החוקרים בתחום זה.

מלחמת העולם השנייה והכיבוש הנאצי שמו קץ לפעילות המוסד. הבניין הוכרז למחנה ריכוז, והספריה העצומה שלו התרומה ונשדדה, ומה שנשאר בה נפגע בהפגזות. לאחר המלחמה שקם הבניין וחזר לפעול מחדש כסמינר רבני; אף ששוב אינו המרכז־הרוח־ני שהיה.

הספר, שיצא בניו־יורק בידי איגוד בוגרי המוסד, מחזיק חלק עברי קצר, ובו סקירה על תולדות הסמינר, ומאמר על אחד מגדולי הכנסת־ישראל בהונגריה, הרב דוד פרידמן. בחלק האנגלי שפע של מאמרים על הסמינר — ואגב ציון מלאות מאה שנה ללימודי מדעים גם דברי הגות ועיון בעניינים יהודיים לשון, פולקלור. רשימות ביבליוגראפיות מפורטות מונות את היש־גיו הרוחניים של המוסד ופרסומיו מאז ועד היום.

לשונאות

לשון ברחוב, משוקרימלים
מאת יעקב פרידנר
איורים: ירום באמן
הוצאת מודן, 1987, 112 ע'

האם אבשלום קור הוא באופנה, או שהיו לו מקורי־מים אופנת כותבי־הקלאמבורים ממלאה, מכל מקום, את העיתונות, והכלם מצטופפים לשונם בהידורים בעיניי השפה הבכלל. כמו כולם גם יעקב פרידנר, בעל טור בעניינים שבלשה ב"לאשה" ולפניכן ב"מעריב", החליט להוציא לבסוף את ההכמות בספר, ובעצם למה לא, אם יש לדברים ביקוש.

ארבעים וחמשה פרקים בספר, ובכל אחד מרכוזות התהבחוריות סביב עניין בלשה, כגון "כלכלה נכונה", "תקשורת" וכן הלאה. בשפע הגדול, יש מרדך הטבע דברים מוצלחים יותר ומוצלחים פחות. "פלייברי" למשל, הוא "יצוען מצטיין", וחולות תל־בשדק הם "מיך על מקרקעי ישראל". עיתונאי בזעך הוא "כתבנסטודי־מה". ניבויי המשכורות הם "שילוקש", ודמי ביגוד הם רמזי Be-good. סבר חמור.

מעולם הספרות והאמנות

"מלחמת החלומות" של המאה

ספרה של הסופרת האוסטרלית החשובה כריסטינה סטאד "אני מתה מצחוק" לא ראה אור בימי חייה. אחת הסיבות לכך היא, שכאשר חזרה לעבוד עליו בסוף שנות ה־40 היה נושא הרומאן הזה — המלחמה הקרה ועליית ההידרדרותו של האמריקאים האמריקאי — בעדר בצורה מסוכנת. סטאד, שספרה הידוע ביותר "האיש שאהב ילדים" ראה כאתרונה אור בעברית בתר־גומה המבריק של גבריאלה אריך (זמורה, ביתן), רצתה לפרסם את הרומאן בשנות ה־60 משתלפה הסכנה, אבל עתה ניגצה לפניה בעיה הפוכה. אם קודם לכן היה הנושא בוער מדי, הנה בשנות השישים שוב לא גילו אנשים עניין בו. שכותה קולקטיבית נשתררה והעורכים שלה יעצו לה לשכתב את הקונטקסט הפוליטי ההיסטורי של הקומוניסטים בהליווד שבו פעלו גיבורי הרומאן. כך גנזה אפוא סטאד את הרומאן הזה, ולמעשה נשאר כשיטה לא גמורה. לדברי העורך שלה, ר.ג. גירינג, נשאר מוגבר־זר בלתי משוכתב הכתוב בסגנונה המתוסמם והדראמאטי. לרעת מבקרת "אובזרוור", ולדינה סייל, התוצאה מקסימה והרומאן נקרא לא רק בעניין אלא ממש בכפייתיות. מדובר כאן בפסיכו־היסטוריה של דור, שנדחסה אל תוך סיפור נישואין בין אשה שמאלנית רבת־אמביציה ל"די ראריקאלי", שנמנו עם חבורה נבחרת של סופרים אינטלקטואלים אשר ככשו את הליווד בסערה בשנות המלחמה, והיו מכורים ל־פאטריוטיזם ולמפלגה, משתכרים משכורות ענק ונוהגים בכספי כבוהד מה.

הגיבורה של סטאד, אמילי, היא קומוניסטית משום שגדלה בחוסר והיא תאבת־בצע ותאבת־חיים ומלאת בוז לעוני מעל לכל. כי לדעתה על כל אדם לשאוף להגיע לפסגה. האולם, דווקא תכונות אלה מביאות אותה לכלל הכרה, והרבה קודם שמ־גיעים להכרה זו בעלה וידידיהם, ביחס לסתירות שבעמדתם וביחס לאבסורדיות שבצפייתם לכך שה־מאבק לא יהיה כרוך ברם: "אמריקה של זהב. הקרקע האפלה הדוויה הרם. אומה של אחים, קין והבל, השמנים והרזים, ניצבים זה כנגד זה..." באופן אירוני התגבשות תודעתה מתרחשת דווקא בתוך המפלגה. הגיבורה ובעלה מואשמים בסטייה ובאינטרוויזואליזם, וזאת בסכנה אלימה וקפיטאליסטית, אך משכנעת ביותר.

הרקבון פושה מבפנים בד בבד עם רדיפות מקארתי מן החוץ חוג. הגיבורים נמלטים לאירופה לאחר סיאה ארוכה של גלות. התפקרות בכשמות אבודות מההות את עיקרו של הרומאן. אמילי יוצאת לדרך בתחושה נבואית על דבר סיום העומד לפקוד את תרבות המערב — עולם של מאבקים ראנונסיסטים על הישרדות, כשהיא נבחנת, ... היא ...

בפאריס הבתר־מלחמתית, פאריס של משתפי פעולה, סוחרים של שוק שחור, פליטי מזגות הריכוז וגיבורים של המחתרת, ובהדרגה בונים היא ובעלה את הגיהנום הפרטי שלהם בבוהמיה, ולומדים לשנוא את האנשים הרעבים והמ־לוכלכים שמסביבם. כבני הנוע העליון הנוש הם משחזרים את אימי המאשים כצרכים פשוטים. אהבת החיים של אמילי הופכת לאכילה כפייתית, ובסופו של דבר היא בוגרת בוגדנית, מלשינה ומזו־פייסת עם אמריקה.

דמויותיה של סטאד אינן מעוררות אהדה, אבל היא מצליחה להציגן כדמויות של אינטליגנציה טראגית, כשרון אבוד וחזון. הגיהנום שלהם, בסופו של דבר, הוא במד־רעות שלהם לגבי מהותם. "אני מתה מצחוק" בוודאי יביא אישור נוסף לפרסומה של סטאד "כמתבוננת המבריקה ופקחות־העיניים ביותר במלחמת החלומות של המאה ה־20".

I'm Dying Laughing
by Christina Stead
Virago 10.25

כריסטינה סטאד: סקיצה־דיוקנית של דוד

"אני העליון" — קול מקורי מפאראגוואי

במאמר ב"סאנדיי טיימס" כותב המבקר ברנרד לוין: "תכופות הת־לוננתי לפני כל מי שמוכן להאזין, כי מה שלוקה ברומאן המודרני אינו העדר כשרון בקרב כותבי הדור מאנים, כי אם דלות הנושאים שאף הטובים ביניהם עוסקים בהם: דומה שהם מתייראים מפני כל דבר שהוא גדול מריבוע הרקמה הזעיר שלהם... נכון הדבר ששום אדם אינו יכול להתחיל לכתוב כדוסטוייבסקי רק משום שהוא חושק בכך, אבל במשך שנים השתוממתי איזו כמות של כתיבה טובה ניתן למצוא בספרים שעוסקים בסופו של דבר בדברים דלי ערך".

אבל שיש יוצאי דופן, מודה לוין, בר"ס — למשל — בספריו "כתות ארציים" ועוד יותר ב"ממלכת הרשע", העוסקים בעניייני הבצת, ואולי ניתן להזכיר עוד שניים שלושה שמות, אבל על פי רוב מדובר בעיינים קלי־ערך. לא כן הסופר הפאראגוואי אוגוסטו רואה באסטוס, סופר שחי שנים רבות בג־לות בשל משטר העריץ האכזרי של הנשיא סטרוסנר. ספרו "אני העליון", שראה אור בתרגום אנגלי (הוצאת "פאבר"), מרמז שבראי לו להישאר בגלות ותלילה לו מלחזור לארצו. שכן "אני העליון" הוא רומאן על עריץ ועל שלטונו השר־רירותי הבלתי מוגבל. מדובר בעריץ שלא היה ... בפאראגוואי בין 1814 ל־1840 בשם פרנסיה. ספר זה כתוב כמונולוג של פרנסיה, מתגלגל עצוב במנוחה, המוכתב למזכירו של העריץ, ומופרע רק על ידי הערות התנופה של הכתבן ועל־ידי יומן פרטי למחשבות שהן סדירות מבוי־שהעריץ יסגירן באוזני מזכירו; נוסף על אלה גם אפאראט היסטורי יוצא דופן, הפולש מפעם לפעם אל תוך הטכסט. רוב החומר הוא היסטורי ומצוטט מדוחות שנכתבו בתקופה ההיא, עדויות וזכרונות.

אין ספק ש"העליון" הוא בר בבד גם פרנסיה גם סטרוסנר. הוא גם היטלר, ובעצם הוא כל אדם שנטל אי פעם לידיו שלטון טוטאלי על עמו. אלא שגם הוא — הגיבור גם הספר, כתב לוין, הם הרבה מעבר לכך.

ראשית דבר, הסגנון. זה ספר מלא במשחקי לשון נוטה גז'יס. הרפים זרועים מלים ספרדיות, לטיניות, ומי־לים בלשון גוארני, לשונם של האינדיאנים בני פאראגוואי. הרבה ידע משוקע בספר. העריץ מוכיח את היכרותו עם רעיונותיו של סרוונטס, דקרט, פסקאל, נפוליון, הומרוס, שייקספיר, הרציוס, לי־וויוס, מונטסקייה, וחצי תריסר מיתר לוגיות. הספר זוהר בצבעי ראבלה (אם כי הוא משולל את ההומור שלו) והוא חודר כולו תחושה היסטורית עמוקה. התקופה שבה מתרחשת עלילתו היא זו של התעוררות הלאו־מים באימפריה הספרדית.

למרות הקול היחיד המושמע בספר, "אני העליון" הוא ויכוח המזכיר את הויכוח שמתנהל בין נפשה ומטמבריני ב"הר הקסמים" של תומאס מאן, בין המשורר לקיסר ב"מותו של וירגיליוס" מאת הרמן ברוך, ואף את הויכוח שמתנהל ב"ה אחים קרמזוב" של דוסטוייבסקי. הויכוח נסב על משמעות ההיס־טוריה והעוצמה, המציאות והאשליה, הסמל והמסומל, המוות והשרידות.

"לספרים יש גורל", אומר העליון, "למרות שלגורל אין ספר", הוא מנסה באופן נואש למסור בידי הגורל את דיוחו, כדי לקנות לעצמו משמעות. בספר הזה לא פתרונות, סתירות ואירוניה. יש בו עושר לשוני לא מצוי, עושר של רעיונות, עושר של התרחשויות.

ברנרד לוין מעיד על עצמו שקרא את הספר פעמיים במשך סוף שבוע אחד והנה ממנו בפעם השניה לא פחות ואולי יותר.

I THE SUPREME
by Augusto Roa Bastos
Faber & 9.95

תערוכות

דרך ישנה־חדשה

אסתר פריקארד, גלריה גורדון, בן־יהודה 95, תל־אביב.

מאת נסים מבורך

תערוכת הקולאז'ים של אסתר חויקה זו מלמדת, כי תמורות טכ־ניות אינן גורמות, בהכרח, לסלילתה של דרך אישית חדשה. עליכן, מע־בר למאמצים שהושקעו במעשיה תשבץ של קטעי־צילומים והדפ־סים ושאר מקורות מסתתרת הרגי־שות־הגובלת־ברגשנות, זו הנושנה המוכרת אצל אסתר זו.

מוצגת שם, כרגיל אצלה, עבודה טובה, מקצועית ומיומנת, עשויה תוך הפגנת יכולת רישומית מרשי־מה והאיפוק צבעוני שיש בו יותר משמץ של טעם טוב.

ברם, בתוך החומר הזה מתנכר לי שני גוף אחד קטן, נכול נטיות לי הפשטה ועקבי מצבעי־הסתאו. וזו עבודה עדינה מאוד, בעלת עומק פרספקטיבי וצבעי כאחד. אשר ניתן היה לבצעה, אולי באותה מידה של הצלחה בעזרת צבעים רגילים במ־קום בטכניקת ההדבקות. אולי בעי־בודה זו יש, מכל מקום, יסודות הנו־רים על התפתחות בכיוון חדש אצל הגב' פריקארד.

אסתר פריקארד: רגישות הגובלת ברגשנות

עניות שבורה

ג'ילברטו צוריו, מוזיאון תל־אביב, ביתן הלנה רובינשטיין.

הופיע "הדרים" מס' 6

סול בלו — בכנס בין־לאומי בחיפה

כנס בין־לאומי בנושא יצירתו של סול בלו יתקיים באוניברסיטת חיפה בימים 27—29 באפריל. במהלך הכנס ישא הסופר הרצאה בנושא "ההבנות והשאיות של הרומאניס־טאן". הרצאתו של בלו תתקיים ב־28 באפריל ב־8 בערב באודיטוריום מס' 1 בבניין הרב־תכליתי של אוניברסיטת חיפה.

בן ישתתפו בכנס גרשון שקד, ויי־ליאם פרידמן, הראל פיש, עמוס עוז, מרטין איימיס, אהרן אפלפלד, אלן פיפר ואחרים שיעסקו בהיבטים שונים ביצירת סול בלו.

עם הופעת ספרו של אמנון שמוש "הבתר" — סיפורו של כתר ארם־צובא — יתקיים ערב עיון באולם יד יצחק בן־צבי בירושלים ביום ב' (6.4) ב־8 בערב. ישתתפו יוסף עופר, ד"ר מרדכי גלצר, פרופ' שלמה מורג ופרופ' נחמיה אלוני. אמנון שמוש ירצה על ממצאים מפתיעים ומס־קנות מתבקשות.

קונגרס על המפריד בין הדתות

קונגרס בין־לאומי בנושא בין דת אמונה בין הדתי יתקיים באוניבר־סיטה העברית בירושלים ובאוניבר־סיטת חיפה בין ה־27 ל־30 באפריל. בכנס ישתתפו מרצים מעבירות מרחות שונות, כדי לדון במשותף בשאלות שהפרידו בין הדתות במשך מאות בשנים.

ישתתפו כ־80 מלומדים מארצו־ת מן הארץ ומחו"ל ואף מן הזהר תיקן. בין הנואמים: פרופ' ישעיהו ליבוביץ, פרופ' דוד פלוסר, השופט חיים כהן, הקטר טאבורי, הרב יהודה עמיטל ועוד רבים אחרים.

ספרים טובים
להשיג בכל החנויות

שם הורד
אומברטו אקו

למעלה מ־30 שבועות ברשימת רבי־המכר של הניו־יורק טיימס!

אני מקווה שקוראי יראו כי כל מה שהיה אז – החל בבנקים ואינפלציה וכלה בשריפת ספריות – קיים היום.
בעידן האטומי אין אנו רחוקים כלל מחשכת ימי הביניים" (אומברטו אקו)

הספר האינטליגנטי והמשעשע ביותר שנכתב מזה שנים" (דר שפיגל, גרמניה)

"מעל רבע מיליון עותקים נמכרו בארה"ב בלבד בתוך 9 חודשים מהופעת הספר" (וורנר)

"חופף במידה מבעיתה לימינו אלה" (פנורמה, איטליה)

"אומברטו אקו מעניק לנו עולם חדש במיטב המסורת של רבלה, סרוונטס, סטרן, מלוויל, דוסטוייבסקי, ג'ויס, וגארסיה מרקס... נהדר".
(לוס אנג'לס טיימס)

"סיפור סוחף שאין לעמוד בפניו" (ניו יורק טיימס)

"אירופה במאה ה־14, עלילה מפותלת כמבוך ודמויות מרתקות". "רומן מבריק" (ניוזוויק)

"רומן מסתורין יחיד במינו, מכשף" (ג'רוזלם פוסט)

"סוף־סוף רומן מעולם אחר: למדני, מרתק, וחכם מאד" (הארץ)

זמורה־ביתן מוציאים לאור
דביר הוצאה לאור

הופיעו
הצ'ק והנצח
קובץ סיפורים
מאת
חנן אילתי

15 סיפורים על רקע החיים היהודיים בפאריז, ניו־יורק, מקסיקו־סיטי, ירושלים העתיקה, בבל, טראטאנואי, פולין ועוד.

224 עמודים המחיר: 18 שקלים

הוצאת "עקד", תל־אביב.

ארועי
שנת המאה להולדת דוד בן־גוריון

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
המרכז למורשת בן־גוריון קרית שדה־בוקר
המחלקה למקרא וללמודי המזרח הקדום

מתכבדים להזמינך
ליום עיון: "בן גוריון והתנ"ך: עם וארצו"
אשר ייערך ביום ה', כ"ט אייר תשמ"ז 28.5.87
בין השעות 15.00—10.00
בקרית שדה בוקר

בהשתתפות: פרופ' ב. אופנהיימר, פרופ' ח. גבריהו, פרופ' ז. ויסמן, פרופ' מ. כוגן, פרופ' א. מלמט, פרופ' נ. נאמן, פרופ' ח. תדמור.

בדבר פרטים נא לפנות אל: המרכז למורשת בן־גוריון טלפונים: 057-36605, 057-86843, 057-86862.
הסעות תצאנה מת"א, ירושלים, ובאר־שבע.

הוצאת הרדוף
ספרו הראשון של ישעיהו בן אהרן
החיים הרוחניים והאתגר החברתי
האידיאל הרוחני החדש והנוף החדש של הקיבוץ
הרצאות ומאמרים 1979־1982

"החיפוש הרוחני האישי והציבורי מתעצם והולך בעשורים האחרונים. הקהילה החדשה חייבת לתפוש בו את מקומה הראוי כדרך להתנסות אישית וחברתית ממשית של הזהות האנושית העמוקה. האדם המודרני ימצא בעתיד את עצמו, לא ע"י חיטוט אינסופי בנפשו, כי אם ע"י התמסרות גוברת והולכת לרוח של שרות קהילתי ואנושי בכל מקום בו הוא חי. בתוך העבודה היומיומית, בשדה ובמפעל, בחינוך, במשפחה, במוסדות. בהתמודדות עם אתגרי החיים, מופיעה דמותו הישנה־חדשה, העמוקה והמאירה של האדם עצמו".

"אנשים ששמעו את הרצאותיו של ישעיהו בן אהרון מדברים על נואם בחסד, על בהירות רעיונית ועל חוויה אינטלקטואלית" ("הארץ").

להשיג בכל חנויות הספרים הגדולות

هكذا من الأصل

صكذا من الاحل

הטלוויזיה של השבוע / הדה בושס

האשה שגנבה את ההצגה

אילה ברש־הכהן, באופן לא־צפוי לגמרי, גנבה את ההצגה ב"סוף ציטוט" (יום א') — הישר ממנחם פרי. ממראה פניו של פרי, שאינו מן הנבגעים, אפשר היה להבחין בעליל כיצד המתנו עולה בו, כאשר ממביא בעיוד נהפך לסתם עורך, שגם הדעות על עריכתו חלוקות.

אילה ברש־הכהן הגיעה ל"אולפן לתוכנית שנועדה לדון באישיותו של הסופר דוד פוגל — בלי מסמכים ספרותיים והסכמות, אלא בתוקף היכרותה האישית עם פוגל. ברש־הכהן היא בתו של הסופר אשר ברש, ובהיותה בת שלוש עשרה הכירה דוד פוגל, בשנה שבה התגורר בארץ־ישראל.

ברש־הכהן יצאה ללחום את מלחמתו של אביה, שערך בשעתו את הרומאן של פוגל "חיי נישואין". פרי טען, שעריכתו של ברש היתה שרירותית ומסולפת, ומשום כך נזקק הספר לעריכה חדשה שלו עצמו. כאן מתחילה פרשת העימותים וההפרכות. ברש־הכהן קובעת שאביה היה עורך נוח ומתחשב מאוד, והוא לא היה מעז לשנות דבר בספר ללא הסכמתו והשתתפותו של פוגל. מכל מקום, מי שלא עשה השוואה בין שני הנוסחים, קשה לו לקבוע עמדה בעניין זה.

אילה ברש־הכהן ביטלה אחד לאחר את המיתוסים שבנה מנחם פרי סביב פוגל וטיפח אותם. פרי כדרכו עושה הכל כדי ששמו יהיה קשור בתגליות ספרותיות מרעישות, שיעוררו תשומת־לב ומהומה בתחום הספרותי. אבל מתברר שדוד פוגל אינו דוד גרוסמן, ובמקרה זה הבנתנו אינה מוגבלת.

לעומת פרי המציג את פוגל כסופר הדחוי והמושמץ של הספרות העברית, שיוצרים כביאליק לגלגו עליו, עד שהופיע הוא והציא אותו מאלמוניותו, באה אילה ברש־הכהן וממוטטת את המיתוס. אדרבא, היא אומרת, לא נידו והחרימו אותו. אלא ניסו לעזור לו, ופירסמו את ספריו ושיריו. אבל הוא היה טיפוס מוזר, אדם תלוש, "עגנר" כמו גיבור ספרו גורדוויל. ("תפוח ארום יפה, רקוב מבפנים").

להוכחת טענתה הביאה ברש־הכהן עובדות: ברנר, האורקל הספרותי־ביקורתי של אותם ימים, שיבח אותו. שופמן הדפיס אותו. ברש והזז עודדו אותו. כלומר, הוא לא היה דחוי, אלא בתוכו.

פרי, והעיתונאי יגאל סרנה שהצטרף אליו בהופעה חיוורת מאוד, התפעלו מכך שפוגל כתב עברית, ועברית נפלאה. ברש־הכהן טוענת כי היתה זו בעצם השפה היחידה שידע, ואין כל היגיון לומר כיום, שיכול היה לכתוב אידיש, מפני שגם אז לא היתה אידיש שפה שנתפרסמו בה ספרים רבים.

שוב ושוב עמד פרי חסר־אונים בפני הבחישות של הגברת שהעמידה אותו במקומו. היא העלתה זיכרונות מרתקים על פוגל ועל אשתו השנייה, אשה עדינה וחביבה, בניגוד גמור לתיאור הגיבורה של הספר. באין ברירה נאחז פרי הנרגז בספר עצמו, ועשה השוואה בטלה עם דוסטוייבסקי. ושוב קטעה ברש־הכהן את השתפכויות־הנפש של פרי ושל סרנה, שהיו חסרות פרופורציה לעצמן, והעידה שרומאנים כמו "חיי־נישואין", העוסקים ביחסים סאדו־מזוכיסטיים, נכתבו לאחר שהתוודע לתורתם של פרויד ויונג.

"חיי־נישואין", גם בלי שיעמיסו עליו מטענים שלא לפי יכולתו ובלי שיציגו אותו כתגלית בלעדית, יש לו אבן ייחוד ברור. ייחודו טמון בלשונו, ובשונותו מן הספרים העברים של אותם זמנים. אילו היו סרנה ופרי מעמידים את היצירה בפרופורציות הנכונות, היתה גם התייחסות אליה שונה. אבל מי שמשתוקק להיות מגלה יחיד של ספרים דחויים ונעלמים כביכול ראוי היה סוף סוף שיעמידו אותו על מקומו.

דוד פוגל: איכות יהודית ברורה

נוסטלגיה בדווית

לא נוסטלגיה ולא רומאנטיקה, הנוטה לראות בבדווים סמל למאווי החופש המוחלט, אין בכוחן לעצור את השתלשלות האירועים ואת השינוי הדראסטי שהתחולל באורח החיים של הבדווים. מנוודים הם היו לתושבי קבע בעיירות מגורים שהוקמו בשבילם. השינוי באורח חייהם "בלתי הפיך, ואפילו טבעי", בלשון החוקרים והמומחים, הטוענים שהבדווים כיום רחוקים מחייהם הקודמים כרחוק מזרח ממערב. אבל באותה נשימה מזהירים המומחים מפני שינוי מהיר מדי, וטוענים שיש להאיט בקצב. כדברי אותו בדווי, האוהלים בתוכם חוכמת חיים, החליפה צריכה להתאים לגוף, ולא הגוף לחליפה.

"הנווד האחרון" סרטו של אשר טלליס, לוקה בדראמתיות ציורית מיותרת, שסרט דוקומנטארי אינו נזקק לה, ובחוסר בהירות מסוים. כדרך העיתונאי הרומנטי בסגנון, כך גם בתוכן נוטה טלליס לראות את בעיית הבדווים לא כבעיה של אובדן קרקעות, אלא כבעיה של אובדן החופש, אם כי יש בסרט תמונות מהמאבק על שטחי מרעה, ומהמלחמה בסיירת הירוקה, שאינה נוהגת בבדווים בכפפות משי.

בדווים בנגב: געגועים לאוהל

אבל בכללו זהו סרט הנושא אופי רומאנטי־נוסטאלגי ומרגיש היבטים אלה. בדווים זקנים וצעירים כאחד מדברים בגעגועים על האוהל שהוא הבית האמיתי, ועל כך שאין תחליף למגורים באוהל ולאוויר הצח של הרים. "מבית אבן לא יבר־לים לבדווי", אומר כבדווי קשיש. "שם חיים ומתים". הבית מעצבן את סלאמה, אחד הבדווים האחרונים, שאינו מוכן לעזוב את חיי הנוודות, ולהתגורר בשיכון סבריני. אפילו האשה הבדווית, במסכתה המודרני, אומרת בחיוך מבויש, שבאוהל היה הרבה יותר נעים. הסרט מציג בתי אבן ולצדם מיני אוהלים וסוכות — פרפורי גסיסה אחרונים של תרבות גוועת. הנוסטאלגיה היא נוסטאלגיה בכל מקום ובכל שפה.

הבדווים זונחים את האוהל, ועוברים לבתי אבן. נשותיהם לומדות על תכנון משפחה. מכונית ולא גמל עומדת ליד ביתם. ילדיהם אינם יודעים את המדבר וצופים בטלוויזיה. בסרטי מרע בריזני. הבדווים גם משרתים בצה"ל, דוברים עברית רהוטה, וגם בתלונות ובטענות שלהם הם נשמעים ישראלים לכל דבר.

הבדווים, אומרים המומחים, השתלבו יפה בחיי המדינה. יש מי שמתגאה ביישובי הקבע שלהם, כמו רהט — העיירה הבדווית הגדולה ביותר — ואומר שדבר כזה לא נעשה בעולם. ומה שנוגע לאושר, הרי שיצורי אנוש לא נולדו כדי להיות מאושרים וחופשיים. האוהל הבדואי נותר בגדר של סיפורים ליד המדורה וקנקן הקפה על ימים אחרים וכמיהה שבלב.

אנסים עם תג־זיהוי אזוריים

האנסים מפרנסים ומזינים את ב"שידור חוקר" (יום ב'). אלמלא היו קיימים, היו אנוסים עוד חלילה להמציא אותם. הפעם זה האנס החדש מן המרכז. סימני הזיהוי שלו הם היכרות עם תנועת הצופים, ושריקה כסימן.

אכן אנסים מתגלים חרשות לבקרים, ולכל אחד מהם מדביקים בלית־ברירה תג, על פי אזור הפעולה שבו הוא מחפש את קורבנותיו. כך יש לנו ברפטואר העשיר האנס מהדרום, האנס מצפון תל־אביב, האנס מן המשולש דיזנגוף־גורדון־פרישמן, האנס מרמת־גן, ועכשיו מצטרף לחבורה האנס מאזור המרכז. מה מונע מאנס לקחת אוטובוס או מונית, או לנסוע במכוניתו — ולהגיע לאיזור אחר? האם אין האנסים התל־אביביים יכולים גם לצאת לטיול של ערב אביב, ולצעוד בטוחות ברחובות החשוכים, שהעירייה אינה רואה לנכון להאיר אותם, מבזל לפרישמן למשל? מה התועלת בהדבקת שמות אזורים כתגית־זיהוי מהימנות?

למרות אופיו הדרמתי של "שידור חוקר", והגיוס המלא כמעט של אנשי משטרה הבר־אים כתפאורה במרים לרפי גינת הסמכותי, השולט על הפושעים והקורבנות גם יחד — לא היתה לארבע התוכניות הקודמות של "שידור חוקר", הצלחה ניכרת בפיענוח פשעים. רפי גינת מנחם את עצמו ואת הצופים שבעקבות התוכניות זרם מידע רב, אבל לבד מזיהוי של כמה גופות, ולכידתו של רמאי שהדליך שולל נשים שנתנו בו את אמונן ושלשלו סכומי כסף ניכרים לכיסו — הרוצחים והאנסים מתהלכים חופשיים ואולי גם צופים בטלוויזיה ומחככים את ידיהם בהנאה. מי יודע, אולי "שידור חוקר" משמשת להם השראה לנסות ולהוכיח את עצמם שוב, ולא להיתפס.

רפי גינת: האנסים מהלכים חופשי

הורגים ובוכים

אם הנבואה ניתנה רק לשוטים, הרי רק שוטים כמותי מסוגלים לצפות ב"הרב גדעון", ועוד לנסות לנחש מה עומד לקרות במהלכה של הסדרה רבת המעללים. עכשיו מתברר שיש לאנשי הג'יימס בונד של "המוסד" ייסורי־מצפון, והם הורגים ובוכים; הורגים ובוכים.

אבנר, מפקד הפעולה שעליו כתבתי בשבוע שעבר, הוא בעת ובעונה אחת גם מפקד של יחידת מחוללת וגם מפקד פלוגת שריון. עכשיו הוא הולך, לאחר שחבריו חיסלו את המשאירי בדירתו הפאריסאית, לבית־החולים, ויושב שם עם זר פרחים. האומנם הגיע לנחם אבלים, כמנהג המקום? לא. מתברר שזו דרך מוסכמת וחשאית להודיע אם המשאירי אכן מצא את מותו, גם אם איש אינו זקוק עוד להוכחה, לאחר שראינו את דירתו עולה בלהבות. אבל מה שבטוח בטוח, זו גם דרך טובה לראות את אשתו ובתו של המשאירי, הבוכיות זו בזרועות זו, בעוד לבו של אבנר נקרע, ואם אין די בכך, עומד להיוולד לו בן.

אז נכנסת לתמונה סוכנת יפהפייה ומפילה ברשתה את קרל הנועז בבית מלון לונדוני. גם אם לא עברתי קורס ביון על הרי־הצופים, מהסוג שעברו גיבורי הסדרה באפיזודה הקודמת, קשה היה שלא להבחין שהגברת מנסה להפיל בפח את אבנר או את קרל. האומנם אנשי המוסד אינם יודעים נוהגים אלמנטריים, וקופצים מהבאר למיטה בחצות הלילה, ועוד מוצאים את מותם בנסיבות לא מקילות אלה? אמנם המוכנות באה על עונשה, אבל הנקמה שנוקמים בה חבריו של קרל עולה להם במחיר קשה.

בינתיים חוסלו רק שניים מבין שבעת אנשי ספטמבר השחור. נותרו חמישה, ואני מפקפקת אם בכישרון כמו זה של חבורת המחסלים הבין־לאומית, הצועדת ברחובות הערים בהדור מלא כנראה כדי למשוך תשומת לב — יחוסלו כולם בפרק האחד היחיד שנותר לנו לצפות בו.

ואולי כותבי התסריט של "הרב גדעון" הם אלה שכתבו את התסריט בפרשת פולארד? גם כאן וגם שם חוגגים אותה ההסתבכות.

מכתבים למערכת "הארץ"

רוני מילוא: הפגנה של פתיחות

צריך לברך את רוני מילוא, מ"מ שר הפנים, על החלטתו החשובה להשעות את גירושו של הפליט מהונגריה, רג'ז ריץ, שהיה בימים אלה לאב לתינוקת ישראלית.

המחווה של רוני מילוא אינה רק אנושית ומתבקשת, אלא יש לה משמעות פוליטית החורגת מעבר לכך: אם אמנם יימנע שובו של ה"ריאקציונר מש"ס למשרד הפנים, ואם אכן יתמיד רוני מילוא בהפגנות פתיחות מסוג זה, עשוי להתמתן בהרבה ואולי אף להתבטל דימויו הקלריקלי־האורתודוכסי של הליכוד. צריך לזכור, כי אותה יד (ידו של יצחק פרץ), שחתמה על צו הגירוש נגד רג'ז ריץ, נמנעה מלחתום על צו הגירוש נגד מנדרוביץ, בזכות יהודי־על־פי־הרבנות־אתה, מחול לך מראש. לא־יהודי־על־פי־הרבנות אתה, נהג בך מנהג של לבאבן.

הצירוף של משה ארנס, כשר ליבראלי לחלוטין בענייני הערבים, יחד עם רוני מילוא, כאיש ליבראלי במשרד־הפנים, עשוי להחזיר את חרות (וממילא את הליכוד) ממנהרת החושך חבושת הכיפה, שבה היא שרויה שנים רבות (ושכיום מייצגים אותה בחרות לוי ושרון, ושלא־על־פי־טבעו, גם שמיר) אל דגל הטוהר הקודמת, שאותו ייצג ז'בוטינסקי.

מנחם בן
גן יבנה

מה הפלא שמתנכרים לדת

במאמרו "ציונות ודתית מתלבטת" ("הארץ", 2.4) מצטט נדב שרגאי את הד"ר אביעזר ויס, מנהל בית־ספר בתל־אביב, המצר על ההתרחקות הציבור של חלק מהציבור מערכי הדת. מצוטט גם יעקב הדני, מנהל האגף להינוך דתי במשרד החינוך, הדואב על תהליך הזילזול בחינוך הממלכתי הדתי, המתבטא בירידה במספר הילדים הלומדים בו. את ההסבר לתהליך זה אפשר למצוא בדבריו של הרב הראשי אברהם שפירא באותו מאמר (במסגרת), ובקטע ברוניקה מהעיתון של אותו יום.

הרב שפירא אומר: "על הציבור לדעת שלרבנים אין אלא הלכה והלכה בלבד לנגד עיניהם". דוגמה לטיבה של הלכה זו, שאנו נידונים לחיות לפיה במדינת ישראל, אנו מוצאים בידיעה הבאה: אדם שביקש לזרז את הליכי גירושין הודיע שהוא כהן, ושאשתו היתה גרושה בעת נישואיהם. הדיינים המזועזעים קבעו מיד שהנישואים אסורים, ושעל בני הזוג להתגרש מיד.

זה "החוק העברי" שחו"כ שאקי ודומיו מאחלים למדינת ישראל. ההלכה מלאה דינים מסוג זה, שנרקמו בחוקי טאבו שאבד עליהם הכלח, או באמונות טפלות. העיתונים מדווחים כמעט מדי יום על עיוותי צדק והיגיון המאמללים בני אדם, ואנו נידונים לחרפה הזאת רק מפני שהמחוקקים, בחישובים בזויים של כדאיות פוליטית, הקנו לדיינים מעמד של שופטים והכפיפו את אזרחי המדינה למשוגתם.

האם ייפלא שהציבור, והנוער בכללו, מתנכר יותר ויותר לערכי הדת, שנציגיה הרשמיים המוכרים על־ידי החוק אינם ד"ר אביעזר ויס ויעקב הדני, אלא הדיינים והרב שפירא בראשם?

נחמן גבעולי
תל־אביב

שכר מינימום — לא תמיד כדאי

יש אנשים שהערך הכלכלי של עבודתם נופל משכר המינימום. למשל, קשישים החיים מקצבת ביטוח לאומי, והם מסוגלים לעבודות מסוימות שאינן כדאיות למעסיק אלא בשל שכרם הנמוך. הנהגת שכר המינימום קשיח, המחושב כאחוז קבוע של השכר הממוצע, עתיד לפגוע באלה, שעליהם כביכול נועד החוק להגן. מוגבלים ועובדים זמניים יתקשו יותר מבעבר במציאת תעסוקה.

מפעלים המבוססים על שכר נמוך, ייכנסו לקשיים ואף ייסגרו, כי לא יוכלו לעמוד בהעלאת שכר שאינה באה בעקבות התייעלות. סגירת מפעלים כאלה רצויה כתהליך טבעי והדרגתי, תוך כדי הקמת תהליכים יעילים יותר. אבל לא בבת אחת. גם כיום, התמיכה של המדינה במפעלים כושלים מכלה את המשאבים שהיו מביאים לצמיחה אילו הושארו בידי יוצריהם ויש גבול ליכולתה של המדינה להמשיך ולשאת על גבה מפעלים פושטי יד ורגל.

השכר בארץ נמוך מדי, לא רק לעשירונים התחתונים. כדי שהעלאת שכר יהיה כיסוי, המשק חייב להתייעל. חבל שהתומכים הקנאים ביותר בחוק שכר מינימום הם לרוב גם המתנגדים החריפים לכל צעד הנועד להביא לייעול המשק.

פרופ' יוסף רבבי
ירושלים

השנה זה משהו־משהו

עשור

מדינת הילדים

חוה"מ פסח 15-20/4 - גני התערוכה ת"א

עשרות שעשועים, הרפתקאות, כיופים וחוויות בכרטיס אחד

כל המופעים והארועים פועלים מבוקר ועד ערב וללא הפסק

מדינת הילדים בת 10 והחגיגה גדולה גדולה.

הצגות ומופעים
דליק וטוליפ מארחים
בימת כשרונות לפסטיבל 87'
בימת ההפתעות
בימת שעשועונים ופרסים
הקרקס הנודד
תיאטרון בובות
בימת ליצנים אחד אחד
הצגת ילדים - ארץ יצורי הפרא
פסטיבל אדינבורו מאנגליה עם:
האחים ויסדום
פרנטיק אטיקס
גופי הגדול
הארוך והקצר
דווט גאוגרפיק
פיזיקל אקט
רמבלס
דויד באונץ
אלן קנדי

ספורט שעשועים הרפתקאות
מזרון ההרים המתנפחים
משחקים לעת פנאי לכל המשפחה
מסלול כושר
גשר הרפתקאות
אומגות
סוסיאדה
סנבלינג
פוניאדה
טרזן בין העצים
גמליאדה
עיר המרוצים:
מרוצי B.M.X - נס־בד
מרוצי ללה בייק
מרוצי בננה רולר

ארועים, תצוגות, אטרקציות
בלנדיני האיש שקופץ מהשמיים
עיר המחולות
אולימפיאדת מחשבים של מ.ל.ל
מפגני טיס
ביתן איפור
אגם המזרקות
חוות יענים - קיבוץ האון
חוות נחשים
פינת חי - קיבוץ רמת הכובש
כלוב אריות - גן חיות פ"ת
אופני הבר
תצוגת עולם הים - כהן וכניו
תערוכת ציפורים - בית הובי
תערוכת פוחלצים
פינת אימוץ כלבים
תצוגת אופנת כלבים
מפגני אילוף

יצירה ומשחק
משחקי י.ע.ל
בית החוגים והאמנויות
קלוב התעופה לישראל
סדנת טיסנים שחק ב.ק.ל
סדנת קיפולי נייר יפניים
סדנת תיאטרון בובות
סדנת עידן
סדנת כפ־לי
ארמונות בחול

שרותים למבקרים
טלפונים ציבוריים
ברזיות מים
מזנון
שרותים
מודיעין
עזרה ראשונה
תחנת משטרה
אולפן כוכב נולד

הפשפשוק
משהו־משהו לאוהבי המציאות
קרנבל של קניות והזדמנויות במחירים מפתיעים

השנה זה משהו־משהו

5 ש"ח הנחה לכל המביא 5 שקיות ... ריקות לקופות "לאו" ולקופות גני התערוכה

כל בו לאופנה אחרונה

בנק לאומי
מבצע 50% הנחה ... פרטים בסניפים

הנחה למחזיקי VISA

הפקה: סולן יצוג בנים, טל: 03-247257
הפצת כרטיסים ראשית: "לאן" דיזנגוף 101 ת"א, טל. 247373, 03-230898
ובכל משרדי הכרטיסים בארץ וכן בוועדי עובדים, מתנ"סים ומועצות פועלים.